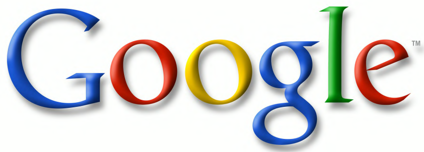
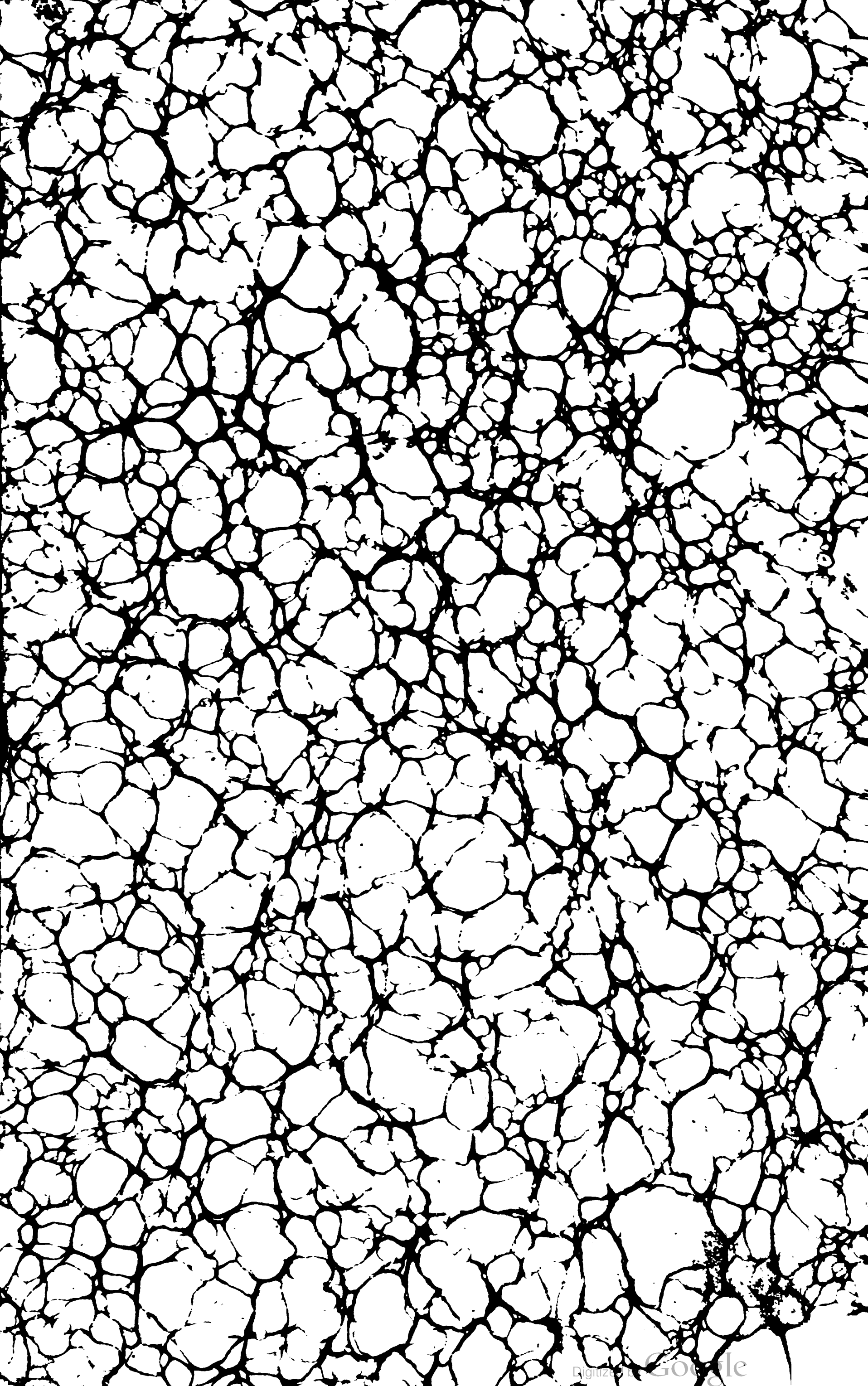

Ο
ΚΩΝΩΨ
ΟΛΥΜΠΟΥ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.

ἩΤΟΙ

Περιγραφὴ Λιτοχώρου, καὶ χωρίων τινῶν τῆς Κασ σάνδρας, ἡ θέσις, καὶ τὸ κλῖμα, ὁ πληθυσμὸς καὶ χαρακτὴρ τῶν κατοίκων, ἡ πρὸς τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τάσις των, καὶ τὰ ἐπικρατοῦντα ἤθη καὶ ἔθιμα.

Συντεθεὶς

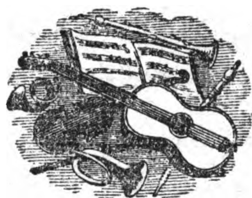
δι' ὁμοιοκαταλήκτων στίχων

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΔΡΑΚΙΩΤΟΥ

ἐκ Σκοπέλου.

Ἐκδίδεται ἤδη τὸ πρῶτον δαπάνῃ τῶν φιλομούσων Συνδρομητῶν.

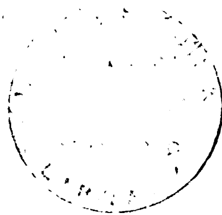
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ.

(Ἐν ὁδῷ Ἀδριανοῦ ἀριθ. 153.)

—ο—

1870.

Τῌ͂ ΙΕΡᾼ͂

ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙᾼ͂ ΜΟΙ ΣΚΙᾼ͂

ΤΟΥ

ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ ΜΟΥ

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ Κ. ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ

ΤΟΥ

ΤΟ ΕΥ ΖΗΝ ΔΟΝΤΟΣ ΜΟΙ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΑΝΑ-
ΠΤΥΞΙΝ ΤΩΝ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΩΝ ΜΟΥ
ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΤΑ ΜΑΛΑ ΕΠΕΝ-
ΕΡΓΗΣΑΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛ-
ΛΑΧΩΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗ-
ΣΑΝΤΟΣ ΜΕ

Εὐγνωμοσύνης καὶ σεβασμοῦ ἕνεκεν
τό δε τὸ πονημάτιον

ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

Ὁ Συγγραφεύς.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ.

Ἀναγγείλαντες τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἀνὰ χεῖρας πονηματίου, ἐλέγομεν ὅτι «Ὁ διακοινώνων ἀτραπόν τινα ἐπικίνδυνον, καὶ »ἄγνωστον τοῖς πλείστοις, καὶ ὑποδεικνύων τά τε σημεῖα πρὸς »ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου, καὶ τοὺς ἀληθεῖς ὁδηγοὺς, τοὺς εἰς »τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ποδηγετοῦντας, πράττει τοῦτο πάντως πρὸς τὸ ὠφελῆσαι». Ἐν ᾧ δὲ ἐν αὐτῷ ἐμπεριγράφονται χωρία τινὰ Ὀλύμπου καὶ Μακεδονίας, ἐπωνομάσαμεν τοῦτο «Ὁ Κώνωψ». Ὅθεν ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον νὰ διευκρινίσωμεν, ποία ἡ ἐπικίνδυνος ἀτραπὸς, ποία ἡ εὐθεῖα ὁδὸς, καὶ διατί ἐπωνομάσαμεν αὐτὸ Κώνωπα.

Περιελθόντες, ἐκτὸς τῶν περιγραφομένων, καὶ ἄλλα χωρία καὶ κωμοπόλεις τῶν ῥηθεισῶν ἐπαρχιῶν, ἐν ᾧ ἠλπίζομεν νὰ εὕρωμεν, ἂν ὄχι τελείους ἄνδρας, κἂν ἐφήβους καὶ πρὸς τὰ καλὰ ὀργῶντας, ὡς ἡ ἐξωτερικὴ των ἐπίδειξις ὑπενέφαινε. — Καθόσον μάλιστα, αἱ κατὰ καιρὸν Αὐτοκρατορικαὶ Ὀθωμανικαὶ Κυβερνήσεις, ἂν δὲν ἔδιδον ἢ δὲν διδόουσιν ἀποτελεσματικὴν ὤθησιν εἰς τὴν ἠθικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑπηκόων τῆς Αὐτοκρατορίας, ἀναλαμβάνουσαι ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν των τὴν παιδείαν, καὶ ἐπιτηροῦσαι ἀκριβῶς εἰς τὴν διοργάνωσιν καὶ συντήρησιν τῶν Σχολείων, ἐξ ὧν πηγάζει ἡ ἀληθὴς τῶν λαῶν εὐδαιμονία· οὐχ ἧττον ὅμως ἀφίνουσιν αὐτοὺς ν' αὐτοβουλεύωνται καὶ πράττωσι περὶ τούτων πάνθ' ὅσα κρίνουσι πρόσφορα καὶ κατάλληλα πρὸς πλειοτέραν διάδοσιν τῶν φώτων· ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐνισχύουσιν αὐτούς. — Ἐν ᾧ λέγομεν ἠλπίζομεν νὰ εὕρωμεν τοὺς πλείστους ἀνδροφρονοῦντας, καὶ ὀρθῶς σκεπτομένους περὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς πατρίδος των, ἥτις διὰ μόνης τῆς ἠθικῆς ἀναμορφώσεως ἐπιτυγχάνεται, καὶ εἰς ἣν διὰ τῆς ἀρετῆς δύνανται νὰ φθάσωσιν, εὕρομεν δυστυχῶς ἀνθρώπους μικροφιλοτίμους, βεβυθισμένους εἰς τὴν ἀμάθειαν, καὶ κυλιομένους ἐντὸς τοῦ βορβόρου τῶν χαμερ-

πῶν, καὶ φθοροποιῶν παθῶν τῆς μνησικακίας καὶ ἐκδικήσεως· οἵτινες, ἀντὶ νὰ ἐκπαιδεύωσι τὰ τέκνα των, καὶ δίδωσιν αὐτοῖς τὴν ἀγωγὴν ἐκείνην, δι' ἧς ἀνάγεται ὁ ἄνθρωπος εἰς ὃν ἐπλάσθη προορισμὸν, καὶ ἡ ὁποία ὠφελεῖ αὐτὸν καὶ μετὰ θάνατον (1), ἀφίνουσιν αὐτὰ ἕρμαιον τῆς ἀμαθείας, καὶ τῶν δουλοπρεπῶν παθῶν, ἅτινα, κληροδοτοῦντες αὐτοῖς, διαιωνίζουσι τὰς μεταξύ των ἀντιπαθείας. Εἰς οὐδὲν λογίζονται, ἢ ἐλάχιστον ἐκτιμῶσι τὴν προσγινομένην ἔκ τε τῆς ἀγωγῆς καὶ παιδείας ὠφέλειαν πρὸς τὴν κοινωνίαν γενικῶς.

Ἐκτὸς τῆς δι' ἀρετῆς ὁδοῦ, οὐδεμία ἄλλη ὑπάρχει, ὅπως φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν· ἡ δ' ἀρετὴ, παρὰ πάντων ὁμολογεῖται, ὅτι διὰ μόνης τῆς ὀρθῆς ἀγωγῆς, καὶ τῆς ἀληθοῦς παιδείας προσκτᾶται. Διὰ τοῦτο, ὅλοι οἱ Σοφοὶ ἐκκλησιαστικοί τε καὶ ἐξωτερικοὶ, οἱ δικαίως καλούμενοι εὐεργέται τῆς ἀνθρωπότητος, δὲν λείπουσι νὰ συμβουλεύωσι καὶ νὰ παρακινῶσι τοὺς γονεῖς, τὸ νὰ θεωρῶσι ταύτας τὸ κυριώτατον καὶ πρώτιστον τῶν μελημάτων των, καταδεικνύοντες τὴν λαμπρότητα καὶ τὰς ὠφελείας τῆς παιδείας, καὶ τὸ ζοφερὸν καὶ τὰς βλάβας τῆς ἀμαθείας. Ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Ἰωάννης, μετὰ πλείστης ὅσης θερμότητος συνιστῶν τὴν τῶν νέων παιδαγώγησιν συμβουλεύει τοὺς γονεῖς, καὶ ἰδίως τὰς μητέρας, τοῦ νὰ προνοῶσι, πρὸ παντὸς ἄλλου, τῶν τέκνων των, καὶ τοῦ ἐκτρέφεσθαι αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου (2). Ὁ θεῖος Πλάτων λέγει ὅτι, κἀνὲν πρᾶγμα δὲν ὑπάρχει θειότερον, περὶ τοῦ ὁποίου ἠμπορεῖ νὰ σκεφθῇ τις, ἢ περὶ παιδείας ἑαυτοῦ, καὶ τῶν αὐτοῦ οἰκείων (3). Ὁπόση δὲ, καὶ ὁποία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀπαιδεύτων καὶ πεπαιδευμένων ἀνθρώπων, λέγει ὁ Κλεάνθης, «Τοὺς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν θηρίων διαφέρειν» ὁ δ' Ἀριστο-

(1) "Οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς Ἅιδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πλὴν τῆς παιδείας „τε καὶ τροφῆς· ἃ δὴ καὶ λέγεται μέγιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τε„λευτήσαντα, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας„ (Πλάτ. ἐν Φαίδ. κεφ. 57.)

(2) "Πάντα ἡμῖν δεύτερα ἔστω τῆς προνοίας τῶν παίδων καὶ τοῦ „ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου αὐτὰ ἐκτρέφεσθαι.„ (Χρυσόστ. ὁμιλ. κά). (3) "Οὐ γάρ ἐστι περὶ ὅτου θειοτέρου ἂν ἄνθρωπος βουλεύσαιτο, ἢ περὶ παιδείας αὐτοῦ, καὶ τῶν αὐτοῦ οἰκείων„. (Θεάγ. σ. 122).

τέλης, «τοσούτῳ, εἶπε, διαφέρουσιν οἱ πεπαιδευμένοι τῶν ἀπαιδεύτων, ὅσον οἱ ζῶντες τῶν τεθνηκότων» (1).

Ὀρθὴ ἀγωγὴ, καὶ ἀληθὴς παιδεία, εἶναι ὅ,τι ἡ πίστις καὶ τὰ ἔργα· εἶναι δύο συμφυεῖς σπόροι (2), ἐν μιᾷ κάλυκι, ἐξ ὧν ἀναφύεται τὸ τῆς ἀρετῆς ἀειθαλὲς δένδρον, εὐθυτενὲς, καλλίκαρπον καὶ ὡραῖον· εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐδαιμονίας· ἡ ἀφετηρία τοῦ ἐναρέτου βίου τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ὀρθὴ ἀγωγὴ εἶναι ἐκείνη, ἥτις ἐξημερώνει τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἀποκαθιστᾷ θείους, καὶ τοὺς μορφώνει ἄνδρας ἐλευθέρους· τοὐναντίον, ἡ κακὴ ἀνατροφὴ κάμνει αὐτοὺς θηριωδεστέρους, καὶ ἀτιθασσοτέρους τῶν ὅσων φύει ἡ Γῆ (3).

Ἡ παιδεία εἶναι ὁ θησαυρὸς τῆς ψυχῆς· εἶναι τὸ ἀνθρακωρυχεῖον, ἐξ οὗ ἐκμεταλλεύονται οἱ πολυτιμότεροι καὶ λαμπρότεροι ἀδάμαντες, — αἱ ἐνάρετοι πράξεις, — δι' ὧν περικοσμεῖται ὁ τῆς δόξης τοῦ ἐναρέτου στέφανος· εἶναι ἡ ἀντλία, δι' ἧς ἀρυόμεθα ἐκ τῆς ἀνεξαντλήτου πηγῆς, τῶν Θείων Γραφῶν, τὰ ζωήρρυτα καὶ σωτηριωδέστατα νάματα· εἶναι τὸ ἀλεξητήριον τῆς θείας ὀργῆς (4)· εἶναι τέλος ἡ φωτοφόρος στήλη, ἡ καθοδηγοῦσα τὸν ἄνθρωπον, διὰ τῆς κοιλάδος ταύτης τοῦ κλαυθμῶνος, εἰς τὴν Γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Μόνη αὕτη δύναται νὰ πλάσῃ τοὺς λογικωτάτους· νὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ γνωρίζωσι τὰ ἀληθῆ συμφέροντά των, νὰ φυλάττωσι δικαιοσύνην, νὰ χαλινώνωσι τὰ πάθη των, καὶ νὰ μὴ φθείρωνται μηδὲ νὰ ὑπερηφανεύωνται εἰς τὰς εὐτυχίας των. Οἱ πρὸς ταῦτα πάντα τὴν ψυχὴν συνεθίσαντες εἶναι καὶ φρόνιμοι, καὶ τέλειοι, καὶ ἐνάρετοι ἄνδρες (5).

---

(1) Διογ. Λαερτ. 5. 19). (2) «Ἡ μὲν γὰρ φύσις ἄνευ μαθήσεως τυφλόν· ἡ δὲ μάθησις δίχα φύσεως ἐλλιπές· ἡ δ' ἄσκησις χωρὶς ἀμφοῖν ἀτελές.» (Πλούτ. περὶ παίδ. ἀγωγ. § 2.).

(3) «Ἄνθρωπος δὲ, ὡς φαμὲν, ἥμερον (ζῶον)· ὅμως μὴν παιδείας »μὲν ὀρθῆς τυχὼν, καὶ φύσεως εὐτυχοῦς, θειότατον ἡμερώτατόν τε »ζῶον γίγνεσθαι φιλεῖ· μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν, ἀγριώτατον »ὁπόσα φύει ἡ Γῆ». (Πλατ. Νομ. 6. σ. 766). (4) «Δράξασθε παι»δείας, μήποτε ὀργισθῇ Κύριος, καὶ ἀπολεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας». (Ψαλμ. β'.)

(5) Τοὺς δὲ πρὸς πάντα ταῦτα, τὴν ἕξιν τῆς ψυχῆς εὐάρμοστον ἔχον

Ὅπου λοιπὸν ἧτε ὀρθὴ ἀγωγὴ, καὶ παιδεία, ἐπιμελοῦνται καὶ περιθάλπονται, ἐκεῖ καὶ ἡ πολιτεία ἀκμάζει, καὶ οἱ ἄνθρωποι εὐημεροῦσι, καὶ τὰ πάντα ὀρθῶς πλεῖ (1)· ὅπου δὲ παραμελοῦνται καὶ παραγκωνίζονται, ἡ δὲ ἀμάθεια ἐπιπολάζει, ἐκεῖ ἡ διαφθορὰ τῶν ἠθῶν παρουσιάζεται ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ ἀσχημίᾳ· τὰ δὲ πάθη εἰσὶν ἀπεπτυγμένα, ὡς ἁρμόζει θηρίοις μᾶλλον, ἢ ἀνθρώποις· διότι, ἐκεῖ ὅπου δὲν ἀκούεται ἡ ἀνατρέφουσα καὶ παιδεύουσα φωνὴ τοῦ διδασκάλου, ἐπικρατεῖ ἀγριότης καὶ ἠθῶν διαφθορὰ, ἐκεῖ ἐλλείπει τὸ αἴσθημα πρὸς πᾶν ὅ,τι ἀληθὲς, ἀγαθὸν, καὶ καλόν· ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι εἶναι δοῦλοι τῶν παθῶν των, ὅπερ χαλεπώτερον τοῦ δουλεύειν τυράννοις (2)· Ἐκεῖ βλέπομεν τοὺς νέους ἀνδρωθέντας, νὰ τρέπωνται πρὸς τὰς ἀτάκτους καὶ ἀνδραποδώδεις ἡδονὰς, καὶ νὰ γίνωνται ὀνοκενταύρων χείρονες, ἀχαλίνωτοι παρεόντες, καὶ τῇ σπουδῇ πρὸς οὐδὲν τῶν δεόντων χρώμενοι. Αἴτιοι δὲ οἱ πατέρες (3), οἵτινες οὐδόλως σκέπτονται ὅτι, ἐκ τῶν ἔργων τῶν τέκνων των, γνωρίζονται ὁποῖοί τινες εἶσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι (4).

Ἐκ τῶν εἰρημένων καταφαίνεται, ὅτι διὰ νὰ φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν, ἀνάγκη νὰ βαδίσῃ ἐν τῇ ἀρετῇ, νὰ στηρίζηται ἐπὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ νὰ διέλθῃ δι' αὐτῆς. Διὰ νὰ γείνῃ δὲ ἐνάρετος, πρέπει νὰ παιδαγωγηθῇ ὀρθῶς, καὶ νὰ ἐκπαιδευθῇ ἀληθῶς, ὥστε νὰ διακρίνῃ τὴν τῆς ἀρετῆς ὁδὸν ἀπὸ τὴν τῆς κακίας· διότι, εἶναι καὶ ὁδοὶ, αἵτινες φαίνονται τῷ ἀνθρώπῳ ὀρθαὶ, ἀπολήγουσιν ὅμως εἰς τὰ κατώτατα τοῦ Ἅδου (5). Ἡ κακὴ ἀνατροφὴ λοιπὸν, ἡ ἀμάθεια, καὶ ἡ χείρων

τας, τούτους, φημὶ, καὶ φρονίμους εἶναι, καὶ τελείους ἄνδρας, καὶ πάσας ἔχειν τὰς ἀρετάς. (Ἰσοκρ. Παναθ. § 11. σ. 238). (1) Οὐδεὶς ἐλεύθερος ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν.— Δουλεύειν πάθεσι χαλεπώτερον, ἢ τυράννοις. (Πυθαγόρας.)

(2) Εὖ μὲν τραφέντων καὶ τρεφομένων τῶν νέων, πάντα ἡμῖν κατ' ὀρθὸν πλεῖ. (Νόμ. 7. σ. 814).

(3) Χρυσόστ. ὁμιλ. 59 εἰς Ματθ. (4) Ὅπου γὰρ γέροντές εἰσιν ἀναίσχυντοι, ἐνταῦθ' ἀνάγκη καὶ νέους ἀναιδεστάτους εἶναι. (Πλούτ. περὶ παίδων ἀγωγῆς.)

(5) Εἰσὶν ὁδοὶ δοκοῦσαι ὀρθαὶ εἶναι ἀνδρί· τὰ μέν τοι τελευταῖα αὐτῶν βλέπει εἰς πυθμένα Ἅιδου (Παροιμ. Σολ. Κεφ. ΙΣΤ.) καὶ, «Ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται.» (Ματθ. ΙΒ' 33.)

ταύτης ἀλαζὼν ἡμιμάθεια (1) ἧς τινος οἱ κάτοχοι, νομίζοντες ἑαυτοὺς σοφοὺς εἶναι, πάνθ' ὅσα πράττουσι φρονοῦσι καλῶς ἔχειν, ἐν ᾧ, μὴ διακρίνοντες τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακὸν (2), πλησίστιοι κατὰ ὑφάλων πλέουσι, καὶ τὰ τῆς πολιτείας προσωθοῦσι· πρόσθες δ' ἐπὶ τούτοις καὶ τὸν ἐπάρατον συρμὸν, μεθ' οὗ προθυμοποιοῦνται τίς πρῶτος νὰ προσοικειωθῇ· ταῦτα λέγομεν, εἶναι ἡ ἐπικίνδυνος ἀτραπὸς ἐφ' ἧς τραπέντες, λεληθότως πως, ἐπὶ τὸ χεῖρον προκόπτουσιν. Εὐθεῖα δ' ὁδὸς, ἡ εἰς εὐδαιμονίαν ἄγουσα, μία ἐστὶν ἡ τῆς 'Αρετῆς (3).

Διατί δ' ἐπωνομάσαμεν τὸ παρὸν ὁ «Κώνωψ» ἐν ᾧ ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ καταλληλοτέρως «Περιγραφὴ» κλπ.;

Πάντες γινώσκομεν τὴν σμικρότητα, καὶ ἀδυναμίαν τοῦ ἐντόμου τούτου, ὡς καὶ τὸ μέγεθος. καὶ γενναιότητα τοῦ λέοντος. Τὴν ἀχρηστίαν, ὡς εἰπεῖν, τοῦ πρώτου, καὶ τὸ πολύμοχθον καὶ ὠφελιμώτατον τοῦ βοός. 'Εν ἴσης δὲν ἀγνοοῦμεν ὁπόσην ἀνησυχίαν προξενεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον, βομβίζων, ἢ κεντρώνων αὐτὸν ὀξέως, μάλιστα κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς του· ὀλίγοι οἱ μὴ ἐνοχληθέντες ὑπὸ τοῦ τολμητία καὶ ἀδιακρίτου Κώνωπος! καὶ ἔτι ὀλιγώτεροι, οἱ περικυκλωθέντες ὑφ' ὁλοκλήρου στρατιᾶς, καὶ μὴ καταρασθέντες τὴν ὕπαρξίν του! Αὐτὸ, λοιπὸν, τὸ σμικρότατον, τὸ ἀδύνατον, τὸ ποταπὸν, τὸ μηδαμινὸν ἔντομον, ὁ Κώνωψ, μυθολογεῖται, ὅτι δύναται νὰ καταβάλλῃ τὸ μεγαλείτερον, τὸ ὑπερήφανον, τὸν βασιλέα τῶν τετραπόδων, τὸν λέοντα (4)· τὸ ἄχρηστον δύναται νὰ καταβάλλῃ τὸν ἀκάματον βόα. Τὸν δὲ ἄνθρωπον, εἶναι ἔτι παρὰ βέβαιον, τὸν ἀναγκάζει νὰ καλυφθῇ ζῶν ὑπὸ τύμβον πάνινον, ὅπως ἡσύχως παραδοθῇ εἰς τὸν Μορφέα! — Μυθολογεῖται δ' ὅτι, ὁ Κώνωψ εἰσερχόμενος καὶ καθηλούμενος, ἐντὸς τῶν ῥωθώνων τῶν μνησθέντων ζώων, κάμνει αὐτὰ νὰ βρυχῶνται, νὰ

---

(1) Ἔστι πονηρία ἣν εἶδον ὑπὸ τὸν Ἥλιον, ἄνδρα δόξαντα παρ' ἑαυτῷ σοφὸν εἶναι. ('Εκκλησιαστής.) Γ'. 5.)

(2) Μωρὸς μὲν εἴη εἴ τις οἴεται μὴ μαθὼν τά τε ὠφέλιμα καὶ τὰ βλαβερὰ τῶν πραγμάτων διαγνώσεσθαι. (Σωκρ. Ξενοφ. 'Απομν. Δ'. 1. § 5.)

(3) Ὁδὸς ἀνθρώποις εἰς εὐδαιμονίαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατεδείχθη μία δι' ἀρετῆς. (Στωικοὶ παρὰ Σουΐδᾳ.)

(4) Μῦθ. Αἰσ. ὑπὸ Δ. Εἰρην. Σ. 132.

βοῶσι, νὰ πηδῶσιν ὡς μανιώδη, μέχρις οὗ ἀπαυδοῦντα καταβληθῶσιν.

Ὃν τρόπον λοιπὸν ὁ Κώνωψ καταβάλλει τὸν λέοντα, οὕτω καὶ ἡ ἀμάθεια, ὑφ' ἣν στενάζουσιν αἱ ἐπαρχίαι ἐκεῖναι, δύναται νὰ καταβάλλῃ τὰ γενναιότατα καὶ εὐγενέστατα αἰσθήματα, ἢ νὰ μετατρέψῃ τὰ τόσα φυσικὰ προτερήματα τοῦ ἀνθρώπου εἰς τόσα ἐπιβλαβῆ ἐλαττώματα. Οἱ βάναυσοι καὶ ἀμαθεῖς, διὰ τοῦ φθόνου, τῆς ὑπουλότητος, τῆς δολιότητος καὶ τῶν ῥαδιουργιῶν, κεντρώνουσι τὸ εὐαισθητότατον ὄργανον τῶν ἐναρέτων· καὶ διὰ τοῦ πλούτου των—εἰ τύχωσι τοῦ γένους τῶν χρυσομάλλων προβάτων— καταδιώκουσιν αὐτοὺς, μέχρις οὗ τοὺς κάμωσι ν' ἀπολέσωσι τὴν τόλμην των, καὶ ν' ἀποδειλιάσωσιν. Ἐπὶ τέλους ὁ ζῆλός των ψυχραίνεται, ἀπαυδοῦσι, καταβάλλονται, ἀποσύρονται τῶν τῆς πολιτείας, καὶ καθήμενοι μακρόθεν θεῶνται μετ' ἄλγους τὴν ἀπώλειαν τῆς πατρίδος των, καταρώμενοι τοὺς αἰτίους.

Ὡς δὲ δι' ὁμοίου τρόπου καὶ πλείστης εὐκολίας δύναται νὰ καταβάλλῃ τὸν ἐργατικώτατον βόα, οὕτω καὶ μετὰ πλείστης εὐχερείας, δύναται καὶ ἡ πολυτέλεια, ἥτις γαύρως εἰσπηδήσασα, καὶ ὡς ἄλλη πυριφλεγέθουσα λάβα διερχομένη καταμαίνεται τὰς εὐφόρους ἐκείνας χώρας, οὕτω, λέγομεν, καὶ ἡ πολυτέλεια δύναται νὰ ἐξασθενήσῃ, ἢ καὶ παραλύσῃ τὰς ἐργατικωτάτας χεῖρας, καὶ ἐξαντλήσῃ τὰς προσόδους τῶν γεωργῶν καὶ ναυτικῶν, μέχρις οὗ καταστήσῃ αὐτοὺς ταὐτοσημάντους τοῖς ἀργοῖς —διότι κἀκείνων, ὡς καὶ τούτων, τὰ βαλάντια, πάσχουσι τὴν αὐτὴν ἔνδειαν —μὴ δυναμένων νὰ πληρώσωσι τὰς ἀτελευτήτους ἀπαιτήσεις τοῦ συρμοῦ. Ὁπόσων δὲ καὶ ὁποίων δεινῶν καὶ δυστυχημάτων γίνονται πρόξενοι ἥ τε ἀμάθεια καὶ πολυτέλεια, ἐμπεριγράφονται ἐν τοῖς οἰκείοις μέρεσιν.

Ὦ κάτοικοι Ὀλύμπου καὶ Μακεδονίας! Αἰσθάνθητε τὸ κέντρον τοῦ Κώνωπος, τοὺς πόνους, τὰς πληγὰς, τὰς ἀνησυχίας, τὰ βάσανα, τὰ δεινὰ τῆς ἀμαθείας καὶ πολυτελείας. Ἐξυπνίσατε ἐκ τοῦ ληθάργου· ἕως πότε ὑπὸ μανδραγόραν καθεύδετε; Ὁ σημερινὸς αἰὼν καλεῖται τῶν φώτων καὶ τῆς προόδου· αἰὼν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν ἐλευθεριῶν· οὗτος δὲ παρέρχεται, καὶ ἡ θέσις σας οὐδόλως, ἢ ἀσημάντως βελτιοῦται·

αἴτιοι δὲ τῆς τοιαύτης καχεκτικῆς καταστάσεως, εἶσθε ὑμεῖς μᾶλλον ἢ αἱ κυβερνήσεις σας. Ὁ φθόνος, ἡ διχόνοια, αἱ προδοσίαι, ἡ μνησικακία, καὶ τόσα ἄλλα πάθη ὑφ' ὧν καταδυναστεύεσθε, εἶναι τόσον ἰσχυροὶ κρίκοι, ὅσοι ἀρκοῦν νὰ διαιωνίσωσι τὴν πέδησίν σας· ὁ τοῦ βορρᾶ πανσλαυισμὸς, καὶ ἡ τῆς δύσεως προπαγάνδα, εἶναι τόσον ἰσχυρὰ φρούρια, ὥστε μόνη ἡ παιδεία, — ἀλλ' ἡ ἀληθὴς παιδεία — δύναται νὰ ἐκπορθήσῃ καὶ κατεδαφίσῃ. Μόνη αὕτη διδάσκει νὰ μὴ γνωρίζωμεν μηδεμίαν ἄλλην ὑπεροχὴν, παρὰ τὸν νόμον, τὴν τῶν ὑπηρετῶν του πρόσκαιρον ὑπεροχὴν καὶ τὴν πάντοτε συνοδεύουσαν τοὺς ἐναρέτους ἀνθρώπους (1). Ὁ καιρὸς τῶν ἐνόπλων διαμαρτυρήσεων παρῆλθεν· ἡ ἐπὶ τὸ τελειότερον ἀνάπτυξις τῆς πολεμικῆς τέχνης, τὰ τηλεγραφικὰ σύρματα, ὁ ἀτμὸς, τὰ ὀπισθογεμῆ τοῦ Σασεπὼ, καὶ τὰ τηλεβόλα τοῦ 'Αμστρὸγγ, ἐκμηδενίζουσιν, ἢ καταπνίγουσι τὰς ἐπαναστάσεις ἐν αὐτοῖς τοῖς σπαργάνοις. Ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη, ἡ σύμπνοια, ἡ αὐταπάρνησις, ἡ μεγαλοφροσύνη, προεξαρχούσης τῆς παιδείας, ἐξ ὧν πηγάζουσιν αὗται προπαρασκευάζουσι τοῖς λαοῖς τὴν ἐλευθερίαν.

Ὅθεν ἐπιθυμεῖτε νὰ ἴδητε τὰ τέκνα Σας ἐγκολπούμενα τὸν ὑγιαίνοντα καὶ τεταγμένον βίον καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τὸν ἄνθρωπον ἀγούσης βαδίζοντα, καὶ κατὰ συνέπειαν ἐλεύθερα τῶν παθῶν; «ἐκθρέψατε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ »καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου» (2), καὶ «ἵνα μὴ μεταμέλησθε τὴν τῶν τέκνων προδεδωκότες παιδείαν, ὅτε οὐδὲν ὄφελος τοῖς ἐκεί„νων ἀδικήμασιν ἀδημονοῦντες» (3). Τότε, «ἀντὶ τῆς στοιβῆς »ἀναβήσεται κυπάρισσος, ἀντὶ δὲ τῆς κονίζης, ἀναβήσεται μυρ»σίνη» (4). Τότε δὴ δύνασθε νὰ εἴπητε αὐτοῖς εὐσυνειδήτως, καὶ εὐπαρρησιάστως· «Τιμῆς ἠγοράσθητε, μὴ γίνεσθε δοῦλοι »ἀνθρώπων» (5). Τότε δὴ καὶ ὁ Κώνωψ μετεμψυχωθήσεται εἰς ἐαρινὴν ἀηδόνα καὶ ψαλεῖ·

---

(1) Μιᾶς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες, οὐκ ἀξιοῦμεν δοῦλοι οὐδὲ δεσπόται ἀλλήλων εἶναι, ἀλλ' ἡ ἰσονομία ἡμᾶς, ἡ κατὰ φύσιν, ἰσονομίαν ἀναγκάζει ζητεῖν κατὰ νόμον, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑπείκειν ἀλλήλοις, ἢ ἀρετῆς δόξῃ καὶ φρονήσεως. Πλάτ. Μενέξ. σ. 239.) (2) Πρὸς Ἐφεσ. ς'. 4. (3) Πλούτ. περὶ παίδων ἀγωγῆς. (4) Ἡσ. 55, 13.
(5) Πρὸς Κορινθ. Α'. Κεφ. Ζ', 23.

Τῆς ἀνοίξεως ἡ ὥρα
ἦλθε, 'γέλασαν οἱ κάμποι,
καὶ τἀηδόνι κελαδεῖ.
Ἦλθε, ἦλθ' ἡ λαμπροφόρα
ἡ παιδεία, καταλάμπει
ὅσους τρέχουν 'ς τὴ σπουδή.
Ἔξω φόβοι, μίση, πάθη,
ἀγενῆ τῆς ἀμαθείας,
δορυφόροι χαμερπεῖς.
Ἃς βλαστήσουν τώρα ἄνθη
τῆς Θεᾶς Ἐλευθερίας,
κλέους, δόξης, καὶ τιμῆς.

Ἔρρωσθε!

Ἔγραφον κατὰ Ἰούνιον 1870

Ὁ Συντάκτης
Ι. Κ. Δ.

Ο
ΚΩΝΩΦ
ΟΛΥΜΠΟΥ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ

(*Κωμόπολις Ὀλύμπου*).

Ἦτο χειμὼν—Δεκέμβριος—ὅταν μ' ἕνα λατῖνι,
ἐξέπλευσα·—τὸν ἄνεμον ἔχοντες ἀπ' τὴ πρύμνη—
Ἐκ κόλπου τοῦ θερμαϊκοῦ· ἀπὸ Θεσσαλονίκην·
ἡ νὺξ ἦτον εὐχάριστος· δὲν ἔφερε τὴν φρίκην,
ἣν φέρουσιν αἱ σκοτειναὶ ἐκεῖναι τοῦ χειμῶνος·
ἀλλ' ἦτο καλοκαιρινὴ, ὡσεὶ νὺξ ἀηδόνος.
Ὁτὲ λοιπὸν μὲ ἄνεμον, ὁτὲ κωπηλατοῦντες,
κ' οἱ ναῦται μετ' ἐπιβατῶν πολλὰ συνομιλοῦντες,
ὁλονυκτὶς ἐπλέομεν· κι' ἀνίσχοντος Ἡλίου,
ἀντίκρυ μὲ τὰς ἐκβολὰς ἤμεθα ποταμίου.
Μετὰ δυὸ ὥρας, πνέοντος ἀνέμου ἀπογείου,
κι' ὡς νῆσσα, ἐπιπλέοντας τοῦ κούφου πλοιαρίου,
ἐφθάσαμεν εἰς μέρος τι, τῶν ἐκεῖ παραλίων·
κ' ἐρρίψαμεν τὸ σίδηρον ἐκ τεσσαρο-χαλίων.
Τὸ μέρος ὀνομάζεται τἀγίου Θεοδώρου·
αὐτὸ εἶναι ἡ καθ' ἑαυτὸ σκάλα τοῦ Λιτοχώρου.
Ἐδῶ ὑπάρχει, ὡς εἰκὸς, καὶ ὑγειονομεῖον·
καὶ παρ' αὐτῷ, ὡς ἕπεται, τελωνοσταθμαρχεῖον.
Παραπλησίον τούτων δὲ, καὶ δύο μαγαζεῖα,
ἅτινα χρησιμεύουσι καὶ ὡς ξενοδοχεῖα.

Παράνω δὲ ὑπάρχουσι καὶ δύο ἀποθῆκαι,
ἐν αἷς, ὁ ἁλατέμπορος χρυσωρυχεῖον 'βρῆκε.
Ἄνωθεν τούτων, βλέπει τις, κι' ἕνα μικρὸν ναΐσκον·
ἐν ᾧ, οἱ χριστεπώνυμοι τὰ χρέη των ἐξῆσκον.
Τιμᾶται δ' ἐπ' ὀνόματι τἀγίου Θεοδώρου,
τοῦ ἐκλυτρώσαντος πολλοὺς λιμοῦ θανατηφόρου.
Ἐκεῖθεν,—ἀφ' οὗ 'μείναμεν μετὰ τὴν μεσημβρίαν—
εἰς ἵππον ἐφιππεύσαντες, μετὰ ὥρας πορείαν,
ἐφθάσαμεν 'ς τοὺς πρόποδας τοῦ γηραιοῦ Ὀλύμπου·
ἐφ' οὗ, ὁ θρόνος, μυθικῶς,—Διὸς τοῦ ἐριγδούπου.
Ἐνταῦθα ἡ Κωμόπολις κεῖται τοῦ Λιτοχώρου,
ὀνομασθεῖσα οὕτωσί, ὡς ἐπὶ Γῆς ἀπόρου·
ἢ ὥς φασιν ἄλλοι τινὲς, διότι ἐδοξάσθη,
τὸ πάλαι, ἡ Θεὰ Λητὼ, ἐξ ἧς κ' ἐπωνομάσθη.
Πλὴν εἶναι πιθανώτερον τὸ πρῶτον 'ς τοὺς ὁρῶντας,
τῆς γαίας τὴν λιτότητα, καὶ ταύτην ἐκτιμῶντας.
Βλέπει κἀνεὶς πολλοὺς ἀγροὺς, μεγάλην πεδιάδα·
δὲν ἔχει ὅμως ἀρκετὴν τὴν ζωτικὴν ἰκμάδα.
Μόλις ὀλίγιστον καρπὸν δίδει ἀραβοσίτου,
ὃν τρώγουσι, μιγνύοντες μετὰ ἄλλου ἀλφίτου.
Ἄνω τῆς Κωμοπόλεως ἐφίσταται ἀκμαῖος,
Ὄλυμπος ὁ ὑψίκομος, καί τοι ὢν γηραλέος.
Πλὴν γέρων μεγαλοπρεπὴς, σοβαρὸς, λευκοχαίτης·
διότι ἐπεκάθητο αὐτῷ ὑψιβρεμέτης.
Ἵσταται ὑπερήφανος· διότ' ἐλευθερίαν
ὑπέθαλπε τὸ στῆθός του· 'φλέγετο τὴν καρδίαν.
Ποτέ του δὲν ἐπρόδωκεν Ὄλυμπος τὰ παιδιά του·
τοῖς παρεχώρει ἄσυλον, τὰ δένδρα, τὰ κλαδιά του.
Καθὼς ἡ ὄρνις, τὰ πουλιά, 'ς τὸν κίνδυνον τὰ κράζει·
βλέπουσα τὸν Ἱέρακα, μὲ τὰ πτερὰ σκεπάζει.
Οὕτω κι' ὁ γέρο Ὄλυμπος εἰς τοὺς ἁρματωλούς του,
ἀβάτους, ἔκαμνε βατοὺς, καὶ δρόμους, καὶ κρημνούς του.

Ὁ δὲ Θεὸς ἐπτέρωνεν αὐτὸν μὲ πυκνὰ νέφη·
«ἐγὼ τῶν φοβουμένων με εἰμὶ σκέπη.» ὡς ἔφη. (1)
Ἀλλ' ἤδη, οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν, εἶν' ὅλοι νάνοι!
μικρόφρονες! τοὺς διοικοῦν, ὡς πρέπει, Μουσουλμάνοι!
Τὴν σεβαστήν του κορυφήν, καὶ τὴν λευκήν του χαίτην,
οὐδέποτε ἐπέδειξεν, οὐδ' εἰς τὸν ὑψιπέτην.
Ὡς ἀνατείλ' ὁ Ἥλιος, καὶ πρὸς αὐτὸ ἐμβλέψῃ,
καὶ τὰς λαμπρὰς ἀκτῖνάς του 'ς τὴν κορυφὴν ἐκπέμψῃ.
Τὸ ὄρος ὅλο φαίνεται στιλπνὸν, ἀργυρωμένον,
μ' ἄργυρον τὸν λαμπρότερον, ὡς νᾆναι σκεπασμένον.
Καὶ τοῦτο, τὰς ἡλιακὰς ἀντανακλῶν ἀκτῖνας
καὶ συμμιγνύον ταύτας δὲ μὲ τοῦ Ἡλίου 'κείνας.
Παρίσταται ἓν θέαμα λαμπρότατον 'ς τὰς ὄψεις
τοῦ θεατοῦ· ἐξαφαιρεῖ θλιβερὰς ἐντυπώσεις·
φαίνεται 'ς τὸ Λιτόχωρον καὶ τὰ πέριξ τούτου,
ὡς φωτοβόλον κάτοπτρον 'ς ὅλα τὰ ἔναντί του.
Τοιοῦτος εἶν' ὁ Ὄλυμπος· τοιαύτην ἔχει θέαν·
ποικίλην, ἀργυρόχροον, κατάστιλπνον, ὡραίαν!
Τὰς καλλονάς του ποιητὴς δύναται νὰ ἐκθέσῃ
ὑψίνους· ἄλλος Ὅμηρος, ἢ Σοῦτσος νὰ συνθέσῃ.
Ἐγὼ ὅμως εἰμὶ μικρός· πρὸς λέοντα ὡς μύρμηξ·
τῶμολογῶ, ὡς πρὸς αὐτοὺς, νήπιος εἶμ' ἀνῆλιξ.
—Ἡ κώμη, ὡς εἰκάζεται, κ' ἐκ τῆς τοποθεσίας,
καὶ ἐκ τῆς τῶν κατοίκων της μεγάλης εὐρωστίας
ἔχει κλῖμα εὐάερον· εἶναι εὐκραεστάτη.
καὶ κατὰ λόγον φυσικὸν, θᾆναι ὑγιεστάτη.
Πλήν· τί ζητοῦν τρεῖς Ἰατροὶ, εἰς ὑγιές τι μέρος;
ἐν ᾧ δὲν εἶν' ἀσθένειαι;—θὰ εἴπωμεν ἐγκαίρως·
θὰ τὸ διευκρινίσωμεν ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει·
ὅπου θαυμάζει ἕκαστος πῶς ζοῦν τὸ καλοκαῖρι.

---

(1) Ψαλμ. 9'.

Καὶ ὅμως εἶναι εὐτραφεῖς, ῥοδοκοκκινισμένα·
  ἀλλά, οἱ πλειότεροι ζῶσι ξενιτευμένοι.
Αὕτη, κατὰ Ἀνατολάς, ἔχει ἐκτεταμένον
  ὁρίζοντα, μέχρι τινός, μὴ περιωρισμένον.
Κατ' ἔναντί του βλέπει τις εἰς καθαρὰν ἡμέραν,
  τὴν ἔνδοξον κ' ἱστορικὴν τῶν Μακεδόνων ἕδραν·
Ἐξ ἧς, ὁ ἐνδοξότατος Ἀλέξανδρος ὡρμήθη,
  καί, δρέψας δάφνας οὐ μικράς, μεγάλος ἐπεκλήθη.
Νικῶν μέχρι τῶν Ἰνδιῶν, κι' ὠκεανοῦ 'ς τὰς πύλας
  ἔστησε νέον τρόπαιον 's τὰς Ἡρακλείους στήλας.
Δι' οὗ καὶ ὁ πολιτισμὸς τὸ πάλαι διεδόθη
  's τὸν κόσμον, εἰς τὰ βάρβαρα τὰ ἔθνη ἐξηπλώθη.
Βλέπει τὸ ἀγιώνυμον Ὄρος τῆς Παναγίας
  τὸ πάντων ὁρμητήριον εἰς ἐξασκήσεις θείας.
Ἔνθα οἱ ἀπαρνούμενοι τὴν μέριμναν τοῦ κόσμου,
  ζῶσιν βίον ἰσάγγελον (;) ὅσιον ἄνευ μώμου (;)
Αὐτό, ὅπερ ἠθέλησεν ὁ βάρβαρος ὁ Πέρσης
  νὰ ῥίψ', ὁ ὑπερήφανος καὶ ἄφρων ὄντως Ξέρξης.
Βλέπει τὰ ἄλλα μέρη γῆς, μέχρι Θεσσαλονίκης·
  χωρίδια ὑποτελῆ, διὰ τῆς θείας δίκης!
Βλέπει ὅλην τὴν θάλασσαν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου,
  ὃν διαπλέουν ναυτικοὶ μετὰ μεγάλου κόπου.
Πρὸς δὲ τὰ μέρος τοῦ Βορρᾶ, βλέπει τὴν Κατερίνην
  πρωτεύουσαν, πλὴν τὴν θωρεῖ, ὡσεὶ μικρὰν πολίχνην.
Πέριξ αὐτῆς, χωρίδια μικρά τις διακρίνει
  καὶ φαίνοντ' ὡς κλωσσόπουλα, ὡς γλῶσσα δὲ ἐκείνη·
Τὴν πεδιάδ' ὁλόκληρον, μὲ τὰ τῇ δὲ κάκεῖσε
  χωριά, θαρρεῖς πανόραμα βλέπεις καὶ ἐχθαμβεῖσαι.
Χωρίζει τὴν κωμόπολιν, εἰς τοῦ βορρᾶ τὸ μέρος
  ἕνας κρημνὸς ἀπότομος μικρὸς εἰς βάθος κ' εὖρος.
Δι' αὐτοῦ σχηματίζεται μικρός τις ποταμίσκος.
  ἔκτασιν ἔχων ἀρκετήν, κ' εἰς θάλασσαν τὸ μῆκος,

Ὃς διαιρῶν τὸν Ὄλυμπον, εἰς δυὸ ἄνισα μέρη,
δέχεται τὰ χιονόνερα, κ' εἰς θάλασσαν τὰ φέρει.
—Ἀπ' ἔξω, τὸ Λιτόχωρον, φαίνετ' ἐκτεταμένον·
κἄπως δ' ἐπιδεικνύεται καὶ ὡς καλλωπισμένον·
Διότ' ἐν ᾧ περιέχει τριακόσιας οἰκίας,
οὖσας κτισμένας ἀραιὰς νομίζει τας χιλίας.
Ἔχει δὲ πρόσοψιν λευκὴν, οὐσῶν ἀσβεστωμένων
τῶν οἰκιῶν καὶ παρ' αὐταῖς δένδρων ἀνυψουμένων.
Ποικίλλεται τὸ χρῶμά του, κ' ἔχει ὡραίαν θέαν·
νομίζει ὅτι βλέπει τις πολίχνην εὐρωπαίαν.
Ὅταν δ' εἰσέλθῃ τις ἐντὸς, βλέπει τὰ πάντ' ἀλλοῖα·
ἀκαθαρσία τρομερά· ὁπόση! καὶ ὁποία!
Τί δρόμοι ἀκατάστατοι! ἀνώμαλοι! λασπώδεις!
δύσβατοι! κακορίζικοι! δυσώδεις! βορβορώδεις!
Ἐντὸς τὰ περιττώματα ἐκχύνοντ' ἀπ' τοὺς οἴκους,
γεμίζοντα τοὺς ἐν ὁδοῖς ὑπάρχοντας λακκίσκους.
Ἵνα διέλθῃ τις αὐτοὺς, οὕτω πως γεμισμένους,
ἀδύνατον, τοὺς ῥώθωνας μὴ ἔχων στυπωμένους.
Καὶ ὅταν βρέχῃ μάλιστα, 'ποὺ ὅλοι τοὺς ἀνοίγουν,
βρωμοῦσιν ἀνυπόφορα, τὸν ἄνθρωπον τὸν πνίγουν.
Διότι οἱ ἀπόπατοι εἶναι παρὰ τοὺς δρόμους,
ἐντὸς τῶν προαυλίων των· καὶ φέρουν πάντα βρώ-
[μους.
Εἶναι πολὺ περίεργον· πῶς ἔχουν τὴν ὑγείαν,
ὅταν αἱ καύσεις αἱ πολλαί· μὲ τόσην δυσωδίαν.
Ἀρά γε, νὰ ὑφίστανται αἱ δικαιολογήσεις;
ἢ μήπως καὶ ἠμβλύνθησαν δι' ὅλου αἱ αἰσθήσεις;
Διότι μερικοὶ αὐτῶν ἐὰν ἐρωτηθῶσι·
πῶς τὸ ἐπιβλαβέστατον δὲν ἐπιδιορθῶσι;
Λέγουν ἀστεϊζόμενοι (;) δὲν κάμνομεν τοὺς δρόμους·
γιατὶ δὲν αἰσθανόμεθα βλάβην ἀπὸ τὰς κόπρους·
Εἶναι τιμή σας! Κύριοι, κοσμοπολιτισμένοι·

μέσα 'ς τὰς κόπρους νἄσασθε, ὡς τὸ λαιμὸ χωσμένοι (1);
Εἰς τούτου τὴν διόρθωσιν, ἡ θέσις τῶν πρωτείων·
καὶ ὄχι, ποιὸς 'ς τὸ χέρι του, νὰ βάλλῃ τὸ ταμεῖον.
=Οἱ οἶκοι ὅλων, γενικῶς, εἶναι καλοκτισμένοι,
εὐρύχωροι· εἰς δώματα πολλὰ κεχωρισμένοι.
Ὅλοι ἔχουν προαύλιον· ἐντὸς δὲ μαγειρεῖον·
κ' εἰς μέρος ἰδιαίτερον στημένον ἐργαλεῖον,
Καὶ δι' αὐτοῦ ὑφαίνουσαι γυναῖκες τὰ μαλλία,
κάμνουσι τὰ στερεώτερα τοῦ τόπου των σκουτία.
'Αλλ' ἐπὶ τὰ δωμάτια.—'Ανώγεα εἶν' ὅλα·
καὶ τὸ ἀναίβασμα 'ς αὐτὰ γίνετ' ἀπὸ μιὰ σκάλα.
Εἰς μερικά, ἐντὸς αὐτῶν, ἔχουν ἱματιοθήκην,
πολλῆς χωρητικότητος· ἄλλα, μιὰν καπνοδόχην.
Γυναίων ἀφομοίωμα, πολέμων, ἢ 'Ηρώων·
δὲν κρέματ' ἐπὶ τῶν τειχῶν, τῶν πάνυ λευκοχρόων.
Μόν' ἡ καθαρότης των τοὺς τοίχους των στολίζει·
διότ' ἡ πολυτέλεια ἤδη τοὺς προσεγγίζει.
Εἰς σπίτια ὀλίγιστα κρέματαί που καθρέπτης,
περίχρυσος, τεχνουργηθεὶς 'ς τὴν πόλιν τῆς Τεργέςης.
Ὅλα τὰ σπίτια γενικῶς εἶν' οἰκοκυρευμένα·
ἀπὸ στρωσίδια μάλλινα εἶναι πεπλουτισμένα.
Εἷς οἰκοκύρης, ἠμπορεῖ, δέκα ἂν πάγουν ξένοι·
νὰ τοὺς κοιμίσῃ κάλλιστα, νἆν' εὐχαριστημένοι.
Ἔχουν ἓν εἶδος μάλλινα, «Πολκόβας,» τὰς καλοῦσι·
γίνοντ' ἀπὸ χονδρόμαλλο, διὰ νὰ μὴ χαλοῦσι.
Εἰς χρῆσιν καθημερινὴν εἶναι προωρισμέναι·
κ' ἐν ᾧ συχνάκις πλύνονται σπανίως εἶν' πλυμέναι

---

(1) 'Αναγνωρίζομεν τὸ δριμὺ τῆς φράσεως. 'Αλλ' εἰς τοιαύτην ἀσθένειαν, τοιαῦτα φάρμακα ἀπαιτοῦνται. Τὸ καθ' ἡμᾶς, εἴπομεν, ὅτι δὲν ἐπιδιώκομεν ἄλλο, εἰμὴ τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων. Εἴθε νὰ μᾶς δοθῇ αἰτία, νὰ διακηρύξωμεν τἀνάντια, εἰς τιμὴν, καὶ ἔπαινον τῶν κατοίκων. Σ. τ. Σ.

Διότι κάθε ἑορτὴν κάμνουσιν ἐπισκέψεις·
κι' ἂν τύχῃ καὶ λασπόβροχον, ἀλλοίμονον 'ς τὰς ςρώσεις.
Καὶ μάλιστα τὰς ἑορτὰς, τὰς τοῦ ὀνόματός των
κ' ἐκείνας τῆς Πρωτοχρονιᾶς, Χριστου-γεννῶν, καὶ
[Φώτων.
Γίνεται 'ς τὰ ἐργόχειρα αὐτὰ τὰ γυναικεῖα,
μία φθορὰ, πατούμενα· μεγάλη ἀδικία!
Διότι δὲν στρωννύουσι μόνον χονδροπολκόβας·
μόν' κι' ἄλλας κατασκευαςὰς, ὡς 'κείνας τῆς Μολδόβας.
Μὲ φλόκια ἀπ' τὴν πρόσοψιν χρωμάτων διαφόρων,
ἃς κάμνει τὸ πιτήδειον χέρι τῶν Λιτοχώρων.
Καὶ ἄλλα τὰ λεγόμενα Κιλίμια ἐφαπλοῦσι·
κι' ὅλοι μὲ τὰ παπούτζια, ὡς εἶναι, τὰ πατοῦσι.
=Πλουτεῖ ἀπὸ νερὰ καλά· καὶ ἔχει δέκα βρύσεις·
νερὰ εὐκολοχώνευτα, ὡς τἄκαμεν ἡ φύσις.
Πλὴν ὅμως τὸ νερὸν αὐτῶν πολλαῖς φοραῖς σπανίζει,
ὥστε νὰ πάρῃ μιὰ γυνὴ νερὸν ἐκεῖ χρονίζει.
Κάποτε τρέχει ἄπαστρον, μάλιστα ὅταν βρέχῃ·
μιᾶς μάλιστα ἐξ αὐτῶν, κοκκίνη λάσπη τρέχει.
Τοὺς ὀχετοὺς, ὄντας μακρὰν, ὅλοι τοὺς ξεσκεπάζουν
οἱ ἀγωγιᾶται· κι' ἀπ' ἐκεῖ τὰ ζῶά των ποτίζουν.
Κατ' ἔτος διορθώνουσι· κατ' ἔτος τὰς παστρεύουν·
πλὴν νὰ τὰς κάμουν μιὰ φορὰ, γιὰ πάντα, δὲν εἰξεύ-
[ρουν.
=Ἔχει αὐτ' ἡ κωμόπολις καὶ δύο ἐκκλησίας·
ἔνθα οἱ χριστεπώνυμοι τελοῦσι τὰς λατρείας.
Ἡ μία, ἐπ' ὀνόματι τἀγίου Δημητρίου,
κειμένη εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τὸ τοῦ χωρίου.
Ἡ δ' ἄλλη, ἐπ' ὀνόματι τἀγίου Νικολάου·
τἀναδειχθέντος νικητοῦ κατ' Ἀρείου τοῦ λάλου.
Κ' αἱ δύο εἶν' εὐρύχωροι χωρὶς τῶν προαυλίων·
χωρίζει τας περίτοιχος, ἀπὸ τῶν ὀσπιτίων.

Ἡ πρώτη (καὶ περὶ αὐτῆς ἂς εἴπωμεν τὸ πρῶτον)
ἐκτίσθη διὰ συνδρομῆς τῶν τότε προεστώτων.
Ἀπὸ τῆς ἀνεγέρσεως, μετρᾷ ἕνα αἰῶνα·
ἓν μῖγμα εἶναι· φαίνεται ὡς χθὲς νὰ κτίσθ' ἀκόμα.
Παρὰ τὴν δεξιὰν πλευρὰν, μετὰ παρεκκλησίου
συνέχεται· εἰς ὄνομα τἀγίου Διονυσίου.
Τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ ζήσαντος, ὁσίως καὶ ἀμέμπτως,
καὶ τοῦ Θεοῦ τὰς ἐντολὰς τηρήσαντος ἀτρέπτως.
Διὸ, καὶ ὁ Θεὸς, αὐτὸν ἐδόξασ', ὡς ἐρρέθη.
ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις του, καθάπερ ὑπεσχέθη.
Ἡ σκέπη της στηρίζεται ἐπὶ δέκα κιόνων,
ἐκ πέντε ἑκατέρωθι· καὶ ἰσαρίθμων θόλων.
Ἐπὶ ἑνὸς, ἀριστερὰ, προσδέδεται ὁ ἄμβων·
ἐφ' οὗ γίνετ' ἀνάγνωσις, τῶν τοῦ Θεοῦ ῥημάτων.
Τὸ δὲ προσκυνητήριον, προσδέδεται 'ς τὴν βάσιν·
ἐφ' οὗ τἀγίου ἡ εἰκὼν, τίθεται κατὰ τάξιν.
Εἰς τοῦ ὁποίου τὤνομα, ὁ Ναὸς ἐτιμήθη,
καὶ νῦν ἐπονομάζεται, ἀφ' οὗ χρόνου ἐκτίσθη.
Ἐπ' ἄλλου δὲ εἰς δεξιὰ, ὑψοῦται χρυσοῦς θρόνος,
εἰς ὃν οὐδεὶς εἰσέρχεται, παρ' ὁ δεσπότης μόνος.
Ὄπισθεν εἶν' μεσότειχον, ὅπερ τὴν ἀνδρωνῖτιν,
διαχωρίζει, ὡς εἰκὸς, ἀπ' τὴν γυναικωνῖτιν.
Ἡ θύρα εἶν' εἰς μέσον του· πλαγίως δὲ θυρίδας,
ἔχει μιὰν ἑκατέρωθι, μὲ χιαστὰς κιγκλίδας.
Τὰ τοῦ ναοῦ παράθυρα, ἀνάλογα μὴ ὄντα
δὲν φέγγουν· κ' εἶναι σκοτεινὸς, χωρὶς ν' ἀναφθῶν φῶτα.
Βλέπων κἀνεὶς τὴν τοῦ ναοῦ ἔνδοθεν ζωγραφίαν,
τὴν διατηρουμένην νῦν εἰσέτι εὐκοσμίαν·
Τοῦ τέμπλου τὸ ἐγκόλαμμα, τὸ ἔντεχνον κι' ὡραῖον·
τὸ ἐπιχρύσωμα αὐτοῦ, λάμπον ὥσπερ τι νέον.
Τὸν ἄνω ἀνυψούμενον, Σταυρὸν τὸν τοῦ Σωτῆρος,
καὶ τὴν εἰκόνα δεξιὰ τῆς ἑαυτοῦ Μητέρος,

Κι' ἀριστερόθεν, τοῦ κλεινοῦ καὶ φίλου του γνησίου,
τοῦ Θεολόγου μαθητοῦ, τοῦ καὶ ἐπιστηθίου.
Τοὺς μείναντας ζωγραφιστοὺς, ἀνδρομήκεις τὸ σχῆμα,
Ἁγίους μας ἀρχιερεῖς εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα.
Τὸν Ἅγιον Βασίλειον, ὑψίνοα κληθέντα·
τὸν γλώττῃ Χρυσορρήμονα, δὶς ὑπεροριςθέντα.
Πυρίπνουν τὸν Γρηγόριον, καὶ θεῖον ἱεράρχην·
τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον ἄξιον ποιμενάρχην.
Οἳ καὶ μυσταγωγήσαντες τὴν θείαν λειτουργίαν,
φαίνονται πρυτανεύοντες νῦν εἰς τὴν μυσταγωγίαν.
Ἐφισταμένη μέσον των, ἡ τοῦ Θεοῦ μητέρα,
ἀπεικονιζομένη δὲ Οὐρανοπλατυτέρα.
Κ' ἐν γένει τὸν ὡραϊσμὸν ὅλον τῆς ἐκκλησίας,
δαπανηθείσας δι' αὐτὸν συνεισφορὰς πλουσίας.
Νοεῖ, ἐκ πρώτης ὄψεως, τὴν τότε προθυμίαν,
'ποὺ εἶχον οἱ χριστιανοὶ 'ς τὴν τοῦ Θεοῦ λατρείαν.
Συνάμα τὴν ἐπιμονὴν εἰς τὰς καλὰς τὰς πράξεις,
ὅπως ὑπερνικήσωσιν, ὅλας τὰς ἀντιδράσεις.
Νοεῖ τὰς ἐνεργείας των τὰς πλείστας προσπαθείας,
ὁ ἔχων γνῶσιν ἀμυδρὰν τῆς τότε πολιτείας.
Διότι εἰς τὴν ἐποχὴν 'κείνην ἀναμφιβόλως,
εἶχον καὶ τὰ προσκόμματα, ὡς ἐννοεῖτ' εὐκόλως.
Καὶ ὅμως δὲν ἀπέκαμνον: ἀλλὰ μ' ἄκρας θυσίας
προὐχώρουν ὅταν προὔκειτο ἔργον περὶ θρησκείας.
'Σ τὸ τέμπλον, αἱ κανονικαὶ ὑπάρχουσιν εἰκόνες,
καθάπερ οἱ Συνοδικοὶ ὁρίζουσι κανόνες.
Τουτέστιν· εἰς τὰ δεξιά, εἶναι ἡ τοῦ Δεσπότου,
τὸ σύμπαν τοῦ φωτίζοντος· ὄντος δὲ αὐτοφώτου.
'Αριστερὰ τῆς πύλης δὲ, εἶν' ἡ τῆς Θεοτόκου·
καὶ παρὰ τὴν Δεσποτικὴν, εἶναι ἡ τοῦ Προδρόμου.
Κ' ἡ τοῦ ἁγίου τοῦ ναοῦ μάρτυρος Δημητρίου·
καὶ τοῦ Διονυσίου δὲ, ἁγίου ἐγχωρίου.

Ἄνω εἰς τἀποστολικὰ, λείπουν τῶν Ἀποστόλων·
εἶν' αἱ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ ποιητοῦ τῶν ὅλων.
Ἤγουν, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Μαρίας τῆς Παρθένου,
τῆς συλλαβούσης τὸν Θεὸν δι' ὅλως τρόπου ξένου.
Τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, καὶ τῆς βαπτίσεώς του,
μέχρι τῆς Ἀναστάσεως, καὶ Ἀναλήψεώς του.
Σὺν τούτοις, καὶ ἡ Κάθοδος Πνεύματος τοῦ Ἁγίου,
τοῦ ἐκ Πατρὸς ἐκπορευτοῦ διὰ λόγου τοῦ θείου.
=Ὁ ἀνυψῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς, 'ς τὸν πρῶτόν τυ τὸν θόλον,
βλέπει τὸν Παντοκράτορα, καὶ ποιητὴν τῶν ὅλων.
Κ' ἐκ τοῦ λαιμοῦ, ὡς φαίνεται, κρίκος καθηλωμένος,
κ' ἐκ τούτου πολυέλαιος ὑάλινος κρεμασμένος.
Πέριξ αὐτοῦ συνίσταται χορὸς, ἀπὸ κανδήλας
κωνοειδεῖς, χρωματιστὰς, διδούσας λάμψεις φίλας.
'Σ τὸν ἄλλον θόλον, κρέμαται δεύτερος πλειὸ μεγάλος.
κατόπιν τούτου, πάλιν δὲ, μικρὸς μπρούντζινος ἄλλος.
Ἐν γένει, ὅλος ὁ Ναὸς εἶναι καλλωπισμένος·
=ὁ κατὰ τοῦτο συντελῶν ἔσται εὐλογημένος.
Εἰς ταύτην τὰ μυστήρια τελοῦνται τὰ τοῦ Γάμου·
καὶ εἶναι ἀληθέστατον, ὄχι συμπέρασμά μου.
Αὐτὴ, γιὰ τὰ χαρμόσυνα, εἶν' ἀφιερωμένη·
ἡ ἄλλη, διὰ λυπηρὰ, εἶναι προωρισμένη.

. . . .

'Σ αὐτὴν μία συνάθροισις γίνετ' ἐκ συνηθείας·
ἁγία, ἂν ἐγίνετο κ' ἐξ ὅλης τῆς καρδίας.
Τὴν τῆς ἀποτυρώσεως Κυριακὴν, ἑσπέρας,
καθ' ἣν τὰ εὐωχήματα λαμβάνουν σχεδὸν πέρας,
Καλεῖται 's τὸν ἑσπερινὸν, καὶ ἔρχεται προθύμως,
ἅπας ὁ χριστεπώνυμος τοῦ Λιτοχώρου δῆμος.
Καὶ γίνετ' ὁ ἑσπερινὸς, καὶ εἴσοδος μεγάλη,
κι' ὅλος ὁ Κλῆρος ἐμμελῶς, τὸ «φῶς ἱλαρὸν» ψάλ-
[λει·

Μετὰ δὲ καὶ τὴν Ἐκτενῆ, τοῦ διατεταγμένου
ἰδιομέλου ἔπειτα, ἐμμούσως ψαλλομένου.
Ἀσπάζονται οἱ ἱερεῖς τὰς θείας ἐκτυπώσεις·
κι' ἀλλήλους ἀσπαζόμενοι μετὰ καρδίας ἴσης,
Δίδουν τὸ τῆς συνδιαλλαγῆς παράδειγμα τοῖς πᾶσι,
κι' ἀρχίζει ὅλος ὁ λαός, τὸ ἴδιον νὰ πράσσῃ.
Ὅλοι συνδιαλλάττονται (;) δίδουν τὰς δεξιάς των,
οἱονεὶ παραιτούμενοι πάσας διαφοράς των.
Ὥστε καὶ ἀπεχόμενοι πάσης μνησικακίας, (;)
νὰ ζήσωσιν ἀδελφικῶς, μετ' ἴσης ὁμονοίας (;)
Ὦ! τί ἔργον θεάρεστον! ὢ! τί ἁγία πρᾶξις!
ὁπόση γίνεται χαρά, 'ς τὰς οὐρανίους τάξεις!
Ὁποῖον συγκινητικὸν θέαμα ἐκτελεῖται!
ὅσῳ τις λιθοκάρδιος κι' ἂν ἦναι συγκινεῖται,
Νὰ βλέπῃ φίλους καὶ ἐχθροὺς συγκατασπαζομένους,
τοὺς πολεμίους μέχρι χθὲς συγκαταλλαττομένους.
Ἂν ἡ συγχώρησις αὐτὴ 'γίνετο ἐκ καρδίας,
κ' εἰς λήθην κατεδίκαζον τὰς πρὶν ἀντιπαθείας·
Αὕτη ἡ πρᾶξις μοναχὰ ἤρκει νὰ τοὺς ἀνάξῃ,
εἰς τῶν δικαίων τὰς Μονάς, καὶ νὰ τοὺς κατατάξῃ.
Διότι ἄλλο δὲν εἶναι, παρ' αὐτὴ ἡ ἀγάπη,
ἥτις τὰ χωρισθέντα πρίν, πάλιν εἰς ἓν συνάπτει.
Αὐτὴ δὲ εἰρηνοποιεῖ τοὺς διαμαχομένους
φίλους, πεσόντας 'ς ἔριδας, προτοῦ ἀγαπωμένους.
Αὐτὴ καὶ τὴν πατρὸς ὀργὴν πρὸς τέκνα ἱλαρύνει·
καὶ τέκνων των τὸν γογγυσμὸν κατὰ πατρὸς μακρύνει (1).

---

(1) Δι' αὐτῆς γὰρ (τῆς ἀγάπης) τὰ διεστῶτα συνάπτεται, καὶ εἰρηνοποιεῖται τὰ μαχόμενα· αὕτη γὰρ καὶ πατρὸς ἐπὶ τέκνοις παροργισμὸν ἱλαρῦναι, καὶ γογγυσμὸν τέκνων τοῖς πατράσιν ἀλύπως παρακαλεῖ καταδέχεσθαι· καὶ φίλοις ἔριν ἐμπεσοῦσαν ῥαδίως ἀπώσατο (Φωτίου ἐπιστολή.

Οὐκ ἠλέησας; οὐκ ἐλεηθήσῃ. (Μέγ. Βασίλ.) Ὦι πολὺ

'Αλλ' ὅμως! αὕτη δυστυχῶς γίνεται, ὡς κατ' ἔτος,
διά νά μή λησμονηθῇ ἕν τι ἀρχαῖον ἔθος.
Διότι, δὲν παρέρχεται οὐδὲ στιγμὴ τῆς ὥρας,
καί ἔρχονται 'ς τὰ ἴδια, ἅμα ἐκβοῦν τῆς θύρας.
Παρά Θεοῦ συγχώρησιν θέλεις;—Μὴ ἐκδικῆσαι·
δὲν συγχωρεῖς τὸν ἀδελφόν;-καὶ σὺ δὲν συγχωρεῖσαι (1).

. . . .

Πλησίον τούτου τοῦ ναοῦ εἶναι καὶ τὸ σχολεῖον,
ἐξ οὗ πηγάζει ἡ καλὴ ἀγωγὴ τῶν παιδίων.
Οὐχὶ τόσον εὐρύχωρον εἰς πλάτος καὶ εἰς μῆκος·
ἀλλ' ἀρκετόν, δι' ὅσον νῦν φέρει παιδίων πλῆθος.
Συνέχετ' ἀνατολικῶς καὶ μετὰ προαυλίου,
ἐκτεινομένου ὅσον εἶν' τὸ μῆκος τοῦ σχολείου.
Ἔχει καὶ ἄνω πάτωμα, μετὰ δυὸ δωματίων,
ὅπερ ὡρίσθη ἔκτοτε δι' ἑλληνοσχολεῖον.
Τὸ κάτω χρησιμεύει δὲ, γιὰ τὰ μικρὰ παιδία,
τἀλληλοδιδασκόμενα, τῇ νῦν εὐμεθοδίᾳ.
Μανθάνουσι τὰ γράμματα, καθ' ὅλας των τὰς κλάσεις,
καὶ τῆς παιδείας, ὡς εἰπεῖν, τίθεντ' αἱ πρῶται βάσεις.
'Εκτίσθη δὲ τῇ προτροπῇ καὶ τῇ πρωτοβουλίᾳ,
τοῦ γενομένου πρὸ ἐτῶν ἐν λήξει μακαρίᾳ,
'Αρχιερέως τοῦ κλεινοῦ, τοὔνομα Μελετίου,
τοῦ πάλαι διαπρέψαντος κ' ἐν θρόνῳ Σισανίου.
'Οποῖα δὲ παράχορδα, κι' ὁποῖαι ἀντιδράσεις,
ἔλαβον χώραν μέχρις οὗ τεθοῦν αὐτοῦ αἱ βάσεις,
Κ' ἐξ ὁλοκλήρου νὰ κτισθῇ, ὡς φαίνετ' ἄχρι τοῦδε,
νὰ τὰ ἐκθέσῃ δὲν 'μπορεῖ ἕνας 'ποὺ δέν τα εἶδε.

ἀφίεται, πολὺ καὶ ἀγαπήσει· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ (Λουκ. Ζ. 47.)

(1) Ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν (Ματθ. Κεφ. ς'. 15.)

Σχεδὸν εἰς ἐπανάστασιν ἦσαν οἱ φωτοσβέσται·
τοὺς κτίτορας καθύβριζον ὡς ἀναιδεῖς ἐπαῖται.
Ἐν οἱ τυφλοὶ ἐπιθυμοῦν· ἰδεῖν τὸ φῶς ἡλίου·
κ᾽ αὐτοὶ, νὰ λείψῃ ἤθελον τὰ φῶτα τοῦ σχολείου!
Ὄντες τυφλοὶ, δὲν ἤθελον ν᾽ ἀφήσουν ᾽ς τὰ παιδιά των,
τυφλοκομεῖον τῆς ψυχῆς, καὶ διανοημάτων.
=Περὶ τῆς ἄλλης ἐκκλησιᾶς δὲν θὰ μακρηγορήσω·
θὰ ᾽πῶ τἀναγκαιότατα· τὰ περιττὰ θ᾽ ἀφήσω.
Ἡ πρώτη, εἰς τὴν καλλονὴν ἂν ἦναι ὑπερτέρα·
αὐτὴ εἰς πλάτος, μῆκός τε, εἶναι μεγαλειτέρα.
Ἡ σκέπη της στηρίζεται κι᾽ αὐτῆς ἐπὶ κιόνων·
δὲν εἶναι ὅμως θολωτὴ, ἀλλ᾽ ὡς αἱ τῶν πλειόνων.
Φωτίζεται λαμπρότατα ἐκ τῶν παραθυρίων,
καὶ κἄτι περισσότερον φέρει τὸ μεγαλεῖον.
Τὸ τέμπλον εἶν᾽ χρωματιστὸν, καὶ μέρος χρυσωμένον·
οὐχ ἧττον ὅμως φαίνεται κἄπως καλλωπισμένον.
Τὰ θεῖα ἐκτυπώματα, εἶν᾽ ὅλα κατὰ τάξιν·
μετρίαν τέχνην εἴξευρεν ὅστις τὰ εἶχε γράψειν.
Ἐντὸς τἀγίου Βήματος, ᾽ς τὸ κοῖλον τὸ μεσαῖον,
ὑπάρχουσι ζωγραφιστοὶ χορὸς μυσταγωγέων.
Τὸ ἱερὸν, πρὸς δεξιὰ, διάφραγμα χωρίζει,
ὅπερ παρεκκλησίδιον τὸ εἶδος σχηματίζει.
Δεσποτικὸν καὶ Ἄμβωνα ἔχει κεχρυσωμένους·
ἔχει μεγάλον, κι᾽ ἄλλους δυὸ μικροὺς πολυελαίους.
Τέλος τὰ πρὸς καλλωπισμὸν, καὶ τὰ τὴν φωταψίαν,
ἔχει τὰ ἐπιτήδεια, εἰς μίαν ἐκκλησίαν.
Ἀμφότεραι δὲ ἴδιον ἔχουν καμπαναρεῖον·
τῆς τελευταίας δ᾽ ὄπισθεν, εἶν᾽ καὶ νεκροταφεῖον.
Ἐκεῖ, τὸ ὑπεροπτικὸν θάπτεται τῶν ἀνθρώπων·
ἐκεῖ, κατέχει ἕκαστος, ὀκτὼ σπιθαμῶν τόπον!
Ἐκεῖ, ὁ ὑπερήφανος πλειὰ δὲν συνοφρυοῦται·
ἐκεῖ, μετὰ τοῦ ταπεινοῦ, ὅλως ἐξομοιοῦται.

'Εκεῖ δὴ, καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ὁ πτωχὸς ἀντάμα!
ἐκεῖ, κ̑ι' ὁ ἅρπαξ κοίτεται!—Μέγα τῷ ὄντι θαῦμα!
'Ο χθὲς ὑπερυψούμενος, ὡσεὶ κέδρος λιβάνου,
νὰ ῥίπτετ' ἐν στιγμῇ χαμαὶ ὑπὸ σκληροῦ δρεπάνου.
'Ο μὴ καταδεχόμενος ἄλλῳ νὰ συλλαλήσῃ·
καὶ ὁ βαθύπλουτος ὡς χθὲς πτωχῷ νὰ συγκαθίσῃ.
Πάντες ἀποδεικνύμενοι, ὅτ' ἔχουν μίαν φύσιν·
ἄπνοες! νὰ ὑφίστανται τὴν τῶν σωμάτων σῆψιν!
Ποῦ τὰ χρυσᾶ φορέματα; καὶ ποῦ δὲ ἡ κομψότης;
ἡ καλλονὴ τοῦ σώματος, κ̑ι' ὄψεως ὡραιότης;
Ποῦ 'κεῖνο τὸ ἀγέρωχον; καὶ ποῦ ἡ σοβαρότης;
φροῦδα τὰ πάντα! μάταια! ματαίων ματαιότης!
—Πέριξ τῆς κωμοπόλεως, σχεδὸν πολλὰ πλησίον,
τιμώμενα εἰς ὄνομα ἄλλων τινῶν ἁγίων.
Υπάρχουν παρεκκλήσια, εἰς ἃ τόσῳ συχνάζουν,
ὥστ' αἱ ἐνοριακαὶ δι' ὅλου ἐρημάζουν.
Καὶ μάλιστα τὴν ἄνοιξιν, κι' ὅλο τὸ καλοκαῖρι,
ἐκεῖ 'ς τὰ παρεκκλήσια, τοὺς πάντας θέλεις εὕρει.
Ἆρα διὰ εὐλάβειαν, καὶ νὰ δοξολογήσουν,
πηγένουν εἰς τὰς ἐξοχὰς, ἢ ἵνα εὐθυμήσουν;
'Ο τοῖχος τἀγ̑ιου Βήματος, ἑνὸς παρεκκλησίου,
'χωρίσθη, καὶ θὰ κρημνισθῇ, τἀγίου Γεωργίου.
'Αφ' οὗ ἀπὸ εὐλάβειαν 'ς αὐτὸ πολυσυχνάζουν·
πῶς τόσῳ ἀδιαφοροῦν; δὲν το ἐπισκευάζουν;
'Από αὐτὸ τὸ κάλεσμα, καθεὶς ἂς συμπεράνῃ,
ποῖος ὁ κύριος σκοπὸς τῆς λειτουργ̑ιᾶς 'ποὺ κάμνει.
«Αὔριον εἰς τὸν ἅγιον Γεώργη λειτουργοῦμεν·
καφφὲ μὲ γάλα, τὸ λοιπὸν, νὰ ἔλθετε νὰ π̑ιοῦμεν·»
Τὸ δὲ πρωὶ τὸ σήμαντρον τόσῳ πολὺ κτυποῦσι,
ὥστ' ἂν δὲν 'πάγῃ τὸ χωρ̑ιὸ ὅλο, δὲν παραιτοῦσι.
Τὸ κάμνουν δὲ κατὰ σειρὰν, εἰς τὰς ἑορτασίμους,
κατά τε τὰς Κυριακὰς, κ̑ι' ὅλας τὰς ἐπισήμους.

Μὴ θέλουν ν' ἀναπτύξωσι τὰς εὐολίσθους φύσεις (1),
καὶ περὶ ἐργολαβικῆς θέλουν νὰ δώσουν νύξεις;
Μὴ τὰς εὐπίστους, οὕτω πως, θέλουν νὰ ἐξυπνίσουν,
κι' ὅπως τὸ ἐννοοῦν τινές, νὰ τὰς ἐξευγενίσουν;
Ἐν ᾧ ἡ ἠθικὴ ἐντὸς τῆς χώρας των ἀκμάζει;
—μόνον νὰ τὸ συλλογισθοῦν πρέπει νὰ τὰς τρομάζῃ.
Ἂν τοῦτο ἐξακολουθοῦν, ἐκ πάλαι συνηθείας,
παρῆλθ' ἐκεῖν' ἡ ἐποχὴ τῆς ἀπονηρευσίας.
Ἂν μία ἀπ' εὐλάβειαν τάξῃ νὰ λειτουργήσῃ·
ἂς 'πάγῃ, καθημερινὴν, τὸ τάγμα ν' ἀποτίσῃ.
Ναί! οὑτωσὶ τὸν ἅγιον πρέπει νὰ τὸν τιμήσῃ,
καὶ γιὰ τὸ εὐεργέτημα νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ.
Τὸ δέ· τὰ συναγόμενα εἶναι γιὰ τὰ σχολεῖα·
καθαρωτάτη πρόφασις εἶναι ἐν ἁμαρτίᾳ.
Εἶναι πολὺ εὐχάριστον ν' ἀκούῃ τις τοὺς ὕμνους,
ὑπὸ τὰς ὑψικόμους δρῦς, τὰς καὶ εὐσκιοφύλλους!
Παρὰ ἐντὸς τῆς ἐκκλησιᾶς, ἔνθα εἶν' ὅλη πλῆξις,
καλλίτερα ὑπὸ σκιὰν, νὰ κάμνουν τὰς δεήσεις.
Διότι ὅλα κρύπτονται, ὑπὸ σκιὰν τῶν δένδρων·
ὑψηλῶν ὑπὲρ ἑκατὸν, ἢ καὶ πλειόνων μέτρων.
Εἶναι δὲ πρὸς ἀνατολὰς, τἀγίου Γεωργίου,
εἰς ὃ, ὡς εἶπον, τρέχουσιν, ἕνεκα ζήλου θείου (;)
Πρὸς δὲ δυσμὰς, εἶν' ἄλλα δυό· τὸ μὲν τῆς Παναγίας·
τὸ δὲ τοῦ ἐπιφέροντος ὄνομ' Ἀθανασίας.
Εἰς τούτου τὸν περίβολον εἶν' καὶ νεκροταφεῖον
κ' ἐκεῖ πολλαὶ συνθάπτονται πτωχοὶ μετὰ πλουσίων.
Ἐκεῖ εὑρίσκουν τῶν δεινῶν οἱ δυστυχεῖς τὸ τέρμα!
ἐκεῖ κι' ὁ ἅρπαξ γίνεται, τῶν τῆς σκωλήκων θρέμμα.
Ἀπεριποίητα πλὴν εἶν' κατακορνιακτισμένα·
δι' ὅλου ἀκαλλώπιστα, καὶ πεπαλαιωμένα·

(1) Ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ. (Γένεσ. Η'. 21.)

Οἱ πρώην ἐνοικιασταί, δέν τά 'περιποιοῦντο·
μόνον γιὰ τὸ εἰσόδημα, πολὺ ἐπεμελοῦντο.
«Οἱ τῷ ναῷ δουλεύοντες, ἐν αὐτῷ δεῖ τραφῆναι.»
κατὰ γράμμα ἠθέλησαν αὐτὸ παραδεχθῆναι.
Τώρα τὰς ἐνοικίασαν εἰς ἄλλους καλλιτέρους·
ὁ χρόνος θὰ τοὺς δείξῃ πλὴν, χειρίστους ἢ βελτέρους·
Διότι τὸ περίσσευμα, τὸ ἐκ τῶν συναγμάτων,
ὥρισται εἰς βοήθειαν μικρὰν, τὴν τῶν γραμμάτων.
Ἂν λοιπὸν τὸ εἰσόδημα δέν το καταχρασθῶσι·
δικαίως τότε τὰ παιδιὰ θὰ τοὺς εὐγνωμονῶσι.
Ἂν ὅμως, δὲν πιστεύομεν, προσβλέψουν 'ς τὸ συμφέρον·
τὸ ἰδικόν των δηλαδὴ, κι' οὐχὶ τὸ τῶν ἑτέρων.
Τότε «πάντες, ἐξέκλιναν· χρηστὸς οὐδείς· οὐκ ἔστι·
ἅμα καὶ ἠχρειώθησαν» (1). Τὸ τέλος μας παρέστη.
Καλὸν, εἶπον, νὰ ἔπαυον καὶ αἱ ἐνοικιάσεις,
κ' αἱ κατὰ τὰς ἑορτὰς, συχναὶ 'ξωκκλησιάσεις.
Καὶ ἄλλο παρεκκλήσιον, τἀγίου Θεοδώρου
'ς τὴν σκάλαν, ὡς προείπομεν, εἶναι τοῦ Λιτοχώρου.
Κατὰ τὸ μέρος ἔνθα εἶν', εἰς ἐξοχὴν κτισμένον,
δύναται νὰ θεωρηθῇ πάνυ καλλωπισμένον.
Διότι, εἰς τὸ τέμπλεον, εἶν' ὅλαι αἱ εἰκόνες,
ὅσας προσδιορίζουσιν οἱ τύποι κ' οἱ κανόνες.
Καὶ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν, δὲν λείπουσιν αἱ ἄλλαι·
αἱ τῶν θαυμάτων τοῦ Θεοῦ, τῶν γενομένων πάλαι.
'Σ τὴν μέσην ἐπικρέμαται πολύφωτος λυχνία,
ἀνάλογος τὸ μέγεθος 'π' ἔχει ἡ ἐκκλησία.
Μπλιάντης, ὁ ὄντως εὐσεβὴς, παρ' οὗτινος ἐκτίσθη,
γιὰ νὰ τὸν κάμῃ εὔμορφον, πολὺ 'φιλοτιμήθη.
Εἶν' ὄντως ἀξιέπαινος· ἔκαμεν ἔργον θεῖον·
ἀλλ' ἆρά γε ἀντὶ ναοῦ, ἂν ἔκτιζε σχολεῖον,

(1) Ψαλμ. ιδ'., 3.

Ἐν ᾧ θὰ ἐδιδάσκοντο τὰ τέκνα τὴν θρησκείαν·
ὁποῖα τὰ πρὸς τὸν Θεὸν χρέη καὶ κοινωνίαν.
Πῶς πρέπει νὰ συχνάζωσι 'ς τὴν θείαν ἐκκλησίαν·
ν' ἀκούουν μετὰ προσευχῆς τὴν θείαν λειτουργίαν.
Πῶς νὰ δοξάζουν τοῦ Θεοῦ τὰ θεῖα μεγαλεῖα·
πῶς δὲ καὶ νὰ προσεύχωνται ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ.
Λέγω, θεαρεστότερον δὲν ἦτον ἓν τοιοῦτον;
μήπως δὲν δύναται κι' αὐτὸ νὰ κάμῃ, ἔχων πλοῦτον;
Γνωρίζοντες τὸ τοῦ ἀνδρὸς φιλόπατρι ἑδραῖον,
καὶ εὐγενές του αἴσθημα, τηρούμενον ἀκμαῖον·
Τὸν ζῆλον πρὸς ἐκπαίδευσιν, καὶ μόρφωσιν τῶν νέων,
τρανῶς καταφαινόμενον, ἐκ δωρεῶν γενναίων.
Πεπείσμεθα, μετ' οὐ πολύ, ν' ἀναδειχθῇ ὁ μόνος,
εὐγνώμων τῆς πατρίδος του, γνήσιος κλεινὸς γόνος.
Καὶ μὲ ὁμοίας πράξεις του, τὰ μάλα θεοσέπτους,
τὸ ὄνομά του νὰ γραφῇ 'ς τὰς ἀθανάτους δέλτους.
Ποσῶς δὲν ἀμφιβάλλομεν· θὰ κτίσῃ ἓν σχολεῖον,
ἐπάναγκες δι' ἀγωγὴν καλὴν τῶν κορασίων.
— Εἰς ταύτην τὴν κωμόπολιν, ὀκτὼ ἱερεῖς ζῶσιν·
οἳ ἐναλλὰξ εἰς τοὺς ναοὺς, ἐν τάξει λειτουργῶσιν.
Εἶναι ἀξιοσέβαστοι· σώφρονες, ἐγκρατεῖς τε,
ἅμα καὶ εὐλαβέστατοι, ὡς γνήσιοι Λευῖται.
Τρεῖς ἐξ αὐτῶν, σπουδάσαντες, 'ς τοῦ τόπου τὸ σχολεῖον,
ἑλληνικὰ μαθήματα, μέρος τῶν ἐγκυκλίων.
Ἀναγινώσκουν εὐκρινῶς, μὲ νόημα, καὶ ὕφος,
ὡς ὁ γραμματικὸς κανὼν διδάσκει μας καὶ τύπος.
Κ' οἱ ἄλλοι, ὡς φιλότιμοι, φιλοτιμοῦνται πάνυ,
καὶ εἰς τὰς ἀναγνώσεις των, σπανίως τις λανθάνει.
Ἐπιτελοῦν προσεκτικῶς τὰς θείας λειτουργίας·
κάποτε πλὴν τὰς κάμνουσι, μετὰ πολλῆς τῆς βίας.
Πρὸς δὲ ἐπιτραπήτω μοι, νὰ εἴπω παρρησίᾳ
ὅτι ἐν τέλει γίνεται μεγίστη ἀταξία.

Κι' ἀνάγεται 'ς τοὺς ἱερεῖς· διότι τὰς ὀρέξεις
τοῦ κόσμου θεραπεύουσι κι' ἀποκατέστη ἕξις.
Μετὰ τὸ «Ἄξιον ἐστὶν», ἀρχίζ' ὀχλαγωγία·
καὶ φαίνεται ὡς ἀγορὰ τότε ἡ ἐκκλησία.
— «Ἡ ἀλήθεια δι' ὅλους, πρέπει πάντα νἆναι μία·
καθαρά· μακρὰν τὸ ψεῦδος· κ' ἔτι πρὸς ἡ κολακεία»
Καὶ πρῶτος κάμνει τὴν ἀρχὴν ὁ Μέγας Λογοθέτης·
— Συγγνώμην, ἄνερ σεβαστὲ, ἂν γίνωμαι προφήτης.
Τὴν θέσιν του καταλαμβάν', ἐν ἀπουσίᾳ τούτου,
ὁ κύριος Νικόλαος, ὁ τοῦ Γιαννολοπούλου.
Κατόπιν τούτου, ἔρχεται ὀχλοβοὴ ἀλλοία,
κ' ἡ τοῦ ἁγίου Βήματος, τακτὴ πολιορκία.
Τὰς δεξιὰ κι' ἀριστερὰ καταλάμβάνουν θύρας,
κ' ἐπιζητοῦν ἀντίδωρον, μὲ τεταμένας χεῖρας.
Κἄποτε συσπειρώμενοι, χωροῦν ἐν ἀταξίᾳ,
μέχρις ἐκεῖ 'ποὺ γίνεται ἡ τοῦ 'Αμνοῦ θυσία.
Κἄποτε δὲ τοὺς ἱερεῖς, πάλιν τοὺς ἐκβιάζουν,
καὶ νὰ ἦν' ἀπόλυσις, τἀντίδωρον μοιράζουν.
Αἰδεσιμώτατ' ἱερεῖς· ἂν ἦναι ἀταξία,
ἐν μέρει, εἰ καὶ ἄκοντες, γίνεσθε σεῖς αἰτία.
Τὸ, «πειθαρχεῖν δεῖ τῷ Θεῷ μᾶλλον ἢ τοῖς ἀνθρώποις,» (1)
εἶν' εὐκατάληπτον ὑμῖν· δὲν εἶν' λέξεις γριφώδεις.
Κι' ἂν τοῖς εἴπῆτε τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων·
«εἰ δίκαιον, ἀντὶ Θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον:» (2)
θὰ παύσωσι κἂν τοῦ λοιποῦ, τὸ νὰ σᾶς ἐνοχλῶσι·
ἀφ' οὗ πλέον ἀντίδωρον, μάτην θὰ προσδοκῶσι·
ἢ 'ς τὸ παγκάρι στέλλετε, κι' ὅποιος θέλει ἂς παίρνῃ·
μ' ὅλον ὁποῦναι ἄτακτον, ὁπωσδήποτ' ἂν γένῃ.
Ἴσως εἰποῦν, πῶς γίνεται κ' εἰς τὴ Θεσσαλονίκῃ.
Αἴ! τί φρονεῖτ' ὡς πρὸς αὐτό· κάμνουν καλὰ κ' ἐκεῖνοι;

---

(1) Πράξεις 'Αποστ. Ε'. 29. (2) Αὐτόθι Δ'. 19.

—'Ολίγιστοι νὰ ἤκουσαν τελείαν λειτουργίαν·
ἔτι δὲ περισσότερον ὅλην ἀκολουθίαν.
Διότι ἄν τις ἀπ' ἀρχῆς, αὐτὴν θέλει ν' ἀκούσῃ,
πρέπει νὰ ἦναι ἔξυπνος, ὁ κώδων ἅμα κρούσῃ.
Κρούει δὲ νύκτα πάντοτε, τρεῖς ὥρας πρὶν χαράξῃ· (*)
ὥστε δυσκόλως ἐξυπνᾷ, ὁ θέλων νὰ προφθάξῃ.
'Εὰν κατὰ περίστασιν, ἀρχίσῃ ἅμα φέξῃ,
τότε κανεὶς «'ς τὰ τέσσαρα,» πάλιν πρέπει νὰ τρέξῃ.
Τὸ ἔχουν ὡς ἁμάρτημα, νᾆναι 'ς τὴν ἐκκλησίαν,
καὶ ν' ἀνατείλ' ὁ ἥλιος· 'σὰν νἄχουν ἐργασίαν:
'Εξ ἄλλου μιὰ συνήθεια, ἐπικρατεῖ χακίστη,
ἥντινα ἐξακολουθοῦν οἱ τῶν κατοίκων πλεῖστοι.
Μ' ὅλον ὁποῦναι ἔξυπνοι, ὁ κώδων ἅμα κρούσῃ,
κανεὶς δὲν 'πάγει 'ς τὸν ναὸν, ἂν δέν τον τριτακούσῃ.
"Οθεν ὑπομιμνήσκομεν, λαῷ καὶ ἱερεῦσι,
ὥσπερ ὁ Παῦλος καὶ Λουκᾶς, αὐτὰ ἔχουν ἐκθέσει.
Δηλαδή· «ὅστις κι' ἂν ἀθλῇ, μηδὲν θέλει κερδίσει,
ἀλλ' οὔτε θὰ στεφανωθῇ, 'ς τὸ τέλος ἂν δὲν φθάσῃ(1)
Συνῳδὰ τούτῳ κι' ἀλλαχοῦ λέγει «ὁ ὑπομείνας
εἰς τέλος, καὶ σωθήσεται» (2) θὰ λείψ' ἀπ' τὰς ὀδύνας.
'Οπόταν ἠλευθέρωσεν ὁ ἄγγελος Κυρίου,
τοὺς ἀποστόλους τοῦ Χριστοῦ, ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου.
Εἶπεν αὐτοῖς «πορεύεσθε, 'ς τὸ ἱερὸν σταθῆτε,
καὶ τῷ λαῷ τὰ ῥήματα, τὰ τῆς ζωῆς λαλεῖτε.»
Οὗτοι δὲ ταῦτ' ἀκούσαντες, 'ς τὸ ἱερὸν εἰσῆλθον,
κ' ἐδίδασκον. Τί ὥραν πλήν; λέγει «ὑπὸ τὸν"Ορθον.»
Σεβασμιώτατ' ἱερεῖς! νοεῖτε καὶ τὴν λέξιν,
καὶ νὰ τὴν ἐξηγήσητε εἴσθε εἰς καλὴν θέσιν.

(*) Τοῦτο κάμνουσι κυρίως τὸν χειμῶνα.
(1) 'Επιστ. Β'. πρὸς Τιμόθ. Κεφ. Β'. 5. (2) Ματθ. κδ'. 13. καὶ Ι'. 22.

—'Εξ ὧν προείπομεν, οἱ τρεῖς εἶναι γραμματισμένοι·
κ' ἐκ τοῦ συλλόγου, τέσσαρες οἱ βαθμολογημένοι.
Οἱ δύο οἱ κατέχοντες βαθμοῦ των τὰ πρωτεῖα,
πολὺ ἐπεβαρύνθησαν ἀπὸ τὰ γηρατεῖα.
Καὶ ὅμως τὰ πρωτεῖά των ποσῶς δὲν παραιτοῦσιν,
ἐν ᾧ μάλιστα ἔπρεπε καὶ νὰ παραιτηθῶσιν.
Ὅταν διαβάζῃ ἐξ αὐτῶν ὁ Μέγας Οἰκονόμος,
τί λέγει καὶ τί ἐννοεῖ, αὐτὸς γνωρίζει μόνος. (*)
. . . .
. . . .
Ὢ! πόσον θὰ ἐφείλκυες σέβας ἐκ τῶν ἀνθρώπων
ἂν, Οἰκονόμε, 'στέκεσο εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον!
Κι' ὁ ἅγιος πνευματικὸς, ὁ δεύτερος τὴν τάξιν,
ὁπόταν τελεσιουργῇ, κάμμιαν ἱερὰν πρᾶξιν·
Μόνον ἕνα μουρμουρητὸν ἀκούουν οἱ παρόντες·
διότι τῷ ἐλλείπουσιν ὅλοι του οἱ ὀδόντες.
Καὶ ὅμως, ὁ σκοπός του εἷς εἶναι, νὰ λειτουργάῃ,
κ' εἰς ἐπισήμους ἑορτὰς πρῶτος νὰ εὐλογάῃ.
Δὲν πταίετε σεῖς γέροντες· ἀλλ' οἱ ἀρχιερεῖς σας,
οἵτινες σᾶς προὐχείρισαν, βλέποντες τὸ πουγγί σας.
Αὐτοὶ οἱ διασπείροντες, κ' εἰς τὰ μικρὰ χωρία,
τὰ πρώτιστ' ἀξιώματα, χωρὶς νὰ ἦναι χρεία.
Τί ἄρα χρησιμεύουσιν οἱ τόσοι τιτλοφόροι;
τί τόση πολυτέλεια μέσα 'ς τὸ Λιτοχῶρι;

(*) Σεβόμενοι τὰ γηρατεῖά του, καὶ τὸ ἐπάγγελμά του, παρελείψαμεν ν' ἀναφέρωμεν ὅσα προξενοῦσι τοσαύτην εἰς τὰς ἀκολουθίας χασμωδίαν. Παρατηροῦμεν ὅμως αὐτῷ μὲ σέβας, καὶ τὸν παρακαλοῦμεν νὰ ἀπέχῃ τῶν πρωτείων, κατὰ τὰς ἐπισημοτέρας τελετάς. Ἂς μὴ ἀκούῃ τοὺς κόλακας, καὶ τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἔχωσιν αἰτίαν γέλωτος εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὅταν τις ὑποχωρήσῃ εἰς τοιαύτας ἱεροπραξίας, ὄχι μόνον δὲν προσβάλλεται, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἐπισύρει τὸν σεβασμὸν τῶν ἀνθρώπων. Ἓν τῶν καλλιτέρων γνωμικῶν εἶναι καὶ τὸ «Γνῶθι σαυτόν.» Σ. τ. Σ.

Πῶς δὲν ἐχειροτόνησαν κ' ἕνα δυὸ πρωτοψάλτας,
κἀνένα λαμπαδάριον· κ' ἕνα δυὸ κανδηλάπτας!
—Αἱ ἐκκλησίαι 'δύναντο καὶ νὰ διατηρήσουν,
οὐχὶ ἕνα, ἀλλὰ καὶ δυὸ σχολεῖα νὰ συστήσουν.
Διότι εἰσοδήματα οὐχὶ μικρὰ συνάζουν·
καὶ περισσεύματ' ἀρκετὰ κατ' ἔτος πλεονάζουν. (*)
Συνάζουν κι' ἀπὸ κτήματα ἄλλα ἀκινητοῦντα,
'ποῦ τὰ ἐνοικιάζουσιν εἰς τὸν πλειοδοτοῦντα.
Καὶ τώρα οἱ ἐπίτροποι δὰ δὲν ἀμεριμνῶσι·
ποσόν τι διὰ τὴν σχολὴν κατ' ἔτος βοηθῶσι.
'Ημπόρει τὸ Λιτόχωρον νὰ ἦν' ἐκ τῶν πλουσίων·
χρήματα ὁλοζώντανα νὰ ἔχ' εἰς τὸ ταμεῖον.
'Εὰν οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ἐφρόντιζον ἐγκαίρως,
καὶ πᾶν ἀνῆκον εἰς αὐτὸ διεξεδίκουν μέρος.
'Ως ἐπὶ παραδείγματι· τὰ τοῦ μοναστηρίου·
κτήματα θεωρούμενα νῦν τοῦ Σταυροπηγίου.
Κ' ἐκ τῶν εἰσοδημάτων των οἱ ἅγιοι πατέρες
'ς τὸν κόσμον ἐπανέρχονται, παίζοντες μὲ ταὶς λίραις.
Αὐτοὶ κτίζουν παλάτια, οἰκίαν τῇ οἰκίᾳ,
ἡ δὲ μονὴ, ἐντὸς μικροῦ, θᾶναι πετρῶν σωρεία!
Πόθεν, καὶ ποῦ τῶν μοναχῶν, εἶν' ἰδιοκτησία;
κ' ἐν τίνι δικαιώματι, αὐτῶν περιουσία;
Διότι εἶναι μοναχοὶ, κ' ἐκεῖνο μοναστῆρι;
διότι ὑπεσχέθησαν νὰ ζοῦν βίον μονήρη;
Ποῖος ὁ κύριος σκοπὸς τῶν πάλαι δωρησάντων,
καὶ τὴν μονὴν μὲ κτήματα τοσαῦτα πλουτισάντων;
Τίς ἄλλος; ἢ οἱ εἰς αὐτὴν τοῦ κόσμου ἐκχωροῦντες,
νἄχουν ἀνέτως τὰ πρὸς ζῆν, τὸν κύριον ὑμνοῦντες.
Τὸ δὲ περίσσευμα αὐτῶν, εἰς ἀγαθοεργίας
νὰ ἦναι χρησιμώτατον, κ' εἰς ἄλλας πράξεις θείας.

(*) 'Εννοοῦμεν καὶ τὰ τῶν παρεκκλησίων.

Ποῦ εἶναι ἡ τῶν παλαιῶν μονῶν φιλοξενία;
 ἡ τότε πρὸς τοὺς δυστυχεῖς αὐτῶν κηδεμονία;(1)
Πέντε ἢ ἕξη τώρα ζοῦν· καὶ πόσα δὲν συνάζουν·
 δὲν περισσεύουν χρήματα! ποῦ ταῦτα τὰ ἐμβάζουν;
Τί διάβολο! δὲν ἔμεινεν, ἀπὸ φαγὶ, καὶ πῆτα,
 μιὰ λίρα κἂν—ἔστω καὶ μιὰ—διὰ τὴν ἄλφα βῆτα;
Ποτὲ δὲν ἐπερίσσευσε, νὰ δώσουν 'ς τὸ σχολεῖον,
 νὰ μάθῃ δύο γράμματα ἑνὸς πτωχοῦ παιδίον; (*)
Ποῦ Κούζας νὰ εὑρίσκετο μιὰν ὥραν 'ς τὴν Τουρκίαν!
 καὶ νὰ ἀπετελείωνεν, ὅ,τι εἰς τὴν Βλαχίαν!
Νὰ ἔδειχνε τοῖς μοναχοῖς τὸν τοῦ μονάζειν τρόπον,
 καὶ νὰ τοὺς περιώριζεν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον!
Πόσον θὰ τὸν μακάριζον! πόσον θὰ τὸν ηὐλόγουν!
 πόσοι πτωχοὶ ὡς ἅγιον θὰ τὸν ἐδοξολόγουν!

. . . .

=Τοιαύτην τὸ Λιτόχωρον κέκτηται πολιτείαν·
 ἀποτελεῖ ὁποτελῆ μίαν δημοκρατίαν.
Κατὰ τὰς ὀθωμανικὰς νέας θεσμοθεσίας,
 παραχωρούσας 's τοὺς λαοὺς τινὰς ἐλευθερίας.

---

(1) Παλλάδ. Ἱστορ. Λαυσαϊκ. ΟΣΤ'. «Διέλαμπον δὲ τὰ μοναστήρια καὶ κατὰ τὴν φιλοξενίαν καὶ λοιπὴν ἀγαθοεργίαν· »οὕτω τὰ τῆς Αἰγύπτου μοναστήρια προεθυμήθευον τὰ πρὸς »τροφὴν εἰς τὰς ἀκάρπους χώρας τῆς Λιβύης· ἔστελλον πλοῖα »πλήρη σίτου καὶ ἐνδυμάτων εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἵνα διανέμωνται εἰς τοὺς πτωχούς.» (Ἐκκλησιας. Ἱστορ. ὑπὸ Κ. Κοντογ. Τόμ. Α'. σ. 437.) (*) Ἀληθῶς ἀγανακτεῖ πᾶς τις, βλέπων τὴν ἀβελτηρίαν, καὶ ἀναλγησίαν τῶν κατὰ καιροὺς ἡγουμένων, οἵτινες, καί τοι τὰ πλεῖστα τῶν εἰσοδημάτων ἐκ τοῦ Λιτοχώρου ἀπολαύουσι, δὲν ἔδωσεν ὅμως ποτὲ, κἀνεὶς, οὐδὲ ἕνα ὀβολὸν διὰ τὰ σχολεῖα. Αὐτὰ καὶ ἄλλα ἔκαμον τὸν Κούζαν νὰ προβῇ, εἰς τὴν ἄλλως τε καὶ παράνομον καὶ ἄδικον ἐκλαΐκευσιν τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων. Σ. τ. Σ.

Έχοντας τὸ δικαίωμα νὰ αὐτοδιοικῶνται,
  ἀφ' οὗ πρῶτον εἰς τμήματα κ' αἱ κῶμαι διαιρῶνται.
Ἤτοι μία κωμόπολις μὲ τόσας συνοικίας,
  εἰς ἴσας νὰ χωρίζεται καὶ δημοπαρεδρίας.
Ἀζάζας καὶ μοκτάρην της ἐκλέγ' ἑκάστη μόνη,
  ὁ δὲ μοκτάρης της κρατεῖ καὶ βούλα καὶ βουλώνει.
Ὁ νόμος δὲν ὑπόκειται πάντη εἰς ἐξαιρέσεις·
  ὅθεν καὶ τὸ Λιτόχωρον ἔχει τὰς διαιρέσεις.
Διήρηται εἰς τέσσαρας καὶ τοῦτο συνοικίας·
  ἑκάστη δὲ ἀποτελεῖ μέρος τῆς δημαρχίας.
Ἐκλέγει τοὺς συμβούλους της, τὸ μέλος τοῦ μοκτάρη,
  ὅστις καὶ ἀναδέχεται εἰσπράξεως τὰ βάρη.
Αὐτοὶ καὶ τὰ βασιλικὰ δοσίματα συνάζουν·
  ὅλοι δὲ συνερχόμενοι πρὶν τὰ ἐπιμοιράζουν.
Αὐτοὶ τὰς ἰδιωτικὰς δικάζουν διενέξεις·
  αὐτοὶ καὶ διὰ τὰς κοινὰς φροντίζουν ὑποθέσεις.
Εἶν' ὅμως δυσκολώτατον τὸ νὰ ὁμονοήσουν,
  διά τινα ὑπόθεσιν ὅλοι νὰ συμψηφίσουν.
Εἴτε καλὸν εἴτε κακὸν εἶναι διὰ τὸν τόπον,
  θενὰ προέλθ' ἀντίπραξις ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων.
Ὠφέλεια προκύπτ', ἢ μή, κανεὶς δὲν ἐξετάζει·
  ἡ θέλησίς του νὰ γενῇ· αὐτὸ μόνον κυττάζει.
Διὸ λέγων διαίρεσιν, νόει, ὦ ἀναγνῶστα,
  ἄντρον τι σκοτεινότατον ἄμοιρον ἀπὸ φῶτα·
Ἔνθα μόνον νυκτίνομα 'μποροῦν νὰ εἰσχωρήσουν·
  ἄνθρωποι δ' ἀδύνατον τὸ νὰ εὐθυδρομήσουν.
Νόει ἀνθρώπους, οἵτινες νόας καὶ συνειδήσεις
  καὶ γνώμον' ἀπολέσαντες, μένουν χωρὶς αἰσθήσεις.
Ὡς πλοῖον κυμαινόμενον ἀπὸ ἀνέμου σάλον,
  καὶ χάνον τὴν πυξίδα του πλέει κατὰ ὑφάλων.
Οὕτω κι' αὐτοὶ πλησίστιοι, ἂν δὲν ὁμονοήσουν,
  κατὰ ὑφάλων πλέουσι, καὶ θενὰ ναυαγήσουν.

«Διαιρεσις» ταυτόσημον εἶναι τῆς ἀπωλείας·
αἱ χωρισμένοι χάνονται, ἄνευ ἀμφιβολίας (1).
= Ο Φώτιος, φωστὴρ ἡμῶν μέγας τῆς ἐκκλησίας
λέγει· «Οὐδὲν φιλαίτερον ἐστὶ τῆς ἀληθείας» (2).
Καὶ ὁ σοφὸς Βίκτωρ Οὐγὼ, εἰς σύγγραμμά τι ἔφη·
«Ὡς σῖτος ἡ ἀλήθεια τὸν ἄνθρωπον ἐκτρέφει.»
Γνωρίζω, ἡ ἀλήθεια οὐδόλως εἶν' ἡδίστη·
εἶν' ὅμως ἡ ὠφέλεια ἡ ἐξ αὐτῆς μεγίστη.
Ὥσπερ τὰ φάρμακα πικρὰ, κι' αὐτὴ δὲν εἶν' γλυκεῖα·
πλὴν, δι' αὐτῶν τῷ ἀσθενεῖ δίδεται ἡ ὑγεία.
Αὐτὴν λοιπὸν, ἐξ ἅπαντος, κἀγὼ θὰ προτιμήσω,
καὶ δέν με μέλ' ἐάν τινας πάρα πολὺ κεντήσω.
Τὸ κρύπτειν ἐλαττώματα εἶν' ἴδιον κολάκων·
οὗτοι πρέπει νὰ στέλλωνται εἰς στόματα κοράκων.
Ὅταν δὲν στιγματίζωμεν τὴν βλαβερὰν κακίαν,
τότε ἂς μὴ προσμένωμεν διόρθωσιν κἀμμίαν.
Οἱ δὲ ψόγοι καὶ ἔπαινοι μετὰ τῆς ἀληθείας,
εἶναι ὠφελιμώτεροι πάντως πάσης αἰκίας (3).
«Δύο τινὰ, ὁ Πλούταρχος φησὶ, εἶν' τὰ στοιχεῖα
τῆς ἀρετῆς, ἐλπὶς τιμῆς, καὶ αἰσχροῦ τιμωρία·
Ἡ μὲν ἐλπὶς εἰς τὰ καλὰ τοὺς νέους παροτρύνει,
ἡ δὲ, νὰ πράξουν τὸ κακὸν, τοὺς νέους δὲν ἀφίνει» (4).
Καὶ ὁ Λυκοῦργος δ' ἔλεγε πρὸς τοὺς τότ' Ἀθηναίους·
«πρέπει λοιπὸν ὡς τοὺς καλοὺς καὶ φιλοκάλους νέους,
»Τιμᾶτε καὶ ἀμείβετε, κι' ἀξίως ἐπαινεῖτε,
»οὕτω καὶ νὰ κολάζητε τοὺς φαύλους χρεωστεῖτε» (5).

(1) «Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει.» (Λουκ. Κεφ. ΙΑ'. 17.)

(2) Ἐν ἐπιστολαῖς ἔκδ. Βαλέτα ἐν Λονδίνῳ. (3) «Ἔπαινοι γὰρ καὶ ψόγοι πάσης εἰσὶν αἰκίας ὠφελιμώτεροι.» (Πλούτ. περὶ παίδων ἀγωγῆς.) (4) Πλούταρ. αὐτόθι.

(5) Κατὰ Λεωκράτους.

Διὸ, καὶ ἡ ἀλήθεια πρέπει νὰ ἦναι μία,
δι' αὐτῆς ἴσως κεντηθῇ πολλῶν φιλοτιμία.

. . . .

Τῶν ἐγχωρίων ἕκαστος ἀνῆκ' εἰς μίαν τάξιν·
— ὡς πρὸς τὰς τέχνας ἐννοῶ — καθ' ἣν ἔλαβε τά-
[σιν.
Οἱ μὲν κάμνουν τὸν ναυτικόν· οἱ δὲ πάλιν τὸν ῥάπτην·
τὸν ξυλοκόπον ἄλλοι δὲ, κ' ἄλλοι τὸν μεταπράτην.
Οἱ τελευταῖοι οὗτοι μὲν, εἶναι πολλὰ ὀλίγοι·
ὁ ἀριθμός των, πείθομαι ὅτι δὲν θὰ πληθύνῃ.
Οἱ τῶν λοιπῶν πλὴν τάξεων εἶναι συνηνωμένοι,
εἰς συντεχνίας χωριστὰς ὅλοι καταταγμένοι.
Ἑκάστη ἔχει μάστωρα ἴδιον καὶ ταμίαν,
εἰς ὃν πληρώνουν κἄτι τι κατὰ τὴν συμφωνίαν.
Τὰ δ' ἐπισυναγόμενα τὰ δίδουσιν εἰς τόκον,
καὶ διὰ τούτου κάμνουσιν ὅ,τι καλὸν 'ς τὸν τόπον.
Δηλαδὴ δίδουν μέρος τι εἰς ἐλεημοσύνας,
εἰς ὑπανδρείαν ὀρφανῶν, καὶ ἄλλας καλωσύνας.
Κάμνουσι καὶ συλλείτουργον ὑπὲρ ζωῆς τῶν ζώντων,
συνάμα καὶ μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων.
Μὲ ποίαν τάξιν γίνεται, καὶ κατὰ ποῖον τρόπον,
θενὰ τὰ περιγράψωμεν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον.
Ἂν τελευτήσῃ μέλος τι ἀπὸ τὴν συντεχνίαν,
ὑποχρεοῦνται νὰ 'βρεθοῦν ὅλοι εἰς τὴν κηδείαν.
Ἂν ὅμως ἐξ αὐτῶν κἀνεὶς ἀπ' τὴν κηδείαν λείψῃ,
πληρώνει ἕν τι πρόστιμον, χωρὶς νὰ δυστροπήσῃ.
Πλὴν, κ' ἄνευ τούτου τὸν νεκρὸν πολλοὶ ἀκολουθοῦσι,
τὸν συγχωροῦν δὲ, ὡς εἰκὸς, καὶ ἀπαχαιρετοῦσι.
Πρώτη δὲ τῶν συντεχνιῶν καὶ ἐπικρατεστέρα
εἶναι ἡ τῶν θαλασσινῶν ὡς πολυπληθεστέρα·
Ὡς πρὸς τὰ ἔργα τὰ καλὰ, εἶν' δυστυχῶς ὑστέρα·
καὶ ὡς πρὸς τὰ αἰσθήματα πάνυ ἐνδεεστέρα.

—'Εν γένει θεωρούμενοι κ' οἱ ναῦται, ὡς κ' οἱ ἄλλοι,
δὲν εἶν' κάμμιὰ διαφορὰ τόσῳ πολὺ μεγάλη.
Δὲν φαίνονται ὡς ναυτικοὶ καὶ κοσμογυρισμένοι·
θαρρεῖς εἰς στασιμότητα, εἶν' καταδικασμένοι.
Ἂν φιλομούσους τοὺς εἰπῶ, καὶ ἐραστὰς γραμμάτων·
φοβοῦμαι μὴ διαψευσθῶ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων·
Ἂν φιλοκάλους τοὺς εἰπῶ, ἢ ὅτι ἀγαπῶσι
τὴν πρόοδον κι' ἀνάπτυξιν· καὶ θὰ ἐπιδοθῶσι,
Εἰς πᾶν ὅ,τι ὠφελεῖ αὐτοὺς, ὡς καὶ τὴν κοινωνίαν·
ὡς ἐπὶ παραδείγματι, 'ς αὐτὴν τὴν ναυτιλίαν,
Εἰς ἣν καὶ καταγίνονται—δὲν θὰ τοὺς ὠφελήσω·
θενὰ τοὺς βλάψω μάλιστα· θὰ τοὺς ἐξαπατήσω.
Μακρὰν τοῦ νὰ γνωρίσωσι, ποιὸς ὁ προορισμός των,
ποία καλὰ 'ς τὸν τόπον των θὰ φέρ' ἡ πρόοδός των·
Καὶ ἠθικὰ, καὶ ὑλικὰ, καὶ δόξαν θ' ἀποκτήσουν·
θαρροῦν μὲ τὸ ἐμπόριον τῶν ξύλων θὰ πλουτήσουν.
Διὸ καὶ οἱ πλειότεροι, μὲ τὰ πλοιάριά των,
ναυτολογοῦντες ἓξ, ἑπτὰ, τινὰς μὲ τὰ παιδιά των,
Νυχθημερὸν ἐργάζονται· νύκτα ποντοποροῦντες,
καὶ τὴν ἡμέραν ἄνθρακας, ἢ ξύλα κουβαλοῦντες.
Αὐτοὶ ἐφοδιάζουσι τὰς Θεσσαλονικέων
οἰκίας μὲ καυσόξυλα, κ' ἐκείνας τῶν Ἑβραίων.
Αὐτοὶ εἰς τὸ παράλιον, τὰ φέρουσιν ἐπ' ὤμων
κ' ἐκεῖ τοὺς ἀντικαθιστᾷ ὅμιλος ἀχθοφόρων.
Ἐὰν τοὺς ὀνομάσῃ τις βαστάζους τῆς θαλάσσης·
τοιαύτη εἶναι πράγματι τοῦ ἔργου των ἡ τάξις.
—Ἀφ' οὗ πρὶν ἐπεχείρησαν ἐμπόριον ἁλάτων·
καί τοι καθόλου γνώσεων καὶ ἄμοιροι γραμμάτων.
Ἐγεύθησαν πλὴν τὰ καλὰ τινὲς τῆς ναυτιλίας,
κ' ἔκαμαν δύο βρίκια, κἄτι ἡμιολίας.
Καὶ ταξειδεύουσί τινες ἤδη μέχρι τῆς Σμύρνης·
εἷς ὁμοίως ἐπελάγισε καὶ μέχρι τῆς Μεσσήνης.

Τὸν ἑαυτόν τ' ὁ ἴδιος τὸν θεωρεῖ Κολόμβον!
ὡσεὶ νὰ περιέπλευσεν ὅλης τῆς Γῆς τὸν γ λ ό μ β ο ν!
Καὶ ἐπειδὴ ἐτόλμησε, χωρὶς γνῶσιν πυξίδος·
οὗτος ὡς πρῶτος ναυτικὸς καυχᾶται τῆς πατρίδος.
Ὁποῖον ἀνδραγάθημα! ἐτόλμησεν ὁ νάνος!
ὁ πρότερον εἰς νάρκωσιν ἔγεινε πλέον χαῦνος!
—Ἐν ᾧ δὲ, καθὸ ναυτικοὶ, τρέχουν 'ς τὴν ξενιτείαν,
ἔχουν τὴν φιλοφρόνησιν οὐχὶ τόσον οἰκείαν.
Μακρὰν πολὺ εἶν' ἀπ' αὐτοὺς καὶ ἡ φιλοξενία,
φαίνεται νὰ μετῴκησεν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ.
Ἀλλ' ἂν μ' ἓν γεῦμα, ἔστω δὰ, εἷς σὲ φιλοξενήσῃ,
σκοπός τις ὑποκρύπτεται, διὰ σοῦ θὰ κερδίσῃ.
Ἐν ὅσῳ ἀναγκάζεται σοὶ δίδει συμβουλίας;
ὅστερ' ἐκμεταλλεύεται ἐκ σῆς εἰλικρινείας.
Κατ' ὄψιν λοιπὸν φαίνονται ὡς ἐξηυγενισμένοι,
καθὸ 'ς τὰ εὐρωπαϊκὰ οἱ πλεῖστοι ἐνδυμένοι.
Ἀντὶ δ' ἐκ τῶν πολιτειῶν, ἔνθα ἀποδημοῦσι,
νὰ φέρουν εἰς τὸν τόπον των ὅ,τι καλὸν ἰδοῦσι.
Ὅσα ἀναδεικνύουσι τοὺς εὐγενεῖς κατοίκους,
τὰς πολιτείας τὰς καλὰς καὶ τοὺς πλουσίους οἴκους.
Τὰ γράμματα, τὴν ἅμιλλαν, τὴν τῶν καλῶν ἰδέαν·
αὐτὰ ἅπερ μορφώνουσι χρηστὴν τὴν νεολαίαν.
Ἐπιστρέφουν ἀλάστορες καὶ πεφυσιωμένοι,
ἀπὸ καπνοὺς καὶ φούμαρα καταπεφορτισμένοι.
Φέρουσι τὴν φθοροποιὸν λύμην τῆς κοινωνίας,
τὴν ἀναδείξασαν πτωχὰς τόσας οἰκογενείας.
Τὴν πολυτέλειαν αὐτὴν τὴν τρισκατηραμένην·
αὐτὴν τὴν ἄλλην χόλεραν· τὴν ἀποστελλομένην,
Ὡς τῶν δεινῶν μας ὕφασμα, ἐκ μέρους τῆς Εὐρώπης,
ἀπέραντον ὡς τὸν ἱστὸν τῆς πάλαι Πηνελόπης.
Αὐτὴν τὴν μηδενίσασαν ὀνόματα ἀκμαῖα·
τὴν κατασπαταλήσασαν, πλούτη κολοσσιαῖα-

Αὐτὴν, τὴν διαλύουσαν συζύγων ἁρμονίας·
 ἀδελφὴν τὴν ἀχώριστον τῆς πτωχαλαζονείας.
Αὐτὴ εἶν' ὁ ἀκοίμητος σκώληξ ὁ τῶν γυναίων·
 αὐτὴ εἶν' ἀδιέξοδον ἀμφίβληστρον τῶν νέων.
Αὐτὴν θέλουν 'ς τὸν τόπον των οἱ φίλοι νὰ εἰσάξουν·
 τὸ φίλεργον τῶν γυναικῶν θέλουν νὰ τὸ πατάξουν.
—"Ολοι ςερροὶ 'ςτὴν πίςιν των εἶναι κ' εἰς τὴν θρησκείαν·
 ἀργοῦν κατὰ τὰς ἑορτάς· δὲν χαλοῦν τὴν νηστείαν (;)
Δηλαδὴ εἰς τὸ στόμα των κρέας τυρὶ δὲν βάλλουν·
 νὰ κατατρέξουν πλὴν τινὰ ποσῶς δὲν ἀμφιβάλλουν.
Πηγένουν εἰς τὴν κόλασιν ἐὰν κρεωφαγήσουν·
 δὲν τῶχουν πλὴν ἁμάρτημα τὸν ἄλλον ν' ἀπατήσουν.
—Φαίνεται μεταξὺ αὐτῶν δὲν ἠμπορεῖ νὰ ζήσῃ
 εἷς μόνος, ὅστις δύναται καὶ νὰ τοὺς ὠφελήσῃ.
'Ως θὰ εἰπῶμεν κἀ' ἀλλαχοῦ, θενὰ τὸν κατατρέξουν·
 ἢ, νὰ τὸν ζημιώσωσι, κἀ' ἄλλον θὰ προσκαλέσουν.
Δὲν εἶναι τρόπος νὰ σταθῇ· εὐθὺς θὰ τὸν φθονήσουν·
 παντὶ σθένει ἐκ μέσου των θὰ τὸν ἐξοστρακίσουν.
Προστρέχουσι μ' ἀναίδειαν εἰς τὴν συκοφαντίαν·
 συσκέπτονται κ' εὑρίσκουσι προχείρως τὴν αἰτίαν.
Διάφορα ἀνύπαρκτα, τὰ συναρμολογοῦσι·
 μὲ μαρτυρίας δὲ ψευδεῖς, τὸν ἐνοχοποιοῦσι.
'Ως, ὅτι τὰ θεμέλια τοῦ κράτους ὑποσκάπτει·
 σχέδι' ἀναστατώσεως μ' ὁμοεθνεῖς συνάπτει.»
Αὕτη τῷ ἀποδίδεται ὁπόταν ἦναι "Ελλην,
 ἢ τὴν ἑστίαν τῶν Μουσῶν εἶδε καὶ τὴν Πεντέλην.
Τοῦτο συνέβη πρὸ πολλοῦ εἴς τιν' 'Ασκληπιάδην (*)
 ὥστε καὶ μ' ὅπλα 'θέλησαν νὰ ῥίψωσιν ἐκτάδην.
Πλὴν ἔπταιε κἀ' αὐτὸς οὕτως δὰ ὁ εὐλογημένος,
 'ποῦ 'θέλησε νὰ φαίνηται πτωχοῖς ἐλεημόνως.

(*) Τὸν ἰατρὸν Κύριον Δημήτριον Παπαλουκᾶ, ἤδη ἐν Θεσσαλονίκῃ μετερχόμενον τὸ ἐπάγγελμά του.

Δὲν ἔκαμνεν ὡς κάμνουσιν οἱ πλούσιοι τοῦ τόπου,
ἀλλ' ἔκαμνε τἀνάντια τοῦ ἅρπαγος ἀνθρώπου.
Ἐδάνειζε τὰ χρήματα ὅσα εἶχεν, ὀλίγα,
μέ τινα συγκατάβασιν· τὸν τόκον δὲν 'κυνῆγα.
Διὸ καὶ τὸν κατέτρεξαν· πλὴν τὤκαμαν κ' ἐκεῖνοι,
διότι ξένος δάκτυλος αὐτοὺς τοὺς ὑποκινεῖ.
Καὶ εἴς τινα Χριστόφορον ἐκ τῆς μεγάλης Λαύρας·
ὀρθῶς κατατατ τόμενον μὲ τοὺς ἁγίους ἄνδρας.
Ἐλθόντα πρὸ ὀκτὼ ἐτῶν· καὶ μακρὰν τοῦ χωρίου,
μονάσαντα ἐν τῇ μονῇ τἀγίου Διονυσίου.
Διὰ τῆς εὐαγγελικῆς θείας διδασκαλίας·
καὶ διὰ τῆς κατὰ Θεὸν ἀρίστης πολιτείας.
Πολλὰς ψυχὰς ἀφήρπασεν ἀπὸ τοῦ ψυχοφθόρου·
καὶ τὰς ἐξήγαγεν ἐξ οὗ ἔκειντο πρὶν βορβόρου.
Καὶ οὐκ ὀλίγας ἔσωσεν ἀπὸ τῆς ἀπωλείας,
καὶ τὰς ἐποδηγέτησεν εἰς τρίβους τὰς εὐθείας.
Ὁσάκις ἢ ἐπ' ἄμβωνος, ἢ ἐν ὁδοῖς ἐλάλει,
τοὺς ἐν ὀλέθρῳ μένοντας «παναθλίους» ἐκάλει.
Ἡ λέξις αὕτη ἥκιστα ἦχει εἴς τινων ὦτα·
κ' ἐκ ταύτης ἐξευρέθησαν καταδρομῆς τὰ πρῶτα.
Ὑπῆρχεν εἷς ἡγούμενος ἐν τῷ μοναστηρίῳ.
(ὡς λέγει ἐν τῷ ἱερῷ λοιμοκαθαρτηρίῳ) (1).
«Ἡγούμενος, φιλάργυρος, ἅρπαξ καὶ τοκογλύφος,
»καταμαστίζων τοὺς πτωχούς, ὡς μανιώδης τῦφος·
»Ἕνας Ἰωαννίκιος, μάλιστ' Ἀρχιμανδρίτης,
»περὶ τὸ χρηματολαγεῖν περίφημος ἀγύρτης·
»Τῶν φιλησύχων καὶ καλῶν ἀνθρώπων συκοφάντης·
»καὶ τῶν ἀλληλομαχιῶν θερμότατος ἐργάτης·
»Ὁ τῆς Μονῆς σφετερισθεὶς ὅλην περιουσίαν·
«καὶ κτίσας εἰς τὰ Ῥάφινα παλάτιον, οἰκίαν.»

---

(1) Σελ. 42 καὶ 43.

Οὗτος, καθὸ ἀποβληθεὶς, διὰ τοῦ Χριστοφόρου,
(ἀδρῶς ἀποζημιωθεὶς πρὶν παρὰ Λιτοχώρου)
Συνέταξεν ἀναφορὰν κατὰ τοῦ Χριστοφόρου,
ὡς δῆθεν σκάπτ' ὑπόνομον, ὄντος σημαιοφόρου.
Ὅτι, ὑπὸ τὴν διδαχὴν τεκταίνετ' ἀνταρσία,
σχετιζομένη προφανῶς μὲ τὴν ἐν τῇ Ναυπλίᾳ. (*)
Δι' ὅπερ τὸν Χριστόφορον δέον ἀποβληθῆναι·
εἶναι δὲ ἐννομώτατον καὶ ἀπαγχονισθῆναι.
Καὶ ναὶ μὲν ὁ Χριστόφορος ἐν τῷ αὐτοῦ βιβλίῳ,
λέγει πῶς οἱ ἐγχώριοι, σὺν αὐτῷ τῷ ἰδίῳ,
ἦλθον πρὸς τὸν διοικητὴν, ὑπὲρ αὐτοῦ λαλῆσαι,
κι' αὐτοῦ τὴν ἀθῳότητα δεόντως ἀποδεῖξαι.
Ἀλλά πῶς εἶναι δυνατὸν, εἷς μόνος νὰ συρράψῃ,
τοσαῦτα ψεύδη τρομερὰ, χωρίς τις νὰ συμπράξῃ;
Γνωρίζων τὸ ἀδύνατον τοῦ νὰ τὰ ἀποδείξῃ,
ἠμπόρει ἕνα ὅσιον νὰ τὸν συκοφαντήσῃ;
Ὃν περ ὅλοι οἱ κάτοικοι ἠγάπων προσηκόντως,
ἐτίμων δὲ κ' ἐσέβοντο αὐτὸν ὑπερβαλλόντως;
Χωρὶς νὰ ἔχῃ μυστικῶς καὶ ἄλλους συνεργούς του,
εἰς τοὺς καταχθονίους του συντρέχοντας σκοπούς του;
Ἐκεῖνοι 'ποὺ τὸν ἐστήριζον ἄχρι τῆς ὥρας 'κείνης,
ἀναμφιβόλως ἔλαβον μέρος καὶ τῆς εὐθύνης.
Ἴσως πλὴν ὁ Χριστόφορος περιφρονῶν τοῦ μέρους,
ἐπαινεῖ πάντας γενικῶς ὡς ἐπικρατεστέρους.
Εἴθε! νὰ μὴ ὑφίσταται συμπέρασμα τοιοῦτον,
καὶ νὰ μετεῖχεν οὐδὲ εἷς 'ς τὸν διωγμόν του τοῦτον.
—Τοιαῦτα παραπλήσια, ἐν καταστάσ' ἀθλίᾳ,
τοῦ κράτους τοῦ γειτονικοῦ ὄντος κι' ἀνωμαλίᾳ·
Συμβαίνουσι καὶ εἴς τινας ἐκεῖ μὲν γεννημένους,
ἀλλ' Ἕλληνας πρὶν πρὸ ἐτῶν πολιτογραφημένους·

(*) Ὑφίσταντο τότε τὰ ναυπλιακὰ Σ. τοῦ Σ.

Ὡς ἐν καιρῷ τῶν Κρητικῶν, κατὰ τῶν Ζωγραφαίων,
ἐνήργησαν κἀ ὀλίγου δεῖν συμβῆναι ἀπευκταῖον.
Ἄνθρωποι τιμιώτατοι, φιλήσυχοι εἰς ἄκρον·
μὴ συμμιγνύμενοι βουλαῖς ταῖς τῶν ἀρχολιπάρων·
Φιλόξενοι, ὥσπερ οὐδεὶς τῶν ἐκεῖ γεννηθέντων·
'ς τὰ ξένα ὡς γευσάμενοι τὰ τῶν ξενιτευθέντων.
Τοιοῦτοι λέγω ἄνθρωποι, φιλόνομοι πολῖται,
καταδιώκοντ' ἀπηνῶς, ὡς εἰ νὰ ἦν' ἀγύρται.
¿Καὶ διατί νομίζετε; δι' ἔγκλημα ἢ πταῖσμα;
γιατὶ νὰ ἦναι Ἕλληνες, καὶ νὰ βιοῦν ἠρέμα;
¿Καὶ παρὰ τίνων; παρ' αὐτῶν νομίζετε τῶν Τούρκων;
ὄχι! ἐκ τῶν ὁμογενῶν αὐτῶν τῶν ὁμοθρήσκων.
Ζητοῦσι φόρους παρ' αὐτῶν, «γιὰ τὸ νερὸ 'ποὺ πίνουν.»
εἰς νόμους καὶ φιρμάνια τὰ ὦτά των δὲν κλίνουν.
Οὕτως ἄγουν καὶ φέρουσιν αὐτοὺς εἰς Κατερίνην,
ὥστε 'ποὺ νὰ χορτάσωσι τὴν κατὰ τούτων μῆνιν.
Διὰ τῶν ἄνω ῥηθεισῶν διαβολῶν παντοίων,
οὕτω πως ἐκδιώκουσι τὸν ἐξ ὁπεναντίων.
Ἂν τοῦτο δὲν κατορθωθῇ, καθὸ διῃρημένοι
δὲν γίνονται ῥιψάσπιδες, ὡς οἱ νενικημένοι.
Ὁ ἐφευρετικός των νοῦς εἰς ἄλλο καταφεύγει·
ὡς ὁ φιλότιμος στρατὸς, τὴν ἄμυναν ἐκλέγει.
Δῆθεν φιλοτιμούμενοι· βεβαίως ἐξ ἀνάγκης,—
ἐπιχειροῦν τεχνάσματα, ὅμοια μὲ τῆς μάχης.
Τουτέστι φέρουσι κἀ αὐτοὶ τοὺς ἰατροὺς δασκάλους,
καὶ ἀντιμετωπίζουσιν αὐτοὺς ὡς ἀντιπάλους.
Καὶ θὰ συγκατελέγετο μία τοιαύτη πρᾶξις,
ὡς εὐγενής τις ἅμιλλα 'ς τῶν ἀρετῶν τὰς τάξεις,
Ἐὰν αὕτη ἀπέρρεεν ἐκ καλῶν αἰσθημάτων,
ἃ τοὺς κατόχους τάττουσι μετὰ τῶν ἀθανάτων·
Κ' ἐνήργουν τοῦτο μὲ σκοπὸν διὰ νὰ ὠφελήσουν,
καὶ ὄχι δι' ἀντίπραξιν, καιρὸν ἵνα κερδίσουν.

'Εκ τῶν προγενεστέρων γὰρ οὕτω πως ἐξηγεῖται,
ἡ διδασκάλων συρροή, συχνὴ μεταβολή τε.
Διότ' ἡ προθεσμία του, μῆνας πρὶν ἔτι λήξῃ,
ἡ μιὰ μερὶς ἐξ ἅπαντος δι' ἄλλον θὰ φροντίσῃ.
Εἰς ταῦτα δὲ καὶ ἡ τριὰς τῶν ἰατρῶν ἀνήκει·
φρονῶ γαρ, εἰς Λιτόχωρον, εἷς ἰατρὸς ἐπήρκει.

. . . .

—'Ο λόγος καὶ περὶ Μουσῶν στραφήτω τέλος πάντων·
ἂς ἴδωμεν οἱ κάτοικοι ποίων εἶν' αἰσθημάτων.
'Ο Παῦλος ὁ θεσπέσιος, ὁ καὶ οὐρανοβάμων,
διαλαμβάνει μεταξὺ πολλῶν παραγγελμάτων.
"Οτι, «Μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα οἱ πατέρες,
»ἀλλὰ ἐκτρέφετε αὐτὰ τροφαῖς ὑψηλοτέραις.
»'Εν νουθεσίᾳ δηλαδή, μαθήμασι Κυρίου» (1)·
αἵτινες καθαρίζουσι φύσιν κακὴν παιδίου.
Πολλοὶ γονεῖς ἀμέριμνοι καὶ ἀπαθῶς θεῶνται
τῶν τέκνων τὸ δυσάγωγον· χωρὶς νὰ συλλογῶνται.
'Οποῖόν τι τὸ μέλλον των θὰ ἦναι τῆς ζωῆς των,
κ' ἡ κοινωνία τί καλὸν θὰ ἴδῃ κ' ἡ πατρίς των.
'Σ τὰ τέκνα των δὲν δίδουσιν ἀνατροφὴν εὐθεῖαν·
κ' ἰδού! καὶ ἀναπτύσσονται μὲ πονηρὰν καρδίαν·
Γιὰ τοῦτο καὶ τὰ τέκνα των, τόσῳ μικρὰ ἀκόμα,
τὰ βλέπει τις ἐν ταῖς ὁδοῖς, μὲ σίγαρον 'ς τὸ στόμα·
Τοιαῦτα ἀτακτήματα σχεδὸν λαμβάνουν χώραν,
κι' ὅμως καθεύδουν οἱ γονεῖς, ὡς ὑπὸ μανδραγόραν.
Τὰ βλέπουν καθυβρίζοντα ὅν τινα διαβάτην,
καὶ ὁ πατὴρ ἢ πάππος των κάμνουν τὸν ὑπνοβάτην.
Τὰ βλέπουν χαρτοπαίζοντα μέσα 'ς τὰ καφφενεῖα,
καὶ λέγουν· «Τί νὰ κάμωμεν; τέτοια εἶν' τὰ παιδία.»
'Ενὶ λόγῳ, τὰ τέκνα των μόλις τινὲς μαλώνουν·
διὰ δὲ σφάλματά τινα μᾶλλον τὰ καμαρώνουν.

(1) Πρὸς 'Εφεσ. ἐπιστ. Κεφ. ς'. 4.

Τὴν τῶν παιδιῶν ἐκπαίδευσιν ὀλίγοι τινὲς φροντίζουν·
ἐκεῖνοι 'ποὺ τὰ γράμματα εἰξεύρουν τί ἀξίζουν.
Οἱ πλεῖστοι πλὴν τὰ τέκνα των παρέργως τὰ κυττάζουν·
ἂν δὲν ὑπῆγε 'ς τὸ σχολειὸ δὲν πολυεξετάζουν.
Οἱ δείλαιοι! δὲν 'ξεύρουσιν, ὅτι ἄνευ παιδείας,
ὁ ἄνθρωπος ταὐτόσημος εἶναι τῆς ἀλογίας!
Εἶναι ὥσπερ τὸ μάρμαρον, τὸ λελατομημένον·
ἄμορφον, ἀσχημάτιστον, μηδόλως γεγλυμμένον.
Ἡ δὲ παιδεία γίνεται αὐτοῦ ὁ Πραξιτέλης·
ὅστις ψυχὴν ἐνέπνευσεν εἰς μάρμαρα Πεντέλης.
Δὲν 'ξεύρουν, ὅτι τοῦ Θεοῦ τὸ καθ' ὁμοίωσίν του,
οὕτω πως τἀσχημίζουσι, καὶ πίπτουν 'ς τὴν ὀργήν του!
Δὲν 'ξεύρουν, πῶς τὰ τέκνα των εἶναι Θεοῦ τὸ δῶρον·
κ' ἐν ὥρᾳ ἐξετάσεως θὰ τοῖς ζητήσῃ λόγον!
Θαρροῦν διὰ τῆς ἑαυτῶν τἀπῆλαυσαν λαγνείας·
δὲν 'ξεύρουν, ὅτι ὁ Θεὸς δίδει καρπὸν κοιλίας.
Μὴ βλέπε τὰς παρεκτροπὰς, μὲ ἀδιαφορίαν·
ὁ ἀγαπῶν τὸ τέκνον του μισεῖ τὴν βακτηρίαν (1).
Θέλεις νὰ κάμῃς τὸν υἱὸν πλοῦτον νὰ ἀποκτήσῃ;
Δίδαξ' αὐτὸν τέχνην, δι' ἧς νὰ τὸν καταφρονήσῃ.
Ἐκεῖνος εἶναι πλούσιος, ὁποὺ χρείαν δὲν ἔχει·
κι' ὄχι ὅστις εἰς χρήματα τοὺς πάντας ὑπερέχει (2).

(1) «Ὃς φείδεται τῆς ἑαυτοῦ βακτηρίας, μισεῖ τὸν ἑαυτοῦ »υἱόν.» (Παρ. Σολομ. ιγ'. 25) καὶ «Παίδευε υἱόν σου· οὕτω »γὰρ ἔσται εὔελπις.» (Αὐτόθι Κεφ. ΚΒ'.) (2) «Ἂν μάθῃ φι»λόσοφος εἶναι ἐκ προοιμίων, πλοῦτον ἐκτήσατο παντὸς πλού»του μείζονα, καὶ δόξαν δυνατωτέραν . . . . «Εἰ βούλει ποιῆσαι αὐ»τὸν πλούσιον, οὕτω ποίησον. Πλούσιος γὰρ οὐχ ὁ πολλῶν »χρημάτων δεόμενος, καὶ πολλὰ περιβεβλημένος, ἀλλ' ὁ μη»δενὸς χρείαν ἔχων.» (Χρυσόστομος ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσ. ὁμιλ. ΚΑ'.)

—Ἐάν τις τὴν κατάρτισιν ἴδῃ τὴν τῶν σχολείων·
τὸν πληθυσμὸν τῶν ἐν αὐτοῖς συρρεόντων παιδίων·
Τὴν διδασκάλων ἐκλογὴν, ἐκ τριῶν συγκειμένων,
ἀξίων τε ἐπιμελῶν καὶ ἐκπεπαιδευμένων·
Θὰ εἴπῃ, ὅτ' οἱ κάτοικοι πάσχουν μουσομανίαν·
καὶ ἐνεργοῦν ὑπὲρ Μουσῶν, μὲ πλείστην ἁρμονίαν·
Καὶ ὅτι ἀπεφάσισαν τὸ πᾶν νὰ ἐξοδεύσουν,
ἀρκεῖ μόνον τὰ τέκνα των καλῶς νὰ ἐκπαιδεύσουν.
Ἀλλ' ὅταν μάθῃ, ὅτ' αὐτοὶ ἦσαν διῃρημέναι,
εἰς δυὸ ἴσα στρατόπεδα, κ' εἰς πάλην τεθειμένοι·
Οἱ μὲν ὡς θέλοντες τὸν μὲν, οἱ δ' ἕτεροι τὸν ἄλλον·
ἅπαντες δὲ σκοπεύοντες κατὰ τῶν διδασκάλων.
Καὶ ὅτι ἄλλοτ' ἔρριψαν ἀπὸ τὰ παραθύρια,
τὰ τοῦ δασκάλου ἔπιπλα μέσα εἰς τὰ σκουπίδια.
Καὶ ὅτι περὶ πληρωμῆς ὁ λόγος ὅταν στρέφῃ
κάμνουν πολλὰ προσκόμματα, κανεὶς μὴ καταθέσῃ·
(Ἐκτὸς ὀλίγων, οἵτινες τρέχουν διαφερόντως·
ὧν καὶ θὰ μνημονεύσωμεν ἐν τέλει τοῦ παρόντος.)
Καὶ ἴδουν τοὺς τὸν κώδικα φέροντας τῶν σχολείων,
τὰς θύρας, δίκην ἐπαιτῶν, κτυπῶντας τῶν πλουσίων,
Προτρέποντας εἰς συνδρομήν τινα νὰ ἐγγραφῶσι·
κι' ὡς εὐεργέτας, τὰ παιδιὰ νὰ τοὺς εὐγνωμονῶσι.
Νὰ ἐπιστρέφουν ἄπρακτοι, καταλελυπημένοι,
σκυθρωποί τε καὶ σύννοες, ὡς εἰ ναυαγησμένοι.
Ἐν ᾧ ἔδει αὐθόρμητοι νὰ συνεισφέρουν κἄτι,
μιμούμενοι τὸ πρόθυμον τάξιοτίμου Μπλιάντη.
Ταῦτα καὶ παραπλήσια ἐὰν παρατηρήσῃ·
διὰ τὴν τάξιν τῶν σχολῶν, δὲν θέλει ἀπορήσει.
Τότε δὴ εἰς τὰς κρίσεις του θὰ 'δῇ ὅτ' ἠπατήθη,
ὥσπερ χάμου ὁλοτελῶς ἡ γνώμη μετεβλήθη.
Θὰ ἴδῃ ὅ,τι γίνεται, γίνεται εἰς τὸ πεῖσμα·
καὶ παίζουν τὸν διδάσκαλον, ὡς ἡ γαλῆ τὸ θῦμα·

Προεῖπον, ἀναγνῶσταί μου, ἀλλοῦ, πῶς ἐξηγεῖται,
  κ' ἡ διδασκάλων πλησμονὴ, τοιαύτην ἂν ἰδῆτε.

. . . .

Ἰδοὺ, Κύριοι, ἔχετε τρεῖς ἤδη διδασκάλους (*).
  ἀξίους εἰς τὸ ἔργον των, ἂν εἴχετε πρὶν κι' ἄλλους.
Διατηρήσατε αὐτοὺς, ἐπὶ πολυετίαν,
  ἂν θέλετε τὰ τέκνα σας νὰ 'δῆτε μὲ παιδείαν.
Μὴ τοὺς ἀνακατεύσητε εἰς τὰ πολιτικά σας·
  μηδὲ διακοινώνετε αὐτοῖς τὸ φρόνημά σας.
Ἰδοὺ ἐφησυχάζουσιν, ἕκαστος εἰς τὸ ἔργον·
  —καὶ περὶ τούτου, πέπεισμαι, οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων—
Εἶν' πανθομολογούμενον, ὅτ' ἡ τῶν διδασκάλων
  συχνὴ πυκνὴ μεταβολὴ βλάπτει πλείω τῶν ἄλλων.
Λοιπὸν ὑποστηρίξατε αὐτοὺς μεθ' ὁμονοίας·
  ἀφήσατε ὡς πρὸς αὐτοὺς πάσας τὰς διχονοίας.
Καὶ μονιμοποιήσατε πολυετῶς τὴν θέσιν·
  —Ἂν θέλετε τὴν γνώμην μου, φέρετε ὑπὸ σκέψιν.—
Καὶ ἂν τοῦτο κατορθωθῇ, τότε σᾶς βεβαιώνω
  θὰ μορφωθοῦν τὰ τέκνα σας καλῶς·—πλὴν τότε μόνο.
Ἄλλως δὲ, δὲν θὰ γείνωσι ποτὲ καλοὶ πολῖται·
  εἰς τὸν καιρὸν τῶν τέκνων σας πλειὸ φειδωλοὶ φανῆτε.
Καὶ ἓν ἄλλο προστίθημι, ὃ ὁ διδάσκαλός μου
  μοὶ ἔδιδε παράδειγμα, κι' ἔγραφα μοναχός μου.
«Ὁ θέλων γράμματα μαθεῖν, θέλει πολλὰς ἡμέρας·
  »θέλει πολλὰς ὑπομονὰς, δαπάνας ὑπερτέρας.
»Τιμὴ πρὸς τὸν διδάσκαλον, καὶ δῶρα εἰς τὰς χεῖρας·
  »τότε ὁρᾷς τὸν μαθητὴν, πῶς γίνεται φωστήρας.»
Ἓν ἔτι.—Ἐξοδεύετε ἑκκαίδεκα χιλιάδας·
  δὲν δίδετε κ' εἰς θέρμανσιν κἄτι ἑκατοντάδας;

(*) Τοὺς Κυρίους Γ. Ἀγγελίδην ἑλληνοδιδάσκαλον, Ἀναστάσιον Οἰκονομίδην Α'. δημοδιδάσκαλον, καὶ Ἀπόστολον Δημητρίου Β'. δημοδιδάσκαλον.

Δὲν εἶν' 'ντροπὴ νὰ γίνεται, ὅ,τ' εἷς μικρὸν χωρίον;
ἀνὰ ξύλον 'ς τὸν ὦμόν του νὰ φέρῃ τὸ παιδίον;
'Ολίγον γενναιότεροι ἔστε πρὸς τὴν παιδείαν·
ἀλλοῦ, 'ς τὴν πολυτέλειαν, κάμετ' οἰκονομίαν.
. . . .
'Αλλὰ πόθεν προέρχεται ἡ τόσ' ἀναλγησία;
κ' ἐπὶ τίνι στηρίζεται αὐτὴ ἡ εἰκασία;
Ποῖοι, εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν μηδόλως συνεργοῦντες;
κ' ἐθελοκάκως 'ς τὰ καλὰ αὐτῆς ἀμβλυωποῦντες;
Ποῖοι οἱ κατεχόμενοι ὑπὸ παθῶν τοιούτων;
εἶναι ἐκ τῶν γραμματικῶν; ἢ τῶν ἀναλφαβήτων;
—Ποῦ ἔγκειται τἀνάλγητον, θὰ εὕρητ' ὡς φρονοῦμεν,
ἐξ ὅσων ἄνω εἴπομεν κ' ἐξ ὅσων θενὰ 'ποῦμεν.
Καὶ πάλιν, ὅ,τι εἴδαμεν θέλομεν παραστήσει·
κ' ἰδέαν οἱανδήποτε, καθεὶς ἂς σχηματίσῃ.
Πρότερον ἂς προτάξωμεν ὅ,τι λέγει ὁ Παῦλος·
καὶ ὅ,τι ὁ Εὐγένιος Σύης σοφὸς ὁ Γάλλος.
«Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν, πίπτουν εἰς τὴν παγίδα,
—ἀναμφιβόλως χάνοντες πρότερον τὴν πυξίδα—
Κ' εἰς πειρασμὸν κ' εἰς βλαβερὰς πολλὰς ἐπιθυμίας,
αἵτινες πάντοτε γεννοῦν ὀλέθρους κι' ἀπωλείας» (1).
Κι' ὁ ἄλλος, «Ἡ ἀμάθεια, μεγάλα κακὰ φέρει (2).
ἀπὸ αὐτὰ 'ς τὴν μάθησιν κἀνένα δὲν συμφέρει.
Αὐτὰ τὰ πάθη ἔχοντα ἐξάρχοντα τὸν φθόνον,
ἀντὶ χαρᾶς, 'ς τὴν μάθησιν παρέχουν θλῖψιν, πόνον.
Τοιοῦτοι 'ς τὸ Αιτόχωρον ὑπάρχουν οὐκ ὀλίγοι·
καὶ τῶν ὁποίων τὴν καρδιὰν κἀνὲν καλὸν δὲν θέλγει.
'Υπάρχει εἷς ἀγράμματος καὶ λάτρης τῶν χρημάτων·
ἐξ ἄλλου ὅμως τίμιος· ἄνευ ἐλαττωμάτων.

(1) Πρὸς Τιμόθ. Α'. ἐπιστ. ς'. 9. (2) Καί τις τῶν παλαιῶν σοφῶν. «Ῥίζα πολλῶν κακιῶν ἡ ἀμάθεια. Ταύτην οὖν ἀνασπάσας κἀκείνας συναφεῖλες.»

Μόνον πῶς εἶν' μικροπρεπὴς παντὸς ἄλλου ἀνθρώπου·
καί τοι ὁ πλουσιώτερος ἀναλόγως τοῦ τόπου.
Εἶν' πάνυ καταδεκτικός· δὲν περιμέν' «ὁρίστε»·
στρώνεται ἅμα βάλλουσι τραπέζ' οἱ ξυλοσχίσται.
Ἀπὸ τοιοῦτον πλούσιον τί καλὸν θὰ προσμένῃ,
ἡ ἀναθρέψασα αὐτὸν πατρὶς δυστυχησμένη;
Τί ὤθησιν θὰ περιμέν' ἐκ τούτου ἡ παιδεία;
ποίαν τινὰ βοήθειαν θὰ λάβουν τὰ σχολεῖα;
Μὴ ἔχων αἴσθημα καλοῦ, καὶ ἄμοιρος παιδείας,
καὶ δεσμευμένος ἄρρηκτα ἐκ τῆς φιλαργυρίας,
Δὲν συνεισφέρει εἰς σχολάς. Μὰ ἂν τὸν φορτωθῶσι·
—ἄ! ὄχι! εἶν' ἀδύνατον, αὐτός! παρᾶ νὰ δώσῃ.
Πλὴν ἂν ἀκούσῃς νὰ λαλῇ περὶ φιλοπτωχείας,
περὶ φιλοξενίας τε, καὶ τῆς τέκνων παιδείας.
Νομίζεις ὅτι ἔκτισε κἀνὲν πτωχοκομεῖον·
ξενοδοχεῖον—ἄφευκτα θὰ 'προίκισε σχολεῖον!
Τὸ ἄχρι νῦν ᾀδόμενον, ὅτ' ἔλεγον οἱ Χῖοι,
κατὰ τὴν ἐπανάστασιν—ἢ δὲν εἰξεύρω ποῖοι.
»Ἢ ὅλοι νὰ γλυτώσωμεν, ἢ ὅλοι νὰ χαθῆτε·»
κάλλιστα ἐφαρμόζεται 'ς αὐτὸν, βεβαιωθῆτε.
Ἐκ τῶν υἱῶν του μόνον δὲ εἷς εἶναι ὅμοιός του·
νὰ ἐμποδίζῃ πᾶν καλὸν ὁ μόνος εἶν' σκοπός του.
Ἔχει ὡς ἐνασχόλησιν ζιζάνια νὰ σπείρῃ,
διαβολὰς καὶ ἔριδας καὶ μάχας διεγείρῃ.
Ὢν ἐξ ἑνὸς ἀγράμματος, ἐξ ἄλλου δὲ ἀμβλύνους·
ἐξαγριοῦται ἐμπαθῶς, ὡσὰν τοὺς Βεδουΐνους,
Κατὰ παντὸς προσκλίνοντος ἡσύχως τῇ μαθήσει·
κατὰ παντὸς δ' ὃς δύναται τὸν ἄλλον νὰ φωτίσῃ.
Ἀναστατώνει, διαιρεῖ, μαθητὰς, διδασκάλους,
ὅπως, ὡς ἑαυτὸν, ἰδῇ τυφλοὺς κι' ὅλους τοὺς ἄλλους.
Εἰς ὅλας πλὴν τὰς πράξεις του κι' ἄλλος τὸν συντροφεύει·
ταὐτότατος Βεελζεβοὺλ—ὃς καὶ τὸν συμβουλεύει.

Εἶναι πανόμοιότυποι· σώματι χωρισμένοι·
ψυχῇ δὲ καὶ φρονήμασιν ὡς εἷς συνεζευγμένοι.
Οὗτος, δὲν εἶν' ἀπίθανον, νᾆν' ἐκ τῆς συμμορίας,
ἥτις ἐκ τῆς Μαγδαληνῆς ἐξήχθη τῆς Μαρίας.
Τὴν κεφαλήν του τις νὰ 'δῇ, οὐχὶ κρανιοσκόπος,
ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ πῇ «αὐτὸς εἶν' ὅλος σκότος»
Ἄνθρωπον στρεβλοκάρδιον, ψυχὴν μοχθηροτάτην,
κακόβουλον, χαμαίζηλον, ὅλως πονηροτάτην.
Πανοῦργον, δολιόπλοκον, μεστὸν ῥαδιουργίας,
δὲν εἶδον ἄλλον· λέγω το μετ' εὐσυνειδησίας.
Δὲν ἤκουσα συνόμιλον, φίλον, ἢ συγγενῆ του,
νὰ εἴπῃ κἂν ἕνα καλὸν πῶς ἔχει ἡ ψυχή του (1).
Ἀλλ' ὁ πατήρ του εἶν' καλός· πῶς οὗτος ξεχωρίζει;
μήπως το εὐαγγέλιον εἰς τοῦτο ψευματίζει;
Πῶς λέγει; «Δένδρον τὸ σαπρὸν σαπροὺς καρποὺς βλα-
[στάνει,
τὸ δένδρον ὅμως τὸ καλὸν, καλοὺς καρποὺς θὰ κά-
[μνῃ» (2).
Τὸ κατ' ἐμὲ γνωρίσαντα αὐτὸν ἐκ τοῦ πλησίον·
κηρύττω, εἶναι ἄνθρωπος καλὸς κ' ἐκ τῶν τιμίων.
Φαίνεται πλὴν ἐφείσατο τῆς αὐτοῦ βακτηρίας,
καὶ πάσχει ὅ,τ' ὁ Σολομῶν λέγει 'ς τὰς Παροιμίας (3).
Ὁ τελευταῖος σύντροφος ἔχει καὶ ἄλλον τρίτον,
βλάκα, μὴ διακρίνοντα, ποῖόν ἐστι τὸ κρεῖττον.
Τὸν σύρ' ὡς ὑπεξούσιον, ὡς ἄλλος ἱππηλάτης·
δὲν ἔχ' ἰδίαν θέλησιν· αὐτὸς εἶν' ὁ πρωράτης.

---

(1) Εἰς αὐτὸν φρονοῦμεν ἁρμοστὸν, μεταποιούμενον ἐκ μέρει, τὸ τοῦ Σολομῶντος. «Ἔστι πονηρία ἣν εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἄνδρα δόξαντα παρ' ἑαυτῷ σοφὸν εἶναι». (Ἐκκλησ. Ι', 5.)

(2) Ματθ. Ζ'. 17.) (3) «Ὀργὴ πατρὶ υἱὸς ἄφρων, καὶ ὀδύνη τῇ τεκούσῃ αὐτόν· καὶ «Οὐκ εὐφραίνεται πατὴρ ἐφ' υἱῷ ἀπαιδεύτῳ» (Κεφ. ιζ'. 23 καὶ 20.)

Εἶναι ἀστάτου πνεύματος, ἀστάτου χαρακτῆρος,
σύρεται ὡς ἀπὸ χημοῦ ἵππος κ̓' ἀπὸ ῥυτῆρος.
Εἶν' κοῦφος, «σαλευόμενος κάλαμος ὑπ' ἀνέμου·»
ἐπιμονῆς ἁμαρτωλοῦ, μὴ μεταμελουμένου.
Τοὺς λόγους του οὐδέποτε τηρεῖ ἀπαραβάτως·
τοὺς ἀναιρεῖ μ' ἀναίδειαν καὶ ἀνερυθριάστως.
Ἀφ' οὗ λέγει, «Διδάσκαλε, ἔλα θὰ σὲ συνδράμω»
ἀφίνει τον νὰ κοιμηθῇ ἔπειτα εἰς τὴν ἄμμο.
Ἂν τῷ εἴπῃς ὅτι, «αὐτὸ δὲν εἶν' ἀνδρὸς τιμίου»
χαμογελᾷ, ὡς ὁ μωρὸς ἄνευ τινὸς γελοίου.
Ὁ τρίτος ἔχει τέταρτον ἀπ' τὴν αὐτὴν πατρίδα·
τὸν σύρει ἐξ ὀπίσω του ὡς πλοῖον ἐφολκίδα.
Τί σκέψις καὶ τί θέλησις θὰ εἴπῃ δὲν γνωρίζει·
ἔχει χονδρὴν τὴν ὄσφρησιν, κἀνὲν δέν τῷ μυρίζει.
Τί θὰ εἰπῇ ὑπόσχεσις καὶ τί φιλοτιμία,
οὐδόλως συναισθάνεται· εἶν' ἡ ψυχή του κρύα.
—«Ὅ,τι κ̓' ἂν κάμουν οἱ πολλοὶ 's ἕναν ἀνήκ' ἡ φήμη·
«ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ ὀλίγη μόνον ζύμη» (1).
Οὕτω πως συνενούμενοι γίνονται, ἕνα σῶμα,
καὶ φέρουσι προσκόμματα εἰς κάθε καλὸν πρᾶγμα.
Χωρὶς νὰ συναισθάνωνται τοῦ συνειδότος τύψεις·
διότ' ἀποχωρεῖ αὐτῶν ἡ φρόνησις καὶ κρίσις.
Ἀλλά, ὁποία σύμπτωσις! ὁποία συγκυρία!
τὰ προρρηθέντα ἄτομα ὄντα μιὰ συμμορία,
Περιεκλείσθησαν ἐντὸς μιᾶς οἰκογενείας·
ὥσπερ εἰσὶ μέλη μιᾶς ψυχῆς καὶ διανοίας.

. . . .

Ἕνας μικρότερος υἱὸς τοῦ ἄνωθεν πλουσίου,
δὲν εἶναι, ὡς τεμάχιον, ἐκ τοῦ αὐτοῦ πανίου.
Ὡς εὐμοιρήσας νὰ γευθῇ τὸ γάλα τῆς παιδείας,
καὶ μορφωθεὶς ὠφέλιμον μέλος τῆς κοινωνίας.

---

(1) Ἐπιστολ. Α'. πρὸς Κορινθ. Ε'. 6.

Φαίνεται εὐπροσήγορος καὶ εὐγενὴς τοὺς τρόπους·
συναναστρέφη βέβαια μὲ εὐγενεῖς ἀνθρώπους.
Ἀπέχει νὰ συμμορφωθῇ μετὰ κακῶν πνευμάτων·
— ὤ! πόσην φέρ' ἀλλοίωσιν ἡ ἰσχὺς τῶν γραμμάτων.
Δὲν συμφρονεῖ εἰς τὰ κακά, ὡς πᾶς νέος νοήμων·
οἰκονομεῖ πλὴν τὸν καιρὸν ὡς γέρων τις εἰδήμων.
Διό, ὡς ὑπεξούσιος, κακῶν δυὸ προκειμένων,
βιάζεται τὸ βέλτιστον νὰ κάμῃ μὴ ἐμμένων.
Πρὸς αὐτὸν τὸν συνώνυμον τοῦ πάλαι τιμηθέντος,
μὲ τοὔνομα, «ὁ Δίκαιος,» ὀρθῶς ἐπικληθέντος,
Δυὸ λέξεις θ' ἀποτείνω καθὸ φίλος του ἑδραῖος,
ἅς τινας ἐγνωμάτευσεν οὐχὶ ἀνὴρ τυχαῖος.
Πρόσεχε, λέγομεν, σαυτῷ· «Εἰς τινας περιπτώσεις,
τὰ φῶτα κ' ἡ ἐκπαίδευσις φέρουν εἰς καταπτώσεις,
Διότ' ἐπιμηκύνουσι κάποτε τὴν κακίαν·
λέγει ὁ Βίκτωρ ὁ πολὺς καὶ μέγας 'ς τὴν παιδείαν.»
Καὶ ἄλλο ὁ αὐτὸς φησίν· «Ἡ ἰσχυρογνωμία
»ἔχει τὸ μεγαλεῖόν της ἐπὶ τῇ ἀληθείᾳ.
»Ὅλ' οἱ ἰσχυρογνώμονες εἰσὶν ἔξοχοι νόες,
»ὡς πύργοι δὲ εἰς τὸ καλὸν ἀδιάσειστοι ὄντες.
»«Ἐπιμένειν,» μυστήριον μόνη αὐτὴ ἡ λέξις
»εἶν' τῶν μεγάλων καρδιῶν τὸ ὄνειρον κ' ἡ θέλξις.
»Ὡς ὁ τροχὸς εἰς τὸν μοχλὸν κινεῖται ὑπὸ βάρος,
»ὁμοίως κ' ἡ ἐπιμονὴ δύναται εἰς τὸ θάρρος.»
Λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, «ὁ δὲ νοῶν νοείτω»
καὶ σὺ μὴ εἴπῃς ὡς κακός· «Γαῖα πυρὶ μιχθήτω.»
Ταῦτα προτρέπομεν αὐτὸν καλῶς νὰ μελετήσῃ·
πᾶσαν δ' ἰδέαν χαμερπῆ νὰ τὴν ἀπολακτίσῃ.
Ἂν θέλῃ εἰς τὸ στάδιον τοῦ κόσμου νὰ παλαίσῃ,
κι' ἂν θέλ' εἰς τὸν κοινωνικὸν κύκλον νὰ διαπρέψῃ.

• • • • • • • • • • • • • • • • • • • •

Ὁ τἀνωτέρω ἀναγνοὺς ἴσως θὰ μ' ἐρωτήσῃ·
λοιπόν! εἰς τὸ Λιτόχωρον, οὐδεὶς ἄρα φρονήσει
Εἰν' ὁ διακρινόμενος καὶ εὐσυνειδησίᾳ,
ἐπὶ φιλομαθείᾳ δὲ κ' ἐπὶ εὐπαιδευσίᾳ;
Ἐπὶ καλοῦ κ' ἐπὶ κακοῦ ὑπάρχουσι κανόνες,
εἰς ἐξαιρέσεις καὶ τροπὰς ὑποκείμενοι ὄντες.
Ὑπάρχουσι φιλόμουσοι μ' αἰσθήματα γενναῖα·
μὲ ὑψηλὰ φρονήματα, καὶ ὄχι ἀγοραῖα...
Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι δυστυχῶς εἶναι πολλὰ ὀλίγοι·
μίαν πληγὴν ἐπούλωσαν, ἄλλη πληγὴ ἀνοίγει.
Εἶναι ὥσπερ οἱ στάχυες μεταξὺ ζιζανίων,
πνίγονται, δὲν αὐξάνουσι μέχρι τῶν δρεπανίων.
—Ὑπάρχει τις Εὐάγγελος, τὴν τέχνην χρυσοχόος (1)·
πτωχὸς μὲν κ' ἐκ τῶν παλαιῶν, ἁπλοῦς τε καὶ ἄδωρος.
Ἀλλὰ τόσῳ φιλόστοργος ἐφάνη 'ς τὰ παιδιά του,
ὥστ' γι' αὐτὰ ἐπώλησε καὶ τὰ φορέματά του·
Πράγματι τὰ ἐπώλησε· δὲν εἶχε νὰ φορέσῃ,
ἵνα τὸν πρῶτόν του υἱὸν πλέον τι ἐκπαιδεύσῃ.
Ἔτι τὴν δυστυχίαν του ἐπὶ καιρὸν μηκύνας,
'ξώδευσε καὶ τὸν ἔστειλε καὶ ἕως τὰς Ἀθήνας.
Κατόπιν δὲν ἠμέλησε τοῦ ἄλλου τὴν παιδείαν·
ἀλλὰ ἐνυπoθήκευσε κι' αὐτὴν του τὴν οἰκίαν.
Ὁ μὲν νῦν τὸν διδάσκαλον εἰς τὴν Κλεισοῦραν κάμνει·
ὁ δ' εἰς Κωνσταντινούπολιν ἰατρικὴν μανθάνει (2).
Καὶ ἄλλοι δυὸ σπουδάζουσιν· ὁ μὲν ὑπὸ τὸν πρῶτον,
ὁ δὲ μικρότερος υἱὸς 'ς τὸν ἴδιόν του τόπον.
Ἰδοὺ πατὴρ δυνάμενος νὰ καυχηθῇ ἀξίως·
αὐτοῦ πρέπ' εἰς παράδειγμα ν' ἀναγραφῇ ὁ βίος.—
—Εἰν' ὅλοι οἱ θηλάσαντες τὸ γάλα τῆς παιδείας·
οἱ ἀνδρωθέντες σὺν αὐτῇ δι' ἀγωγῆς εὐθείας.

(1) Ὀνομάζεται Εὐάγγελος Μπροῦρος. (2) Ὁ μέν, Χρῆστος Εὐαγγελίδης, ὁ δὲ Ἀθανάσιος Εὐαγγελίδης ὀνομάζεται.

Καὶ ἄλλοι πάλιν, οἵτινες καί τοι μὴ παιδευθέντες,
δεικνύονται φιλόμουσοι ὑπὲρ Μουσῶν ταχθέντες.
Οὗτοι λοιπὸν ἀντέχουσι 'ς ὅλας τὰς ἀντιπράξεις·
δὲν ἐγκαταλιμπάνουσιν, ὥσπερ δειλοί, τὰς τάξεις.
'Οτὲ μὲν παρακλητικῶς, ὁτὲ μὲ μέσ' ἀλλοῖα,
δείχνοντες τὴν ὠφέλειαν ἣν φέρουν τὰ σχολεῖα.
Τέλος ἐπιτυγχάνουσι τὸν ἄριστον σκοπόν των·
καὶ πρῶτοι καταθέτουσιν αὐτοὶ τὸν ὀβολόν των.
Καὶ τὸ ἱερατεῖον δὲ συντρέχει πανταχόθεν·
δὲν μένει, ὥς τις θεατής, θεώμενος μακρόθεν.
Προτρέπουσιν εἰς συνδρομὴν μικρὰν ἐκ τῶν ἐνόντων·
καὶ μνημονεύουν πάντοτε ἐφόρων, συνδραμόντων·
Τῶν διδασκάλων, μαθητῶν, καὶ τῶν ἐπιστατούντων,
καὶ πάντων εἰς συντήρησιν σχολείων συντελούντων.
Οὐ μόνον διὰ λόγων δέ, ἀλλὰ καὶ διὰ χρημάτων·
ἐκτὸς τῶν δι' ἀνέχειαν μὴ συνεισενεγκόντων.
—Μουσηγέτης, μουσόληπτος, κ' ἄριστος Μουσῶν φίλος,
σὺν πρώτοις κατατάττεται ὁ νέος Μιχαῆλος.
Εἶν' εἷς τῶν καλλιεργητῶν τῆς εὐγενοῦς ἰδέας·
τῆς πλήρους ἐκπαιδεύσεως ὅλης τῆς νεολαίας.
Φαίνεται πάντα ταπεινός· δὲν ἀγαπᾷ καυχήσεις,
μισεῖ τὴν πολυτέλειαν, ματαίας ἐπιδείξεις (*).
Εὐάγωγος καὶ εὐσεβής· εὐπρόσιτος τοῖς πᾶσι·
τὸν τρόπον εὐγενέστατος, μειλίχιος τῇ φράσει.

(*) Τοιοῦτόν τινα ἐγνωρίσαμεν καὶ τὸν Κύριον Εὐάγγελον Κοροβάγκον νέον εὐπαίδευτον καὶ εὐάγωγον· διακρινόμενον ἐπὶ τιμιότητι, ἠθικότητι καὶ εὐθυκρισίᾳ καὶ εὐσυνειδησίᾳ. Δὲν δύναται ὅμως νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰ τῆς κωμοπόλεως, ἕνεκα τῆς ἑλληνικῆς ὑπηκοότητος ἣν φέρει. Μὲ εὐγενῆ αἰσθήματα καὶ ἀνδρικὰ φρονήματα καὶ φιλοπατρίαν καὶ αὐταπάρνησιν οὐχ ἧττον περικοσμοῦνται καὶ οἱ ἐν ταῖς πόλεσιν ἀποκαταστημένοι, οἷοι οἱ ἐν Θεσσαλονίκῃ κύριοι Σιμωνίδης, Χρυσόπουλος καὶ ἄλλοι τινές.

Ἓν μόνον ἔχει μέλημα κι' ἓν ὄνειρον τὴν θέλγει·
καὶ εἷς θεοφιλέστατος ἔρως τὸν καταφλέγει.
«Ἡ τῶν σχολῶν κατάρτισις δι' ἐπαρκούντων πόρων·
μονίμων τε καὶ σταθερῶν καὶ ὄχι μετεώρων.
Ὥστε, ἂν ἦναι δυνατὸν, ὄχι ἕνα σχολεῖον,
ἀλλὰ καὶ νὰ συστήσωμεν ἄλλο τῶν χορασίων.»
Ἐπὶ δὲ τούτῳ τῷ σκοπῷ συντρέχουσι καὶ ἄλλοι·
οἱ μάλιστα γνωρίσαντες τὰ τῆς παιδείας κάλλη.
Εἶν' οἱ Αἰδεσιμώτατοι, τοῦ θείου λόγου θῦται,
ταῖς Μούσαις καὶ παντὶ καλῷ πρόθυμοι συναδῖται.
Ὁ Παππᾶ Σακελλάριος Κύριος Θεοφάνης
πρωτοπαππᾶς Σωτήριος, καὶ παππᾶ Ἰωάννης.
Καὶ ὁ παππᾶ Γεώργιος ὀπίσω των δὲν μένει·
οὕτω ποιοῦν οἱ ἄνωθεν ὄντες προσκαλεσμένοι.
«Οὓς δ' ὁ Θεὸς προώρισεν, ὡς λέγει καὶ ὁ Παῦλος·
τούτους καὶ προσεκάλεσεν» (1)· οὐδὲ θὰ γείνῃ ἄλλως.
«Ὄντως διάκονοι Θεοῦ, νηφάλιοι, μὴ πλῆκται·
»σώφρονές τε καὶ κόσμιοι, διδακτικοὶ, σεμνοί τε.
»Πρεσβύτεροι ἐν λόγῳ τε καὶ ἔργῳ κοπιῶντες,
»διπλῆς τιμῆς ἐπάξιοι, ὡς καλῶς προεστῶτες» (2).
Σὺν τούτοις δὲ ἐπέρχονται κι' οἱ δύο Μπιστικαῖοι·
δραστήριοι, φιλόμουσοι, πρῶτοι οἰκοκυραῖοι.
Ὁ Ἰωάννης μάλιστα, ὢν εἷς ἐκ τῶν ἐφόρων,
ἀνέπτυξεν ἐνέργειαν πλείω τῶν συμπρακτόρων.
Κι' ἂν τοῦτο ἦναι ἀληθὲς, καθὼς καὶ βεβαιοῦται
παρὰ τῶν συναδέλφων του, ὅθεν καὶ εὐφημεῖται.
—Κἀγὼ δὲ συνομολογῶ, γενόμενος αὐτόπτης—
εἶν' ἀξιέπαινος αὐτοῦ ἡ ἐνεργητικότης.

. . . .

Δυὸ λέξεις πρὸς τοὺς φίλους μου τούτους καθυποβάλλω·

(1) Πρὸς Ῥωμ. ἐπιστ. Η'. 30. (2) Πρὸς Τιμόθ. Α'. ἐπιστ. Κεφ. Γ. καὶ Ε'.

ζητῶ δὲ τὴν συγγνώμην των, ἂν κατὰ τοῦτο σφάλλω (*).
Πᾶν ὅ,τι προξενεῖ καλὸν, φέρει τὸ ἐναντίον
ἐκκλῖνον ἐκ τῆς τραχιᾶς καὶ τῶν αὐτοῦ ὁρίων.
Τὸ φῶς, ἐν παραδείγματι, θερμαίνει καὶ φωτίζει·
καὶ ὅμως τὸ ὑπέρμετρον πᾶν προστυχὸν φλογίζει.
Αὐτὰ τὰ προτερήματα, ὅσῳ κἂν ἦν' ὡραῖα,
'σὰν φθάσουν τὴν ὑπερβολὴν, εἶν' δύσμορφα, μεμπτέα·
«Μὴ παραγίνου δίκαιος, ἵνα μὴ ἀσεβήσῃς.»
εἶπ' ὁ προφήτης Σολομῶν, μέγας εἰς τὰς φρονήσεις.
Τοῦ πλούτου βάσις λέγεται κ' εἶν' ἡ οἰκονομία·
εἰς τὴν πολλὴν πλὴν δίδεται ἄλλη ὀνομασία.
Ἓν βῆμα· κ' ὑπερέβητε τὸ τῆς οἰκονομίας·
ἓν βῆμα· καὶ εἰσήλθετε 'ς τὸ τῆς φιλαργυρίας.
Καὶ ἐξωτερικοὶ σοφοὶ καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας,
διερευνῶντες νὰ εὕρουν πηγὴν τὴν τῆς κακίας.
Κηρύττουσι τρανότατα ὅτ' «Ἡ φιλαργυρία
εἶν' ῥίζα πάντων τῶν κακῶν· εἶν' εἰδωλολατρεία.
Οἱ ταύτης ὀρεγόμενοι, πίπτουσιν εἰς ὀδύνην·
οὐδὲν ἔχουσιν ὅσιον, οὐδὲ δικαιοσύνην.» (1).
«Τὰ χρήματα τόσῳ πολὺ θέλγουσι τοὺς ἀνθρώπους·
καὶ τοὺς παραμορφώνουσι τόσῳ ἀλλοπροσώπους.
Ὥστε κ' ἐκεῖνοι οἵτινες ἐν παρακαταθήκῃ
φυλάττουσι τἀνήκοντα εἰς τοὺς ἐν διαθήκῃ,
Ὅσῳ τὸ δυνατώτερον εἰς χεῖράς των κρατοῦσι,
κἀπὸ τῶν δικαιούχων των ποτὲ τἀποστεροῦσι» (2).

(*) «Οὐκ ἔλεγόν σοι, ἡνίκα συνεχῶς ἐπετίμας μοι λέγοντι τἀληθῆ, ὅτι ἐγώ σε φιλῶ μᾶλλον τῶν κολακευόντων; ἐγὼ ὁ ἐλέγχων πλέον κήδομαι τῶν χαριζομένων; (Ἰω. Χρυσ. λόγ. εἰς Εὐτρόπιον.

(1) Παῦλος πρὸς Τιμ. ἐπιστ. Α'. Κεφ. ϛ'. 10. (2) Ἀλ. Δουμᾶς μυθιστ: Οἱ Τρεῖς Ἰσχυροί. (Ἔστω εἰς παράδειγμα ὁ Κύριος Γιαννούλης Ἀναγνώστου, ὅστις ἐπὶ διαφόροις προ-

«Ἀνιλεὲς καθίσταται, εἶπ' ἄλλος, τὸ συμφέρον» (1).
Ταῦτα δὲ ἐπιστώθησαν πολὺ ἐκ τῶν ὑστέρων.
«Ὃς τοῦ χρυσίου ὄπισθεν ποτὲ οὐκ ἐπορεύθη·
μακαριστέος οὖν αὐτός· τίς ἔστι; τίς εὑρέθη;» (2).
Καὶ πάλιν «Ὁ σπεύδων πλουτεῖν ποτὲ δὲν εἶν' ἀθῷος;» (3).
ἀλλὰ τὸ, «Σπεύδων,» τίθεται οὐχὶ ἁπλῶς κ' ἐκνέως.
Ἐκ τούτων καταφαίνεται, ὅτ' ἡ φιλαργυρία,
εἶναι πηγὴ παντὸς κακοῦ· εἶναι αἰσχρά, δολία·
Ἐκ ταύτης δὲ προέρχονται παντοῖαι ἀδικίαι·
ἔριδες, φόνοι, μίση τε, φθόνοι καὶ προδοσίαι.
Ἰδοὺ τί διὰ τὰς ὑμῶν λέγουσι προσπαθείας,
μαντεύοντες ἐκ τρίποδος ὡς μαθηταὶ Πυθίας.
«Δεικνύονται φιλομαθεῖς, συντρέχουν τὰ σχολεῖα·
»διότι ἐκπαιδεύονται δύο αὐτῶν παιδία.
»Εἶναι καταναγκαστικὴ ἡ γενναιοδωρία·
»Ὕστερον ποία νάρκωσις! ποία ἀναλγησία!
»Διότι, πῶς εἶναι δυνατὸν, ἐκ τῆς φιλαργυρίας
»ν' ἀνάφυῇ καρπὸς ἁγνὸς τῆς ἀγαθοεργίας;
»«Τὸ ἐξ αἰσχροῦ φυόμενον οὐδὲ ζηλωτὸν εἶναι,
»οὐδὲ καλόν» (4) ἐπάναγκες ἄλλου ἀποδοθῆναι.»
Μὲ τὰς τοιαύτας των λοιπὸν σοφιστικὰς προτάσεις,
φέρονται ὥς τι δίλημμα αἱ ἀγαθαί σας πράξεις.
Κλονίζονται 'ς τὰς κρίσεις των κι' αὐτοὶ οἱ εὖ φρονοῦντες·
καίτοι 'ς τὰς πλειοτέρας των φαίνονται εὐστοχοῦντες.
Διότι ἄνθη θαυμαστὰ ὑπάρχουν ἐν Ἰόππῃ,
καὶ ὅμως ὑποκρύπτουσιν ἑρπετὰ κινδυνώδη.

φάσεσι καὶ στρεψοδικίαις κατακρατεῖ ὑπὸ τὴν κατοχήν του τὴν οὐσίαν, καὶ ἄλλα ἀνήκοντα κληρονομικῶς τῇ ὀρφανῇ ἀνεψιᾷ του, καὶ συζύγῳ τοῦ Νικολάου Γ. Μάνου, θυγατρὶ τοῦ κληροδότου ἀδελφοῦ του. (1) Ἐν ἐπικαταρ. Τόμ. 2 σ. 302. (Μετάφρ.) (2) Σειράχ. λά. 9.

(3) Σειράχ. ΚΗ'. 20. (4) Πλούταρχ. Πῶς ἄν τις ὑπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο.

'Εκεῖ ὑπάρχουσι καρποὶ λαμπρότατοι τῇ θέᾳ·
καὶ ὅμως δηλητήρια ἔχουν ἐντὸς ὀξέα.
Καὶ δένδρα ὡραιότατα ἐκεῖ που μεγαλώνουν·
καὶ ὅμως αἱ σκιαὶ αὐτῶν τὸν ζῶντα θανατώνουν.
—Ὅθεν φανῆτε ἄξιοι τῶν ἄχρι τοῦδ' ἐπαίνων,
δικαίως παρὰ τῶν πολλῶν νῦν ἀπονεμομένων.
Φανῆτε ἀφιλοκερδεῖς εἰς τὰ ἑξῆς πολῖται·
ὡς φίμωτρα τὰς πράξεις σας νὰ μεταχειρισθῆτε.
Καὶ εἰς τὰ αἰτιάματα αὗται ἂς ἀπαντῶσι·
τὰ τῶν ἐχθρῶν σας ςόματα αἱ πράξεις ἂς φιμῶσι (1).
Μακρὰν τοῦ πάθους, φίλοι μου, τοῦ τῆς φιλαργυρίας·
χωρὶς ν' ἀπομακρύνεσθε καὶ τῆς οἰκονομίας.
Εστε πάντα φιλότιμοι, γενναῖοι, κι' ὄχι γλίσχροι·
'ς τὴν πολυτέλειαν δ' εὐθὺς θέσατε ἓν καπίστρι.
'Εὰν τώρα τακτοβατῇ, κατόπιν θὰ δρομίσῃ·
θ' ἀφηνιάσῃ βαθμηδὸν καὶ θὰ σᾶς λακπατήσῃ.
. . . .
Μετὰ δὲ τούτους ἔρχονται κι' ἄλλοι τινὲς ἐπ' ἴσης,
ἔχοντες πόθον ἱερὸν καὶ κλίσεις 'ς τὰς μαθήσεις.
. . . .
—Ἡμεῖς προσαγορεύοντες τοὺς τὰ καλὰ ποθοῦντας,
καὶ τὴν παιδείαν κρατερῶς τοὺς ὑποβοηθοῦντας.
Λέγομεν—Χαίρετ' ἐρασταὶ Μουσῶν τῶν ἀθανάτων·
χαίρετε φίλοι ἀκραιφνεῖς τῶν ἱερῶν γραμμάτων.
Χαίρετε ἔφοροι σχολῶν, μετὰ τῶν συντρεχόντων
εἰς τὴν τῶν παίδων ἀγωγὴν, διάδοσιν τῶν φώτων.

---

(1) «Νικώμενοι (φησὶ Πίνδαρος) ἄνδρες ἀγρυξίᾳ δέδενται, οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ πάντες, ἀλλ' ὅσοι νικωμένους αὐτοὺς ὁρῶσιν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἐπιμελείᾳ, χρηστότητι, μεγαλοφροσύνῃ, φιλανθρωπίᾳ, εὐεργεσίαις· ταῦτα ἀποστρέφει τὴν γλῶτταν, ὡς ὁ Δημοσθένης φησὶν, ἐμφράττει τὸ στόμα, ἄγχει, σιωπᾶν ποιεῖ.» (Πλούταρχ. Πῶς ἂν τις ὑπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο.)

Κ' ὑμεῖς δὲ οἱ διδάσκαλοι, οἱ μύσται τῆς παιδείας,
χαίρετε, καταβάλλοντες τοσαύτας προσπαθείας,
Ὑπὲρ τῆς διαδόσεως ταύτης εἰς τὰ παιδία·
οἱ χορηγοῦντες ἐκλεκτὰ μέλη τῇ κοινωνίᾳ·
Μὴ ἀποδειλιάσητε τὴν καῦσιν τῆς ἡμέρας,
καὶ τοὺς καμάτους τῆς νυκτὸς, μεταβολὰς τῆς σφαίρας.
Χαίρετ' ἐργάται ἄξιοι τοῦ θείου ἀμπελῶνος·
χαίρετε δοῦλοι ἀγαθοὶ, τοῦ τὸ τάλαντον δόντος.
Χαίρετε, ὦ κατακτηταὶ τῆς ἄνω βασιλείας·
βεβαίως γὰρ θ' ἀκούσητε φωνῆς τῆς μακαρίας.
«Εὖ δοῦλοι ἀγαθοὶ, πιστοὶ ἐπὶ ὀλίγα ἦτε,
»ὡς πιστοὶ νῦν ἐπὶ πολλὰ δεῦρο κατασταθῆτε.
»Εἰσέλθετε εἰς τὴν χαρὰν ἤδη τὴν τοῦ Κυρίου (1)
»δεῦρο νῦν συνευφραίνεσθε καὶ μετὰ τοῦ Νυμφίου.»

. . . .

—Δέον καὶ τὰ ὀνόματα νὰ δημοσιευθῶσιν,
ὡς φαίνονται 'ς τὸν κώδικα, κ' ἐνταῦθα νὰ γραφῶσιν·
Ἕκαστος κατὰ τὸ ποσόν· καὶ νὰ γραφθοῦν πρὸ πάντων
πρῶτον οἱ προπληρώσαντες ἅμα τῇ ἐγγραφῇ των.
Καὶ πρώτιστος ὁ Κύριος Χατζῆ Ζάχος Γουζέλη
δισχίλια ἐμέτρησε (*) : Τί ἄλλην δόξαν θέλει;
Καὶ συνδρομὴν δεκάλιρον,—τοῖς μετρητοῖς καὶ ταύτην—
ἔλαβον ἀπ' τὸν Κύριον Θανάσιον Μπλιάντην.
Αἱ δὲ κατόπιν συνδρομαὶ μένουν εἰς τοὺς ἰδίους·
δέκα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν μὲ τόκους ἐτησίους.
Ἂν ὅμως κατετίθοντο εἰς χεῖρας τῶν ἐφόρων,
τότε μὲ πεντεκαίδεκα θὰ 'δίδοντο εἰς τόκον.
Τούτους θὰ διαλάβωμεν κατὰ σειρὰν ἐν τάξει,
ὡς ὁ καθεὶς 'ς τὸν κώδικα ἀτός του ἔχει γράψει.
Γράφει γρόσα δισχίλια ὁ Μέγας Λογοθέτης·

(1) Ματθ. Κεφ. κε. 21. (*) ἐννοοῦμεν γρόσια τουρκικά.
Σ. τ. Σ.

καὶ εἶναι, ἅμα ζητηθῇ, πρόθυμος κατάθέτης (**).
Χίλια ὁ Σακελλάριος παππᾶ Κὺρ Θεόφάνης·
χίλια καὶ ὁ Κύριος Μπιστικὸς-Ἰωάννης.
Ὁ παππᾶ Κὺρ Γεώργιος χίλια πεντακόσια·
ὁ Γεώργιος Μιχαὴλ χίλια γράφει γρόσια·
Ὁ Ἀναστάσιος Μπιστικὸς γράφει δι' ἄλλα τόσα·
ἆ! ὄχι!—λᾶθος ἔκαμα—; τί βλέπω;—Ἑξακόσα! (*)
Ὁ παππᾶ Κὺρ Σωτήριος χίλια καὶ οὗτος γράφει·
—ἐγεύθη τὴν ἡδύτητα· μὲ τὴν σπουδὴν ἐγράφη.—
Κι' ὁ ἄλλος πεντακόσια παππᾶ Κὺρ Ἰωάννης·
ὦ Οἰκονόμε! δὲν φθονεῖς;—ὁποίαν δόξαν χάνεις!
Οἱ κάτω ἐνεγράφησαν δι' ἑκατὸν πεντάδας·
δύο δὲ, ὡς θὰ γράψωμεν, δι' ἓξ ἑκατοντάδας.
Ὁ Ἰωάννης Γιαννικὸς, πέντε ἑκατοντάδας·
. Καραχίτζου Δημήτριος,—δὲν εἶν' ἀπ' τοὺς γεννάδας,
Ἐκείνους τοὺς χυρσαύχενας, τοὺς τῶν καλῶν φυγάδας,
ἀλλ' ἔγραψε σὺν τοῖς λοιποῖς,—πέντε ἑκατοντάδας.
Εἶναι ὁ Γκουλεμόπουλος Κύριος Ἰωάννης·
κι' Ἀστέριος Γλιουγκόπουλος· καὶ ὁ Ζαχαριάδης.
Καὶ ὁ Καραβελόπουλος Δημήτριος, ὡς θέλεις,
κι' ὁ Καλαμπάκας σὺν αὐτῷ Κύριος Εὐαγγέλης.
Κι' ὁ ἀδελφὸς Νικόλαος ἔγραψεν ἑξακόσια·
ὁ Δεληγιάννης Χρῆστος δὲ, ὡς κι' ἄλλοι, πεντακόσια.
Ἐπ' ἴσης κι' ὁ Δημήτριος Γιάννης τοῦ Διδυμάρη·
κι' ὁ Ἰωάννης Σίακοπος ἔλαβ' αὐτὴν τὴν χάρι.

(**) Καλὸν ἦτο νὰ συμπεριελαμβάνετο μεταξὺ τῶν προπληρωσάντων τόσον αὐτὸς καθὼς καὶ οἱ λοιποί. Πολὺς ἰσχυρὸς λόγος ἤθελεν ἀφαιρεῖσθαι τῶν ἐναντίων. Σ. τ. Σ.

(*) Ἰδοὺ πόθεν πορίζονται τὸ συμπέρασμα οἱ θέλοντες νὰ ἐλαττώσωσι τὴν ἀξίαν τῶν προσπαθειῶν του· καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν τὸ ἀβάσιμον τοιαύτης τινὸς ὑποστάσεως—600, ὁ Ἀναστάσιος Δ. Μπιστικὸς, ὢν εἷς τῶν εὐκαταστάτων, καὶ 500 οἱ κατόπιν, ἐξ ὧν πολλοὶ στεροῦνται. ὁποία ἀναλογία; Σ. τ. Σ.

Κατόπιν ὁ Δημήτριος τοῦ Μιχάλη ὁ Γιάτας·
οἱ ἀδελφοὶ Σιτζούκη δὲ, ἕξ ἡ ἑκατοντάδας.
Τέλος δὲ καὶ ὁ ἰατρὸς Κύριος Κοραννίδης·
κάτοικος πρὸ πολλῶν ἐτῶν· εἶν' ὡς Λιτοχωρίτης.
Καὶ συμποσοῦνται ὁλικῶς εἰς δεκοκτὼ χιλιάδας,
ἀφ' οὗ ἔτι προσθέσωμεν ὀκτὼ ἑκατοντάδας.

. . . .

—Ὦ φίλοι ἀναγνῶσταί μου! εἶναι πολλοὶ τοσοῦτοι;
ἐν ᾧ ὑπάρχουν κ' ἕτεροι μὲ τέκνα καὶ μὲ πλούτη;
Καὶ ἐν ᾧ ἡ κωμόπολις μετρᾷ οἰκογενείας,
εὐκαταστάτους τε, καὶ μὴ, ὡσεὶ πεντακοσίας;
Κ' ἐν ᾧ τριακοσάριθμα τέκνα ἀκολουθῶσι,
εἰς τὰ σχολεῖα τακτικῶς, ἵνα ἐκπαιδευθῶσι;
Πλὴν· διατί οἱ Κύριοι, πρῶτοι οἰκοκυραῖοι,
καὶ κτηματίαι, κ' ἔμποροι, κ' ἄλλοι καπεταναῖοι,
Μένουσιν ἀδιάφοροι, καὶ στρέφουσι τὰ νῶτα,
εἰς τῶν σχολῶν τὴν συνδρομὴν, ἐν ᾧ φέρουν τὰ πρῶτα;
Ποῦ εἶναι οἱ καυχώμενοι ἐπὶ φιλοπατρίᾳ;
καὶ οἱ ἐναβρυνόμενοι ἐπὶ φιλοτιμίᾳ;
Ποῦ εἶν' ὁ πολυτάλαντος Κύριος Κὺρ Γιαννοβλῆς;
οἱ Μπακλαβαῖοι, καὶ λοιποὶ, σὺν τοῖς Γιαννολοπού-
λοις;
Πῶς οὔτ' ὑπὸ τὸ πρόσχημα μικροφιλοτιμίας,
χάνονται εἰς τὸ ἄπειρον χάος τῆς φιλαυτίας;
Πῶς ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα μηδέν τις θυσιάζει,
ἐν ᾧ ὑπὸ ἀμάθειαν ἡ πατρίς των στενάζει;
Πῶς μένουσιν ἀνάλγητοι; εἰς φῶς πῶς δὲν προκύπτουν;
πῶς ἐκ τῆς ληθαργίας των ποσῶς δὲν ἀνακύπτουν;
«Διότι—Ἐπειδὴ—Ἰδού· ποῖος νὰ μάθῃ θέλει;
»αὐτοὶ ὁπού τοὺς ἔφεραν, αὐτοὺς δὰ καὶ ἂς μέλῃ!
»Σ' αὐτοὺς καὶ οἱ διδάσκαλοι ἀνήκουν καὶ σχολεῖα·
»τὰ ἰδικά των εἰς αὐτὰ σπουδάζουσι παιδία·

»Ἂς λείψουν οἱ διδάσκαλοι· ἂς παύσ' ἡ ἐφορεία·
»κι' ἂς παραλάβωμεν κ' ἡμεῖς ἅπαξ τὰ προεδρεῖα.
»Οἱ δὲ νέοι διδάσκαλοι εἰς τὴν ἡμῶν φροντίδα
»ἂς μένουν· κ' ὑπὸ τὴν ἡμῶν νὰ σκέπωνται αἰγίδα.
»Καὶ τότε βλέπει ἕκαστος ἡμῶν τὴν προθυμίαν·
»τότε δὰ καὶ τὴν συνδρομὴν καὶ τὴν φιλοτιμίαν.
»Πλὴν τότε θ' ἀποτίσωσιν οἱ νῦν τὰς συνδρομάς των;
»ἢ μήπως διαγράψωσι καὶ τὰ ὀνόματά των;
»Ἢ μὴ καὶ τὰ γραφέντα νῦν φύλλα τότε ξεσχίσουν,
»ἐὰν ὄχι τὸν Κώδικα ὅλον ἐξαφανίσουν;
»Ὁ Κῶδιξ ἦτο πρὸ ἐτῶν πολλῶν κατηρτισμένος·
»πῶς ἦτον ἄχρι σήμερον ἄπνους, νενεκρωμένος;
»Πῶς δὲν τον 'παρουσίαζον 's τὰ προλαβόντα ἔτη,
»μόν' ἤδη περιβάλλουσιν αὐτὸν μὲ χρυσᾶ ἔπη;
»Πῶς δὲν ἐκαταγράφοντο συνδρομηταὶ 'πὸ τότε,
»οἱ τῆς παιδείας πρόμαχοι, γενναῖοι ὡς Σουλιῶται;» (*).
Αὐτὰ καὶ ἄλλα λέγουσιν οἱ τῆς ἄλλης μερίδος,
μὴ θέλοντες ν' ἀκούσωσι φωνὴν τὴν τῆς πατρίδος.
Σαθρὰ ἐπιχειρήματα· ἀπάντησις γελοία!
ἀνάρμοστος εἰς οὕς τινας ἀγαποῦν τὰ σχολεῖα.
;Συντείνει ἡ ἐκπαίδευσις 's τὴν πρόοδον τοῦ τόπου;
ἀποτελεῖ τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου;
Χειραγωγεῖ τὸν ἄνθρωπον 's τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον;
τὸν κάμν' αὐτοδιοίκητον, ἄνευ τῆς χρείας νόμων; (1)

(*) Ἐκ τῶν προγενεστέρων τὰ πάντα πιθανολογοῦνται· ἀλλ' ἐρωτῶμεν· ὠφελεῖται ἡ πατρίς των ἐκ τούτῳ;—Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. (1) Λυκοῦργος, ὁ νομοθέτης τῆς Σπάρτης, φρονῶν, ὅτι διὰ τῆς ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως δύναται νὰ ἠθοποιηθῇ καὶ εὐδαιμονήσῃ ἡ πόλις, «Νόμους γεγραμμένους οὐκ ἔθηκεν,» ἀλλὰ τὸ ὅλον καὶ πᾶν τῆς νομοθεσίας ἔργον εἰς τὴν παιδείαν ἀνῆψεν» (Πλούταρχ. Λυκουρ. Κεφ. 13.) Καὶ Ἰσοκράτης ὁ Ῥήτωρ ἀπεφθέγξατο «Οὐ γὰρ τοῖς ψηφίσμασιν, ἀλλὰ τοῖς ἤθεσι καλῶς οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις.» (Ἀρεοπ. ιϛ'.)

Μᾶς φέρ' εἰς ἃ ἐπλάσθημεν ἀπὸ τὸν πλαστουργόν μας,
εἰς κάλλος τὸ ἀρχέτυπον καὶ τὸν προορισμόν μας;
Ναί! — Πρέπει ἁπαξάπαντες μὲ πᾶσάν μας θυσίαν·
τολμῶ εἰπεῖν, πλειότερον κ' ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν·
Νὰ τὴν ὑποστηρίξωμεν μετ' ἴσης προθυμίας·
προσβλέποντες εἰς ὄφελος, κ' ὄχι ἀντιπαθείας·
Ὄχι, διότι πρωτουργεῖ εἰς τὸ καλὸν ὁ δεῖνας·
ν' ἀφίνωμεν τὰ τέκνα μας εἰς σκότος καὶ ὀδύνας.
«Νοῦς ἐπιστήμης ἄγευστος καὶ ἀληθοῦς σοφίας
ἀδυνατεῖ,» ὡς λέγει τις σοφὸς ἐκ τῆς Γαλλίας (1).

. . . .

Ἀλλ', ὢ Αἰδεσιμώτατε, ὢ Μέγα — Οἰκονόμος!
πῶς ἀπ' τοὺς συναδέλφους σου ἔμεινες 'πίσω μόνος.
Ὁ ἄλλος, παππᾶ Κωνσταντῆς, ἔχει δίκηο μεγάλο·
εἶναι πτωχὸς, καὶ χρεωςεῖ· — εὔχομαι πλὴν νὰ σφάλω —
Καὶ ὁ παπᾶ Δημήτριος, κ' αὐτὸς, ὡς συμπεραίνω,
δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν· διὸ δὲν ἐπεμβαίνω.
Ἀλλὰ σὺ, ὃς εἰς τελετὰς κατέχεις τὰ πρωτεῖα·
καί τοι κατατρυχόμενος ἀπὸ τὰ γηρατεῖα.
Καὶ οὐδὲ κἂν προσωρινῶς αὐτὰς δὲν παραιτεῖσαι·
εἰς τὰ σχολεῖα, διατί μικρὸν ποσὸν λυπεῖσαι;
Ἀλλὰ καὶ σὺ, πνευματικὲ, τί παθὼν ὑπεκρύβης;
πῶς τὰ σχολεῖα οὑτωσὶ ἤδη τὰ ἀνταμείβεις;
Ἐν οἷς, τῶν σῶν θετῶν υἱῶν, ὁ μὲν εἷς ἀνετράφη,
ὁ δ' ἕτερος . . . τί πρὸς αὐτὰ, ἂν οὗτος ἐξετράπη;
Ἐὰν αὐτὸς ἀμβλυωπῇ, δὲν θέλῃ τὰ σχολεῖα,
πρέπει λοιπὸν νὰ κλείσωσι διὰ τἄλλα παιδία;
Ἢ μήπως κατατρύχεσαι ἀπὸ τὴν δυστυχίαν;
— ὁ θάνατος ἐγγύς ἐστιν· ἐλᾶτ' εἰς εὐσπλαγχνίαν.

---

(1) Βίκτωρ Οὐγώ. Οἱ *Ἄθλιοι*. (Μετάφρ. Ἰωάννου Ἰσιδωρίδου Σκυλίσση. Τόμ. Γ'. σ. 126.)

Ἂν κι' ἄλλο τι ἐφόδιον θὰ φέρητε 'ς τὸν τάφον·
ἡ ἐλεημοσύνη μάλιστα εἶν' ἐκ τῶν πρωτευόντων.
Ὅς τὴν λάβῃ συνέκδημον εἰς τὴν ἄνω πατρίδα,
θὰ ἔχῃ τὴν παρέχουσαν τὴν παραδείσου κλεῖδα.
Ἐδῶ αἰδεσιμώτατοι δείκνυνται τὰ πρωτεῖα·
πρῶτός ἐστιν ὁ ἐλεῶν τἀδύνατα παιδία.
«Ἀλλοίμονον;—λέγει σοφὸς τῶν νέων θεολόγων,—
»εἰς τὸν ἀποδυόμενον εἰς στάδιον ἀγώνων,
»Ὅστις, μὴ αἰσθανόμενος, ἣν φέρ' ἐπαγγελίαν,
»δὲν ἀποβλέπει ἄλλοσε ἀλλ' εἰς τοκογλυφίαν» (1).

. . . .

Ἀλλ' ἐπὶ τὸν κατάλογον ἐγκύψωμεν καὶ πάλιν.
περὶ τῶν ἱερῶν χρεῶν γράψωμεν εἰς ὥραν ἄλλην.
Πρῶτος ὁ γενναιόδωρος (;) Μουσόληπτος (;) Γιαννούλας.
ὡς εὐεργέτης τῶν σχολῶν, κατ' ἔτος δέκα Νούλας.
Κατόπιν τούτου . . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Τῶν κενοφώνων ἐγγραφὴν νῦν θὰ τὴν παραιτήσω·
ἀλλ' ὅμως τὴν ἀρχιχρονιὰ θενὰ τοὺς τραγῳδήσω.

---

(1) Λόγος Σωκράτους Κολιάτζου ἀρχιμανδρίτου (Εὐαγγελικὸς Κῆρυξ ἔτος 1863. Σελ. 224). Ἀληθὲς μαρτύριον ὑπέστημεν ὅπως καταχωρίσωμεν τοὺς πρὸς τοὺς αἰδεσιμωτάτους ἱερεῖς ἀποτεινομένους ὀλίγους στίχους. Συνέστη πάλη μεταξὺ τῆς πρὸς αὐτοὺς συμπαθείας μας, καὶ τοῦ ὁποίου ἀνελάβομεν δυσχεροῦς καθήκοντος. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡ ἰσχυρὰ φωνὴ τῆς ἀδυσωπήτου συνειδήσεως μᾶς ἐπέταξεν εἰς τὴν ἐκπλήρωσίν του, προσθείσης τὸ «Ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλων ὑπὲρ ἑκούσια φιλήματα ἐχθρῶν.» (Χρυσόστ. λόγ. εἰς Εὐτρόπιον.)

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.

Εἴπομεν τὸ Λιτόχωρον ἔχει κλῖμα ὡραῖον
εἶν' εὔκρατον, εὐάερον, ὑγείαν ἀποπνέον.
Καὶ περὶ τούτου ἕκαστος οὐδόλως θ' ἀμφιβάλλῃ,
ἀφ' οὗ τὰ τῶν κατοίκων του παρατηρήσῃ κάλλη.
Κι' ὅστις δὲν εἶδε, θὰ πεισθῇ, ἀφ' οὗ βάλῃ ὑπ' ὄψιν,
ὅτι τὰ φῦλ' ἀμφότερα ἔχουσιν ἄκραν ῥῶσιν.
Μάλιστα τὴν τῶν γυναικῶν ἂν ἴδῃ εὐρωστίαν,
θὰ 'πῇ, ὅτι δὲν ἔλαβον νόσου δοκιμασίαν.
Γενικῶς θεωρούμεναι εἶν' τόσῳ ῥωμαλέαι,
ὅσῳ καὶ αἱ ψυχαὶ αὐτῶν, φρονῶ, εἶναι γενναῖαι.
Ὑπὸ γενικὴν ἔποψιν λοιπὸν θὰ ὁμιλήσω·
μικράν τινα ἐξαίρεσιν θενὰ τὴν σιωπήσω.
Μέτριον ὅλων γενικῶς εἶν' τὸ ἀνάστημά των·
καὶ τοῦτο ἓν ἐκ τῶν πολλῶν εἶναι προτερημάτων.
Εὐθὺ εἰς ὕψος, καὶ πασῶν ἐπιτετηδευμένον·
οὔτε προσκλῖνον ταπεινῶς, ἀλλ' οὔτε ἐπηρμένον.
Ὅταν ἴδῃ κανεὶς αὐτὰς ποιούσας ἐπισκέψεις,
τῷ ἔρχεται ὁ θαυμασμὸς, καὶ αἱ τοιαῦται σκέψεις·
Τὸ ταπεινόν των βάδισμα μᾶλλον συνεσταλμένον,
φαίνεται προτιμότερον τῶν πεπολιτισμένων·
Ἅτινα πρεπωδέστερα εἶν' εἰς συνταγματάρχας·
τοὺς δόντας τῆς ἀνδρίας των δείγματα εἰς τὰς μάχας.
Σύμμετρα δὲ καὶ τὰ λοιπὰ μέλη ἔχουν ἐπ' ἴσης —
ἤτοι κανονικώτατα ὡς τἄπλασεν ἡ φύσις.
Ἡ κεφαλή των ἵσταται ἐπ' ἰσχυροῦ τραχήλου·
τὸ δὲ στρογγύλον πρόσωπον φέρει τὸ χρῶμα μήλου.
Ὅλων εἶναι ῥοδόχροον, ὡς ῥόδον τοῦ Μαΐου·
χρῶμα πλὴν γνησιώτατον, κι' οὐχὶ τοῦ ψιμυθίου.
Πρὸς τί; ἀφ' οὗ τὸ πρόσωπον ἡ φύσις χρωματίζει,
μὲ χρώματ' ἀνεξάλειπτα, αὐτὴ νὰ τἀσχημίζῃ;

Πρὸς τί; νὰ βάλλῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ῥυτίδων,
τὸν γραωδῶς μορφώνοντα μορφὴν τῶν νεανίδων; (1)
Οἱ ὀφθαλμοί των, οἵτινες εἶναι 'ς τὸ σῶμα λύχνος (2),
εἰς μνήμην παρατηρητοῦ οὐδὲν ἀφίνουν ἴχνος.
Καθότι, μόλις πρὸς αὐτὸν ὀλίγον τοὺς ὑψώσουν,
ἐκ συστολῆς βιάζονται εὐθὺς νὰ χαμηλώνουν.
Διὸ, ἂν ἦναι γαλανοί, ἢ καστανοί, ἢ μαῦροι,
δὲν 'ξεύρω· δὲν ηὐτύχησα νὰ λάβ' αὐτὴν τὴν χάριν.
Πολλάκις ἀντητένισα δίς, τρὶς εἰς νεανίδας·
πλὴν αὗται τοὺς ὑπέκρυπτον ὑπὸ τὰς βλεφαρίδας.
Καὶ ὅμως, ὑπεμφαίνεται κάπως ἡ ἱλαρότης,
ἐξ ἧς ἀποδεικνύεται ψυχῆς ἡ ὡραιότης.
Βλέπουσι μὲ γλυκύτητα, πλὴν σοβαρῶς συνάμα,
ἔχουσαι τὴν ἀφέλειαν σύνοδον κατὰ γράμμα.
'Οφρῦς μαῦραι, ἡμίκλειστοι, εἴτε καὶ κεκλεισμέναι,
ὡς τόξα, ἄνω ὀφθαλμῶν καμπύλως πλαγιασμέναι.
Εἶναι ἄλλο ὡραΐσμα, ἰδίως τῶν μετώπων,
ἐξ ὧν, λέγουν, εἰκάζονται αἱ κλίσεις τῶν ἀνθρώπων.
Μεγάλα καὶ ἀντίστροφα, ἄνωθεν τῶν ὀφρύων,
κάμνουσιν ὁμοιότυπα μακρὰ μέχρις ὠτίων.
'Εν μέσῳ τοῦ μετώπου των τὴν κόμην των χωρίζουν,
πλαγιοκαμπυλοειδῶς δυὸ τόξα σχηματίζουν.
'Οποῖον εἶν' τὸ φυσικὸν χρῶμα τὸ τῶν μαλλίων,
δὲν 'ξεύρει τις· τὰ βάφουσι διὰ βαφῶν ἰδίων.

---

(1) «Τὰ τεχνητὰ μέσα, ἅπερ πολλαὶ γυναῖκες μεταχειρί-»ζονται ὅπως ἀρέσωσιν εἰς τοὺς ἄνδρας, οἷον αἱ βαφαὶ καὶ αἱ »ἀλευρώσεις τοῦ προσώπου καὶ οἱ γελοῖοι χαριεντισμοί, τὸ μὲν »φυσικὸν καὶ ἐπέραστον τοῦ γυναικείου σώματος κάλλος κα-»ταστρέφουσι, τὴν δὲ φυσικὴν ἔκφρασιν τῶν ἁγνῶν καὶ ἀξια-»γάστων τῆς γυναικείας ψυχῆς ἰδιοτήτων διαφθείρουσιν.» ('Αριστείδου Σπαθάκη ἐν Εὐαγγ. Κήρυκι ἔτ. 1869 σ. 443.)

(2) Ματθ. ς'. 22 καὶ Λουκ. ΙΑ'. 34.

Αἱ παρειαὶ ἐξέχουσαι μὲ ἄκραν συμμετρίαν
δὲν φέρουν εἰς τὸ πρόσωπόν καμμίαν ἀσχημίαν.
Τὸ τῆς αἰδοῦς ἐρύθημα ἔχουν αἱ τῶν παρθένων,
τὸ τῶν χρωμάτων κάλλιστον καὶ ἐξιδιασμένον.
Σύμμετρα καὶ ἀνάλογα ἔχουν ῥῖνα καὶ στόμα·
μόλις εὑρίσκει σφάλμα τι ἑνὸς ἑκάστου ὄμμα.
Τὰ χείλη ἐρυθρόχροα εἶναι τὰ τῶν πλειόνων·
ὡραῖαι νὰ ὀνόμασθοῦν 'μπορεῖ ἀπ' αὐτὸ μόνον.
Τοσαύτην δ' ἐρυθρότητα ἔχουν πολλῶν τὰ χείλη,
ὥστε δὲν περιγράφεται ἀξίως μὲ κονδύλι.
'Εν γένει τὸ Λιτόχωρον δὲν εἶναι κατὰ βάθος
ἕδρα τῆς ὡραιότητος, ἢ πρῶτον αὐτῆς ἄνθος.
Οὐχ ἧττον ὅμως ἐν αὐτῷ βλέπεις νέας καὶ νέους,
μὲ ἄλλα μέρη συγκριτικῶς, πολὺ πλέον ὡραίους.
Καὶ ἂν ἐδῶ πολλὴν τροφὴν δὲν εὑρίσκει ὁ ἔρως,
δὲν ἕπεται, ὅτ' ἡ εὐμορφιὰ δὲν ἔχει πλεῖστον μέρος.
'Η αὐστηρότης τῶν ἠθῶν εἶναι 'ποὺ ἐμποδίζει,
κ' εἰς ὅρια στενώτατα αὐτὸν περιορίζει.
Διὸ καὶ τελειώνομεν μὲ μίαν μόνην λέξιν·
ἡ ὡραιότης ἐνταυθοῖ κατέχει πρώτην θέσιν.
Ἔπειτα αἱ 'Ολύμπιαι τοσοῦτον εὐφημοῦντο,
καπετανaῖοι δι' αὐτὰς ὥστ' ἀλληλοκτονοῦντο.
—'Υπῆρχε, πρό τινος, γυνὴ ὁμοία Ἀφροδίτης,
μοὶ εἶπον, ἀπερίγραπτος ἦτον ἡ καλλονή της.
Καὶ ἡ ψυχή της σύμμορφος ἦν μὲ τὰς καλλονάς της·
μέχρι τοῦ νῦν θαυμάζεται διὰ τὰς ἀρετάς της.
Ἦτο τὸ πρότυπον τιμῆς τῆς εὐπροσηγορίας·
ἔλαμπεν ἡ καρδία της ἐκ καλοκἀγαθίας.
'Εθεωρεῖτ' ὡς σύζυγος ἡ ἐρασμιωτάτη·
ὡς μήτηρ δ' ἐπεδείκνυτο ἡ φιλοστοργοτάτη.
Πλὴν, φεῦ! ἀπέπτη ἡ ψυχὴ, ἀφήσασα τὸ σῶμα,
ὅπερ μετὰ τῶν καλλονῶν ὑπέκρυψε τὸ χῶμα!

Ἔπαθεν ἡ ταλαίπωρος ὅτι ἡ Κλεοπάτρα!
θλῖψιν ἀπαραμύθητον ἀφήσασα 'ς τὸν ἄνδρα.—
—Περὶ τῶν φρονημάτων των, περὶ τῶν ἀρετῶν των,
καὶ περὶ ἄλλων τῆς ψυχῆς τῶν γυναικῶν προσόντων·
Οὐδόλως ἐπιδέχονται ἀντίρρησιν καμμίαν.
ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ των ἔχουν ῥίζαν βαθεῖαν.
Τίμιαι, ὅσον ἔνεστι τῇ γυναικείᾳ φύσει,
καὶ ὅσον δύναται γυνὴ τιμήν της νὰ τηρήσῃ.
Ἔχουν τοιαύτην ἀγωγὴν, ἀπὸ γεννήσεώς των,
ὥστ' ἔχουν πρῶτον τὴν τιμὴν ὅρον ὑπάρξεώς των.
Ἑκάστη νέα θεωρεῖ ἀδύνατον νὰ ζήσῃ
ἂν ἐκ τοῦ δρόμου τῆς τιμῆς μικρὸν παραδρομήσῃ.
Δὲν ἔχει εἰς τὸν γάμον της ἄλλο νὰ καταθέσῃ·
«Τιμὴ»—ἡ προίξ της ἔγκειται ὅλ' ἐν αὐτῇ τῇ λέξει.
Διὸ καὶ νυμφευόμεναι τοὺς ἄνδρας των τιμῶσι·
κι' οὐδέποτε εἰς τὴν τιμὴν αὐτοὺς ἐξαπατῶσι.
Ἐλλόγως οὗτοι δύνανται διὰ νὰ καυχηθῶσι,
'ς τῶν γυναικῶν των τὴν τιμὴν, ἢ καὶ νὰ ὁρκισθῶσι.
Ἔχουσαι ἄνδρας περισσῶς ὄντας 'ς τὴν ξενιτείαν,
πρὸς πάντα ξένον συμπαθοῦν· ἔχουν φιλοξενίαν.
Εἶναι φιλοτιμότεραι αὗται ἀπὸ τοὺς ἄνδρας·
ἀλλὰ πλέον φιλόξενοι εἶναι αἱ τῆς Κασσάνδρας.
Τοῖς ξένοις, ἂν δωρήσουν τι, ὡς, σταφυλὰς, ὀπώρας —
λέγουσι, «καὶ οἱ ἄνδρες μας ζοῦν ἐπὶ ξένης χώρας.»
Εἶναι σεμναὶ, εὐάγωγοι, σφόδρα συνεσταλμέναι·
τινὲς δὲ εἰς τὸ ἐλεεῖν εἰν' διακεκριμέναι.
Εἰς ἀσθενῆ συντρέχουσι καὶ τὸν περιποιοῦνται·
τὸν νοσηλεύουν, ὡς 'μποροῦν, καὶ τὸν παραμυθοῦνται.
—Γυνή τις μυστικώτατα βλάχα τινὰ ἠλέει,
χρόνους τὸ ὅλον δεκατρεῖς ποιοῦσ' ἀδελφοῦ χρέη.
Εἶναι ἡ μόνη, ὡς εἰπεῖν, ἐξ ὅλων τοῦ χωρίου
ἡ ἐλεοῦσα τοὺς πτωχοὺς διὰ τρόπου κρυφίου.

Ἄλλη τὸν περιέθαλπεν ὡς γνήσιον υἱόν της,
ἐν ᾧ αὐτὸς πολλαῖς φοραῖς ἐφέρετ' ὡς ἐχθρός της.
Τὴν ὕβριζε, τὴν ἔδιωχνε καὶ τὴν ἐκακολόγει —
αὐτὴ δ' ὡς ἄλλος Συμεὼν ἐκ ψυχῆς τὸν ηὐλόγει.
Ἰδοὺ πράξεις ἐνάρετοι! Ἰδοὺ βίος ἁγίων!
ἰδοὺ, πῶς ὁ χριστιανὸς φέρεται 'ς τὸν πλησίον.
Θὰ ὠνομάζομεν αὐτὰς, καὶ νὰ τὰς μιμηθῶσι,
εἰμὴ ἐμποδιζόμεθα, ὡς οὔσας ἐν τοῖς ζῶσι (*).
—Ἀλλ' ἐπανελευσόμεθα εἰς τὴν σειρὰν τοῦ λόγου·
ἐκ τῆς ἀμέτρου συστολῆς, οὔσης δυσαναλόγου,
Μὲ ταύτην τὴν τῆς ἐποχῆς, φαίνοντ' ὡς φοβισμέναι·
καὶ λέγονται, ὡς ἔπεται, μὴ πεπολιτισμέναι.
Εἶν' ἀληθές· δὲν φαίνεται ἡ ἔκφρασις ἐκείνη,
ἥτις τὰς τῶν πολιτειῶν κυρίας διακρίνει.
Οὐδ' ἔχουν τῆς ὑποδοχῆς τὸν ἁβρὸν τρόπον 'κεῖνον,
τὸ εὔχαρι μειδίαμα, τὰ μάλα καθηδῦνον.
Ἀπολιτεύτους πλὴν πρὸς τί νὰ τὰς ἀποκαλῶσι;
ὁποίαν δὲ εὐγένειαν ἀπ' αὐτὰς ν' ἀπαιτῶσι;
Διότι, ὅταν φίλοι των θὰ τὰς ἐπισκεφθῶσι,
δὲν κάθηνται μαζὺ μ' αὐτοὺς ὅπως βαττολογῶσι.
Ἀφ' οὗ τοὺς ὑποδέχονται μὲ πλείστην εὐκοσμίαν,
καὶ τοὺς 'ρωτοῦν, ὡς σύνηθες, πῶς ἔχουν τὴν ὑγείαν;
Καὶ ἔπειτα ἀποχωροῦν σεμνῶς τοῖς δωματίοις,
καὶ ἐπιστρέφουν φέρουσαι καφφὲν ἐν κυαθίοις.
Τί ἄλλο περισσότερον, κύριοι, ἀπαιτεῖτε;
τί εἶδους συμπεριφορὰν ὡς εὐγενῆ φρονεῖτε;
Τίς ποτε τὰς ἐδίδαξεν; εἰς ποῖον δὲ σχολεῖον;
τρόπον εὐσυμπερίφορον κ' ὑποδοχῆς οἰκεῖον;

(*) Καὶ διὰ τὴν ἄνω αἰτίαν, δέν τας ὀνοματίζομεν, καὶ διὰ νὰ μὴ μας ἀποδώσωσι προσωποληψίαν, οἱ κατ' ἐπιφάνειαν γινώσκοντες, ὄντας δῆθεν ὑποχρεωμένους· ἐν ᾧ ὁ υἱὸς τῆς πρώτης ἔδειξε τοσαύτην ἀχαριστίαν πρὸς ἡμᾶς, οἵαν ὁ Ἰούδας πρὸς τὸν διδάσκαλόν του. Σ. τ. Σ.

Δὲν στέκ' ἡ συμπεριφορὰ εἰς τὴν πολυλογίαν·
 ἀλλ' εἰς τοῦ λόγου τὴν σειρὰν καὶ εἰς τὴν συμμετρίαν.
—Φέρουν ἄκραν εὐλάβειαν 'ς τὴν τοῦ Θεοῦ λατρείαν·
 προσέρχονται τὰς ἑορτὰς 'ς τὴν θείαν λειτουργίαν.
Τηροῦν ἀπαρασάλευτα τὰς ἐθιμοτυπίας,
 πατρόθεν ἃς παρέλαβον, καὶ κάμνουν ἀγρυπνίας.
Εἰς κάθε των ἀσθένειαν, ἀνάγκην κ' ἀθυμίαν,
 τοὺς ἱερεῖς των προσκαλοῦν διὰ παραμυθίαν.
Ἔχουν μὲν καὶ τοὺς ἰατροὺς διὰ τὴν θεραπείαν,
 πλὴν περισσῶς πεποίθασι 'ς ἀντίληψιν τὴν θείαν.
Εἰς τελετὰς θρησκευτικὰς εἰμὴ ἀφωσιοῦντο
 οἱ ἱερεῖς, ὄντες ὀκτὼ, δὲν θὰ συνετηροῦντο.
Δὲν εἶναι πολυέξοδοι, ἀλλὰ οἰκοκυράδες·
 εἰς μάταια κ' ἐπίπλαστα δὲν ῥίπτουν τοὺς παρᾶδες.
Οἰκονομοῦν τὰ ἔξοδα, καὶ κάμνουν τὰ χρειώδη
 οἰκιακά των ἔπιπλα· οὐχὶ πλὴν ἀραχνώδη.
Φιλόπονοι, ὡς μέλισσαι, ἔχουν ὡς μέλημά των
 νὰ ἀγοράζουν, ἐν καιρῷ, μαλλία ἐκ προβάτων.
Αὐτὰ γίνονται μέταξα 'ς τῶν γυναικῶν τὰς χεῖρας,
 καὶ ἔκ τε τῆς γυμνάσεως πρὸς δὲ καὶ ἐκ τῆς πείρας.
Φίλεργοι, ὡς προείπομεν, οὖσαι κατασκευάζουν
 τὰ διὰ τὴν στερρότητα σκουτιὰ, ἅπερ θαυμάζουν.
Πλουτίζουν τὰς οἰκίας των ἀπὸ πολλὰ κ ι λ ί μ ι α,
 ἅτινα κ' ἐφαπλώματα ἔχουν ὡς καὶ στρωσίδια.
Κατασκευάζουν κροσσωτὰς «βελέντζας,» καλουμένας·
 μὲ κόπον καὶ ἐπιμονὴν καλοτεχνουργημένας.
Οὖσαι δὲ καὶ περίεργοι κάμνουν καὶ τὸν βαφέα,
 καὶ δίδουν χρώματα 'ς αὐτὰ διάφορα ὡραῖα.
Καὶ ἑαυτὰς καὶ ἄνδρας των δύνανται νὰ ἐνδύσουν,
 ἂν οἱ καταδρομεῖς συρμοὶ αὐτὰς δὲν ἀφοπλίσουν
'Αλλ' εἴπομεν· μετ' οὐ πολὺ ἂν ἐξακολουθῶσι·
 μετὰ τῶν νεωτερισμῶν νὰ συνθηκοποιῶσι.

Θὰ λέγουν αἱ γυναῖκές των, καίουσαι τἐργαλεῖα·
«ζήτω ἡ πολυτέλεια, καὶ κάτω ἡ δουλεία.»
—Ἐν ἀμφιταλαντεύωμαι ἂν πρέπει νὰ κηρύξω·
ἀλλ' ὅ,τι εἶναι φανερὸν πάλιν γιατί νὰ κρύψω;
Ὁ πλάσας ἡμᾶς Κύριος, μὲ μέλη τόσ' ἀλλοῖα,
ἑνὸς ἑκάστου ὥρισε ποία ἡ ἐργασία.
Τοὺς πόδας μᾶς τοὺς ἔδωκε γιὰ νὰ περιπατῶμεν·
τὰς χεῖρας, νὰ πιάνωμεν καὶ νὰ ἐργοχειρῶμεν.
Ὅλα πανσόφως ἔκαμεν εὔστροφα νὰ κινῶνται·
κι' ὥσπερ τὰ προσδιώρισε νὰ συνυπηρετῶνται.
Τὴν κεφαλὴν, σᾶς ἐρωτῶ, φίλοι Λιτοχωρῖται,
τὴν ἔκαμε γιὰ τὸ φορτιὸ, ἢ νὰ διανοῆται;
Τὴν ἔκαμε νὰ σκέπτηται, καὶ ἵνα διευθύνῃ,
ἢ γιὰ τὸν πεδῦλόγον σας προσδιωρίσθη 'κείνη;
Τόσον φορτιὸ σηκώνουσιν ἐπάνω 'ς τὸ κεφάλι,
ὥστε εἶναι μυστήριον πῶς δὲν τὰς πιάνει ζάλη.
Τὸ πῶς βαστοῦν οἱ σπόνδυλοι ἐκεῖνοι τοῦ τραχήλου
εἶν' θαῦμα· τοὺς νομίζει τις ἐξ ἐβένινου ξύλου.
—Πᾶν ψυχικὸν προτέρημα, καὶ πᾶσα καλὴ πρᾶξις,
ἀνάγουσα τὸν κάτοχον 'ς τῶν ἀγαθῶν τὰς τάξεις.
Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, μὲ πλείστην παρρησίαν,
ὥσπερ ὑπάρχει ἥλιος εἰς πλήρη μεσημβρίαν.
Ὅτ' αἱ γυναῖκες κλίνουσιν εἰς ταῦτα ὁρμεμφύτως·
καὶ πράττουν τὰ εὐάρμοστα, κινούμεναι ἐνστίκτως.
Καθότι, τί ἐστί καλὸν, τί δὲ ἐστὶν οἰκεῖον,
τί χρεωστοῦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ τί πρὸς τὸν πλησίον.
Τί δὲ ἐστὶν ἀφοσίωσις συζύγου ἐναρέτου,
καὶ ποῖα τὰ καθήκοντα μητρὸς τῆς φιλοτέκνου.
Οὐδέποτ' ἐδιδάχθησαν εἰς παρθεναγωγεῖον·
κι', ὡς πέπεισμαι, δὲν ἤκουσαν οὐδὲ ἐκ τῶν οἰκείων.
Καὶ τὴν ὑπομονὴν λοιπὸν κ' ὑπακοὴν συνάμα
ἐνστίκτως τὴν κατέχουσι καὶ ταύτην εἰς δυάδα.

'Αφοσιοῦνται ἐκ ψυχῆς 's τοὺς ἑαυτῶν συζύγους·
τὸν ἑαυτόν των θεωροῦν ὡς δούλας ὑποζύγους·
Ὁ λόγος των εἶν' θέλησις, δι' αὐτὰς εἶναι νόμος·
πολλάκις βλέμμα των ἁπλοῦν μαντεύουσιν ἐμφρόνως.
Εἶναι ὑπομονητικαὶ, τὰς πενθερὰς τιμῶσι·
δὲν ἀντιλέγουν κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ἀποσιωπῶσι.
Καθότι, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν θεωρηθῶσιν,
ὅσῳ καλαὶ αἱ πενθεραὶ καὶ ἂν ὑπαταθῶσιν (*),
Τὰς νύμφας των τὰς θεωροῦν ὡς ὑποδουλωμένας,
κ' εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῶν καθυποβεβλημένας.
Ἢ μᾶλλον εἶν' νευρόσπαστα μηχανικῶς κινοῦντα
τοὺς πόδας των, τὰς χεῖράς των, κ' οὐδέποτε λαλοῦντα.
Ποτὲ εἰς τὸ παραμικρὸν δὲν ἔχουσι τὸν λόγον·
ἓν ἔχουσι δικαίωμα, ἵνα δουλεύουν μόνον.
Ἂν ἦνε δὰ κ' ἡ πενθερὰ ἐκ τῶν τυραννοφρόνων·
ἀλοί! τότε τὴν νύμφην μας, εἶν' Εἵλως ὡς Λακώνων.
Εἶν' σπάνιον τὸ νὰ δοθῇ 's τὴν πρώτην κυριότης,
ἐν ὅσῳ ζῇ ἡ πενθερά—εἶν' ἐπιπολαιότης.
Μία τοσαύτ' ὑποταγὴ πῶς ἄρα ἐξηγεῖται;
ἐκεῖ, ὦ ἀναγνῶσταί μου, περὶ γάμου θὰ 'δῆτε.
—Τὴν φορεσιὰν τῶν γυναικῶν, δὲν σφάλλομεν οὐδόλως,
ἂν τάξωμεν εἰς κλάσεις τρεῖς καὶ ἐννοεῖτ' εὐκόλως.
Ἡ πρώτη εἶν' ἡ παλαιὰ, ἄμικτος ξενεισάκτων·
(ἐκτὸς τῶν ἐπὶ κεφαλῆς κωνικῶν ἐκλειψάντων)
Ἡ δεύτερη, ἐκ τῶν αὐτῶν σύγκειται φορεμάτων·
τὸ πλεῖστον ὅμως γίνεται ἐκ ξένων ὑφασμάτων.
Ἡ τρίτη, ὅλ' ἐξέρχεται ἀπὸ μεταξουργεῖα·
οὐδὲ εἰς συρραφὴν χωρεῖ κλωστὴ κἂν ἐντοπία.

(*) «Τὰς ἀγαπῶ τὰς νύμφας μου—μ' ἔλεγεν ἀξιότιμος καὶ »φιλαλήθης τις πενθερὰ — ἀλλ' ἄλλη ἡ πρὸς τὰς θυγατέρας »μου ἀγάπη. Τί τὰ θέλεις; δὲν εἶναι αἷμά μου, ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ »εἶμαι μήτηρ των.» Σ. τ. Σ.

Μόλις πλὴν εἰσεχώρησε κ' ἤρχισε νὰ ῥιζώνῃ·
  τῶν νεανίδων τὰς καρδιὰς οὐχὶ μικρὸν κεντρώνει.
Ἡ πρώτ' ἡ εἰς ἐξόρισιν καταδεδικασμένη,
  ἐκ τοῦ ἀσυμπαθοῦς συρμοῦ καταδιωκομένη·
Σύγκειται ἐσωτερικῶς ἐξ ἑνὸς ἱματίου·
  τοῦτο δὲ περιβάλλεται ἐξ ἑνὸς φουστανίου.
Ἀπ' ἔμπροσθεν ὁλάνοικτον εἶναι καὶ μὲ χειρίδας·
  μακρὸ δὲ ἕως κάτωθεν ἀπ' τὰς περικνημίδας.
Ἀνάλογον τοῦ σώματος εἶναι κατὰ τὸ πλάτος·
  μὲ δυὸ πτυχὰς 'ς τὰ πλάγια, ἃς βάλλουσιν αὐτάκτως.
Ἔμπροσθεν τούτων βάλλουσι τὴν ἐμπροσθοποδίαν, —
  ὥσπερ τὴν συνειθίζουσι καὶ εἰς Μακεδονίαν.
Τὴν μέσην μὲ πολύπτυχον μανδύλιον ζωννύουν·
  τὰς δ' ἄκρας δένουσαι ἐμπρὸς 'ς τὸ πλάγι πεταννύουν.
Εἶτα ἐπανωφόριον βάλλουν χωρὶς χειρῖδας,
  ἐξ ἐριούχου σύρραμμα γύρω μ' ἀπλοσειρίδας.
Τὰς ἄκρας τούτου ῥίπτουσι συνήθως ὄπισθέν των,
  καὶ μένουν οὕτω ὄπισθεν, τῶν μέσων συζευχθέντων.
Εἰς τρόπον ὥστε ὄπισθεν ἓν γράμμ' ἀπεικονίζουν,
  καθὼς αἱ ἐρυθρόσειραι τῶν ἄκρων σχηματίζουν.
Εἶναι κατὰ προσέγγισιν Ὑψιλὸν κεφαλαῖον·
  κλῖνον μικρὸν πρὸς δεξιά, τὸ μέρας τὸ οὐραῖον.
Ἢ φαίνεται ὡς ἕνα Χῖ ἱερογλυφημένον,
  ἄνευ ποδὸς ἀριστεροῦ· εἰς ἕνα στηριγμένον.
Αἱ δύο ἄκραι οὕτινος λήγουν εἰς τὰς μασχάλας·
  ἡ δὲ οὐρὰ τοῦ γράμματος κάτω 'ς τὰς ἄλλας ἄκρας.
Αὐτὸ τὸ 'πανωφόρεμα — ὁμοίως καὶ τὰ ἄλλα —
  τεχνούργημα ἐντόπιον, καλὸν ἐκ τῶν τὰ μάλα.
Μὲ μέλανας κροσσοὺς κοντοὺς ἔσω συνυφασμένον·
  φαίνετ' ἐκ πρώτης ὄψεως, ὡς μεταξουργημένον.
Ὡσεὶ νὰ ἦν' ἐκ τάπητος λεπτοκατειργασμένου·
  ὑαλίζοντος, ὡς κατυφὲς μακρόθεν φαινομένου.

K' εἰς τὴν μεσαίαν φορεσιὰν αὐτὸ διατηρεῖται·
 ἀλλ' εἰς τῶν νέων δὲν χωρεῖ· τὸ δύστυχὲς μισεῖται!
Νεήλυδες τἀπαχαλοῦν ἐμπαικτικῶς σαγμάρια·
 ἄφρονες! ἂν τὸ ῥίψητε, θὰ γείνητ' ἀγγελούδια.
'Σ τὴν κεφαλήν των βάλλουσιν ἕ ν α μικρὸ φεσάκι·
 καὶ ἄνωθεν σκεπάζονται, μὰ ἕνα μὰ φεσάκι.
"Ολη αὐτὴ ἡ φορεσιὰ εἶν' ἔργα τῶν χειρῶν των·
 πολλάκις δὲ καὶ διαρκεῖ καὶ μέχρι τῶν παιδιῶν των.
Αὔτ' εἶναι ἀποκλειστικὴ μόνον διὰ τὰς γραίας·
 ἴσως μ' αὐτὰς κ' ἡ ἐποχὴ ταύτης θὰ λάβη πέρας.
—Κατόπιν ταύτης ἔρχεται ἡ καταταττομένη
 εἰς τὴν δευτέραν τὴν σειρὰν, κ' ἡμιπαλιτισμένη.
'Ως καὶ ἡ πρώτη εἶν' κ' αὐτὴ σύγκειτ' ἐξ ἱματίου,
 ἐκ μεσοφουστανίου τε, καὶ ἔξω φουστανίου.
Τὸ ἓν, εἴτε βαμβακερὸν, διὰ τὸ καλοκαῖρι,
 εἴτε εἶν' ἀπὸ μάλλινον καὶ τὸν χειμῶνα φέρει.
Εἶν' ὁπωσοῦν πολύφυλλον·—μὲ ἕνα τ ὁ πι χάμνει
 μόλις δυὸ μεσοφούστανα· καὶ φθάνει καὶ δὲν φθάνει.
Τὸ ἄλλο ὅπερ λέγεται, κυρίως, καὶ φουστάνι,
 εἶν' ἔτι μεγαλείτερον· ἀνάλογον τὸ χάμνει.
"Αλλαι ἀπὸ βαμβακερὸν τὸ κάμνουσι πανίον,
 ἔχον ποικίλα χρώματα, ἐκ ταινιῶν, κλαδίων.
Τοῦτο εἶναι ἐντόπιον· ἡ ἔργον τῶν ἰδίων·
 ἢ φέρουσιν ἐκ τῶν χωριῶν, τῶν ὄντων 'κεῖ πλησίον.
"Αλλαι δὲ πάλιν αἵτινες ἡμινεωτερίζουν,
 κ' ἐπιθυμοῦν νὰ φαίνωνται, ὡς δῆθεν νεανίζουν.
Τὸ χάμνουν ἀπὸ μέταξαν, σύμμικτον μὲ μαλίον·
 ἀπὸ τὸ γνωριζόμενον μὲ τὤνομα, «Σαλίον.»
Τὸ χάμνουν δὲ πολύπτυχον, στενῶς συνεπτυγμένον,
 τόσον ὥστε 'ς τὴν μέσην των νὰ ἦναι ταιριασμένον.
Διπλώνονται δὲ αἱ πτυχαὶ μὲ τόσην συμμετρίαν,
 ὥστε ἀδύνατον νὰ βρῇς ἐξέχουσαν κἂν μίαν.

Συνέχεται δὲ ὡς εἶχε μὲ ἄνωθεν κορμίον·
ὅπερ πάλιν συνέχεται καὶ μετὰ μανικίων.
Ὀλίγισται αἱ φέρουσαι ἐπάνω των τὸ γ ν έ λ λ ι,
ὅπερ ὁ νεωτερισμὸς ν' ἀκούσῃ κἂν δὲν θέλει.
Εἰς κάποιαν βλέπεις μηλωτὴν ἐκ πολυτίμου ῥάχου·
αἱ πλεῖσται πλὴν κοντόγονον κάμνουν ἐξ ἐριοῦχου.
Μ' ἕνα μανδῆλ' πλατύτατον ζώνουν κ' αὐταὶ τὴν μέση
ἐπ' ἴσης καὶ τὴν κεφαλὴν καλύπτουν μ' ἕνα φέσι.
— Ἡ τρίτη, ἡ περιπαθῶς ἤδη βρεφουργουμένη,
καὶ ἐκ τῶν καλαθῶν συρμῶν ῥαπτοπαρφανωμένη·
Ἡ παρὰ τοῦ τῆς ἐποχῆς ῥοῦ παρασυρομένη,
τοῦ βρένθους θὰ διαρραγῇ σὺν τῇ πατυφωμένῃ.
Αὕτη ἡ εἰσαχθεῖσα νῦν τῇ νεωτέρᾳ τάξει,
ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ ἦν' ἀπὸ μετάξι,
Ὡς πρὸς τὴν δευτερεύουσαν ἔχει διάφορόν τι·
γίνονται τὰ φουστάνια πλατύτερα κομμάτι.
Ἀκόμη κατὰ μῆκος δὲ τὰ ἄλλα ὑπερέχουν·
μόλις ἕνα κυνόστομον ἄνω τῆς γῆς ἀπέχουν.
Καθ' ὅλα σχεδὸν ὅμοια εἶναι μετὰ τῶν ἄλλων·
ὅτι δ' ἀξίζει δεκαπλοῦν, οὐδεὶς ὁ ἀμφιβάλλων.
Διότι ὁλομέταξον εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου·
ἔχει καθ' ἓν τοὐλάχιστον ἀξίαν πενταλίρου.
Δὲν ὑπεβλήθη ὑπ' αὐτὰ ὅμως τὸ κρινολῖνο·
καὶ εὐτυχῶς ὁ νῦν συρμὸς τἀπέβαλεν ἐκεῖνο.
Ἵνα δὲ τὸ φουστάνιον μετὰ τῆς περιμέτρου
ἐκείνῳ ἐξομοιωθῇ, ἐνδύοντ' ἀφ' ἑτέρου,
Δύο τρία μεσοφούστανα, καὶ τέσσαρα πολλάκις·
ἕως ν' ἁρμόζ' ὁ κύκλος του, μὲ τὸ κορμὶ ἑκάστης.
Τὴν μέσην των ζωννύουσι, μὲ ἀργυροῦς τ ο κ ά δ α ς·
κόσμημ' ἀγαπητότατον εἰς τὰς ποτὲ κυράδας.
Μὲ τὴν παροῦσαν φορεσιάν, ὁπόσον πλὴν ταιριάζουν,
δὲν δύναμαι νὰ εἴπω τι, ἀφ' οὗ κ' αὐτὰς αὐγάζουν,

Ἀπὸ τὴν μέσην των κρεμοῦν καὶ τὰς 'μπροσθοποδίας,
μεταξωτὰς, καὶ μὲ κροσσοὺς οὐχὶ μικρᾶς ἀξίας.
Ἐπὶ τοῦ ἄνω σώματος, μετὰ τοῦ ἀποβλήτου
ὄντος κατὰ τὸν νῦν συρμὸν, παντάπασ' ἀθεμίτου,
Ἐνδύονται κανισόγαούνου, μακροῦ ἕως τὴν μέσην·
ὃ ἐπὶ τοῦ καλλωπισμοῦ κατέχει πρώτην θέσιν.
Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἔξοδα ἔχει πρώτην μερίδα·
—τοῦτο τὸ ἐξετίμησα, ὅταν τὸ πρωτοεῖδα.
Ἀπὸ καλῆς ποιότητος γίνεται ἐριοῦχον,
τριπλῶς περιχρυσούμενον διὰ σειρῶν χρυσούχων.
Ὄπισθεν ἐπιρράπτεται — εἰς μέσην — χρυσοῦς κῶνος·
συμπεπλεγμένος τεχνικῶς· πλὴν δὲν εἶν' οὗτος μόνος.
Καὶ αἱ γωνίαι ἔχουσι πολὺ χρυσοῦν τ ε χ ρ ί λ ι,
καθὼς προσχεδιάζουσιν οἱ ῥάπται μὲ κονδύλι.
Ἀλλὰ, τὸ περιλαίμιον; ὢ! μή τους ἀνυψώσῃς
τοὺς ὀφθαλμούς σου, φίλε, μή, ὤ! μή! θὰ τοὺς θαμβώσῃς!
Εἶναι πάντῃ χρυσόπαστον, τριδάκτυλον τὸ πλάτος· (*)
καὶ ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς ἵσταται στερροτάτως.
Ὡς ἕπεται, κατακρατεῖ στερρὸν καὶ τὸν αὐχένα·
ὡς στρατιώτης, 'ποῦ σκοπεῖ σημεῖα ὡρισμένα.
Ἐὰν ηὐτύχησάς ποτε, καὶ εἶδες τελετάρχην,
ὑπασπιστὴν, ἢ ναύαρχον, ἢ ἔξοχον στρατάρχην·
Ἐνδόξως κατάστολιστον, μὲ πλήρη τὴν στολήν του,
ἁρμόζουσαν εἰς τὸν βαθμὸν, ὃν φέρ' εἰς ἀμοιβήν του.
Εἶδες τὸ περιλαίμιον, ἄνω τῶν ἐπωμίδων;
εἶδες, ὦ ἀναγνῶστά μου, καὶ τὰ τῶν νεανίδων.
Τινὲς δὲ ἐλαφρόμυαλοι δὲν κάμνουσιν ἴ ν σ ά φ ι·
ὡς λέγεται, μὲ τὴν ὀκᾶ βάλλουσι τὸ χρυσάφι.
Καλὰ ὅπου δὲν φέρουσι περὶ τὸν τράχηλόν των,
κἀνὲν σχοινὶ χρυσόπλεκτον, ἢ ὅλον τὸν χρυσόν των!

(*) Ἐννοοῦμεν 3[12 ἀγγλ. ποδός. Σ. τ. Σ.

—Αὐτὰ εἶν' διακριτικὰ σημεῖα εὐγενείας;
ἡ ἐπιδείξεις εἶν' μωραὶ τῆς πτωχαλαζονείας;
Ἐκ τούτων καταφαίνεται ἡ εὐγενὴς νεᾶνις;
ἢ δι' αὐτῶν τὸ κάλλος της, ὢ σχέτλιε, αὐξάνεις;(1)
Ἡ γινομένη βαθμηδὸν ὑπεροπτικωτέρα, (2)
νὰ γείνῃ, — καὶ μὲ δίκαιον, — ἀπαιτητικωτέρα;
Καὶ διὰ μὲν τὴν τῆς ψυχῆς καλλονὴν ἀμελεῖτε·
διὰ δὲ τὴν τοῦ σώματος, τί τόσ' ἀνησυχεῖτε;
Τὸ πρὸ ποδῶν σας βάραθρον πῶς δὲν το θεωρεῖτε;
πῶς μόνον εἰς τὴν πρόοδον νὰ καρκινοβατῆτε;
Ὢ! πόσον διαφθείρεται ἡ τῶν ἠθῶν ἁπλότης!
πόσον τὠρθὸν τῆς κρίσεως διαστρέφ' ἡ κουφότης!
Πόσον ὑποδουλούμεθα ὑπὸ τῶν ἐπιπλάστων,
διότι ἀπεκτήσαμεν μικρὸν ποσὸν χρημάτων!
Φρονοῦμεν ὅτ' ἐγείναμεν Ἀνατολῆς Ῥοσχίλδαι·
ἐν ᾧ ὡς χθὲς ἐδάρυνον τὸν ὦμόν μας σανίδαι!
Ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἐνδύματα, ὁ κάλαμος ἂς δράμῃ,
καὶ ἔπειτα ἂς ἴδωμεν, πῶς γίνονται κ' οἱ γάμοι.
Τὴν κεφαλὴν καλύπτουσι μὲ ἐρυθρόχρουν φέσι·
μὲ ἄστρον, ὡς παράσημον, ὁλόχρυσο 'ς τὴν μέση.
Ἐκ δὲ τοῦ ἄστρου κρέμαται μέχρι τῆς ὠμοπλάτης
περίχρυσος τὸ ἥμισυ ἡ φούντα ἐκ μετάξης.
Ὅπως εἰς μέτρον φέρωσι τὸ φέσι, τὸ διπλώνουν·
τὸν γύρον μὲ μεταξωτὸν μανδίλι περιζώνουν.

(1) «Οὐδὲν ἀηδέστερον πρᾶγμα ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ ἢ
»νὰ βλέπῃ τις γυναῖκα ἐπιζητοῦσαν νὰ ἐπιδείξῃ κάλλη μεί-
»ζονα τῶν φυσικῶν.» (Εὐαγγ. Κῆρυξ σ. 443 τοῦ 1869).—
(2) Χρυσόστ. ὁμιλ. πδ΄. «Τί τὸ ὄφελος, εἰπέ μοι, τῶν λίθων
»τῶν τιμίων τούτων, καὶ τῶν χρυσοπάστων ἱματίων; Χαίρει
»τούτοις, φησίν, ἡ ψυχὴ καὶ εὐφραίνεται . . . . . Ἀλλὰ καὶ
»τιμῆς ἀπολαύω, φησί, πολλῆς παρὰ τῶν ὁρώντων. Καὶ τί
»τοῦτο; Ἑτέρας γὰρ τοῦτο διαφθορᾶς ὑπόθεσις, ὅταν εἰς τῦ-
»φον, ὅταν εἰς ἀπόνοιαν αἴρῃ.»

Αἱ ἄκραι του θυσανωδῶς, ἐκ ποικίλων χρυσσίων,
ἓν φύλλον σχηματίζουσι 'ς τὸ δεξιὸν ὠτίον.
Προσθέτουν καὶ κοσμήματα ἐκ καθαροῦ χρυσίου·
ὡς δηλαδὴ, ἐνώτια μεθ' ἑνὸς πετραδίου.
Δακτύλια, ἐγκόλπιον· 'ς τὸ στῆθος δὲ κρεμῶσι,
χρυσᾶ παληὰ νομίσματα, καὶ τὸ κατακοσμοῦσι.
Γυμνόποδας οὐδέποτε βλέπεις τὰς νεανίδας:
ὅλ' αἱ γυναῖκες γενικῶς φοροῦν περικνημίδας.
Νὰ μεταβῶμεν πλὴν καιρὸς κ' εἰς τὰς διασκεδάσεις,
καὶ πρῶτον δὲ πῶς γίνεται τοῦ γάμου των ἡ τάξις.

ΠΕΡΙ ΓΑΜΩΝ.

Ὅταν οἱ γονεῖς θελήσουν τὸν υἱὸν ν' ἀρραβωνίσουν,
μόλις θὰ τὸν ἐρωτήσουν, ἀφ' οὗ πρὶν τἀποφασίσουν.
Αὐτοὶ μόνοι των ἐκλέγουν, ἐκ τῶν νεανίδων μίαν,
ἐκ καλῆς οἰκογενείας, καὶ μ' ἀνατροφὴν τιμίαν.
Ὅταν δὲ καὶ ὁ υἱός των σύμφωνος εἰς τοῦτο μένῃ,
ὁ πατὴρ τοῦ νέου πρῶτος 'ς τοὺς γονεῖς της τὸ προτείνει.
Ὅταν καὶ αὐτοὶ δεχθῶσι μὲ χαρὰν τὴν πρότασίν του,
γίνονται οἱ ἀρραβῶνες ἄνευ οὐδενὸς μεσίτου.
Ὅταν γείνουν διὰ λόγου μυστικῶς αὐτοὺς φυλάττουν·
ὅταν πλὴν φανερωθῶσι, δακτυλίδια τότ' ἀλλάσσουν.
Μερικὰ τῶν κορασίων τὰ μικροαρραβωνίζουν·
δέκα ἔτη μόλις ἔχουν· ἀπὸ κόσμο δὲν γνωρίζουν.
Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἴσως σύνηθες κατέστη,
ἀστεφάνωτοι νὰ μένουν οἱ πολλοὶ ἐπὶ ἓξ ἔτη.
Οἱ γονεῖς, ἐκ προοιμίων, προῖκα δὲν προσυμφωνῶσι·
μόνον δίδουσι τῇ νέᾳ ὅσα εὐχαριστηθῶσι.
Κι' ὁ γαμβρὸς τὰς συνηθείας ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του,
δὲν ζητεῖ οὐδ' ἓν φουστάνι κἂν ἀπὸ τὸν πενθερόν του.

Ἀλλ' εἰρήσθω ἐν παρόδῳ· οἱ γονεῖς φιλοτιμοῦνται,
κ' εἰς φορέματα κ' εἰς ἄλλα ἐξοδεύουν, δὲν λυ-
[ποῦνται.
Ἀπ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, 'ποὺ γενῇ ἡ συμφωνία,
εἰς ἐνέργειαν ἐμβαίνει καὶ ἡ ἐθιμοτυπία.
Οὔτε ἀπερνᾷ ἡ νέα ἀπὸ τοῦ γαμβροῦ τὸν δρόμον,
ἀλλ' οὐδὲ 'ς τὸ σπίτι 'πάγει, ἕως οὗ κάμουν τὸν γάμον.
Ὁ γαμβρὸς δὲ ἐλευθέρως 'πάγει· πλὴν δὲν τὴν βλέπει,
εἰμὴ ὅταν θὰ κεράσῃ· καὶ αὐτὸ μόνον τὸν τέρπει.
Οὕτω πως περνοῦν τὰ ἔτη, ἕως οὗ ἀποφασίσῃ
νὰ στεφανωθῇ τὴν νέαν, μεθ' ἧς ἑξῆς θὰ ζήσῃ.
Ἀλλ' ὅταν θὰ θελήσῃ ὁ γαμβρὸς γιὰ νὰ τὴν πάρῃ,
συγκατάβασις οὐδόλως γίνεται, ἡ κάμμιά χάρι.
Οἱ γονεῖς 'ς τὴν πρόσκλησίν του χρεωστοῦν νὰ ἐνδώσουν,
καὶ τὴν κόρην των, — τὴν νύμφην, — πρέπει νὰ τὴν
[παραδώσουν.
Ὅθεν τὴν παραλαμβάνει ἀπὸ τὴν αὐτῆς οἰκίαν,
καὶ ἐκεῖθεν μεταβαίνουν ἴσια 'ς τὴν ἐκκλησίαν.
—Ἀλησμονήσαμεν νὰ 'ποῦμεν πῶς τὸ κάλεσμα τὸ κάνουν·
μὲ διάφορα λουλούδια μία πλέσκα ἁρματώνουν.
Καὶ πηγένουν 'ς τὸν καθένα ὅπου θέλουν νὰ καλέσουν·
ὅμοια μὲ τῆς Κασσάνδρας, χωρὶς δὰ νὰ συσσαλεύσουν, —
Ἕν τουφέκι θενὰ πέσῃ· κι' εἶναι σύνθημα τοῦ ὅτι,
κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην 'βγαίν' ἡ νύφ' ἀπὸ τὸ σπίτι.
Τὸ προσκύνημα 'ς τὸν δρόμον εἶν' ἀδύνατο νὰ λείψῃ·
εἶν' ἐπάναγκες ἡ νύμφη, ἅπαξ, δὶς καὶ τρὶς νὰ κύψῃ.
Αἱ ψευδόχρυσοι λωρίδες αἱ ἀπὸ τὴν κεφαλήν της,
κ' ἡ μεταξωτὴ μανδήλα, 'ποὺ σκεπάζει τὴν μορφήν της.
Κρεμασμέναι, ὡς ἡ κόμη, καὶ ὡς πρόσθετα μαλλία,
αἱ ὁποῖαι εἶν' τῆς νύμφης διακριτικὰ σημεῖα.
Πρέπει, ὅταν προσκυνάῃ, εἰς τὴν γῆν νὰ ἀκουμβίσουν·
ὡσανεὶ αἱ προσκυνήσεις αὗται θὰ τὴν ἐξαγνίσουν.

Ἔχουν κ' ἓν καλὸ σὺν τούτοις· προπατοῦν μὲ στερρὸν βῆμα,
ταχτικὸν καὶ θαρραλέον· προχωροῦν οὐχὶ ὡς θύμα.
Ἂν ὁ γάμος τὴν ἡμέραν ἀποφασισθῇ νὰ γένῃ,
προχωροῦν χωρὶς ἐμπόδιο γαμβρός, νύμφη, καλεσμένοι.
Ἀλλ' ἂν συνεννοηθῶσι, κ' ὁ γαμβρὸς τυχὸν θελήσῃ
νὰ στεφθῇ, ἄνευ πατάγου, νύκτα μεθ' ἧς θὰ συζήσῃ!
Ὢ ἀλλοίμονόν των τότε, καὶ γαμβροῦ καὶ καλεσμένων·
μάλιστα ἡ νὺξ ἂν ἔχῃ οὐρανὸν τεθολωμένον.
Ἑταιρία συνιστᾶται ἐν τῷ ἅμα, ἐκ γενναίων
φιλησύχων, ἐννοεῖται, βέβαια οἰκοκυραίων.
Ἥτις ἔχει σύνθημά της, κάθε πρᾶξιν ν' ἀποκόπτῃ
ἐν κρυπτῷ καὶ παραβόστῳ γινομένην κ' ἐν τῷ σκότει·
Ὅθεν ὅλ' οἱ ἑταιρίσται — φαίνεται πρῶτα ὁμνύουν, —
τρέχουν, βρίσκουσι παλιόβρια, καὶ τοὺς δρόμους ἀπο-
[κλείουν.
Κλαδιά, ξύλα, πέτρας, τοῦβλα, δὲν ἀφίνουν ὅ,τι εὕρουν·
μυστικῶς μὲν πλὴν ταχέως ἓν ἐπ' ἄλλοις συσσωρεύουν.
Ὁδοφράγματα ὑψώνουν, οἱονεὶ μὲ πολεμίους·
κάμνουν, ὥσπερ οἱ πολῖται, εἰς πολέμους ἐμφυλίους.
Τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν οἱ πρῶτοι τὴν τοῦ γάμου ἐκ-
[πληροῦντες
— «πίσω, πίσω! δὲν εἶν' δρόμος» λέγουν ὀπισθοδρομοῦντες.
Τότε δὴ καταλαμβάνεις, τί θὰ πῇ πυργοποιΐα!
τότε διακωμῳδεῖται ἀληθὴς βαβυλωνία!
Θόρυβοι, ἀλαλαγμοί τε, ἀντιμέτωποι κινήσεις,
κ' εἰς τοῦ δρόμου τοὺς λακκίσκους μερικαὶ ἐξολισθήσεις,
Εἶναι τῆς σκηνῆς τὸ θέμα καὶ ὁ γέλως τῶν παρόντων
διὰ τὸ κατόρθωμά των τῶν αἰτίων καγχαζόντων.
Τὸ ὁδόφραγμα πασχίζουν τινὲς τότε νὰ χαλάσουν
ἐφορμῶν, ὡς ἱππεῖς Ῥῶσσοι, τὸ τετράγωνον νὰ σπάσουν.
Ἄλλοι στρέφουν 'ς ἄλλους δρόμους, ἐλευθέρους νὰ εὕρωσι
πλὴν εἰς μάτην! πεφραγμένοι εἶναι ὅλ' οἱ δρόμοι ὅσοι

Κατευθύνονται 's τὸ μέρος, ἔνθα εἶν' ἡ ἐκκλησία·
εἴτε εἰς τὸ μέρος, ὅπου τοῦ γαμβροῦ εἶν' ἡ οἰκία.
Οὕτω ἵστανται τρεῖς ὥρας, τὴν ὁδὸν ὥστε ν' ἀνοίξουν,
καὶ νὰ τακτοποιηθῶσι, διὰ νὰ εὐθυδρομήσουν (*).
Εἶν' εὐτύχημα, ἂν ἴσως κἀνεὶς ἀπ' τὴν ἑταιρίαν,
's τὸ ὁδόφραγμα δὲν βάλλῃ νὰ ἀνάψῃ καὶ φωτίαν.
Ἂν καὶ τοῦτο ὅμως γείνῃ,—ὡς ἐνίοτε συμβαίνει,—
τότ' ὡς πόλις πολεμία εἶναι διαρπαζομένη.
Ἕνας τὸ παιδὶ γυρεύει· ἄλλο τὴν μητέρα χάνει·
ἄλλη τρέχει νὰ γλυτώσῃ τὸ παιδὶ ὁποὺ βυζάνει.
Τί καλόν! κ' αἱ πολιτεῖαι νἄκαμναν τοιούτους γάμους!
δὲν θὰ εἶχον τότε νάνους, οὐδὲ θέατρα καὶ μίμους.
Τέλος μετὰ τόσους κόπους φθάνουν κ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.
κ' ἡ τῆς ἀρραβῶνος πρῶτον ἄρχεται ἀκολουθία.
Ἐν τῷ νάρθηκι τελεῖται, ὥσπερ καὶ εἰς τὴν Κασσάνδραν·
ἢ καὶ ἅμα τῇ εἰσόδῳ, παρὰ τοῦ ναοῦ τὴν θύραν.
Ἅμα τελειώσῃ αὕτη, ἡ τῆς στέψεως ἀρχίζει,
ἐν τῷ ἱερῷ τεμένει, ὡς ἡ τάξις κανονίζει.
Ἀργυροῦς στεφάνους ἔχει ἡ ἰδία ἐκκλησία·
—οὗτοι κ' ἄλλα σκεύη ταύτης εἶναι ἰδιοκτησία.—
Ὁ κατὰ βαθμὸν πρωτεύων τῆς ἱεροτελεστίας,
ἐπιλέγων, κρατῶν τούτους, τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας·
Ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς θέτει τῶν νεωστὶ ζευγνυμένων·
κ' ἔχουν πρὸς στιγμὴν τὴν χάριν κεφαλῶν τῶν ἐστεμ-
[μένων.
Τούτους, ὡς κ' εἰς ἄλλα μέρη, ὁ κουμπάρος δὲν ἀλλάζει·
μόνον μ' ὕφασμα μετάξης ἄνωθεν αὐτοὺς σκεπάζει.
Ἀφ' οὗ ψάλλουν δὲ ἐν τέλει τὰ ἐν τῇ χοροστασίᾳ
ᾄσματα σὺν οἷς καὶ τόδε, «χόρευε ὦ Ἠσαΐα.»

(*) Ἂς ὁμολογήσῃ ὁ Κύριος Ἰωάννης Ἐλευθερόπουλος πῶς τἀπέρασεν εἰς τὸν γάμον του· Σ. τ. Σ.

'Εξακολουθοῦν νὰ ψάλλουν, «ἐν τῇ 'Ερυθρᾷ Θαλάσσῃ»
καὶ ἐκ τοῦ ναοῦ ἐκβαίνουν· οὕτω πως ἐν παρατάξει.
Καὶ κρατούμενοι ἀλλήλοις εἰς τοῦ νέου τὴν οἰκίαν
φθάνουσι χωρὶς νὰ παύσουν παντελῶς τὴν ψαλμῳδίαν.
'Εκεῖ ψάλλουν πάλιν ἄλλο, τὸ, «Τὴν παγκόσμιον δόξαν»
τὴν θεότητα ὑμνοῦντες, τὴν τοῦ κόσμȣ μεριμνῶσαν.—
Ψαλλομένου τούτου, πάντες, συγγενεῖς μετὰ οἰκείων,
δίδουσι τοῖς νεονύμφοις ἀσπασμὸν χαρᾶς δακρύων.
Καὶ εὐχόμενοι τοῖς νέοις εὐζωίαν κ' εὐτεκνίαν,
κ' εἰς Θεὸν δὲ νὰ ἀρέσουν, κ' εἰς τὴν νέαν κοινωνίαν.
Καὶ νὰ ζήσουν μεταξύ των μὲ ὁμόνοιαν, εἰρήνην,
κι ἀμιάντȣς νὰ φυλάξȣν τήν τε κοίτην καὶ τὴν κλίνην.
Τέλος πάντων, νὰ βιώσουν ἐν ἀμέμπτῳ πολιτείᾳ,
ὅσον ἔνεστιν ἀνθρώποις, σὺν τῇ ἀρωγῇ τῇ θείᾳ.
"Ολοι των ἀποχωροῦσιν, ἕκαστος μετὰ οἰκείων,
εἰς τὰς προετοιμασθείσας κάμερας ἐκεῖ πλησίον.
Καὶ ἐὰν ὁ γαμβρὸς κάμῃ τὸ στεφάνωμα μὲ γνῶσι·
καὶ δὲν προσκαλέσῃ ξένους, ἡ τραπέζι δὲν θὰ στρώσῃ.
Κάθηται μὲ τοὺς δικούς του, τρώγει καὶ διασκεδάζει,
κάποτε δὲ καὶ χορεύουν, ἕως οὗ ἡ νὺξ μεσάζει.
Παρελθούσης δὲ τῆς ὥρας, ἕκαστος 'ς τὰ ἴδιά του,
ἐπευχόμενος καὶ πάλιν, πάγει μὲ τὴν φαμελιά του.
'Εὰν ὅμως τοὐναντίον, — ἀγνοῶ ποιὸς τὸν φωτίσῃ, —
τὸν γαμβρὸν, καὶ μ' εὐωχίας γάμον νὰ κάμῃ θελήσῃ.
Τότε δὰ, «'Ο Θεὸς κρῖνον—γίνεται—τὴν γῆν, ἀνάστα,»
τότ' ἀλοί! κ' εἰς τὰ ποτήρια, τρὶς ἀλοὶ κ' εἰς τὰ πιᾶτα.
"Αμα στρώσῃ τὸ τραπέζι, κι ὅλοι των κατακαθίσουν,
καὶ θυσίαν εἰς τὸν Βάκχον νὰ προσφέρουν ἀρχινήσουν.
"Ενας κράζει, «φαγὶ φέρε,» ἄλλος 'κεῖ «φέρε σαλάτα·»
ἄλλος μ' ἕνα κτύπημά του κάμνει θραῦσιν 'ς τὰ πιᾶτα·
"Αλλος ρίχνει τὰ ποτήρια, ἡ βουκάλια 'ς τὸ ταβάνι·
ν' ἀντικαθιστᾷ δὲ ταῦτα μόλις ὁ γαμβρὸς προφθάνει.

Τί δὲ γίνεται 's τὰς στρώσεις, 's τὰ κ ι λ ί μ ι α, 's
[β ε λ έ ν τ ζ α ς,
θάλεγαν ἐὰν μιλῆσαν τὰ τί πάσχει 's τὰς τριστέλλας;
Διὰ νὰ τὰς ξεπαστρεύσουν θέλουν δύο ἑβδομάδας·
καὶ ποτήρια καὶ πιᾶτα χάνουν πέντε δωδεκάδας.
Ὁ τοὺς γάμους του ποιήσας οὕτω πως αὐτὸς γνωρίζει,
ὅτι μιὰ φθορὰ τοῦ γάμου λίρας ἀρκετὰς ἀξίζει (*).
Ταῦτα τὰ προεκτεθέντα εἶν' ἀλήθεια τρανοτάτη·
ὅθεν νὰ κοπῇ πασχίζουν μιὰ συνήθεια τοιαύτη.
Ὅταν τὰ τοῦ γάμου ὅλα τέλος πάντων περανθῶσι
καὶ ὁ ἥλιος ἀνατείλῃ, κ' ἡ ἡμέρα ξημερώσῃ.
Ἵσταται τότε ἡ νύμφη «Δίσκον» ἐν χερσὶ κρατοῦσα,
διὰ νὰ φιλοδωρῆται ἕνα ἕκαστον κερνοῦσα.
Εἶτα δ' ὅλα τὰ πιᾶτα τἄπλυτα αὐτὴ τὰ πλύνει·
τοῦτο δὲ τὴν ἐργασίαν τὴν οἰκείαν της δεικνύει.
Ἡ χθὲς νύμφη ὑπὸ στέμμα, χάριν ἔχουσ' Ἀφροδίτης,
σήμερον πλύνει, παστρεύει, ὡς μαγείρου ὑπηρέτης.
—Ὅλ' ἡ προὶξ, ὅση κι' ἂν ἦναι, σύγκειται ἀπὸ φουστάνια·
μεταξένια σχεδὸν ὅλων καὶ γουνάκια μὲ γαλόνια.
. . . .
Δι' ἔλλειψίν τινα προικὸς δὲν κάμνουν ποτὲ λόγον·
μεγάλον ὅμως κάμνουσι (;) διὰ τὸν π ε δ ο λ ό γ ο ν (*).

(*) Ἂς ὁμολογήσῃ ὁ Κύριος Μ. Γ . . . πόσα τῷ ἐκόστισεν ἡ εἰς τὸν γάμον του τοιαύτη φθορά. Ἕνεκα τούτου πολλοὶ ἤδη κάμνουσι τοὺς γάμους των τὴν νύκτα. Ἀλλ' ὅμως οἱ μὴ ἀρέσκοντες εἰς τὴν νέαν ταύτην συνήθειαν ὑψώνουν τὰ ὁδοφράγματα. Σ. τ. Σ.

(*) *Πεδολόγον* ὀνομάζουσι μίαν κολλούραν, ἐκ πανίων πολλῶν περιτυλισσομένην, ἔχουσαν δύο δακτύλων πάχος, καὶ ὀκτὼ ὡς ἔγγιστα διάμετρον. Αὕτη τιθεμένη ἐπὶ τῆς κεφαλῆς χρησιμεύει ὡς βάσις τοῦ φορτίου, καὶ κρατεῖ αὐτὸ εἰς ἰσορροπίαν Σ. τ. Σ.

Καὶ εἰς τὴν προῖκα ἐπειδὴ κατέχει πρώτην τάξιν,
τὸν κάμνουσιν ἐπιμελῶς μὲ τρέδες καὶ μὲ τάξιν.
Τὴν πέμπτην τὸν πηγένουσι μαζὺ μὲ τὰ κάνιστα·
βάλλοντές του 'ς τὴν κεφαλὴν κ' ἐπάνω τὰ νυφίστα.
Κι' ἅμα τὸν πάγουν 'ς τοῦ γαμβροῦ, εἰς μέρος τὸν κρεμῶσι,
ὥστε ἡ νύφη ἅμα 'μβῇ, αὐτὸν νὰ χαμαρώσῃ.
Πλὴν ὅμως δὲν ἐγγράφεται ποσῶς μέσα 'ς τὴν προῖκα·
τί διάβολο! πῶς νὰ γράφῃ, «δίδομεν χαμαλίκα»(*).

. . . .

'Αφ' οὗ τῇ δοθῶσι ταῦτα 'μέραις τρεῖς μετὰ τὴν στέψι,
ἀπὸ ἕνα καθ' ἡμέραν ὅλα ξενὰ τὰ φαρέσῃ.
'Απὸ τοῦτο ἐξηγεῖται ἡ μεγάλ' ὑπομονή των·
ὅταν ἔχουν λίγην προῖκα κόβεται καὶ ἡ φωνή των.
Διὰ τοῦτο εἰς τὸ σπίτι τοῦ συζύγων των ὡς ξέναι,
καὶ ὑπὸ τὰς πενθερὰς των εἶναι ὑποδουλωμέναι.
Ὅλους τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ χρεωστεῖ νὰ ὑπακούῃ·
πρέπει ὅλους νὰ τοὺς τρέμῃ τὴν φωνήν των ὡς ἀκούει.
Ὅλους τοὺς καλεῖ αὐθέντας καὶ τὸ νήπιον ἀκόμη·
— οὕτω πως τὰς διατάττουν ἡ συνήθεια κ' οἱ νόμοι.
'Επειδὴ φοβεῖται μήπως διωχθῇ ὡς παραβάτις·
πλὴν σπανίως κάμνουν χρῆσιν τῆς βαρείας ποινῆς ταύτης.
Καὶ ἂν τύχῃ νἄν' ἡ πρώτη εἰς τὸ σπίτι εἰσαχθεῖσα·
κ' ἔχῃ ἀνδραδέλφους κι' ἄλλους ὡς τὸν πρῶτον 'παν-
[δρευθεῖσα.
Τότε εἶν' αὐτὴ ὁ μόνος τῆς οἰκίας ὑπηρέτης,
καὶ ὁ μόνος τῶν ἀγγείων καὶ ἐπίπλων διευθέτης.

(*) Τοιαύτη, ὡς περιγράφεται συνήθεια, ἦτο πρὸ ὀλίγων χρόνων ἀπαράβατος καὶ γενική· ἤδη ὅμως μόνον εἰς τὰς τῆς κατωτέρας τάξεως οἰκογενείας διατηρεῖται· αἱ δὲ τῆς πρώτης στέλλουσιν ὡς τοιοῦτον ἁπλῶς ἐκεῖνον, ὅστις χρησιμεύει εἰς μεταφορὰν τῆς προικός. Οὐχ ἧττον ὅμως, εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ προικῴων. Σ. τ. Σ.

ΚΗΔΕΙΑΙ ΚΑΙ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ.

Εἰς τὸν κόσμον ὅπου ζῶμεν ὅσα κάμῃ ὁ καθεὶς,
 ἐπελθόντος τοῦ θανάτου, λησμονοῦνται πάρευθύς.
Ἐγεννήθη καὶ ηὐξήθη, ἐνυμφεύθη ἐν καιρῷ·
 'πῆγεν εἰς διασκεδάσεις· χόρευσε καὶ εἰς χορό.
Ἔζησεν, εἶδεν ἐγγόνια, πτώχια 'πέρασε πολλή·
 ἢ εἶδε τιμὰς καὶ πλούτη, φήμ' ἀπέκτησε καλή.
Ἦλθεν ὁ δρεπανηφόρος; — ἄπνους κεῖται ἐν στιγμῇ·
 ἔλειψεν, ἐξηφανίσθη ταῦτα πάντα μιᾷ ῥοπῇ!
Αὐτὸς ὅστις χθὲς ἐπέζη μεταξὺ τῶν συγγενῶν·
 παρὰ τῶν ἰδίων ἤδη ἐκκομίζεται θανών!
Φέρουσι μέχρι τοῦ τάφου αὐτὸν φίλοι κ' οἱ γονεῖς·
 πέραν τίς τὸν συνοδεύει; — ὅλοι ἔφυγαν, κανείς!
Πῶς λοιπὸν θὰ ἀπεράσῃ τέτοιον ὠκεανὸν,
 μέγιστον καὶ κινδυνώδη μόνος χωρὶς ὁδηγόν;
Τίς θὰ τὸν παρουσιάσῃ εἰς τὸ βῆμα τοῦ Κριτοῦ;
 τίς θὰ λάβ' ἐνώπιόν του θέσιν ὑπερασπιστοῦ;
Τίς θὰ τὴν καθησυχάσῃ τὴν δικαίαν του ὀργήν;
 τίς τολμᾷ;.. Αἱ καλαὶ πράξεις ὅσας ἔκαμε 's τὴν
 [γῆν.
Αὗται ναί! καὶ μόναι αὗται τὴν ψυχήν του ἀφανῶς
 συνοδεύουν κι' ὁδηγοῦσιν ὡς πολύφωτος φανός.
Ἐὰν τοὺς γεννήτοράς του 'γηροκόμησεν υἱός·
 τὰς εὐχάς των θὰ ἀκούσῃ ὁ πανάγαθος Θεός.
Ἂν ἐν φόβῳ τοῦ Κυρίου ἔθρεψεν υἱὸν πατήρ·
 τοῦ υἱοῦ τὰ καλὰ ἔργα θὰ ἦν' ὁδηγὸς ἀστήρ.
Δὲν ἐπείραξ' ἀδελφόν του οὐδ' αὐτοῦ τὰ ὀρφανά;
 ἔζη ἐν δικαιοσύνῃ; δὲν ἠδίκησε τινά;
Ἔκαμ' ἐλεημοσύνας; — Ἰδοὺ οὗτοι κ' οἱ πτωχοί
 's τὸν Κριτὴν θ' ἀναβοήσουν — «Εἶναι καθαρὰ ψυχή!
Εἶπας· «Ὅστις δώσῃ ἄρτον ἢ ποτήριον νεροῦ

»τοῖς πτωχοῖς, θὰ τῷ δωρήσω βασιλείαν τοὐρανοῦ» (1).
»Ὦ Κριτά! Οἱ ἀδελφοί σου οἱ ἐλάχιστοι ἡμεῖς
»σὲ παρακαλοῦμεν τούτου ἁμαρτίας μὴ μνησθῇς!
»Ἔθρεψεν, ἐπότισέ μας, μᾶς ἐνέδυσε, Θεέ!
»ἑκατὸν ἀντάμειψέ τον ὅσα δάνεισε πρὸς σέ!»
Ἰδού! αἱ τῶν ἱερέων παρακλήσεις πρὸς Θεὸν
ἀποσβήνουν τέλος πάντων τὰς σειρὰς ἁμαρτιῶν.
Δι' αὐτὸ καὶ λειτουργίαι, μετὰ τὴν αὐτοῦ θανήν.
ὁ Θεὸς γὰρ εἰσακούει λειτουργῶν του τὴν φωνήν.
Καὶ μνημόσυνα καὶ ἄλλα ὅσα κάμνομεν ἐδῶ
ἀνακούφισιν μεγάλην δίδουσιν ἐκεῖ αὐτῷ.
—'Σ τὸ Λιτόχωρον τελοῦσι ταῦτα πάντα τακτικῶς,
ὡς παρέλαβον ἀρχῆθεν καὶ ὡς εἶν' κανονικῶς.
Ἅμα ἀποθάνῃ ἕνας τὸν ἐνδύουν ὥσπερ δεῖ
κι' ὁ τῆς ἐκκλησίας κώδων πένθιμος εὐθὺς ἠχεῖ.
Πρῶτον πάντων αἱ γυναῖκες καὶ συγγένισσαι καὶ μὴ
θὰ συναθροισθοῦν 'ς τὸ σπίτι· ὡς νὰ φθάσῃ δ' ἡ στιγμή,
Πέριξ τοῦ νεκροῦ καθίζουν κι' ἀρχινοῦν λυπητερά,
νὰ τῷ τραγῳδοῦν τὰ ὅσα εἶχε κάλλη ἀνθηρά.
Ποῦ ἀφίνει τοὺς γονεῖς του, σύζυγόν του ἢ παιδιά!
ποῖον τοῦ λοιποῦ νὰ ἔχουν 'ς τοὺς καϋμοὺς παρηγοριά!
Δίστιχα τραγούδια λέγουν καὶ μὲ τραγουδιοῦ σκοπόν·
ἔχουν πένθιμόν τι ὅμως λίαν συγκινητικόν.
Κλαίουν μὲν δὲν ὀλολύζουν ὅμως ὡς αἱ μισθωταί·
ἀλλὰ δάκρυα ἐδγάζουν ὡς ἀνοίξουν αἱ πηγαί.
Οὕτω πως φθάνει ἡ ὥρα· τὸν σηκώνουν τὸν νεκρόν,
μὲ φανοὺς καὶ μὲ λαμπάδας καὶ τὸν τίμιον σταυρόν.
Φέρουν τον 'ς τὴν ἐκκλησίαν· καὶ τὴν εἰς τὸν κοσμικὸν
ψάλλουσιν ἀκολουθίαν· καὶ μετὰ τὸν ἀσπασμόν,

(1) «Καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον »ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ». (Ματθ. Ι'. 42 καὶ Μάρκ. Θ'. 41.)

Τὸν πηγένουν εἰς τὸν τάφον καὶ τὸν βάλλουσιν ἐντός,
κλαίοντες τὸν συγχωροῦσιν.—ἔγεινε μακαριστός.
Τὸν νεκρὸν τὸν συνοδεύουν ἕως τὴν ὑστερινήν,
τοῦ ἀνθρώπου κατοικίαν, ἀσφαλῆ, παντοτεινήν.
Κ' ἕως ὅτου τὸν σκεπάσουν μὲ τὸ χῶμα παντελῶς,
ῥίπτοντες ἀπὸ μιὰ φούκτα φεύγουσι σιωπηλῶς.
Κατηφὴς ὁ εἷς καὶ σύννους· βλέπει εἵμεθα μηδέν·
ἴσως νὰ μεταμελῆται διὰ πᾶν κακὸν πραχθέν.
Ἄλλος τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἐν ᾧ εἶναι σκυθρωπός,
ἐξερχόμενος τῆς θύρας,—δὲν ἦτον ἐκεῖ αὐτός.
Ἄλλος ἐν ᾧ συλλογεῖται τοῦ θανάτου τὸ φρικτόν·
μακρυνόμενος τοῦ τάφου φενακίζει ἑαυτόν.
Κ' ἡ ἰσχύς τε καὶ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα ἡ πολλὴ
ταῦτα ἐν θανάτου ὥρᾳ βλέπομεν δὲν ὠφελεῖ.
Βλέπομεν δὲν πολεμεῖται δὲν δωροδοκεῖτ' αὐτός·
δέν τον ἐκθαμβοῖ ἡ δόξα δέν τον σογκινεῖ πτωχός·
Δὲν λυπεῖται τὴν ὀρφάνια, ἄκαμπτος εἰς τὰς φωνάς·
ἐκτελεῖ ἀπαρεγκλίτως τὰς τοῦ πλάστου μας βουλάς.
Τὴν μηδαμινότητά μας βλέπομεν κάθε στιγμή,
καὶ ἐν τούτοις τὰ παρόντα ἡ καρδιά μας 'πιθυμεῖ.
Δὲν ἐκκλίνομεν ἐκείνης τῆς ὁδοῦ τῆς σκολιᾶς·
δὲν ἐκβαίνομεν οὐδόλως τῆς ἀθέσμου τροχιᾶς.
Ἀλλὰ τρέχομεν 'ς τὰ πρῶτα, 'ς ἀδικίας, 'ς ἁρπαγάς,
εἰς τὸν φθόνον, εἰς τὰ μίση, 'ς τῶν παθῶν μας τὰς [ὁρμάς.
Τάλανες! πῶς ἀμελοῦμεν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς!
οἴμοι! πῶς καταφρονοῦμεν τῆς τοῦ πλάστου ἀν- [οχῆς!
—Ἀξιέπαιν' ὡς πρὸς τοῦτο εἶν' οἱ Λιτοχωρινοί!
τρέχοντες εἰς τὰς κηδείας βλέπουν τί ἐστι θανή.
Ἐὰν εἷς ἐκ τῶν πλουσίων δὲν ὁρᾷ εἰς οὐρανούς·
ἐπὶ κρόταφον σκεπάζῃ τοὺς ψυχῆς του ὀφθαλμούς.

Θάρθῃ πλὴν μιὰ ὥρα· θάρθῃ δὲν ἀργεῖ εἶναι κοντά·
θὰ ἰδῇ ποῦ ὁ πανγλήμων ἐπὶ τέλους καταντᾷ.
Τὸν νεκρὸν ἅμα τὸν θάψουν ἐπιστρέφουσι πολλοί·
κ' ἱερεῖς 'ς τὸ ἴδιο σπίτι, τὸ τρισάγιον νὰ ψάλῃ.
Γίνεται κηροδοσία ἐν ᾧ ψάλλεται αὐτό·
κ' ἔπειτα στρώνουν τραπέζι μὲ ψωμί, φαγί, ποτό.
Τρώγουσι, τὸν συγχωροῦσι, μὲ μεγάλην σιωπή·
κι' οὕτω πως ἀποχωροῦσι κατηφεῖς καὶ σκυθρωποί.
Κ' εἰς μνημόσυνα ὡσαύτως ὅλα θὰ δευτερωθοῦν·
συγχωρήσεις δὲ πρὸς τούτοις κ' ἐπισκέψεις θὰ δεχθοῦν.
Τόσα ἔξοδα 'ποῦ κάμνουν εἰς καφέδες, φαγητά,
ἀρεστώτερον δὲν ἦτο νὰ ἐνδύουν δυὸ πτωχά;
—Ὅλα ὅσα ἀπαιτοῦνται, τρίμερα, σαραντικά,
ἐνιαήμερα καὶ ἄλλα ἐκτελοῦσι τακτικά.
Τὰ μνημόσυνα τελοῦσι μέχρις ἀνακομιδῆς·
μέχρι τότε καὶ κανδῆλι ἅπτουν ἐπὶ κεφαλῆς.
Ἂν διὰ τὴν τοῦ θανόντος γίνονται ἀναψυχὴν·
ἂς εἰπῇ ὅστις ἀκούσῃ τό τε τέλος καὶ ἀρχήν.
Εἰς μνημόσυνον θανόντος ἱερεῖς συλλειτουργοῦν·
τούτου μνημονευομένου ὁ λαὸς τὸν συγχωροῦν.
Ὅλα γίνονται ἐν τάξει τακτικώτατ', ὡς εἰπεῖν·
μᾶλλον 'ς τὴν ἀκολουθίαν δὲν ὁρᾷς παρεκτροπήν.
Ἕως ὧδε, κ' ἐγὼ λέγω, ἔχουσι λίαν καλῶς·
τότε πλὴν φθάνω 'ς τὸν ὅρον 'σὰν γενοῦν πολυτελῶς;
Ὁ διὰ τὸν τεθνεῶτα τὸ μνημόσυνον τελῶν
ἑτοιμάζει πρῶτον σῖτον ἐξ ὀκάδων ἱκανῶν.
Ὅλον κόλλυβα τὸν βράζει εἰς ποσότητα πολλήν·
καὶ ψωμία ὅσα φθάνουν διὰ τὴν διανομήν.
Ταῦτα τὰ κατασκευάζουν εἰς τετράγωνα μικρά·
ὡς μεγάλα παξιμάδια μαλακὰ κι' ὄχι ξηρά.
Ἐπιθέτοντες σφραγῖδα, ὡς καὶ εἰς τὴν πρόσφορά,
ἥτις τὸν Σταυρὸν τυπώνει, κ' Ἰησοῦς Χριστὸς νικᾷ.

Ταῦτα ἐλεημοσύνη δίδεται γιὰ τὴν ψυχήν·
πρὸς οὓς ὅμως τὰ μοιράζουν ἄλλην ἔχουσιν εὐχήν.
Δέν εἶν' ἐλεημοσύνη, κατ' οὐσίαν, εἶν' πλαστή·
εἰς ἐπίδειξιν ματαίων μᾶλλον γίνεται αὐτή.
Ἐπειδὴ τὰ διανέμουν εἰς πλουσίους καὶ δικούς,
γείτονας καὶ ἄλλους φίλυς· μόλις δίδυν κ' εἰς πτωχούς.
;Ἔχουσιν ἀνάγκην οὗτοι, οἱ, Γιαννοῦλης, Μπιστικοί,
Γκολεμόπουλος, Γιωργούλης, Λογοθέτης καὶ λοιποί;
Εἶναι ἐλεημοσύνη εἰς τοιούτους τακτική,
οἵτινες μποροῦν νὰ θρέψουν διπλασίους πανοικεί;
Διὰ νὰ τὸν συγχωρήσουν!—;Οἱ τοιοῦτοι μὲ ψωμί;
τῶν κολλύβων τίς ἡ χρεία τότε κ' ἡ διανομή;
Εἶναι ἅγιον τὸ ἔργον· εἶν' μεγάλη ἀρετή·
καὶ Θεῷ τε καὶ ἀνθρώποις εἶναι σφόδρα ἀρεστή.
Νὰ δοθῇ πλὴν ὅπυ πρέπει· εἰς πτωχούς, εἰς δυςυχεῖς·(1)
καὶ αὐτοὶ νὰ δεηθῶσι περὶ τῆς αὐτοῦ ψυχῆς.
Καθαρῶς κ' εὐκαταλήπτως ὁ σοφὸς ὁ Σολομῶν
λέγει· «Τῷ Θεῷ δανείζει, τὸν πτωχὸν ὁ ἐλεῶν.» (2)
Ἄρα! ὁ διδοὺς εὐπόρῳ, δίδει τῳ διὰ τιμήν·
καὶ δὲν ἔχει σημασίαν κατ' ἰδέαν τὴν ἐμήν.

(1) «Ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχὴν, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλούς.» (Λουκ. ιδ'. 13.) (2) Παροιμ. Κεφ. ΙΘ'. 16.

Ο
ΚΩΝΩΦ
ΟΛΥΜΠΟΥ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.

ΒΑΛΤΑ.

Πρωτεύουσα Κασσάνδρας.

Τὴν Βάλταν, ὅστις δὲν την 'δῇ, νομίζει την μεγάλην,
διότι τὸ «Πρωτεύουσα,» ἐντύπωσίν κάμν' ἄλλην.
Πλὴν ὅμως δὲν εἶν' καὶ μικρὰ ἀπ' τἆλλα τὰ χωριά,
ἡ Βάλτα διακρίνεται πῶς φέρει τὰ πρωτεῖα.
'Από τὸ μεγαλείτερον χωρίον τῆς Κασσάνδρας,
ἔχει σπίτια διπλάσια, καὶ διπλασίους ἄνδρας.
Καὶ εἶναι μὲν μεσόγειος ἐπὶ τῆς χερσοννήσου,
ἀλλ' ἐκ τῶν δύο θαλασσῶν ἀπέχει πλὴν ἐξ ἴσου.
'Εκ δὲ τοῦ μέρους τῆς ξηρᾶς, ὅπου καλεῖται, «Πόρταις,»
καὶ σχηματίζεται λαιμὸς, ἀπέχει δύο ὥραις.
Τὸ μέρος εἶν' ἐπίπεδον κ' ἐξανοικτὸν καθ' ὅλα,
καὶ δὲν περιορίζεται τοῦ θεατοῦ τὸ ὄμμα.
Ἔχει οἰκίας ἑκατὸν, καὶ ὅλονὲν πληθύνουν·
μὲ 'λίγους χρόνους ἠμποροῦν διπλάσιαι νὰ γείνουν.
Εἶναι μεγάλαι, εὔμορφοί καὶ τακτοποιημέναι·
μὲ δύο καὶ τρεῖς κάμαραις αἱ πλεῖσται χωρισμέναι.
Καὶ ὄχι μόνον χωρικῶς δὲν εἶν' ἠμελημέναι,
ἀλλὰ μᾶλλον πολιτικῶς καθαροστολισμέναι.
Λοφίσκος ἐκτεινόμενος εἰς μῆκος τὴν χωρίζει
εἰς δύο μέρη συνεχῆ· τοῦθ' ὅπερ τὴν στολίζει.

Τὸ μὲν εἶν' ἀνατολικόν· καὶ δυτικὸν τὸ ἄλλο
  εἶναι τὸ περισσότερον μέρος, ἐὰν δὲν σφάλλω.
'Σ τὴν ἄκραν ταύτης φαίνονται δυὸ κτίρια μεγάλα
  παληὰ ἀπεριποίητα· δὲν εἶν' καθὼς τὰ ἄλλα.
Τὸ μὲν εἶν' ἡ μητρόπολις· τὸ δ' ἄλλο τὸ κονάκι·
  καὶ τοῦτο κἄπως δυνατὸν νὰ βασταχθῇ λιγάκι.
'Αλλ' ὅμως ἡ μητρόπολις θὰ κρημνισθῇ ἀφεύκτως,
  ἂν δὲν ληφθῇ τις πρόνοια ν' ἀνακτισθῇ ἐφέτος.
Εἶν' ὅλη ἑτοιμόρροπος· κι' ὅλη θὰ καταπέσῃ,
  ἀπὸ μικρόν τι αἴτιον ὅλη θὰ καταρρεύσῃ (*).
Πραγματικῶς δὲν ἠμπορεῖ ὄχι μητροπολίτης
  νὰ κατοικήσῃ ἐν αὐτῇ, ἀλλ' οὐδ' ὁ ψωμοζήτης.
Πλὴν λέγεται πῶς συνδρομῇ καὶ δι' ἐπιστασίας
  θ' ἀνακτισθῇ καὶ μ' ἔξοδα ὅλης τῆς ἐπαρχίας.
Εἶν' ὅμως βεβαιότερον πῶς οὕτω θενὰ μένῃ·
  οὐδὲ ἐπιδιόρθωσις κἀμμία κἂν θὰ γένῃ.
Καὶ μετὰ πεποιθήσεως τὸ λέγομεν καθότι,
  ὡς ἐγγραφοῦν συνεισφοραὶ καὶ φθάσουν 'ς τὸν δεσπότη,
Κλείονται οἱ κατάλογοι 'ς τὴν ἑαυτῶν θυρίδα,
  ἐκεῖ 'ς τὰ ἀνενέργητα μὲ σιδηρένια κλεῖδα.
Διότι τὸν Γρηγόριον τοιαῦτα τὸν ζαλίζουν,
  τὰ ὅσα μέχρις ὀβολοῦ τὰ ἔσοδα συγχύζουν.
'Αφ' οὗ λοιπὸν ὁ πρώτιστος, οὗ εἶναι κατοικία,
  κάθηται εἰς Βασιλικὰ (1), ἐν ἄκρᾳ ἡσυχίᾳ.
'Εν ᾧ ὡς πρῶτος ἔπρεπε τὸ ἔργον νὰ ὠθήσῃ,
  καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν ποσόν τι νὰ δωρήσῃ.
Καὶ νὰ προτρέψῃ οὑτωσὶ καὶ τοὺς ἐπαρχιώτας,
  τοὺς προκατόχους του 'ς αὐτὸ μιμήθηκε δεσπότας;

(*) Δὲν ἐπαλήθευσεν ἡ εἰκασία μας ἄχρι τοῦδε· ἔγεινεν ὅμως ἓν ἀξιόλογον χειμερινὸν ποιμνιοστάσιον, τάφος εὐρύχωρος τῶν θνησιμαίων καὶ γενικὸς ἀπόπατος. (Σημ. τ. Σ.)

(1) Χωρίον Μακεδονίας. Εἴχομεν γράψει τἀνωτέρω, ὁπόταν ἐπληροφορήθημεν, ὅτι μετέβη εἰς Ὁρμήλιαν.

Κι' άλλοῦ λίρας τριάκοντα ἐνοίκιον 'ξοδεύει,
ὅμως γιὰ τὴν μητρόπολιν παρᾶς δὲν περισσεύει!—
Ποῦ εἶν' ὁ Παῦλος 'π' ἔλεγεν ὅτ' εἰς Μακεδονίαν,
δὲν εὕρηκε τὸ σῶμά του ἀνάπαυσιν τελείαν; (1)·
Δὲν ἦτο τὰ Βασιλικὰ τότε κατοικημένα;
ἀλλὰ δὲν ἦταν ἄρά γε χωριὰ τότε κτισμένα;
Δὲν τἄρεζ' ὁ Πολύγυρος! δὲν ἦτον ἡ Ὁρμήλια;
τί 'κάθετο καὶ ἔρραπτε δερμάτια εἰς καλύβια;
Κι' ἄλλο χωριὸ εὐάερον δὲν εὗρε κλῖμα νἄχε;
τί τὸν κατεῖχον ἔσωθεν φόβοι καὶ ἔξω μάχαι;
Ἰδοὺ οἱ νῦν ἀπόστολοι πῶς 'βρίσκουν καλὸν κλῖμα,
κ' ἡσύχως βαθεῖ γήρατι κατέρχονται 'ς τὸ μνῆμα.
—'Σ τὴν μέσην ἄλλο κτίριον φαίνεται, τὸ σχολεῖον·
θαρρεῖς ὅτ' εἶναι ἔρημον κανένα πανδοχεῖον.
Διότι ἡ κατάστασις αὐτοῦ δὲν εἶν' ἀνθοῦσα·
ἀπ' ἐναντίας φθισικὴ φαίνεται καὶ νοσοῦσα.
Οὕτω κανεὶς τὸ ἐκτιμᾷ τὸ ἐξωτερικόν του,
βλέπων νὰ μὴ ἔχῃ δαλὶ κανὲν παράθυρόν του.
Πλὴν πῶς; ἐν ᾧ τὸ ἔκτισαν ἤδη τὸ ἀμελοῦσι;
ὅλοι ἕν' ἄλλον κτίτορα καὶ πρωτουργὸν καλοῦσι.
Αὐτὸν τὸν ἐνδοξότατον Χουσνῆ πασιᾶν δοξάζουν,
τὸν φίλον κ' ἐραστὴν Μουσῶν αὐτὸν ἐγκωμιάζουν.
Αὐτὸς τοὺς ἕνεκα παθῶν καὶ ἰδιοτελείας,
τὰς Μούσας ἐκδιώκοντας τῆς ἑαυτῶν ἑστίας·
Καὶ κατακερματίζοντας τὴν φωτεινὴν στολήν των,
εἰς τόσα ῥάκη ὅσα εἶν' χωρία 'ς τὸ νησί των,
Αὐτὸς σχεδὸν τοὺς 'βίασε νὰ κτίσουν τὸ σχολεῖον,
δείχνων αὐτοῖς τὸ ἐπ' ἀτμοῦ πρὸς πλοῦν ἕτοιμον πλοῖον.
Οὕτω κτισθὲν κατέπεσε, τὸ ὑλικὸν ἡρπάσθη·
κατόπιν πλὴν τῇ προτροπῇ πάλιν κατεσκευάσθη.

(1) Πρὸς Κορινθ. Β'. Κεφ. Ζ'. 5.

'Αλλ' ἴσως νῦν βελτιωθῇ ὑπὸ τοῦ νῦν δεσπότου·
τοῦ ὡς καυχᾶτ' ὁ ἴδιος τῶν Μουσῶν θιασώτου (;)
Ὅλῳ διὰ διδάσκαλον λέγει αὐτὸς φροντίζει,
τὸ βέβαιον πλὴν εἶν' αὐτὸ ὅτι τοὺς φενακίζει (1).
Πλὴν φροῦδα, — εἶμαι βέβαιος — πάντα θ' ἀποδειχθῶσιν!
ὀλίγοι οἱ ἀρχιερεῖς οἵτινες ἐνεργοῦσιν,
Ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἑαυτῶν ποιμνίου,
ἐν νουθεσίᾳ πατρικῇ καὶ παιδείᾳ Κυρίου!
'Αφ' οὗ ποτὲ δὲν 'βρίσκεται εἰς τὴν μητρόπολίν του,
οὐδόλως ἂς ἐλπίζωσιν ἀπὸ τὴν συνδρομήν του.
Καὶ ὑπεσχέθη μὲν πολλὰ· τὰ ἔργα πλὴν λαλοῦσιν,
ὅτι αὐτοὶ οἱ κάτοικοι δὲν πρέπει ν' ἀμελῶσιν.
'Αφ' οὗ κἂν δὲν ηὐδόκησε 'ς αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν, —
νὰ κάμῃ εἰς τὴν μνήμην της τὴν θείαν λειτουργίαν.
'Αλλ' ἔφυγ' ἀπ' τὴν Ἄθετο 'ς τἀντίπερα χωρία,
μ' ἐπίτηδες πλοιάριον (ἔλειπεν εὐκαιρία)
Φροῦδα λοιπὸν λέξεις κεναὶ ὅλαι αἱ ὑποσχέσεις
τἀπέδειξαν ἄχρι τοῦ νῦν αἱ τόσαι συνελεύσεις.
Αἵτινες ἅμα ἀποβοῦν οὐχὶ καθὼς τὰς θέλει,
καὶ εἶναι ἀσυμβίβαστοι μὲ τὰ δικά του τέλη (*),

---

(1) Ἀπόδειξις ὅτι ἐν ᾧ ἀπαντῶν εἰς τὴν ἀναφορὰν τῶν κατοίκων λέγει ὅτι ἔγραψε διὰ νὰ ἔλθουν διδάσκαλοι (ἴδε τὰ παρακατιὼν τὴν ἀλλαχοῦ ὑποσημείωσιν) μόλις περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου ἔγραψε πρὸς τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀξιότιμον κύριον Χρῆστον Ῥήγα νὰ προμηθεύσῃ τοιοῦτον διὰ Βάλταν. Εἶναι ἢ δὲν εἶναι φενακισμός; Ἐκκλησιαστικοῦ ἀξίωμα εἶναι καὶ γνώμων καὶ κανὼν ἀπαρασάλευτος τὸ «*χείλη ἱερέως οὐ ψεύδονται.*» Ἆρά γε ἐξαιροῦνται οἱ ἀρχιερεῖς;

(*) Εἰς τὴν συγκροτηθεῖσαν εἰς Ἄθετον περὶ διορισμοῦ πληρεξουσίου συνέλευσιν, προτεινάντων τινῶν τὸν Ἀλέξ. Γεωργίου, δὲν ἐδέχθη αὐτὸν ὁ Σ. Μητροπολίτης εἰπὼν «τὸν ἐχθρόν μου πάλιν μοῦ προτείνετε;» — καὶ ἔπειτα ἐξεφώνησε λόγον διὰ τοῦ διδασκάλου «περὶ ἀγάπης:»

Τὰς διαλύει· κ' ἔπειτα τοὺς ἀναθεματίζει,
  καὶ οὔτε κἂν ἀναχωρῶν νὰ τοὺς ἰδῇ γυρίζει.
Ὁσάκις ὅμως 'θυμηθῇ πῶς ἔχει νὰ κουρεύσῃ
  μαλλὶ ἐκ τῶν προβάτων του καὶ γάλα νὰ ἀλμέξῃ,
Πηγένει 'ς τὴν Κασσάνδρειαν εἰς κάθε δύο ἔτη,
  χωρὶς ν' ἀκούσουν τὰ χρυσᾶ τοῦ Γρηγορίου ἔπη!
'Αλλ' ἀντὶ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ θείας λειτουργίας·
  κι' ἀντὶ νὰ λάβουν τὰς εὐχὰς αὐτοῦ καὶ εὐλογίας,
'Ακούουν τοὺς ἀφορισμοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς κατάρας,
  ὥσπερ ἐκ τοῦ Βατικανοῦ ἐκσφενδονίζ' ὁ Πάπας!
Καὶ διὰ νἄχῃ πρόφασιν ὅπως μὴ λειτουργήσῃ·
  (διότι ποῖος λειτουργεῖ ἀφ' οὗ προγευματίσῃ;)
Προσάπτει εἰς τοὺς ἱερεῖς μηδαμινόν τι σφάλμα,
  (καὶ δὲν εἶναι ἀδύνατον 'ς αὐτὸν ἀλλ' οὔτε θαῦμα.)
Καὶ τοὺς ἁρπάζ' ἀπ' τὰ μαλλιὰ ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας,
  χύνων ἀφθόνως κατ' αὐτῶν τοιαύτας ὕβριστίας,
Οἵας κι' ὁ βαναυσότερος συστέλλεται ν' ἀκούσῃ·
  ἄλλος δέ τις ἐξ ἅπαντος θὰ τὰς ἀνταποδώσῃ.
Τοὺς καταρᾶται ἀπηνῶς, τοὺς ἀναθεματίζει,
  τοὺς καθαιρεῖ, κάμνει ἀργοὺς καὶ τοὺς τρισαφορίζει! (1)

---

(1) 'Επὶ τῶν εἰρημένων ἐπικαλούμεθα τὴν μαρτυρίαν τῶν αἰδεσιμωτάτων ἱερέων παπᾶ 'Ιωάννου ἐξ 'Αθέτου, παππᾶ Μιχάλη ἐκ Καψοχώρας καὶ παππᾶ Μιχάλη ἐκ Τσαπρανίου καὶ τῶν κατοίκων τῶν αὐτῶν χωρίων. 'Ιδοὺ τί συνέβη. 'Αφιχθεὶς ὁ θεοπρόβλητος Μητροπολίτης Κασσανδρείας Κύριος Γρηγόριος εἰς Ἄθετον, ἡτοιμάσθη νὰ λειτουργήσῃ τὴν 25 'Ιανουαρίου (ἡμέραν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματός του.) 'Αφ' οὗ πρῶτον ἔπιε τὸν καφέν του,—διὰ νὰ τῷ 'περάσῃ ἀναμφιβόλως τὸ τεργιακλίκι του—διὰ ν' ἀποφύγῃ ὅ,τι ἡ συνείδησίς του τὸν ἔτυπτε νὰ πράξῃ, εἰσῆλθε κρύφα καὶ ἀκροποδητὶ ἐντὸς τοῦ ἁγ. Βήματος, ὅπου ὁ ἱερεὺς ἡτοίμαζε τὰ τῆς προσκομιδῆς καὶ ἰδὼν τὴν προσφορὰν σχισμένην εἴς τι ἄκρον, ἁρπάζει ἐκ τῶν μαλλίων τὸν δυστυχῆ παππᾶ 'Ιωάννην, τὸν ταράττει, καί, ἐκ-

Φαίνεται δὲν ἀνέγνωσε τὴν τοῦ Εὐαγγελίου,
ἐκείνην τὴν περικοπὴν τὴν θείαν τοῦ Κυρίου.
«Ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ ῥακά, μωρὲ ἢ ἄλλο,
ἔνοχος εἰς τὴν γέενναν ἔσεται» (1) δίχως ἄλλο.
Ἢ μήπως ἐφαρμόζεται 's τοὺς ὑποδεεστέρους,
καὶ ὄχι εἰς τοὺς κληρικοὺς τοὺς ὄντας ὑπερτέρους;
Οἱ δυστυχεῖς μας Κασσανδρεῖς! ποτὲ δὲν θ' ἀποκτήσουν
ἀρχιερέα ὡς ποθοῦν ἕως οὗ ἀπαυδήσουν,
Καὶ ἐκζητήσουν ἀλλαχοῦ κάμμίαν προστασίαν,
ἢ ἴσως καὶ νὰ ἑνωθοῦν μὲ ἄλλην ἐκκλησίαν.

κενώσας κατὰ τῆς κεφαλῆς του ὅλην χύτραν ὕβρεων καὶ ἀναθεμάτων, ἀπῆλθεν, ἀφήσας τοὺς συνελθόντας χριστιανοὺς εἰς τὰ κρύα τοῦ λουτροῦ. Παραπλήσια τούτων κατώρθωσε καὶ εἰς Κάψόχωραν κατὰ τοῦ παππᾶ Μιχάλη, ὃν περ ἐποίησε καὶ ἀργόν· καὶ πότε; τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου (18 Ἰανουαρίου) καθ' ἣν πανηγυρίζει ἡ ἐκκλησία τοῦ χωρίου· καὶ διατί νομίζετε; διότι, τῇ 17 Ἰανουαρίου καταπεσούσης πολλῆς χιόνος, μέχρι γόνατος, ἐσήμανεν, ἅμα ἀνατειλάσης τῆς ἡμέρας, καὶ οὐχὶ τὸ μεσονύκτιον, ὡς ἤθελεν ὁ πανιερώτατος. Ὅθεν ἀργοῦ καταστάντος καὶ ἑπομένως μὴ δυναμένου βαπτίσαι τὸ ἀρτίτοκον τοῦ Νικολάου Γεωργίου ἢ Χαδουλοόδη, κινδυνεῦον, ἀπεβίωσεν αὐτὸ ἀβάπτιστον. Ζητήσαντες κατόπιν νὰ τὸ θάψωσιν, εἶπον τῷ μητροπολίτῃ, ὅτι ἔμεινεν ἀβάπτιστον. «Καὶ δὲν το ἐβαπτίζετε, εἶπεν, εἰς τὸν ἀέρα;» — Ἰδοὺ καὶ νέος τρόπος βαπτίσματος, ἄγνωστος εἰσέτι καὶ αὐτοῖς τοῖς δυτικοῖς. — «Διαβάσατέ του μίαν παράκλησιν, ἀντὶ νεκρωσίμου ἀκολουθίας, καὶ θάψατέ το.» «Ἑνὸς ἀτόπου δοθέντος, μυρία ἕπονται,» λέγει ὁ λόγος. — Ταῦτα πάντα ἰδόντες πολλοί, ἐκ τῶν συνελθόντων εἰς τὴν πανήγυριν Πολυχρονιτῶν, ἔβλεπον κατόπιν ἐκ τῶν οἰκιῶν των διερχόμενον τὸν μαθητὴν τοῦ κρατίστου διδασκάλου τοῦ χωρίου των, χωρὶς κἂν ἁπλῶς νὰ τὸν χαιρετίσωσιν! Ἰδοὺ κύριοι Κασσανδρεῖς! «ἔδωκεν ὑμῖν ὁ Θεὸς ἄρχοντα κατὰ τοῦ θυμοῦ του,» ὅπως ἐκ τῶν παρόντων εἰς μνήμην ἔλθητε τῶν προτέρων. (Ὡσηὲ Κεφ. ΙΓ΄. 11.)

(1) Ματθ. Ε΄. 22.

—Καθὼς πρὸ χρόνων ἔπραξαν τοῦτο αὐτὸ ἐν μέρει,
κ' ἐτράπησαν ἄλλην ὁδὸν 'ποῦ εἰς λειμῶνα φέρει.
Εὑρόντες δὲ καὶ κήρυκας πάνυ ἠθικωτάτους·
πρὸς τοὺς πτωχοὺς δὲ συμπαθεῖς καὶ εὐσπλαγχνικω-
[τάτους.
Λαβόντες δ' ὡς παράδειγμα τὸν βίον τῶν ἰδίων,
ἰδοὺ καὶ ἀπεσκίρτησαν τινὲς ἐκ τῶν πατρίων.
Πλὴν τώρα κι' αὐτοὶ ἔρημοι εἶναι ἄνευ προστάτου
πλανῶντ' ὡς ἄπτερον πουλί,'ποὺ φύγ' ἀπ' τὴν φωλήτου!—
—'Εμίσησαν τὸν Χρύσανθον γιὰ τὸ ὀξύθυμόν του·
ὁμολογεῖ ἡ Ἄθετος τοῦ νῦν τὸ βλάσφημόν του.(1)
Ὅταν τὸν προσεκάλεσε διὰ τὴν δίκην 'κείνην,
'θυμεῖται ποῦ τὴν ἔστειλε νὰ 'βρῇ δικαιοσύνην;
'Σ τὸ διάβολο!—καὶ ἔτρεξεν ἀμέσως 'ς τὸ μετόχι,
χωρὶς νὰ ξεπεζεύσῃ κἄν·—εἶπε, «δὲν στέκω· ὄχι!»
Ἂς μάθουν ποιὰ ὠφέλεια αὐτοὺς τοὺς περιμένει·
ἰδοὺ τί ἐν ἐπιστολῇ ἀρχαίᾳ γεγραμμένη.
«Ὅποιος εἰς μετέωρον κάθηται 'ψηλὸν θρόνον,
»Καὶ θεωρεῖ ὑπέρτερον τὸν ἑαυτόν του μόνον·
»Καὶ ὅσους εἶναι χαμηλά, καὶ τἀληθὲς λαλοῦσι,
»δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται διόλου νὰ ἀκούσῃ.
»Τί ὄφελος παρὰ τοιοῦτ' ἀνδρὸς τῆς ὁμιλίας,
»θὲ νὰ προκόψ' εἰς τοὺς κοινούς;—ἂς εἶπ' ὁ Κασσαν-
[δρείας.»(2)

(1) Τῷ σαββάτῳ τῆς ἀκαθίστου ἱερουργήσαντος τοῦ Σ. Μητροπολίτου Κ. Γρηγορίου ἐν τῷ ῥωσσικῷ μετοχίῳ δὲν ἀπέλειψεν ἡ βλασφημία ἐκ τοῦ στόματός του ἀπ' ἀρχῆς ἕως τῆς διανομῆς τοῦ θείου ἀντιδώρου, τοῦτ' ἔστιν εἶπε πλειστάκις τὸ «διάβολος, διάβολος» παρὰ τὸ «Κύριε ἐλέησον» παρὰ τὸ «εὐλογημένοι χριστιανοί.»

(2) «Ὑψηλῷ δὲ καὶ μετεώρῳ ἄνω που καθημένῳ καὶ διὰ »τοῦτο ἀκούσιν τῶν χαμόθεν αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν φθεγγομένων »μὴ δυναμένῳ, τί ἂν γένοιτο ὄφελος τοῖς κοινοῖς, παρὰ τῆς »τοῦ τοιούτου ἀνδρὸς ὁμιλίας;» (Μέγ. Βασιλ. 'Επιστολὴ σιβ'. πρὸς

Πρὸς δύσιν, παρὰ τῇ σχολῇ, εἷς πλάτανος ὑψοῦται,
αὗτινος τῆς γεννήσεως τὰ ἔτη δὲν θυμοῦνται.
Ἐὰν ὡς συμπεραίνεται δὲν εἶν' ἐτῶν χιλίων,
θὰ ὑπερβαίνῃ βέβαια τὰ τῶν πενταχοσίων.
Ὑπὸ τοὺς δασεῖς του κλῶνας, οἱ προὔχοντες τὸ πάλαι,
ὁπόταν ἀνεφαίνοντο τίποτ' ἀνεμοζάλαι,
Ἐκεῖ ὅλοι συνήρχοντο μικροί τε καὶ μεγάλοι,
ἅμα κατὰ περίστασιν ὁ πρῶτος τοὺς ἐκάλει.
Καὶ ἐλευθέρως ἕκαστος ἔλεγε τί ἐφρόνει,
καὶ ἐπεκράτει τῶν γνωμῶν ἡ καλλιτέρα μόνη.
Καὶ συνεκρότει, ὡς εἰπεῖν, κ' ἡ Βάλτα κατ' ἰδίαν,
ὡς καὶ τὰ ἄλλα τὰ χωριά, μίαν δημοκρατίαν.
Ἀκόμη μέχρι σήμερον ἐκεῖ συνεδριάζουν,
τὰ παλαιὰ συστήματα ὡς ἔγγιστα ἀκμάζουν.
Ὅλοι χαμαὶ καθήμενοι προσεπιβάλλουν φόρους,
κατὰ τὰ διατάγματα τοῦ Κράτους καὶ τοὺς ὅρους.

τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης Δάμασιν.) — Γνωρίζομεν, θὰ κατεξαναστηθῇ κάθ' ἡμῶν ἡ Α. Πανιερότης· ἀλλ' εἰπόντες ἅπαξ ὅτι θὰ βαδίσωμεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀληθείας, ἄνευ διακρίσεως προσώπων, τάξεως, ἢ βαθμοῦ, λυπούμεθα, διότι δὲν δυνάμεθα νὰ παρεγκλίνωμεν ταύτης, πρὸς χάριν Της. Διό, διὰ τὸ προταττόμενον γνωμικὸν τοῦ φωστῆρος τῆς ἐκκλησίας μας, προλαμβάνομεν ἀπὸ τοῦδε, νὰ ὑπενθυμίσωμεν Αὐτῇ, τὰ κατὰ τὴν συγκροτηθεῖσαν ἐν Βάλτᾳ, περὶ τῆς ἐπὶ ἐξαπατήσει δίκης, Γεν. Συνέλευσιν. Ἔναυλοι ὑπάρχουσιν εἰσέτι αἱ λέξεις αἱ κατὰ τοῦ Κ. Ἀλεξοῦ Γ. Ἀγγέλου, καὶ λοιπῶν Ἀζάζων, δίκην κεραυνοῦ ἐκσφενδονιζόμεναι, δικαιολογουμένων περὶ τῆς μὴ ἀποπερατώσεως τῆς σκανδαλωδεστάτης ἐκείνης ὑποθέσεως. «Σοὺτ —ξεύρεις;—εἶμαι μητροπολίτης.» παταγωδῶς κατ' αὐτῶν ἐπανελαμβάνοντο, μέχρις ὅτου ὡμολόγησαν, ὅτι ἔσφαλαν· ἐν ᾧ πράγματι τὸ σφάλμα ἐκσδάρυνε τὸν ἴδιον μητροπολίτην, τὸν ὑπὲρ τοῦ τὴν νέαν ἐξαπατήσαντός δικηγοροῦντα, καὶ περιπλέξαντα τὴν ὑπόθεσιν διὰ τῶν ἀντιφατικῶν ἀποφάσεών του. Πρώτην φορὰν εἴδομεν τότε, νὰ λαμβάνῃ θέσιν ὑπερασπιστοῦ ἑνὸς τῶν διαδίκων, ἀπόντος μάλιστα, ὁ ἴδιος δικαστής!—Μὴ χειρότερα εὔχεσθε, δυστυχεῖς Κασσανδρεῖς!

Ἐκεῖ ἀποφασίζονται κ' αἱ μεταξὺ τῶν δίκαι·
καὶ δίδεται τὸ δίκαιον εἰς ὅντινα ἀνῆκε. (1)
Πλὴν ὅμως ἡ Συνέλευσις ἐν ᾧ ἀκόμη μένει,
ἐξ ἄλλου πλησιέστατα ἓν ἄτοπον συμβαίνει.
Νέοι τινὲς ἀκμάζοντες ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν,
κ' οἰκοκυραῖοι σὺν αὐτοῖς ζῶντες εἰς συζυγίαν,
Παίζουσιν ὡς παιδάρια παιγνίδια τῶν παιδίων·
»τὴν παππαδίτζα» μάλιστα παιγνίδι γυναικεῖον.
Ὁπόταν ἡ ἀνάπτυξις τῶν νέων προοδεύσῃ,
καὶ ταῦτα θὰ ἐξαλειφθοῦν πρὶν ὁ αἰὼν ἐκπνεύσῃ.
Πρὸς τούτοις κ' ἄλλα μὲ καιρὸν θὰ τακτοποιηθῶσι,
ὅταν νόμοι καὶ χάττια 'ς ἐνέργειαν ἐμβῶσι.
Καὶ ἐκτελῶνται ἀκριβῶς μετὰ εἰλικρινείας,
καὶ ὄχι ὅπως σήμερον μετὰ θρησκομανίας.
Ἧς ἕνεκεν αἱ ἀγαθαὶ προθέσεις τοῦ Ὀσμάνου,
τοῦ φιλολάου καὶ κλεινοῦ Ἀπτοὺλ Ἀζὶζ Σουλτάνου,
Παρεξηγοῦνται ἐμπαθῶς καὶ παραλλάσσουν θέσεις,
κι' ἀντὶ συνδέσμου διαιροῦν τὰς μετ' ἀλλήλων σχέσεις.
—Ὑπὸ τὸν πλάτανον αὐτὸν ὑπάρχει καὶ ἡ βρύσις,
ἐξ ἧς τρέχει ἡδύτατον νερὸν εἰς ἀναψύξεις.
Πλησίον 'κεῖ τῆς βρύσεως ἔχουσι κ' ἕνα κῆπον,
μὲ διάφορα μποστανικὰ ἀρκετὰ γιὰ τὸν τόπον.
—Εἰς μέρος τἀνατολικὸν ἔχουν τὴν ἐκκλησίαν,
ἐν ᾗ προσέρχετ' ὁ λαὸς εἰς τοῦ Θεοῦ λατρείαν.
Ἐμπεριέχεται ἐντὸς ἰδίου περιβόλου,
μὲ σπίτια δὲν συνέχεται τὰ πέριξ ὅλως δι' ὅλου.
Εἶναι καλὴ εὐρύχωρος καὶ ἀσφαλῶς κτισμένη,
ἡ σκέπη της ἐπὶ στηλῶν ὀκτὼ στερεωμένη.
Ἔχει κωδωνοστάσιον μέτριον εἰς τὸ ὕψος (*).
μὲ κώδωνα ὃς προσκαλεῖ εἰς προσευχὴν τὸ πλῆθος.

---

(1) Ταῦτ' ἐγράψαμεν πρὸ τῆς συστάσεως τῶν Μετζλισίων.
(*) Ἤδη κτίζουσιν ὡραῖον καὶ ὑψηλὸν κωδωνοστάσιον.

Καὶ αὕτη εἶν' ὡς κ' αἱ λοιπαὶ ὅλαι τῆς χερσονήσου,
δὲν ἔχει τι καλλίτερον· καὶ θεωρεῖτ' ἐξ ἴσου.
Μ' ἐκείνην τῆς Καψάχωρας· καὶ μόνον ὑπερέχει
'ς τὸ μέγεθος ἀνάλογον τοῦ πλήθους ὅπερ ἔχει.
Ὅθεν ἀδίκως δι' αὐτὴν θενὰ μακρηγορήσω·
θὰ ἀντιγράψω τὰ αὐτὰ ἂν τὴν ἐξιστορήσω.
Παρὰ τὴν Βάλταν συνεχῶς εἶν' κατερειπωμένα,
πάμπολλα παρεκκλήσια· ὅλως ἐκτεθειμένα.
Καὶ τοῦ ἁγίου βήματος ἀκόμ' αἱ ζωγραφίαι,
εἰς ἀνδρὸς μῆκος φαίνονται· ἀλλ' ἄμορφοι, ἀλλοῖαι!
Πλὴν τῶν περιττωμάτων φεῦ! ἐγένοντο δοχεῖα!
ἀνθρώπων τε καὶ τῶν κτηνῶν μόνα κοπροδοχεῖα.
Τινὰ δὲ χρησιμεύουσι καὶ ὡς νεκροταφεῖα,
δὲν φαίνονται πλὴν ἔχοντα τοιαύτην σημασία.
¿Δὲν ἠμποροῦν νὰ τειχισθοῦν μὲ μίαν δύο φράκτας;
δὲν εἶν' πλέον χριστιανοὶ ἄνδρες ἐντὸς τῆς Βάλτας;
Οὐδεὶς ποτὲ δὲν 'πέρασεν ἐκ τῶν 'Αρχιερέων;
Δὲν 'κέντησαν τὴν ὄσφρησιν αὐτῶν ὡς θνησιμαῖον;
Τί; μόνον κ ο ρ δ α ρ ί σ μ α τ α! εἶμαι Μητροπολίτης!
εἰς ταῦτα δὲ νὰ φαίνεται ἁπλοῦς τις παροδίτης;
—Πέριξ τῆς Βάλτας φαίνεται κατάφυτον πεδίον
ἀμπέλων, δένδρων ἀρκετῶν μετὰ σικυηλάτων.
Τούτων τὰ περισσότερα εἶναι συκομωρέαι·
καλῶς περιποιούμεναι ὡς φυτευθεῖσαι νέαι.
Τὰ δὲ λοιπὰ διάφορα εἶναι ὀπωροφόρα,
εἰς χρῆσίν των ἀνάλογα, κ' οὐχὶ προσοδοφόρα.
—Τὸ κλῖμά της εἶν' εὐκραές· κ' ἂν δὲν εἶν' ἐκ τῶν πρώτων,
δὲν ἐπιφέρει πλὴν αὐτὸ τὰς νόσους τῶν κατοίκων.
'Αλλ' ἡ ἀγροτικὴ ζωὴ μὲ τὴν ὁποίαν ζῶσιν,
ὅπου πάντες εἰς τοὺς ἀγροὺς τὸ θέρος ξενυκτῶσιν.
Κοιμώμενοι 'ς τὸ ὕπαιθρον κατακοπιασμένοι,
ἑλονυκτὶς δὲ ἀσκεπεῖς, καί τοι καθιδρωμένοι.

Διὸ, κατὰ τὸν Αὔγουστον, οἱ πυρετοὶ δὲν λείπουν,
κι' ἂν δὲν κληθῇ τις ἰατρὸς, τοὺς συγγενεῖς των θλί-
[βουν!
Ἀλλὰ, καὶ ποῦν' ὁ ἰατρὸς; ἀπέκτησαν τοιοῦτον;
εἰδότα τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης τὸν πλοῦτον;
Οὐδέποτε ἀπήλαυσαν· ἀλλ' ἕνα, ὃς ὑπῆρχε
'ς τὴ Φούρκα προσεκάλει εἷς ὅστις ἀνάγκην εἶχε.
Τὸν προσεκάλουν πλὴν κι' αὐτὸν, ὁπόταν εἰς τὰς θύ-
[ρας
παρίσταντο κ' οἱ ἱερεῖς μὲ θυμιατὸ 'ς τὰς χεῖρας.
Οὕτω πολλοὶ μετήλλαττον τὸν βίον των προώρως,
πρὶν φθάσῃ ὁ τοῦ γήρατος καὶ φυσικός των ὅρος.
—Πολλοὺς πολλάκις ἤκουσα εἰς τἄλλα τὰ χωρία,
νὰ λέγουν· «σὰν θέλ' ὁ Θεὸς, ἔρχεται θεραπεία.»
Οἱ ταῦτα πλὴν προτείνοντες, μετ' ἄκρας εὐηθείας,
ἦσαν οἱ κατεχόμενοι ὑπὸ τῆς ἀμαθείας.
«Μάτην λοιπὸν, ὦ Κύριοι, διέταξεν ὁ πλάστης,
ν' ἀναφυοῦν τὰ βότανα ἐπὶ τῆς γῆς μας ταύτης;
Πῶς; εἶναι ἐπινόημα ἡ ἐπιστήμη αὕτη,
ἀνθρώπινον, ἄνευ Θεοῦ, τοῦ θείου Ἱπποκράτη;
Οἱ πρόγονοί μας ἔλεγον οἱ ἔνδοξοι ἐκεῖνοι,
σὺν βοηθείᾳ Ἀθηνᾶς καὶ χεῖρα ἅμα κίνει.
Παρακαλεῖτε τὸν Θεὸν, νὰ παύσῃ μὲν τὴν μῆνιν,
ἀλλ' ἔχετε καὶ ἰατρὸν 'ς τοῦ ἀσθενοῦς τὴν κλίνην.
Ναί! κάμνετε εὐχέλαια, κάμνετε ἀγρυπνίας,
δίδετε πλὴν καὶ φάρμακα κατὰ τῆς ἀσθενείας.
=Οἱ τοῦ χωρίου κάτοικοι, οἵτινες συμποσοῦνται,
σχεδὸν ὡς πεντακόσιοι περίπου ἀριθμοῦνται.
Δὲν εἶναι τόσον εὐτραφεῖς, πλὴν ἔχουν κ' εὐρωστίαν.
σπανίως τις νὰ προσβληθῇ ἀπὸ νόσον χρονίαν.
Εἶν' εὐσεβεῖς, φιλόχριστοι· πλὴν ὄχι ὅμως ὅλοι·
εἴς τινας δὲν ἰσχύουσιν οἱ τῶν Συνόδων ὅροι.

Φρονοῦν ὡς Εὐαγγελισταί, ὥσπερ φρονοῦν οἱ Ἄγγλοι·
κι' ἂν δὲν ἐπρολαμβάνετο, θὰ 'φρόνουν κι' ὅλ' οἱ ἄλλοι.
Πλὴν πταίουν ἄρά γε αὐτοὶ ἢ οἱ Ἀρχιερεῖς μας,
οἵτινες τὸ παράδειγμα δίδουν τῆς ἀγωγῆς μας;
Ποῖός ποτε ἐφρόντισε τὸν λόγον νὰ κηρύξῃ,
καλῶς πολιτευόμενος νὰ τοὺς ὑποστηρίξῃ;
Τίς ποτε 'καλλιέργησε τὸ τῶν κατοίκων πνεῦμα;
καὶ τίς δὲν παρεξήγησε τοῦ Νόμου μας τὸ γράμμα;
Ποῖός ποτε δὲν ἔλαβε μέρος εἰς μιὰ μερίδα,
καὶ δὲν ἐδιχοτόμησεν εἰς δύο τὴν πατρίδα;
Πόθεν τὰ τόσα σκάνδαλα κ' αἱ τόσ' ἀνωμαλίαι,
αἵτινες ἀναφύονται σπουδαῖαι ἢ γελοῖαι;
Ποῖος δὲν κατεδίωξεν, εἴτινα εὐτολμοῦντα,
μὲ σέβας τὰς παρεκτροπὰς αὐτοῦ παρατηροῦντα;
Οὐδείς· ἐπαναλέγομεν, οὐδείς ποτε ἐστάθη,
ὥσπερ πατὴρ φιλόστοργος, σύμβουλος χωρὶς πάθη.
Αὐτὰ κάμνουν τοὺς δυστυχεῖς συχνὰ νὰ ἐκζητῶσι,
ν' ἀπαλλαχθοῦν ἐκ τοῦ ἑνὸς κ' ὑπ' ἄλλον νὰ τεθῶσι.
Καὶ δι' αὐτὸ μ' ἀναφορὰς, 'ξοδεύοντες καὶ λίρας,
προσμένουν νέον Σώζοντα, μ' ἐσταυρωμένας χεῖρας!
Κἂν τώρα, πλὴν ἐπέτυχον; αὐτοὶ ἂς ὁμιλήσουν·
ἢ κάλλιον τὰ πράγματα αὐτ' ἂς ὁμολογήσουν.
—'Σ τὴν Ἐκκλησίαν τρέχουσιν ὅλοι μὲ προθυμίαν,
κι' ἀκούουν μὲ εὐλάβειαν τὴν θείαν λειτουργίαν.
Σπανίως νὰ ἀποχωρῇ κανένας πρὸ τοῦ τέλους,
ὡς ἀλλαχοῦ (1) κεντούμενοι ὑπὸ ὀξέος βέλους.
Τὰς ἑορτὰς φυλάττοντες παίζουν διασκεδάζουν·
οὐχὶ καὶ νὰ μεθύωσι· 'ς τοὺς πότους δὲν συχνάζουν.
Τὰς ἐπισκέψεις συνηθοῦν κι' αὐτοὶ ἀδιαλείπτως,
καὶ ἐναλλὰξ τῶν οἴκων των διέρχονται εὐτάκτως.

---

(1) Ὅρα περιγραφὴν Λιτοχώρου σελ. 29. Σ. τ. Σ.

Τὴν τεσσαρακονθήμερον κρέας δὲν καταλοῦσι·
μάλιστα ἂν δὲν 'βρίσκεται τότε δὰ τὴν κρατοῦσι.
Δὲν εἶναι ὅμως γενικόν.—Δὲν ὁμιλῶ μὲ πάθος·
εἴθε εἰς ὅ,τι ἄτοπον κ' εἰς τοῦτο νἄχω λᾶθος.
Ἡ ἠθικὴ ἐντὸς αὐτῶν 'βρίσκει ἀρκοῦντα τόπον,
ὅσον νὰ εὕρῃ δύναται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.
Ἂν δὲν ἦναι ἀκμάζουσα δὲν εἶν' καὶ πεπτωκοῖα·
θεωρουμένων γενικῶς ἐπέχει τὰ πρωτεῖα.
Εἶναι οὐχ ἧττον φίλεργοι τῶν ἄλλων ἐντοπίων·
ἐν ᾧ πρὶν μόλις ἔτρεφον μυίας τῶν μελισσίων.
Ἐδῶ ηὐτύχησα νὰ 'δῶ, ἕνα ἐκ τῶν προὐχόντων·
συνεργαζόμενον τὴν γῆν μετὰ ἀροτριώντων.
Τότε δὴ τὴν πανήγυριν τὴν τῶν Σινῶν 'θυμήθην,
ὁποίαν τὴν ἀνέγνωσα καὶ κατεσυγκινήθην.
Ἤτοι· αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῇ ὥρᾳ τῶν σπορίμων,
μετὰ τῶν ὑπουργῶν αὐτοῦ καὶ πολλῶν ἐκλεξίμων.
Διευθετεῖ ὁ ἴδιος αὐτὸς τὸ ἄροτρόν του,
καὶ σπείρει δυὸ τρεῖς αὔλακας εἰς ἕνα τῶν ἀγρῶν του.
Ἵνα τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς τὴν ἐνισχύσῃ,
κι' ὡς ἐργασίαν ἔντιμον εἰς ὅλους καταδείξῃ.
—Εὖγε ὦ ἀξιότιμε ἄνερ ὅστις κι' ἂν ἦσαι
σὺ δὲ ἂν σὲ ἀπήντησα βεβαίως θὰ θυμῆσαι·
Ἂν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ βίου σου τοῦτο ἐξηκολούθεις,
βεβαίως θὰ ἀπέφευγες ἀναξιοπαθήσεις.
Οὐδὲ τοὺς καταδιωγμοὺς ἤθελες ὑποφέρει,
καὶ δόξαν καὶ ὑπόληψιν πλείω ἤθελες χαίρει.
Κι' ἂν μέγας ὀνομάζεσαι τότε πλέον μεγάλος
ἦσο πραγματικώτατα σὺ μόνος κι' ὄχι ἄλλος.
—Πολὺ ἀργὰ ἐννόησαν τῆς γῆς τὰς ὠφελείας,
καὶ καταγίνονται πολὺ ἤδ' εἰς καλλιεργείας.
Μέχρι τινὸς οἱ Βαλτινοὶ παρέργως τὴν θεώρουν,
κ' εἰς ἄλλα ἔργ' ἀνωφελῆ σχεδὸν 'νεφελοπόρουν.

'Αλλὰ ἀφ' οὗ ἐννόησαν τῆς γῆς των τὴν ἀξίαν,
δευτέρου λόγου θεωροῦν τὴν μελισσοτροφίαν,
Ἥτις ἐνίοτε πλουτεῖ μὲν τὸν ἰδιοκτήτην,
πολλάκις τῆς πενίας πλὴν τὸν κάμνει καταδύτην.
Διὸ καὶ ἐπεδόθησαν ὅλ' εἰς τὴν γεωργίαν,
καὶ δὲν ὑπάρχει οὐδὲ εἷς χωρὶς περιουσίαν.
Περιποιοῦνται ἀρκετὰ τὴν βαμβακοφυτείαν,
καὶ τῆς μετάξης μάλιστα τὴν σκωληκοτροφίαν.
Κάμνουν γεννήματ' ἀρκετά· ὡς σῖτον καὶ βαμβάκι·
σησάμι κάμνουν μέτριον καθὼς καὶ καλαμβόκι.
—Εἴπομεν· ὅλοι γενικῶς ἔχουν κἂν ἓν χωράφι·
πλὴν μήπως οἱ καλόγηροι ἐκάμασιν ἰ ν σ ά φ ι;
Κι' ἂν θέλων νὰ ταὐξήσωσιν εὑρίσκων κἂν ἕνα στρέμμα;
τοὺς ἄφησαν τὰ κόκκαλα δὲν ἔχουν πλέον αἷμα.
'Εκτὸς τῶν ὅσα πρόπαλαι τοῖς δώρησαν οἱ κοῦφοι,
ὅπως τρώγουν καὶ πίνωσιν οἱ ἅγιοι ταρτοῦφοι.
'Ακόμη δὲν χορταίνουσιν· ἀλλὰ καὶ τἄλλο μέρος
θέλουν νὰ τἀφαιρέσωσι νὰ μὴ τοῖς δίδῃ βάρος.
Δηλαδὴ οἱ διδάσκοντες οὗτοι ἀκτημοσύνην,
θέλουν νὰ ἐφαρμόσωσι 'ς αὐτοὺς πρῶτον ἐκείνην.
Τέσσαρα πεμπτημόρια οἱ μοναχοὶ ὁρίζουν
τῆς νήσου· καὶ τὰ σύνορα πάλιν μετατοπίζουν.
Θέλουν ἂν ἦναι δυνατὸν νὰ τοὺς περιορίσουν,
ἐντὸς αὐτῶν τῶν οἰκιῶν μόλις νὰ βηματίζουν.
Τὸ τρόπαιον 'ποὺ ἔστησε μέσον τοῦ Παρθενιώτη (1)·
καθεύδειν τούτους οὐκ ἐᾷ ὁ τοῦ Κωνσταμονίτη!

---

(1) Χωρίον τῆς Μακεδονίας κατάντικρυ τῆς Καψοχώρας ἔχον δίκην μετὰ τῆς μονῆς Κωνσταμονίτου περὶ τῶν ἰδιοκτησιῶν ἀπεξενώθη πάσης ἰδιοκτησίας, μέχρι σπιθαμῆς γῆς. Ὁ δὲ ἡγούμενος τῆς μονῆς Συμεὼν ηὐδόκησεν, ἐν τῇ πολλῇ εὐσπλαγχνίᾳ του, ν' ἀφήσῃ τοὺς ἐγχωρίους ἐν ταῖς οἰκίαις, ἄνευ ἐνοικίου! Σ. τ. Σ.

Όσα δένδρα τοῖς ἔκοψεν ὁ διάβολος Κούζας,
  ἐδῶ τὰ μετεφύτευσαν· κι' ἅπλωσαν ἤδη ῥίζας.
Όστις ἐτόλμα τὸ αὐτὸ 'ς τὸ Κράτος τῶν Ὀσμάνων,
  θενὰ ἐπωνομάζετο ὁ Μέγας τῶν Σουλτάνων.

. . . .

Ἀφ' οὗ περὶ τῶν μοναχῶν συνέπεσεν ὁ λόγος,
  ἂς ἴδωμεν τῶν πράξεων ποῖος αὐτῶν ὁ ψόγος.
Δὲν ἀναφέρομεν ποσῶς τὰ τῆς διαγωγῆς των,
  ἤτοι τὰ ἀναγόμενα πέριξ τῆς ἠθικῆς των.
— Εἷς λόγος δι' αὐτὴν ἀρκεῖ — ὀλίγα τῶν φρονίμων· —
  ἀδροδιαίτως ἀφ' οὗ ζοῦν νοείτω ὁ νοήμων.
Ἀλλ' ὅσα ἀναφέρονται 'ς τὰς τῶν κατοίκων σχέσεις,
  πῶς ἔχουσιν αἱ μεταξὺ αὐτῶν κ' ἐκείνων θέσεις.
Σχεδὸν αἱ πλεῖσται τῶν μονῶν τῶν τοῦ ἁγίου Ὄρους,
  ἔχουν ἕνα παράρτημα προβλεπτὰς δ' Οἰκονόμους.
Οἵτινες τὰ πακτώνουσι διὰ λογαριασμόν των,
  εἴτε τὰ διευθύνουσιν εἰς βάρος τῶν μονῶν των.
Ὡς εἴπομεν οἱ μοναχοὶ κατέχουν τῆς Κασσάνδρας
  εἰς πέντε ἂν διαιρεθῇ τὰς τέσσαρας μερίδας.
Ὅμως ἡ ἀπληστία των κ' ἡ φιλοχρηματία,
  ὁ τρόπος ὁ φιλέκδικος καὶ ἡ στρεψοδικία,
Ἦθος τὸ ὑπεροπτικὸν καὶ ἡ δολοπλοκία,
  ἡ ἄλογος κι' ἀπάνθρωπος αὐτῶν χαιρεκακία,
Ὑπερβαίνουν πᾶν ὅριον· δὲν ἔχουσιν ὁμοίους·
  ἐκτὸς μὲ τοὺς τῆς Δύσεως ἂν ἁμιλλῶντ' ὁσίους.
Αἱ δίκαι μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν γειτνιαζόντων
  δὲν λείπουν· διεξάγονται ὑπὲρ τῶν μοναζόντων.
Χύνοντες ἄφθονον χρυσὸν ἔχουσι συνηγόρους
  ὑπὲρ αὐτῶν τοὺς ἰσχυροὺς καὶ τοὺς μανδυοφόρους.
Οἱ δὲ πτωχοὶ χριστιανοὶ μάτην ἐπιζητῶσι,
  τὰ τῶν μονῶν χρυσόβουλλα εἰς φῶς νὰ ἐξαχθῶσι.

Καὶ κατὰ ταῦτα νὰ τεθοῦν τὰ ὅρια ἑκάστου·
  λέγουσιν· «ἀπωλέσθησαν ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου.»
Διὰ τοῦ τοῦ Χαρίτωνος πείσματος ἀκαθέκτου,
  τοιοῦτον πέρας ἔλαβεν ἡ δίκη τῆς Ἀθέτου.
Κάποτε δὰ φιλονεικοῦν καὶ περὶ τῶν ὁρίων,
  τῶν ὑπαρχόντων τε καὶ μὴ δασῶν τῶν μετοχίων.
Καὶ ἐξοδεύουν ἀφειδῶς πολὺ παρ' ὅ,τ' ἀξίζουν·
  τὰς ἀξιώσεις δὲ αὐτῶν εἰς τὴν ἰσχὺν βασίζουν.
Μετ' ἀνηκούστου πεισμονῆς τὸ ἓν κατὰ τοῦ ἄλλου
  τῆς Λαύρας ἐδικάζετο μὲ τοῦ ἁγίου Παύλου.
Ἀλλ' ἡ κατὰ τῶν χωρικῶν αὐτῶν πλὴν ἀσπλαγχνία
  εἶν' θηριώδης ἀληθῶς, αὐτόχρημα μανία.
Τῶν Οἰκονόμων ἕκαστος τρέφ' εἴκοσι Κερβέρους,
  'μπορροῦν ν' ἀντιπαραταχθοῦν μὲ θηριωδεστέρους.
Οἵτινες ἐκδιώκουσι μακρὰν τὸν διαβάτην,
  καί τοι ἐπικαλούμενον βοήθειαν·—εἰς μάτην.
Ἂν δὲ εἰς τὸ μετόχιον μὲ κίνδυνόν τις φθάσῃ,
  τὴν πεῖναν ἢ τὴν δίψαν του θέλων νὰ καταπαύσῃ·
Τότ' ἐπιπίπτουν κατ' αὐτοῦ ὡς λύκοι λυσσασμένοι,
  καὶ κάμνουσι τὸ χρέος των, ὡς εἶναι γυμνασμένοι.(1)
Ἂν τύχουν περιηγηταί, κ' ἦναι ἄλλης θρησκείας,
  κι' ὁ Οἰκονόμος τοὺς δεχθῇ, βεβαίως ἐξ ἀγνοίας.
Ἀφ' οὗ τοὺς κλείσῃ πρότερον, ἐντὸς τοῦ δωματίου,
  'ποὺ νὰ μὴ 'βγαίνῃ ὁ καπνὸς ἐκ τοῦ καπνοδοχείου.
Προστάζει τὴν ἀπόλυσιν τῶν σκύλων τῆς ἀλύσου,
  κ' οἱ ξενιζόμενοι τραβοῦν μαρτύριον ἐξ ἴσου! (2)
Ἰδοὺ ἔργα ἐπάξια τῆς θείας μας θρησκείας!
  πῶς ἐκτελοῦν οἱ Μοναχοὶ τὰ τῆς φιλανθρωπίας!

(1) Κατὰ τὸν Αὔγουστον 1868 τοιοῦτόν τι ἔπαθε παρὰ τῶν κυνοφυλάκων τοῦ Μετοχίου Λαύρας ὁ ἐξ Ἀθέτου Ἠλίας Ἀναστασίου, δαγκασθεὶς ἐπικινδύνως. (2) Ὅρα, «Περιήγησις ἐν Μακεδονίᾳ Μ. Δ. Καλοποθάκη. («ὁ Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς» τοῦ 1860 σ. 1173.)

Τῶν Οἰκονόμων δὲ τινὲς προβαίνουν ἔτι μᾶλλον
κατὰ τῶν ζώων, τῶν αἰγῶν, ἵππων, ὄνων, βουβάλων.
Ῥίπτουν πέτρας 'ς τὰ φρέατα, ἕως οὗ γεμισθῶσι,
τὰ ζῶα τὰ τῶν χωρικῶν ἵνα μὴ ποτισθῶσι. (1)
Ἀλοίμονον τοῦ χωρικοῦ 'ποὺ τὸν ἀγρὸν πατήσῃ,
ἢ ἐκ τοῦ δάσους κουμαριᾶς κἀνὲν φύλλον μαδήσῃ.
Ἰσοτιμᾶται ἕκαστον ὡς κόμμι Ἀραβίας·
καλοὶ πλὴν συμβιβάζονται μὲ μιὰ λίρα Τουρκίας. (2)
Ἐκ τῶν ὀλίγων ἕκαστος πλέον ἂς συμπεράνῃ,
ἐὰν ἁρμόζ' εἰς Μοναχὸν παρόμοια νὰ κάμνῃ.
Τοιοῦτοι εἶν' οἱ μιμηταὶ τἀγίου Εὐθυμίου,
οἱ ἐν τοῖς τύποις τοῦ πατρὸς βιοῦντες Παχωμίου.
Τοιοῦτοι εἶν' οἱ Μοναχοὶ οἱ ἐπὶ τῆς Κασσάνδρας·
τἀρνία λύκοι γίνονται, ἅμα ἐκβοῦν τῆς μάνδρας.
Τοιοῦτοι εἶν' οἱ Μοναχοὶ τοῦ σήμερον αἰῶνος,
οἱ τὴν κοιλάδ' ἀφήσαντες ταύτην τὴν τοῦ κλαυθμῶνος.
Οἱ μέχρι χθὲς ἀκτήμονες, τοῦ κόσμου ἀποσχόντες
γίνονται πολυτάλαντοι εἶτα παλινοστοῦντες. (3)
Οἱ ἐντελλόμενοι «ποτὲ μὴ κτήσησθε χρυσίον,
μήτ' ἄργυρον, μήτε χαλκοῦν (ἔστω καὶ ἓν σολδίον).
Μὴ πήραν, ῥάβδον εἰς ὁδὸν, μηδὲ δύο χιτῶνας·» (4)
ἔχουν πλήρες χρυσόδεμα ἔνδον ὑπὸ τὰς ζώνας. (*)

(1) Τοῦτο ἔπραξαν οἱ Οἰκονόμοι Λαύρας, καὶ Ἰβήρων (ἐπονομαζομένου Ἄντερ). (2) Ἂς ὁμολογήσωσι τὰ χωρία Καψοχώρας, ἁγ. Παρασκευῆς καὶ Παλιουρίου γενικῶς, καὶ ἰδίως ὁ Στ. Αὐγεριάδης, Ἀντ. Ἰω. καὶ λοιποὶ ἰδιοκτῆται ζώων, τί ἐδοκίμασαν παρὰ τοῦ Οἰκονόμου Ἄντερ Σεραφεὶμ τῷ 1869.

(3) «Ὡς λυμεῶνες ἀπελαύνονται τῶν πόλεων οἱ ποτὲ σωφρονισταί.» (Νεῖλ. περὶ Μοναστ. ἀσκ. θ'.) Ἐκκλ. Ἱστορ. Κ. Κοντογόνου Τόμ. Α'. σ. 444.)

(4) Ματθ. Κεφ. Ι'. 9. 10.—Λουκ. Κεφ. Θ'. 3. Ι'. 4. καὶ Μάρκ. ς'. 8.

(*) Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς (Περιήγησις ἐν Μακεδονίᾳ Μ. Δ. Καλοποθάκη) τοῦ 1860 σελ. 1126.

Οἱ μέχρι χθὲς ῥακένδυτοι, τὰ φυλακτήριά των
πλατύνουν, μεγαλώνοντες καὶ τὰ ἱμάτιά των. (1)
Οἱ χθὲς κατακλινόμενοι ἐπὶ τοῦ ψιαθίου,
ἱππεύουσιν ἐπὶ χρυσοῦ σήμερον ἐφιππίου.
Οἱ μόλις ἀνακύψαντες ἐκ συρφετώδους ὄχλου,
γίνονται πολυσήμαντοι κ' ὑψαύχενες καθόλου.
Ἐν ᾧ πρέπει ν' ἀπέχωσι τῆς ὑπερηφανίας,
φιλοῦν ἐν ταῖς συναγωγαῖς τὰς πρωτοκαθεδρίας.
Οἱ τοῦ εἰπόντος ὀπαδοί, «ῥαββὶ οὐ μὴ κληθῆτε·
σεῖς τοὺς μικροὺς οἱ μείζονες πάντα διακονεῖτε.»(2)
Ῥαββὶ θέλουν νὰ λέγωνται, μᾶλλον τὸ ἀπαιτοῦσιν,
οἱ ὄντως ἀναλφάβητοι ἰδοὺ θεολογοῦσιν.
Οἱ ἀρνησάμενοι γονεῖς ἀδελφοὺς καὶ οἰκείους,
ὑπηρετοῦνται οἱ πτωχοὶ ἀπὸ καλλιπαρείους.
Τὴν σήμερον ὡς φέρονται οὗτ' οἱ εὐλογημένοι,
ὁ βίος ὁ μοναχικὸς δίλημμα ἀποβαίνει.
Οὕτως αἱ εὐαγεῖς μοναὶ διαφθορᾶς κ' ἀργίας
ἔγειναν καταγώγια «μητρὸς πάσης κακίας.»
Οἱ δὲ τυφλοὶ τί κάμνομεν; τοὺς τρέφομ' ὡς κηφῆνας,
ἵνα μᾶς ἐκδιώκωσι κατόπιν μὲ τοὺς κύνας.
Πολὺ πλὴν παρεκβήκαμεν ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου·
καὶ ἂς ἐπαναστρέψωμεν ἐντὸς τοῦ περιβόλου.

. . . .

Φιλόμουσοι εἶναι σχεδὸν οἱ τῶν κατοίκων πλεῖστοι,
τὴν μάθησιν τὴν θεωροῦν συμπάρεδρον τῇ πίστει.
Φροντίζουν εἰς τὰ τέκνα των ἀνατροφὴν νὰ δώσουν,
τοιαύτην ὥστ' ὠφέλιμα νἆναι 'σὰν μεγαλώσουν.
Διεῖδον ὅτ' ἡ ἀληθὴς ἐκπαίδευσις τῶν νέων
»ἐκκαθαρίζουσα τὸν νοῦν ἀφ' ὅ,τι εἶν' μεμπτέον·
»Καὶ ἡ καλὴ ἀνατροφὴ ἅμα διαμορφοῦσα
»τῶν νεανίσκων τὴν καρδίαν καὶ ἠθικοποιοῦσα·

(1) Ματθ. Κεφ. ΚΓ'. 5. (2) Αὐτ. κγ'. 11.

»Εἶναι ἐκεῖναι αἱ ἀρχαὶ αἵτινες συντελοῦσι,
»ὥστ' αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς εἰς ἓν νὰ ἑνωθῶσι.
»Εἰς τρόπον νὰ ὀρέγωνται καὶ πάντα νὰ ποθῶσι
»ὅ,τι καλὸν, ὅ,τ' ἀληθὲς, καὶ ν' ἀγαθοποιῶσι.
»Ἧτε καλὴ ἀνατροφὴ κ' ἡ ἀληθὴς παιδεία,
»διδάσκουσι τὸν ἄνθρωπον πῶς ἐν τῇ κοινωνίᾳ
»Πρέπει νὰ πολιτεύηται καὶ ὥσπερ ἰδιώτης,
»καὶ ὡς πολίτης ἐν ταὐτῷ ὡς καλὸς πατριώτης,
»Ὡς ἰδιώτης πρὸς αὑτοῦ ὠφέλειαν ἰδίαν,
»καὶ ὡς πολίτης πρὸς κοινὴν τῦ τόπυ εὐτυχίαν» (1).
Διὸ καὶ οὗτοι προσπαθοῦν πάντα νὰ ἀποκτήσουν,
διδάσκαλον παιδαγωγὸν ὅπως αὐτῷ συστήσουν,
Τῶν τέκνων των τὴν μόρφωσιν τὴν ἀληθῆ παιδείαν,
ὥστε νὰ γείνουν εὔχρηστα μέλη 'ς τὴν κοινωνίαν.
Πλὴν κατὰ δυστυχίαν των ὅσῳ κ' ἂν ἐνεργήσουν,
διδάσκαλον δὲν ἠμποροῦν αὐτοὶ νὰ διορίσουν (2).

(1) Εὐαγγελικὸς Κῆρυξ τοῦ 1869 σελ. 449.

(2) Τὴν 12 Ἰουνίου τ. ε. ἐστάλη ἀναφορὰ πρὸς τὸν μητροπολίτην ἐσφραγισμένη ἐξ ὅλων τῶν χωρίων τῆς Κασσάνδρας· (ἐκτὸς Φούρκας καὶ Βάλτας· τῆς μὲν πρώτης ζητούσης με διδάσκαλόν της· τῆς δὲ δευτέρας ὄχι, διότι ἡ Α. Πανιερότης ἐπρόλαβε νὰ γράψῃ εἴς τινας, ὅτι δὲν εἶμαι δεκτὸς εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, δι' οὓς λόγους ἀναφέρω εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τῆς Περιγραφῆς Καψοχώρας) δι' ἧς ἐζήτουν με διδάσκαλον εἰς Βάλταν. Ἡ Α. Πανιερότης, στείλασα τὴν ἀναφορὰν πρὸς τοὺς ἐφόρους καὶ τοὺς προὔχοντας τῆς Βάλτας, ἔγραψεν ὡς διπλωμάτης νὰ λάβωσιν ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν αὐτὴν καὶ ἐὰν ἦναι σύμφωνοι ΟΛΟΙ (δηλαδὴ μέχρις ἑνός· ὅπερ ἀδύνατον) νὰ τῷ γράψωσι τὴν γνώμην των, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς ἄλλους διδασκάλους πρὸς τοὺς ὁποίους ἔγραψε νὰ ἔλθουν ἀπὸ ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΡΗ· (ἀλλὰ ΕΝΑ διδάσκαλον χρειάζονται πανιερώτατε!) ἐν ᾧ πράγματι ὁ παραγγελθεὶς ἐν Θεσσαλονίκῃ περὶ τούτου δὲν εὗρεν ἄχρι σήμερον (14 Ἰουλίου·) ἄλλοτε εἶπεν εἰς τοὺς προτείναντάς με, «ἔγραψα πρὸς τὸν Γ. Ἀγγελί-

Πρὶν ἢ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτῶν σύγκατανεύσῃ,
ἢ οὗτος ἐμπνεόμενος θεόθεν τὸν ἐκλέξῃ.
Ὅστις νὰ ὑποτάσσηται εἰς τὰς διαταγάς του,
καὶ νὰ κηρύττῃ ὡς ὀρθὰς καὶ τὰς παρεκτροπάς του.
Τυφλῶς ὥσπερ αὐλόδουλος νὰ τὸν ἐγκωμιάζῃ,
ἔννομα καὶ παράνομα νὰ ὑπερεκθειάζῃ.
Νὰ τῷ φιλῇ τὸ κράσπεδον, ἢ καὶ τὸ πέδιλόν του,
καὶ πάντα τὸ «Σὺ Κύριε,» νᾶν' ἐπὶ στόματός του.
Νὰ μὴ συνηγορῇ ποτὲ ὑπὲρ ἀδικουμένων·
νὰ μὴ δίδῃ βοήθειαν εἰς καταβεβλημένον.
Ἄλλως τῶν ὅρων ἔφυγε τῶν τῆς διδασκαλίας·
δὲν γίνεται νευρόσπαστον; ὤ! εἶναι ταραξίας!

δην·» ἐν ᾧ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν εἶχεν. Ἰδοὺ πῶς τοὺς φεναχίζει, μέχρις ὅτου πλημμυρίσῃ τὴν ἐπαρχίαν του ἀπὸ Κομπογιαννίτας κλιναύχενας. Διότι καὶ ὁ διδάσκαλος Πολυγύρου Κύριος Παλαμήδης δὲν τῳ ἀρέσει.

Τὸ κατ' ἐμὲ, ὁμολογῶ μυρίας χάριτας τῇ Α. Πανιερότητι, διὰ τὴν τιμὴν ἣν μοι κάμνει. Διότι, ποία ἄλλη μεγαλειτέρα τιμὴ δι' ἐμὲ, ὄντα ἁπλοῦν καὶ οὐχὶ «Θεοῦ διάκονον ἔκδικον· εἰς ὀργὴν τοῖς τὸ κακὸν πράσσουσι,» νὰ φοβῆται τὴν σκιάν μου εἷς μητροπολίτης Κασσανδρείας καὶ νὰ τρέμῃ εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματός μου; Ἐρωτῶ ὅμως, ἡ σχολὴ τῆς Βάλτας εἶναι κοινὴ, ἢ μερική; εἰ μὲν κοινὴ, ἐν τίνι δικαιώματι ἡ Βάλτα ἄγει καὶ φέρει τοὺς διδασκάλους; καὶ ὑπερισχύει ἕνδεκα χωρίων; εἰ δὲ μερικὴ, διατί οἰκειοποιεῖται καὶ συνάζει ξένους φόρους; ἢ μήπως οἱ φόροι προσδιωρίσθησαν εἰς ἐξοικονόμησιν προσώπων, τὸ δὲ σχολεῖον ἐσυστήθη διὰ νὰ ἦναι ὁ σκοπὸς τῶν ἀντεγκλήσεων καὶ ἀντεκδικήσεων; Εἶναι ἱεροσυλία νὰ ἐξοδεύωνται τὰ διὰ τὰ σχολεῖα προσδιωρισμένα χρήματα μάτην—διότι ἡ Βάλτα ποτὲ δὲν ἀπέκτησε πλέον τῶν εἰκοσιπέντε μαθητῶν, ἐξ ὧν τὰ 15 ἔφερον καὶ τὰς κούνιας των — καὶ ἄλλοι νὰ ἐξοδεύωσιν ἀφ' ἑαυτοῦ των· ὡς π. χ. ἡ Ἄθετος, ἥτις συντηρεῖ ἐξ ἰδίων της σχολεῖον, ἐν ᾧ μαθητεύουσι 45 μαθηταί. Διατί δὲ τόσος πληθυσμός; διότι ἔτυχε ν' ἀποκτήσῃ διδάσκαλον, ἐξ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους δὲν χωνεύει ἡ πανιερότης του.

Πλὴν σεῖς, ὦ φίλοι Κασσανδρεῖς, ζητεῖτε ἐπιμόνως
ὅ,τ' ἀπαιτεῖ καὶ ἡ πατρὶς, καὶ τοῦ Θεοῦ ὁ Νόμος.
Ζητεῖτε τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν ὀρθὴν παιδείαν,
ἥτις φέρει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν εὐδαιμονίαν.
Περὶ παιδείας ὅς σκεφθῇ αὐτοῦ τε καὶ οἰκείων,
πράττει κἄτι πλειότερον παρ' ὅ,τι εἶναι θεῖον. (1)
Ἡ εὐτυχία εἰς αὐτὴν στέκει τῆς πολιτείας·
ἡ ἔλλειψις δ' ἐπιβλαβεῖς θὰ φέρῃ συνεπείας.
Ὁπόταν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καλῶς ἐκπαιδευθῶσι,
τότε καὶ τὰ ὑμέτερα θὰ νὰ εὐθυδρομῶσι. (2)
Ἐκ τῆς μελλούσης γενεᾶς, ἥτις ἐστὶν οἱ νέοι,
τὸ πᾶν ἐλπίζει ἡ πατρὶς, καὶ ζῇ καὶ ἀναπνέει.
Εἰς ταύτην ἐναπόκειται ἡ μέλλουσ' εὐτυχία,
τοῦ τόπου ἡ ἀνάστασις ἢ ἅλυσις βαρεῖα.
Ὅθεν ὁπόταν πρόκηται φίλοι περὶ παιδείας,
ἀφήσατε τὰς χαμερπεῖς ψευδοφιλοτιμίας.
Ἀφήσατε τὰ πάθη σας καὶ συμφιλιωθῆτε,
καὶ μόνον τὸν τἀνάντια φρονοῦντα νὰ μισῆτε.
Συνέλθετε, εἶναι καιρὸς, σπουδαίως νὰ σκεφθῆτε,
μὴ ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν συρόμενοι πνιγῆτε.
Ἐκλέξατε διδάσκαλον ἕνα 'ποὺ νὰ 'μπορέσῃ
εἰς τὴν σπουδὴν τῶν τέκνων σας βάσιν στερρὰν νὰ [θέσῃ.
Εἶναι δὲ ἡ τῶν ἀρετῶν βασίλισσα ἀ γ ά π η·
αὕτη τὰ διιστάμενα εἰς ἓν σῶμα συνάπτει.
Νὰ ἐμφυτεύσ' εἰς τὰς ψυχὰς τὴν ῥίζαν τῆς θρησκείας·
τὸ τῆς ἀγάπης αἴσθημα ὑπὲρ τῆς ἀληθείας.

---

(1) «Οὐ γάρ ἐστι περὶ ὅτου θειοτέρου ἂν ἄνθρωπος βουλεύσαιτο, ἢ περὶ παιδείας καὶ αὑτοῦ καὶ τῶν αὑτοῦ οἰκείων.» (Πλάτ. Θεάγ. σ. 122.) (2) «Εὖ μὲν τραφέντων καὶ τρεφομένων τῶν νέων, πάντα ἡμῖν κατ' ὀρθὸν πλεῖ.» (ὁ αὐτὸς Νόμ. 7. σ. 814.)

Ὥστε νὰ θυσιάζωσι προθύμως τὴν ζωήν των,
 προβλέποντες τὴν ἐκ Θεοῦ βεβαίαν ἀμοιβήν των.
Νἆναι ὅλως ἀλήθεια μακρὰν ψεύδους, μωρίας,
 πλάνης καὶ τῶν προλήψεων καὶ δεισιδαιμονίας.
Νὰ ἀγαπᾷ τοὺς μαθητὰς κι' ὄχι νὰ τοὺς μαστίζῃ,
 μηδὲ μὲ μορμολύκεια τὰ τέκνα νὰ φοβίζῃ.
Ἄνδρας τοὺς μεγαλόφρονας καὶ πράξεις τῶν γενναίων
 νὰ ἀφηγῆται ἐπαινῶν ἐνώπιον τῶν νέων.
Νὰ τοὺς προτρέπ' εἰς ἅμιλλαν τιμάς τε καὶ εἰς δόξαν,
 κ' εἰς πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν τὸν ἄνθρωπον τιμῶσαν.
Ἕνα τοιοῦτον δάσκαλον φροντίσατε νὰ 'βρῆτε,
 ἐὰν ποθῆτε εὐτυχῆ τὰ τέκνα σας νὰ 'δῆτε.
Καὶ μὴ ἀκοῦτε τοὺς παιδιῶν τὸ φίλτρον μὴ γευθέντας,
 κι' ἀπὸ τῆς πατρικῆς στοργῆς διόλου μακρυνθέντας.

. . . .

—Ἅπασαν τὴν χερσόννησον δυὸ πάθη τὴν μαστίζουν,
 καὶ δέν τα θεραπεύουσι μ' ὅλον 'ποῦ τὰ γνωρίζουν.
Κ' εἶναι τὰ τρομερώτατα ὅλων τῶν παθημάτων,
 ἅπερ εἶναι τοῦ τόπου των πηγὴ δυστυχημάτων.
Ὡς δυὸ θηρί' ἀτίθασα σπαράττουσι τὸν τόπον,
 καὶ φθίνουν ὥσπερ γάγγραιναι τὰ σπλάγχνα τῶν ἀν-
 [θρώπων.
«Ὁ φθόνος» ὁ ἐπάρατος ὁ τοὺς ἀΰλους τρώσας,
 καὶ γένος τὸ ἀνθρώπινον θανάτῳ παραδώσας.
Ἐξ ἄλλου «ἡ διχόνοια» τοὺς κατακερματίζει,
 τόσον ὥστε καὶ ἀδελφὸν ἀπ' ἀδελφοῦ χωρίζει.
Αὐτὰ κάμνουν τὸν τόπον των καρκινωτῶς νὰ βαίνῃ·
 διότι εἶναι τὸ αὐτὸ ὅταν εἰς στάσιν μένῃ.
Ἂν τις προτείν' ἕνα καλὸν ἄλλος δέν το ἐγκρίνει·
 'ς ὅ,τι προβῇ ἡ μιὰ μερὶς ἡ ἄλλη δὲν ἀφίνει.
Μόλις ἡ μία ἡ μερὶς ἕνα καλὸν ἀρχίζει,
 εὐθὺς ἡ ἄλλη ἕτοιμος τἀναποδογυρίζει.

Πλὴν κάποτε ὑποχωροῦν τὰ κόμματ' ἀμοιβαίως·
 πρῶτος δὲ τὸ παράδειγμα δίδει ὁ ὢν γενναῖος.
Δὲν εἶναι δλ' οἱ ῥίπτοντες τῆς ἔριδος τὸ μῆλον,
 τινὲς τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν ἔχουσι μέγαν ζῆλον,
Εἰς τὰ καλὰ κὴ ὠφέλιμα κὴ' εἰς ὅ,τι ἀποβλέπει
 τοῦ τόπου τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἠθικὴ ἐμπρέπει.
Εἶν' τολμηροὶ ἐλεύθεροι στερροῦ τε χαρακτῆρος,
 κ' εἰλικρινεῖς, δὲν σύρονται ὥσπερ ἀπὸ ῥυτῆρος.
Ἀλλὰ ἐάν τις ὑψωθῇ τῇ καταλλήλῳ θέσει,
 ὁ φθόνος ὁ ἐπάρατος θενὰ τὸν κατατρέξῃ.

. . . .

Ὑπάρχει τις ἐκ παλαιᾶς πρώτης οἰκογενείας,
 καὶ ἐνεργητικώτατος κ' εἰλικρινὴς φιλίας.
Δραστήριος καὶ τίμιος πρώτιστος τῶν προὔχόντων,
 φιλότιμος τῶν μάλιστα ὑπόληψιν χαιρόντων.
Ἐνίοτε πλὴν δυστυχῶς ἐκτρέπεται καὶ οὗτος·
 καὶ ὁ τῆς ἐνεργείας του πολὺς καὶ βαθὺς πλοῦτος,
Πίπτει μετὰ σφοδρότητος καὶ μίσους ἀμειλίκτου,
 κατὰ τοῦ παρεκκλίνοντος τυχὸν μητροπολίτου.
Ἀλλ' ἆρά γε ἐκτρέπεται, ὡς ἀνωτέρω εἶπον,
 ὁπόταν ὡς ἀρχιερεὺς φέρῃ μόνον τὸν τύπον;
Ἀφ' οὗ ὡς λύχνος τίθεται τὸν κόσμον νὰ φωτίζῃ,
 νὰ 'βγάζῃ φλόγας καυστικὰς νὰ τὸν καταφλογίζῃ;
Ὁ τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τῆς ἐλεημοσύνης,
 ὁ ὀπαδὸς τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ τῆς εἰρήνης,
Νὰ δίδῃ τὸ παράδειγμα ὀργῆς καὶ ἀσπλαγχνίας,
 τῆς φιλοχρηματίας τε καὶ τῆς διχοστασίας;
Ἀντὶ νὰ ἦν' ὑπογραμμὸς τῆς ταπεινοφροσύνης,
 νὰ ἦναι τἀπεικόνισμα τῆς ὑψηλοφροσύνης;
Ἀντὶ προθύμως νὰ καλῇ τὰ φῶτα εἰς τὴν χώραν,
 ν' ἀποκοιμᾶται νωχελῶς ὡς ὑπὸ μανδραγόραν;

Καὶ νὰ προβαίνῃ ἔτι πρὸς, ἤτοι νὰ μὴ ἀφίνῃ,
νὰ κράξωσι διδάσκαλον ὁποῖον θέλουν ἐκεῖνοι;
Οὕτω λοιπὸν 'ς τὸ κόκκαλο 'σὰν φθάσῃ τὸ μαχαῖρι,
τότε κι' αὐτὸς ἀνίσταται τὸ ἄνω κάτω φέρει.
Ἕνεκα τούτων καὶ πολλὰς καταδρομὰς ὑπέστη·
κι' ὅτι τῶν ἐναντίων των τὸ φόβητρον κατέστη.
Μικρᾶς τινων παρεκτροπῆς ἢ ὅλου τοῦ χωρίου
τὸ αἴτιον ἐῤῥίπτετο κατ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου.
Εἴτε ψευδῶς εἴτ' ἀληθῶς πολλάκις διεβλήθη
κι' ὅπως φύγῃ τὸν κίνδυνον μόνος του ἐξωρίσθη.
Ὀλίγου δεῖν ἐπάθαινε μεγάλην ἀδικίαν,
κι' ὁ οἶκός του θὰ ἔπιπτεν εἰς πλείστην δυστυχίαν.
Τὸ ἀληθὲς πλὴν εἶν' αὐτὸ, ὅτι τυφλὸς ὁ φθόνος,
τὸ «τὸ συμφέρον προτιμᾶν» αὐτὸς δὲν ξεύρει μόνος.

. . . .

Αἰσθήματα ἀνάξια τῶν μεγαλοφρονούντων,
καὶ τῶν τὰ κοινὰ πράγματα τῆς χώρας διοικούντων.
Εὑρίσκει τις εἰς μερικοὺς ἀπὸ τὴν πάνω σκάλα·
δηλαδὴ εἰς τοὺς προὔχοντας ποῦ χώνονται εἰς ὅλα.
Μπορεῖς νὰ εὕρῃς κόλακα κι' ἄλλα νὰ λέγ' ἐμπρός σου,
καὶ πίσω σου ῥίχνει θηλιὰ ἂν μπορεῖ 'ς τὸν λαιμόν σου.
Ἐκ τούτων πάλιν μερικοὶ ἔχουν λαγοῦ καρδίαν,
φοφοδεεῖς καὶ ἄτολμοι δὲν ἔχουν παῤῥησίαν.
Ἄλλοι πάλιν ἀγράμματοι δὲν ἔχουν οὔτε κρίσιν,
οὔτε οἰκείαν θέλησιν οὔτε τὸν νοῦν εἰς χρῆσιν.
Ὡς ὁ Μοχτάρης νὰ εἰπῶ εἶν' ἀπ' τὰς πρώτας τάξεις·
εἶν' ὅμως ἴσον μὲ μηδέν·—πέμπτος τροχὸς ἁμάξης.—
Εἶν' οἰκοκύρης τίμιος καὶ ὑπόληψιν χαίρει·
πλὴν! —νὰ μοιράσῃ ἄχυρα δυὸ γαδουριῶν δὲν ξεύ-
[ρει.—
Εἶναι ὁ τιμιώτατος ἂν πῇς διὰ ταμίας·
ἀλλ' εἶν' ὁ ἀγροικότατος εἰς τὰ τῆς πολιτείας.

Νὰ τῷ εἰπῇ τις πρόκειται ὁ τόπος νὰ πλουτήσῃ,
ὥστε ὁπού χρυσόστρωτος, ὅλος νὰ καταντήσῃ.
Ἀλλ' εἶν' ἀνάγκ' ἕνα χαρτὶ γιὰ τοῦτο νὰ σφραγίσῃ·
ἄ! μὴ προσμένῃς·—δὲν νοεῖ—φοβεῖται μὴ βολίσῃ!
Καὶ δέν τον κατακρίνομεν· τόσον ὁ νοῦς του φθάνει·
τἀνθρώπου νοῦν καὶ κριτικὸν τὰ γράμματα αὐξάνει.

ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ.

Ἁγία Παρασκευή.

Τὸ χωριὸ 'πὸῦ πρωτοπῆγα, τῆς Ἁγιὰ Παρασκευῆς,
ἔχει σπίτια τινὰ νέα·
πλὴν τὰ πλειότερα ἀρχαῖα,
παλαιᾶς κατασκευῆς.
Κι' ἀπ' αὐτά τινα ἀκόμα, καθὼς εἶναι καὶ τὰ νηά,
εἶν' μονόροφα φκιασμένα,
μὲ σανίδια πετζωμένα,
'λίγα εἶναι χαμογειά.
Παλαιά τε καὶ τὰ νέα ὅλα εἶναι σκεπαστά,
μὲ ἐντόπια κεραμίδια,
'ποὺ τὰ φκιάνουν μαστορίδια,
'ς τὴν Καψόχωρα κοντά.
Τὸ καθὲν εἶν' χωρισμένον μ' ἕνα τοῖχο μεσιακό·
ὅλα ἔχουν δυὸ ὀντᾶδες·
(δὲν μετέχουν ἀδελφάδες)
ἀδελφῶν εἶν' μερτικό.
Τὸ χωρίον διαιρεῖται, (μ' ὅλον ὅτι εἶν' μικρό)
ἀπὸ ῥεῦμα εἰς δυὸ μέρη,
ὅπερ λέγουν «Μεσοχῶρι»
κι' ὅπου στήνουν τὸν χορό.

'Ανατολικὸ τὸ ἕνα, 'λίγο τι ἀνωφερές·
Δυτικὸν εἶναι τὸ ἄλλο,
τὸ ἓν τρίτον, ἂν δὲν σφάλλω·
'λίγο τι κατωφερές.
Τὸ χωρίον κεῖται ἄνω εἰς τὸ ὕψος τοῦ βουνοῦ·
καὶ πρὸς νότον ὁ ὁρίζων,
πέλαγος τὸ κυματίζον,
ἔχει χάριν τοῦ τερπνοῦ.
'Ο ἀὴρ τῆς θέσεώς του εἶναι πάνυ καθαρός·
τὸν χειμῶνα 'λίγο κρύος·
καῦσις φέρεται μετρίως
κ' εἶν' ὁ τόπος 'γιεινός.
'Ως ἐκ τούτου καὶ οἱ ἄνδρες εἶναι εὔρωστ' ὑγιεῖς·
κ' αἱ γυναῖκές των ἐπ' ἴσης,
καὶ αὐτὰς τὰς κάμν' ἡ φύσις
ἡ τοῦ τόπου εὐτραφεῖς.
Μίαν ἔλλειψιν πλὴν ἔχει τὸ χωριὸ σημαντικήν.
Δὲν ἔχει τὸ καλοκαῖρι,
τἀναγκαῖο κρυονέρι·
πίνουν γῆν σταλακτικήν.
Πλὴν ἀλλ' ὅμως τῇ συμπνοίᾳ 'μπορεῖ νὰ διορθωθῇ,
τὸ χωριὸ ἐὰν θελήσῃ·
νὰ γενῇ μιὰ ἄλλη βρύσι
παλαιὰ νὰ ξανοιχθῇ·
Δὲν πιστεύω πλὴν νὰ γένῃ—ἴσως νὰ παραλαλῶ.—
ναί! ἀδύνατο νὰ γένῃ,
ἡ διχόνοια ἐν γένει,
εἶν' ἐμπόδιο εἰς καλό.
'Σ τοῦ χωριοῦ τὴν μιὰ τὴν ἄκρα εἶν' ἡ πρώτη ἐκκλησιά·
ἤδη παρημελημένη
παλαιόθεν κεκτισμένη,
κ' ἔνδοθεν μὲ ζωγραφιά.

Εἰς τὸ δυτικὸν δὲ ἄκρον φαίνεται ἄλλη καινή·
x' εἶναι Βαπτιστοῦ τοῦ θείου,
Ἰωάννου τοῦ Ἁγίου,
ἡ κεφαλικὴ ποινή.
Ἔχ' ἀνάλογο τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος ἀρκετό·
εἶν' εὐρύχωρος γιὰ τόσους,
ἀρκετὴ γι' ἀνθρώπους ὅσους
ἔχει τὸ χωριὸ αὐτό.
Ἔνδοθεν ἔχει ἐλλείψεις, εἶν' ἀκόμη ἀτελής·
Δὲν εἶναι λιθοστρωμένη·
πλὴν καὶ τοῦτο θὲ νὰ γένῃ,
ἂν σταθοῦν ἐπιμελεῖς.
Καὶ τὸ τέμπλεον ἀκόμη καὶ ὁ νάρθηκας αὐτός·
δὲν εἶναι κεχρυσωμένος,
οὐδὲ εἶν' καλλωπισμένος,
ἀλλὰ μόνον σκαλιστός.
Αἱ δεσποτικαὶ εἰκόνες, δύο μόνον εἶν' καλαί·
αἱ δὲ ἄλλαι ἀσυμμέτρως,
εἰσὶ δύσμορφ' ὑπερμέτρως·
μηδαμῶς ὑπερβολαί.
Μάλιστ' αἱ μικραὶ εἰκόνες, ὅσαι εἶν' πρὸς ἀσπασμόν·
εἶναι καθὼς αἱ «Καρτῖναι»
ὁποὺ παραστήνουν 'κεῖναι
ἔρωτος τὸν ἐμπαιγμόν.
Κατὰ μῆκος στηριγμένη, ἐπὶ δὶς δύο στηλῶν,
εἶν' ἡ στέγη· ἄνευ θόλου,
ἐκτυποῖ ὅλως δι' ὅλου,
οὐρανὸν τῶν νεφελῶν.
Τὸ δὲ ἐξωτερικόν της ἄκομψον πλὴν εἶν' καλό·
φαίνεται ὡς ἐκκλησία,
ἀπ' τὰ τοῦ Σταυροῦ σημεῖα,
καὶ ἀπ' τὸ Καμπαναρειό·

Χωρὶς κώδωνα πλὴν εἶναι οὗτος εἶν' εἰς Περασιά, (1)
ὑπὸ στῦλον δεδεμένος·
καὶ καλεῖ, ὡς ὡρισμένος,
τοὺς πιστοὺς 'ς τὴν ἐκκλησιά.
Δῶρον οὗτος ἀπεστάλη παρ' ἑνὸς χριστιανοῦ,
'Αγιοπαρασκευϊώτου
Δημητρίου Χαμακιώτου,
καὶ τοῦ Χῆμ' ἀνεψιοῦ.
Οὗτος ὁ ναὸς ἐκτίσθη, διὰ πάντων συνδρομῆς·
κ' ἐπειδὴ τὰ χρήματά των,
δὲν ἤρχουν 'ς τὰ ἔξοδά των,
τὰ ἐδάνεισαν δυὸ τρεῖς.
Διὰ νὰ τἀναπληρώσουν μέσον τι ἔχουν εὑρεῖ·
ἤτοι, ὅλα τὰ στασίδια
τἄχουν εἰς πλειοδοσία·
κι' ἀγοράζ' ὁποιος 'μπορεῖ.
Μερικοὶ οἱ εὐποροῦντες, οἱ καὶ πρῶτοι τοῦ χωριοῦ·
'πῆρεν ὁ καθεὶς ἀπ' ἕνα·
καὶ τὰ προσδιωρισμένα·
δίδ' εἰς χεῖρας τοῦ κοινοῦ.
Ὁποιος δὲ δὲν ἀγοράζει, ἀποκλείεται λοιπόν·
δὲν ἐμβαίνει εἰς στασίδι·
ἀλλὰ στέκει εἰς τὸ πόδι,
ἐκεῖ που εἰς τὸν Ναόν.
Ὅσα δὲ στασίδι' ἀκόμα στέκουν οὕτω ἀνοικτά,
καὶ δὲν ἦν' ἐνοικιασμένα·
σχεδὸν εἶν' ἐμποδισμένα·
στέκουν οὕτω πως κενά.
Τὸ καθένα ἀπὸ ταῦτα δένουσι μ' ἕνα σχοινί·
κι' ἂν τυχὸν κἀνεὶς θελήσῃ,
τολμηρῶς νὰ εἰσχωρήσῃ,
γίνεται μία σκηνή.

(1) Ἤδη ἔκτισαν ἰδιαίτερον κωδωνοστάσιον.

Οὕτω πως ἡ ἐκκλησία φεύγει τῆς αὐτῆς ἀρχῆς·
δὲν εἶν' ἄρα πανδοχεῖον·
ἀλλὰ ταραχοποιεῖον·
δὲν εἶν' τόπος προσευχῆς.

Τὸ χωριὸ δὲν ἔχει πλέον τῶν σαράντα οἰκιῶν·
καὶ θὰ ἀριθμῇ κατοίκους
ὑπὲρ τοὺς διακοσίους,
μετὰ γυναικῶν παιδιῶν.

Ἔχουσιν οἱ ἐγχωρῖται συμπεριφορὰν καλήν,
ὄχι ἐξευγενισμένην·
πλὴν ἡμιπολιτισμένην,
σύμμετρόν τε καὶ ἁπλῆν.

Πρὸς τοὺς ξένους ἔχουν τρόπους πάνυ ὑποδεκτικούς·
τοὺς καλοῦν εἰς τὰς οἰκίας,
κάμνουσι φιλοξενίας
πλείστας 'ς τοὺς περαστικούς.

Ἀληθῶς αὐτὴ ἡ χάρις 'ς αὐτοὺς εἶν' μοναδική·
αὐτ' ἡ ἐντολὴ τηρεῖται
κατὰ γράμμα κ' ἐκπληροῦται·
εἶναι ἀποστολική.

Ἄγνωστος ὅλως δι' ὅλου τοῦ χωριοῦ των ἂν διαβῇ,
πᾶς τις θὰ τὸν χαιρετήσῃ,
καὶ θὰ τὸν φιλοφρονήσῃ,
'ς ὁποιο σπίτι κι' ἂν ἐμβῇ.

Ὅλοι προθυμοποιοῦνται τίς ἐν πρώτοις νὰ δεχθῇ·
τίς ἐν πρώτοις νὰ ξενίσῃ,
καὶ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ,
κάλλιον 'ποὺ δυνηθῇ.

Χριστιανικὴ τῷ ὄντι γίνεται ὑποδοχή·
κατ' ἐκεῖνον τὸν ἀρχαῖον
τρόπον τὸν ἀβραμιαῖον·
καθὼς λέγει ἡ Γραφή. (1)

Πρῶτα φέρουσι 'ς τὸν ξέναν νίψιμο γιὰ νὰ νιφθῇ,
'ς τὸ τραπέζι ὡς καθίσῃ·
κ' ἔπειτ' ἀφ' οὗ γευματίσῃ,
τοῦτο θὰ δευτερωθῇ.
Εἶναι εἷς ἐκ τῶν προὐχόντων, (1) ὅστις καθημερινῶς,
θἄχῃ ἕνα μ ο υ σ α φ ί ρ η,
'σὰν νὰ ἦναι μοναστῆρι,
καὶ ὁ οἶκός του κοινός·
Κάποτε δυὸ καὶ πέντε συνοδία θὰ 'βρεθῇ·
'μέραις 'κεῖ ἂν γευματίσουν,
ὥστε 'ποὺ ν' ἀναχωρήσουν,
δὲν θὰ δυσαρεστηθῇ.
Φαίνετ' εὔχαρις καθ' ὅλον τὸ διάστημα αὐτό·
κι' ὅλ' ἡ οἰκογένειά του,
εἶναι μὲ τὸ φρόνημά του·
τὸν αὐτὸν ἔχουν σκοπό.
Τὸ φιλοξενεῖν τοὺς ξένους εἶν' μεγάλη ἀρετή.
ὅθεν ἐξακολουθεῖτε·
κ' ἐκ Θεοῦ θ' ἀνταμειφθῆτε·
τῇ ζωῇ τῇ ἀρεστῇ.

. . . .

'Αναμεταξύ των ὅμως ἔχουσι διαφοράν.
διαιροῦνται εἰς φατρίας·
καὶ τυχούσης εὐκαιρίας
δείχνουν μιὰν καταφοράν.
Δὲν ὁμονοοῦν ποτέ των δι' ὑπόθεσιν τινά·
ὅταν πλὴν κατὰ χωρίου
ἔχουν ἄλλου ἐναντίου
τότε δένονται στενά.

---

(1) Σταμάτιος Γεωργίου ὀνομαζόμενος.

Τότε ὅλοι ἕνα σῶμα φαίνονται μὲ μιὰ ψυχή·
ρίχνουν σύμφων' ἀ ρ ζ ο χ ά λ ι·
καὶ τὸ φέρουν ἀπὸ χ ά λ ι,
ἅμα φθάσ' ἡ ἐποχή.
Εἰς κοινάς των ὑποθέσεις τῶδειξαν πασιφανῶς·
μάλιστα περὶ ὁρίων,
μετὰ τῶν ἐγγὺς χωρίων,
τὸ ἀπέδειξαν τρανῶς.
Κι' ὅπου ἤθελαν τὰ βάλλουν ἐφανῆκαν νικηταί·
—ἡ ὁμόνοι' αὐτὰ κάμνει
'ς τὰ καλὰ αὐτὴ προφθάνει·
αὐτῆς ὦμεν ἐρασταί.
Ὅταν ἤμεθ' ἡνωμένοι καὶ συζῶμεν 'ρηνικῶς·
κι' ὁ Θεὸς εἶναι μαζύ μας,
κι' εἰσακούει τὴν εὐχήν μας,
ὅταν ζῶμ' ἀδελφικῶς.
Ὡς παράδειγμά τὸ φέρω· ὄχι ὅτι καὶ καλὸν,
πρὸς τὸ θεῖον νὰ προστρέχῃ,
ὅταν θενὰ κατατρέχῃ,
ἀδελφὸς τὸν ἀδελφόν.
Ὄχι! ἀλλὰ νὰ συνενῶνται μὲ μιὰ γνώμῃ καὶ βουλή·
'ς ὅ,τ' ἀπαιτεῖ ἡ πατρίς των,
κ' εἶναι δόξα καὶ τιμή των,
καὶ τὸ χρέος τοὺς καλεῖ.
Τότε νὰ ἐπικαλῶνται καὶ τὴν θείαν ἀρωγήν (1)·
ἄλλως ἂν προσευχηθοῦνε,
διὰ νὰ ἐκδικηθοῦνε,
ἀντ' εὐχῆς θἄχουν ὀργήν (2).

(1) «Τότε βοήσῃ καὶ ὁ Θεὸς εἰσακούσεταί σου.» (Ἡσαΐας Κεφ. ΝΗ'. 9.) (2) «Ὅταν τὰς χεῖρας ὑμῶν ἐκτείνητε πρός με, ἀποστρέφω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν· καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν.» (Ἡσαΐας Κεφ. Α'. ἐδάφιον 12.)

—Όλοι είναι κτηματίαι· έχουν κτήματα τινά·
όλα πλην και πατρικά των
και αυτά τα ίδικά των
τάχουν αδελφοί κοινά.
Είτε ύπανδροι είτ' όχι όλ' εργάζονται όμου·
κ' έξοδα και τα περίσσα,
τα απολαμβάνουν ίσα,
όλα είν' από κοινού.
Και οί άνδρες κ' αί γυναίκες είναι όλ' εργατικοί·
τους αγρούς των βοτανίζουν,
μαζύ όλοι και θερίζουν·
τρέχουσι κ' εδώ κ' εκεί.
Τους αγρούς όταν συνάζουν όλ' εν γένει κοπιούν·
κ' αί γυναίκες είς τάλώνια,
κάθηνται κ' είς τα δοκάνια
όταν σιταρολογούν.
Είναι έργον κοπιώδες· αλλ' αύταί είς την δουλειά,
είν' ψημέναι, κι' άλωνίζουν,
μόναι των και τα λικμίζουν·
δεν γνωρίζουν τεμπελιά.
Καίονται μέσα 'ς τον ήλιο· κι' άπ' την καύσι την πολλή
είναι ήλιοκαυμέναι·
με τζαρούχια 'ποδημέναι·
λείπ' ή άνδρική στολή.
Όπως τας καλάς γυναίκας περιγράφει εκτενώς,
ό σοφός 'ς τας παροιμίας
Σολομών—επ' αληθείας,
αύται είν' μέχρι τινός (1).

---

(1) «Γυναίκα ανδρείαν τίς εύρήσει; Τιμιωτέρα εστί λίθων »πολυτελών ή τοιαύτη... Ένεργεί γαρ τω ανδρί αγαθά και »ού κακάς πάντα τον χρόνον· εύραμένη έρια και λίνον εποίη- »σεν εύχρηστα ταίς χερσίν αύτής.... Άναζωσαμένη ίσχυ- »ρώς την όσφύν αύτής, ήρεισε τους βραχίονας αύτής είς έρ- »γόν.... Διττάς χλαίνας εποίησε τω ανδρί αύτής.» (Παρ. Σολ. Κεφ. λά. 8. και εξ.).

Δέν τας λείπ' ἡ ἐργασία ἡ γυναίκεια παντελῶς·
τῶχουν εἰς κατηγορία,
μια νὰ στέκῃ ἐν ἀργίᾳ
τῶδα ὀφθαλμοφανῶς.
Εἰς τὸ χέρι των τὴ ῥόκκα ἔχουσι παντοτεινά·
τόσον ὥστε ἄν τις εἴπῃ
κ' εἰς τὸν ὕπνο πῶς δὲν λείπει,
δὲν θὰ σφάλλ' ἀληθινά.
Ἢ 's τὸ σπίτι θὰ καθίσουν ἢ θὰ 'πάγουν 's τὸν ἀγρόν,
ἢ ἀπὸ τοῦτον ἐπιστρέφουν,
εἴτε μάλλινον θὰ γνέθουν,
ἢ κανὲν βαμβακερόν.
Δὲν εὑρίσκεται καμμία νὰ μὴ ξεύρῃ ἀργαλειό·
'ποὺ δὲν 'ξεύρει νὰ ὑφαίνῃ,
εἶναι κατηγορημένη,
δὲν εἶν' για νοικοκυρειό.
Τὰ κορίτσ' ἀπὸ μικρόθεν τὰ δικά των τὰ προικιά
μοναχά των τὰ δουλεύουν,
κ' οἱ γονεῖς των ἐξοδεύουν,
ὅ,τι κάμν' ἡ βαμβακιά.
'Αλλὰ τί λέγω τὰ κάμνουν;—τάκαμναν ἕνα καιρό·
τώρα ῥοῦχο ποια ὑφαίνει;
μὲ ἐντόπιο ποια 'μβαίνει,
νὰ πιασθῇ εἰς τὸν χορό;
Τώρα φεῦ! εἰς τὰ χώρια εἰσεπήδησεν αἰσχρῶς
ὁ σειρμὸς πολυτελείας,
ὁ λοιμὸς τῆς κοινωνίας,
κ' εὐπορίας ὁ ἐχθρός!
Σχεδὸν ὅλαι τώρ' ἀρχῖσαν καὶ πτωχαὶ καὶ ὀρφαναί!
κάμνουν μεταξένιαις φούσταις,
καὶ 'μπροσθοποδιαὶς μὲ φοῦνταις,
κι' ἂς μὴ ἦναι ἱκαναί.

Βάλλουν ἀργυροῦς τοκᾶδες καὶ φουστάνια χοτινιά,
καὶ χρυσῆ φοῦντα 'ς τὸ φέσι,
ζώστρα 'λόχρυση 'ς τὴν μέση,
εἴτε γρηὰ εἶν' εἴτε νηά.
Εἰς τὰ πόδια των τσαρούχια καθημερινῶς φοροῦν·
πλὴν τὰς ἑορτὰς σαχτιάνια,
δὲν φοροῦν — ἀλλὰ λουστρίνια·
τώρ' αὐτὰ ὑπερτεροῦν.
Αὔτη ἡ Λεργαία Ὕδρα εἰσπηδήσασα τὰ νῦν·
δὲν θὰ ὀπισθοδρομήσῃ,
πρὶν τὴν χώραν των ἀφήσῃ,
καθαρώτατα γυμνήν.
Κ' ἕνα ἄλλο πλὴν ἀκόμα ἐκ τῶν μάλιστα κακῶν·
Θεέ! εἴθε μὴ εἰσδύσῃ·
μὴ εἰς τὸ χωριό των στήσῃ,
θρόνον του σατανικόν!
Σὺ Θεὲ προὔχοντας νέους φώτιζέ τους 'ς τὰ σεμνά·
νὰ τιμοῦν τὴν παρθενίαν,
μὴ μ' ἀπάτην τὴν ἁγνείαν
ρίπτωσι 'ς τὰ σκοτεινά.
Ἄλλως δὲ πολὺ φοβοῦμαι μήπως «ἡ Παρασκευὴ»
κληθῇ νέον Βουκορέστι,
ἢ Γαλάτσι ἢ Πλοέστι,
ἤ τις ἄλλη Βλαχική.
Πλὴν ἂς ἔλθωμεν 'ς τὰ πρῶτα.—Γυναικῶν ἡ φορεσιά,
εἶναι ἐξ ἑνὸς ὡραία·
συμμετέχει κ' ἡ ἀρχαία,
παλαιὰ ἑλληνικιά.
Εἶναι φορεσιὰ ὁμοία μὲ τὴν 'Ηπειρωτικήν,
'κείνην τῶν 'Ιωαννίνων,
τὴν ὁποίαν τῶν Ἑλλήνων,
λέγουν οὖσαν ἀρχικήν.

Πρῶτον πάντων τὸ φουστάνι δὲν εἶναι τόσῳ μακρύ·
όμως δέν το ἐννοοῦμεν,
καὶ δὲν πρέπει νὰ εἰποῦμεν,
ὅτι εἶν' κοντὸ πολύ.
Ἄνωθεν ἀπὸ τὴν πτέρνα εἶν' ὡς μία σπιθαμή·
τὸ ποκάμισόν των ὅμως,
κεντητὸς ὁ γύρος ὅλως,
φαίνετ' ἴσα μὲ τὴν γῆ.
Μεσοφούστανα κάμποσαι βάζουν, ὅσα ἐπαρκοῦν
τὸ φουστάνι νὰ φουντώνῃ·
ἄλλαι πλὴν ἔχουν ζακῶνι,
Κρινολίνο νὰ φοροῦν.
Τὸ κοντὸ — ὅπως τὸ λέγουν — δὲν εἶν' γυριστὸ ἐμπρός,
νὰ κουμβώνῃ εἰς τὴν μέσῃ·
κἄτι τις ἂν ἐξαιρέσῃ
εἶν' ὡς ἀντερὶ ἀνδρός.
Μὲ χρυσάφι κεντημένο ἔχουν το ὁλογυρίς·
ῥάπτης τις μ' εἶπε κοστίζει·
«μόν' τὸ κέντημα ἀξίζει,
τὸ ὀλίγο λίραις τρεῖς.»
Συνειθίζουν ὡς καὶ πρῶτα νὰ φοροῦν 'μπροσθοπόδια,
καὶ ὁπόταν ἑορτάζων,
οὕτω ὡς κι' ὅταν συνάζουν,
ἀπὸ τοὺς ἀγρούς κλαδιά.
Ἡ μανδηλῶσα πλὴν ὅμως 'ποὺ φοροῦν 'ς τὴν κεφαλή,
εἶν' 'σὰν κόθρος 'πὸ στεφάνι
κι' ὡς ἐκ τούτου καὶ ἐφάνη
ν' ἀσχημίζ' ὅλ' ἡ στολή.
Τί ὡραία! ἂν ἐφόρουν μόν' τὸ φέσι μοναχό!
ἄλικο, μακρὰν τὴν φοῦντα!
'ποὺ θὰ ἦτο μ' ὅλα ταῦτα,
φόρεμα ἑλκυστικό.

Οὐδὲ ῥάκος δὲν εὑρίσκεις τῆς ποτὲ ἐνδυμασιᾶς·
παντελῶς ἐξηφανίσθη·
δὲν ταίρειάζει μὲ τὰ ἤθη,
τῆς παρούσης γενεᾶς.
—Κάθε Κυριακὴ ἡμέρα καὶ μεγάλας ἑορτάς,
νὰ χορεύουν συνειθίζουν·
πλὴν καὶ τοῦτο τὸ ἀρχίζουν
ὕστερ' ἀπὸ τῆς Λαμπρᾶς.
'Σ τὸν χορὸ ἐμβαίνουν ὅλοι 'πανδρευμένοι τε καὶ μή·
καὶ αἱ νέαι ἐλευθέρως,
συγχορεύουν θαρραλέως,
μὲ τοὺς λεύθερους μαζί.
Ὅμως 'ς τὸν χορὸ ὡς τρέχουν, ἂν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιὰ
ὅλοι ἐξακολουθοῦσαν,
καὶ τὸν νόμον νὰ βαστοῦσαν,
θἄχαν χάρι περισσιά.
Κατὰ δυστυχίαν ὅμως εἰς αὐτὴν ἀργὰ πατοῦν·
κι' ἂν πατήσουν μόλις 'μβαίνουν,
τὸ ἀντίδωρο καὶ παίρνουν,
καὶ τρεχᾶτοι νὰ ἐβγοῦν.
Πρὸς δὲ τοῦτο κι' ἄλλο χρέος θεωροῦντές το μικρό,
δέν το ἐκτελοῦν· ὀκνεύουν,
καὶ ποτὲ δὲν συνοδεύουν,
μέχρι τάφου τὸν νεκρό.
Οὐδὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν δὲν πηγένουν νὰ σταθοῦν·
κἂν νὰ ἀποχαιρετήσουν,
κ' ἐκ ψυχῆς νὰ συγχωρήσουν
τὸν νεκρὸν καὶ ν' ἀσπασθοῦν.
'Εν ᾧ ἂν μέχρι τοῦ τάφου ἤθελε ἀκολουθοῦν·
θἄβλεπαν πῶς ὅλοι χῶμα
εἴμεθα σκωλήκων βρῶμα·
κ' ἤθελε διορθωθοῦν.

Ἤθελα ἰδοῦν πῶς ὅτι ὅλοι εἴμεθα θνητοί.
κι' ὅταν εὔγῃ ἡ ψυχή μας,
ἄλλος δὲν θάρθῃ μαζύ μας,
παρὰ μόν' ἡ ἀρετή.
Τὰ καλὰ μόνον τὰ ἔργα 'ποὺ θὰ κάμωμεν 'ς τὴν γῆ,
αὐτὰ θὰ μᾶς δικαιώσουν,
καὶ θὰ μᾶς ἀπολυτρώσουν,
ἀπ' τὴν τοῦ Κριτοῦ ὀργή.
Εἴθε πλὴν νὰ ἐννοήσουν ὅτι τῶν ἁμαρτωλῶν
εἶναι μέσον μετανοίας
τὸ συχνάζειν 'ς τὰς κηδείας·
μᾶς προτρέπ' εἰς τὸ καλόν.
Ἂς ἐλθῶμεν 'ς τὴν σειρά μας ὅμως τῆς περιγραφῆς.
κ' ἔπειτα ἂς μεταβῶμεν,
εἰς χωριὸ ἄλλο νὰ 'δῶμεν,
ποίας εἶν' ἀνατροφῆς.
Ἔχουσι καὶ ἓν σχολεῖον· πλὴν εἶναι πολὺ μικρόν·
κ' ἐν ᾧ εἶναι νιοχτισμένο
φαίνετ' ὡς παλαιωμένον,
κι' ὡς καλύβι πενιχρόν.
Σχεδὸν πάντα εἶν' κλεισμένο καὶ δέν το ἐπιτηροῦν·
ἐν ᾧ μέσα 'ς τὸ χωριό τους,
ἔχουν δάσκαλο δικό τους
εἰς ἀργίαν τὸν κρατοῦν.
Πρὶν τὸν εἶχαν διορίσει, — ὅσω ἦτο ξένος 'κεῖ·
ἅμα ἔκτισε πλὴν σπίτι,
ἕνα ἔχουν καρδιοχτύπι,
νὰ τὸν 'δοῦν χωρὶς βρακί.
Κάποτε τὸν διορίζουν· τὸν κρατοῦν μέχρι τινός·
ἔπειτα δὲ τὸν πληρώνουν,
τὴν πληγὴν ὅσ' ἐπουλώνουν
γιὰ νὰ στέκῃ ζωντανός.

'Κεῖνοι ὁποὺ πρέπει νᾆναι πρωτοῦργοὶ εἰς τὸ καλὰ
ἄλλοτε τὸν κολακεύουν,
ἄλλοτε δὲ τὸν παιδεύουν,
ὡς οἱ λύκοι τὸν λαγό.
Δυστυχεῖς! δὲν θεωρεῖτε τὴν τῶν παίδων προκοπήν!
'ποὺ θὰ μείνουν τυφλωμένα!
μὲ καιρὸν δὲν θᾆναι ἕνα!
κἂν νὰ βάλλ' ὑπογραφήν!
Δὲν ἠξεύρετε πῶς ὅτι ἡ παιδεία—μόν' αὐτή,—
ἠμπορεῖ νὰ διακρίνῃ,
τί ἐστὶ δικαιοσύνη,
τί κακία κι' ἀρετή.
Καὶ ἐν γένει ποῖον ἔργον εἶναι μάλα ἐκλεκτόν·
κι' ὅτι τοῦτο νὰ ἐκλέγουν,
πρέπει καὶ νὰ ἀποφεύγουν
ὁποῖον εἶναι φευκτόν.
Καὶ θὰ τὰ διδάξῃ ὅτι πρῶτον πάντων τὸν Θεὸν
νὰ τὸν σέβωνται ἀνήκει,
καὶ ἐν δήμῳ τε καὶ οἴκοι,
'ποὺ εἶν' πανταχοῦ παρών.
Ἔπειτα δὲ τοὺς γονεῖς των ὅτι πρέπει νὰ τιμοῦν·
νὰ ἐντρέπωνται τοὺς γέρους·
'ς τὰς ἀρχάς, ἐξ ἄλλου μέρους,
νόμους τε νὰ πειθαρχοῦν.
Ν' ἀγαπῶσι καὶ τοὺς φίλους· καὶ νὰ ἦναι ἐγκρατεῖς·
νὰ μὴ ἦν' ἐκλελυμένοι,
κ' εἰς τὰς ἡδονὰς δοσμένοι·
ἀλλὰ μηδὲ ἐμπαθεῖς (1).

---

(1) «Διὰ γὰρ ταύτην ἐστὶ καὶ μετὰ ταύτης γνῶναι, τί τὸ »καλόν, τί τὸ αἰσχρόν· τί τὸ δίκαιον τί τὸ ἄδικον· τί τὸ συλ»λήβδην αἱρετόν, τί τὸ φευκτόν . . . . »Ὅτι δεῖ Θεοὺς μὲν σέβεσθαι, γονέας δὲ τιμᾶν, πρεσβυτέρους

—Ἡ διχόνοια τοὺς κάμνει νὰ μὴ θέλουν τὰ καλά·
τὰ παιδιά των ν' ἀμελῶσι·
διὰ νὰ μὴ φωτισθῶσι,
καὶ νὰ μείνωσι τυφλά.
Οὔτε εἷς γιὰ τὸ παιδί του δὲν ξοδεύει ἓν λεπτό·
δὲν τελεῖ κάμμιὰν θυσίαν·
καὶ γιὰ πληρωμὴν μετρίαν,
τὸ παραχωρεῖ στικτό.
Ὡς ἐκ τούτου οἱ υἱοί των εἶν' δυσάγωγοι πολύ·
τοὺς γονεῖς των δὲν τιμῶσι·
γέροντας κακολογοῦσι·
ἔλειψεν ἡ συστολή.
Πᾶν αἰσχρὸν λέγυν καὶ κάμνυν κ' ἔμπροσθεν εἰς τὺς γονεῖς·
χαρτοπαίζουν καὶ φ ο υ μ ά ρ ο υ ν·
παντελῶς δὲν τους λατρεύουν·
σὰν νὰ ἦναι ἀγενεῖς.
Κι' ὅταν τὸ κρασὶ ἀρχίσουν τὴν ὀκᾶ καπακωτά,
κ' εἰς τὸν Βάκχον θυσιάζουν·
οἱ γονεῖς των τὰ θαυμάζουν,
ποῦναι τέκνα ξυπνητά.
Μὲ ἀνατροφὴν τοιαύτην αὐτ' ἡ νέα γενεά,
ποῖον φῶς θὰ ἀναδώσῃ;
ἡ πατρὶς τί θ' ἀπολαύσῃ;
καὶ πρὸς τί προσμειδιᾷ;
Ἂς ἐλπίζωμεν πλὴν ὅτι τὸ πᾶν θὰ διορθωθῇ·
θὰ γνωρίσουν ὅτ' εἰς μέρη
ἀδιάβατα τοὺς φέρει,
ἡ παιδεί' ἂν διωχθῇ.

»αἰδεῖσθαι, νόμοις πειθαρχεῖν, ἄρχουσιν ὑπείκειν, φίλους ἀγα-
»πᾶν, πρὸς γυναῖκας σωφρονεῖν, ...
» . . . . μήτ' ἐν ταῖς ἡδοναῖς ἐκλύτους εἶναι, μήτ' ἐν ταῖς ὀρ-
»γαῖς ἐκπαθεῖς καὶ θηριώδεις.» (Πλούτ. περὶ παίδων ἀγωγῆς.)

Ἔχουσι καὶ δύο μύλους εἰς τὴν ῥάχιν τοῦ βουνοῦ·
ἀπ' ἐκεῖ ἅμα ἀναίβῃς,
τἄλλο πλάγι ἀγναντεύεις,
μέρους τοῦ ὀπισθινοῦ.
Ἀπ' ἐκεῖ εἶναι καὶ δρόμος 'ποὺ πηγέν' εἰς τὸ γιαλό.
Καὶ ἡμεῖς ἂς μεταβῶμεν
'ς τὴν Καψόχωρα νὰ 'δῶμεν
ποίου εἴδους εἶν' χωριό.

ΚΑΨΟΧΩΡΑ.

Ἡ Καψόχωρα χωρίον εἶν' παράλιον σχεδὸν
εἶν' κοντὰ 'ς τὸ περιγιάλι,
τὸ πιστόλι ὅσον βάλλει·
τόσον εἶναι μακρυνόν.
Εἶναι πλάγιον τὸ μέρος ὅπου κεῖται τὸ χωριό·
σπίτια ἔχει ὡς καὶ τἄλλα
τὰ χωριὰ μικρὰ μεγάλα·
εἶν' ὡσεὶ πενῆντα δυό.
Καὶ τὰ μέσα καὶ τὰ ἔξω τὰ ἀσπρίζουν συνεχῶς·
τινὲς δὲ καὶ τὸ δοξᾶτο (1)
'π' ἔχουν τὸ πουγγὶ γεμᾶτο
χρωματίζουν πολλαχῶς.
Ἐὰν ὅλοι διετήρουν τὰ δοξᾶτα μὲ βαφάς,
θὰ ἐφαίνετο ὡραῖον
τὸ χωρίον ἔτι πλέον,
μὲ πολυείδεις μορφάς.
Ἐκ τῶν παλαιῶν εἰσέτι εἶν' χαμόγεια ἀρκετά·
ἀλλὰ τώρα ὅσα κτίζουν
ἀπὸ τἄλλα ξεχωρίζουν·
τῶν προυχόντων εἶν' αὐτά.

(1) Τὸν ἐξώστην.

Τὸ χωριὸ εἶναι ὡραῖον· μεταξὺ δένδρων πολλῶν·
ἐκ τοῦ μέρους τῆς θαλάσσης,
πρὶν ἀκόμη πλησιάσῃς,
ἔχει θέαμα καλόν.
Καὶ καλλίτερο θὰ ἦτον ἂν δὲν εἶχε λίμνας δυὸ,
ἀπ' τὰ πλάγια τὰ μέρη·
τοῦτο δὲ κατ' ἔτος φέρει
τὴν ἀρρώστια 'ς τὸ χωριό.
Ἐκκλησίαν ἔχουν νέαν εἰς τὴν μέσην τοῦ χωριοῦ·
πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων (1),
ἀνηγέρθη ὅλ' ἐκ βάθρων,
συνδρομῇ τῇ τοῦ λαοῦ.
Ὥσπερ τῶν λοιπῶν χωρίων ἄνευ θόλου εἶν' κι' αὐτή.
κ' ἔχει τοῦ σταυροῦ τὸ σῆμα,
καὶ τὸ ἅγιον τὸ βῆμα,
ἐξ ὧν γίνεται γνωστή.
Ἀναλόγως τοῦ χωρίου καὶ κατὰ τὸν πληθυσμόν,
εἶν' εὐρύχωρος δι' ὅλους
τοῦ Θεοῦ τοὺς ὑμνολόγους,
καὶ πιστεύοντας Χριστόν.
Ἔνδοθεν ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ζωγραφιστή·
εἶναι πλὴν ταβανωμένη,
κι' ὅλη εἶν' λιθοστρωμένη,
ὡς ἡ τάξις ἀπαιτεῖ.
Ἀντικρύ του ὁ ἐμβαίνων, χωρὶς κάπου νὰ στραφῇ,
τὰς Δεσποτικὰς εἰκόνας
θὰ ἰδῇ τὰς παριστώσας
κάθ' Ἁγίου τὴν μορφή.
Εἶναι ἐζωγραφισμέναι τεχνικῶς, καὶ ζωηραί·
δὲν εἶναι ἀμφιβολία,
ὅτι χεὶρ ἐπιτηδεία
ἔγραψε, κ' εἶναι λαμπραί.

(1) Ἔγραφον τὸ 1868.

Ὑποκάτω τῶν μεγάλων ἔχουσιν ἄλλας μικράς·
νέας μὲν, ἀλλὰ δυσμόρφους,
παριστώσας κακοτρόπους
φέροντας στολὰς λαμπράς.
Ὅμοιαι εἶναι κ' ἐκεῖναι ἄνω τῶν Δεσποτικῶν·
ὅλαι δὲ εἶναι ἁγίων,
Ἀποστόλων ἢ ὁσίων,
ἢ μαρτύρων γυναικῶν.
Τὴν τῆς Θεοτόκου γένναν, καὶ τὸν Εὐαγγελισμὸν,
δὲν ἔχουν ἐντυπωμένας,
κ' εἰς τὸ τέμπλεον θεμένας,
κατὰ τὸν κανονισμόν.
Καὶ τὴν Γέννησιν ὡσαύτως τοῦ Σωτῆρός μας αὐτοῦ,
κι' ὅλην τὴν οἰκονομίαν,
συγκατάβασιν τὴν θείαν,
τὴν περὶ ἡμᾶς Χριστοῦ.
Οὔτε τὰ σωτηριώδη αὐτοῦ πάθη τὰ σεπτὰ,
ἀλλ' οὐδὲ τὰ θαύματά του,
ὅσα τὴν Θεότητά του
ἔδειξαν 'ς ἄλλους 'μπροστά.
Οὔτε τὰ μετὰ τὸ Πάσχα, ὅσα τὰς Κυριακὰς,
ἑορτάζ' ἡ Ἐκκλησία·
κ' Εὐαγγέλια τὰ θεῖα
διηγοῦνται κατ' αὐτάς.
Δηλαδὴ τὴν ἀπιστίαν τοῦ Θωμᾶ, δι' ἧς πιστοὶ
τῇ ἐγέρσει γεγονότες
ταύτην ὅλως μὴ ἰδόντες
'κλήθημεν μακαριστοί.
Καὶ τὴν θείαν ὀπτασίαν γυναικῶν τῶν μυροφόρων,
αἵτινες ἐλθοῦσαι πρῶτον
εἰς τὸν τάφον ἐπηρώτων
τὸν Χριστὸν ὡς κηπουρόν.

Ὡς καὶ τὴν τοῦ παραλύτου ἴασιν τὴν θαυμαστήν·
ὅς, τὸν κράββατον ἐπ' ὤμων
ἄρας μ' ἕνα λόγον μόνον,
τὴν ἐκήρυττε πιστήν.
Καὶ τὴν διδαχὴν ἀκόμη, τὴν ἐν τῇ Συναγωγῇ,
ὅταν, ἑορτῆς Μεσούσης,
ἔλεγεν ὅτ' εἶναι βρύσις,
ζῶντος ὕδατος πηγή.
Καὶ τὴν, εἰς Χριστὸν ἀκόμη, Σαμαρεῖτιδα κλεινὴν
τὴν πιστεύσασαν, εἰπόντα
ὅλα της τὰ παρελθόντα·
τὴν κληθεῖσαν Φωτεινήν.
Καὶ τὸ τοῦ Τυφλοῦ ἀκόμη θαῦμα ὑπερφυσικὸν,
ὅστις τοῦτ' ἀνακηρύξας
καὶ τοὺς Γραμματεῖς ἐλέγξας,
'δόξαζε τὸν Ἰατρόν.
Τέλος τὴν Ἀνάληψίν του. Καὶ τὴν κάθοδον αὐτοῦ
Πνεύματος τοῦ Παρακλήτου,
ἐκ πατρὸς τοῦ ἀγεννήτου
δι' υἱοῦ δ' ἐκπορευτοῦ.
Ταύτας λέγω τὰς εἰκόνας δὲν τας ἔχουν παντελῶς·
ἀλλὰ ἔχουν, ὡς προεῖπον,
ἄλλας ὡς ξοάνων τύπον
τεθειμένας ἀμελῶς.
Τὸ δὲ τέμπλεόν της εἶναι ὁπωσοῦν μὲν σκαλιστὸν,
καὶ κακῶς ἐξειργασμένον·
οὐδὲ εἶναι χρυσωμένον
ἀλλ' ἁπλῶς χρωματιστόν.
Ἐν τῷ μέσῳ τούτου ἄνω, στέκει τοῦ Χριστοῦ Σταυρός,
ὅλος περιχρυσωμένος·
μέσον δ' ἐζωγραφισμένος
ὁ παθὼν, ἄπνους νεκρός.

Δεξιόθεν τούτου εἶναι Θεοτόκου ἡ εἰκὼν,
τὸν υἱόν της θεωροῦσα
ἐν Σταυρῷ, δακρυρροοῦσα,
προσκυνοῦσα ὡς Θεόν.
Ἐξ ἀριστερῶν δὲ ἄλλη τοῦ υἱοῦ της τοῦ θετοῦ,
τοῦ παρθένου καὶ ἁγίου,
φίλου τε ἐπιστηθίου,
Ἰωάννου τοῦ σεπτοῦ.
Πρὸς τὰ κάτω κατ' εὐθεῖαν, ἀπ' τὴν μέσην τοῦ Σταυροῦ,
εἶν' ἡ πύλη τεθειμένη,
ἡ ὡραία λεγομένη
Βήματος τοῦ Ἱεροῦ.
Τὰ βημόθυρα τὰ νέα, ἂν 'ς τὴν θέσιν των βαλθοῦν,
τέσσαρας σπηλῃὰς μ' ἀγρίους
λοξοστόμους, ἢ ἁγίους
θὰ δοξάζουν ἂν ποθοῦν.
Εἰς τοῦ βήματος τὸ μέσον, καὶ μὲ θόλον σκεπαστὴ
εἶν' ἡ Τράπεζα ἡ θεία,
'ποὺ τελεῖται ἡ θυσία
τοῦ ἀμνοῦ, ἡ μυστική.
Ἔχει καὶ γυναικωνῖτιν, μὲ κιγκλίδας χιαστὰς,
ὅπου αἱ γυναῖκες στέκουν·
τί εὐλάβειαν πλὴν ἔχουν,
θὰ εἰποῦμεν καί γι' αὐτάς.
Ἄντικρυ τῆς Ἐκκλησίας ἔχουσι μίαν σχολήν.
ὤ! ἂν ὅλοι 'ς τὰ παιδιά των,
ἄφιναν κληρονομιάν των,
τέτοιαν χρυσῆν στολήν!
Τί χαρά! τί εὐτυχία! ἂν μὲ τέτοιαν τὰ χωριὰ
ἐστολίζοντο κορώνα,
ἥτις μέν' εἰς τὸν αἰῶνα,
ἄφθαρτος κληρονομιά!

Διὰ τοὺς πατέρας ὄντως, τί γλυκεῖα ἡδονή!
ὡς ἀκένωτόν των πλοῦτον,
νὰ θωρῶσι τοὺς υἱούς των
μὲ αἰσθήματ' εὐγενῆ!
Νὰ τοὺς βλέπουν 'ς τὸ χωράφι, νὰ ἐργάζωνται τὴν Γῆν,
χωρὶς πλὴν νὰ λησμονήσουν,
ὅτ' ἐλεύθεροι νὰ ζήσουν
'γεννηθῆκαν εἰς αὐτήν!
'Αλλ' ἂς ἦναι!—Τὸ σχολεῖον ἀνιδρύθη πρὸ ἐτῶν
δώδεκα, ὡς ἀναφέρει
ἡ ἐπιγραφὴ ἣν φέρει
ἄνωθεν πρὸ τῶν θυρῶν.
'Σ τὴν ἀνέγερσίν του ὅλοι ἐκοπίασαν κοινῶς·
πλὴν ὡς πρῶτος ἐπιστάτης
'φαίνετ' ὁ Αὐγεριάδης,
καθὼς ἔμαθ' ἀκριβῶς.
Ἔτρεχεν ὡσὰν νὰ ἦτο κτίτωρ κύριος αὐτός·
κ' ἐκουβάλει εἰς ταῖς πλάταις
ὅ,τι εὕρισκε 'ς ταῖς στράταις,
'σὰν νὰ ἦτο μισθωτός.
Δι' αὐτοὺς δ' ὅλους τοὺς κόπους ἔλαβεν ἀνταμοιβὴν,
καὶ ἐγράφη εἰς τὸν λίθον,
πρῶτος συνδραμὼν πῶς ἦτον,
τὤνομά του εἰς τιμήν.
Πλὴν ὁ φθόνος τί δὲν κάμνει; Δύο τρεῖς διὰ νυκτὸς,
τὸν συνέτριψαν κρυφίως
κ' ἔβαλαν ἄλλον ὁμοίως,
καθὼς τώρα εἶν' γραπτός.
. . . .
Δὲν ὑπέφερε νὰ βλέπῃ, καὶ τὸ εἶχε 'ς ἐντροπὴ,
φθόνος ὁ γραμματομάχος,
ὅτι ἐπιστάτης Βλάχος
ἦτο καὶ ἐπιτροπή!

Καὶ ἐν τούτοις δέν το κρύπτουν, τὸ κηρύττουσι τρανῶς·—
παρὰ πάντων ἐπαινεῖται,
ἅμα δὲ ὁμολογεῖται,
ὅτ' εἰργάσθη ἱκανῶς.
—Ἂν ἐνήργει οὗτος πάντα γιὰ τοῦ τόπου τὸ καλόν·
καὶ ἂν πάντα προσπαθοῦσε,
τοὺς ἀνθρώπους ὠφελοῦσε,
ἔχων νοῦν γεννητικόν·
Ἀληθῶς ὅλην τὴν νῆσον θὰ ὠφέλει ἀρκετά·
γιατὶ ἔχει χαρακτῆρα,
ὡς τἀπέδειξεν ἡ πεῖρα,
'ποὺ τὰ πάντα λακπατᾷ.
Ἔχ' ἐπιμονὴν μεγάλην· εἶν' ὀξύνοος φυσικά·
ὥστε ἂν τὴν θέλησίν του,
κρίσιν τε καὶ φρόνησίν του
κι' ἄλλα πάθη ἠθικά·
Τὰ ἀνέπτυσσεν εἰς ἔργα καὶ γενναῖα κ' εὐγενῆ,
θὰ ἐκέρδιζε καὶ δόξα,
καὶ τιμὰς καὶ ἄλλα ὅσα
ἕκαστος νἄχῃ φθονεῖ.
Κατὰ δυστυχίαν ὅμως εἶν' μνησίκακος πολύ.
ἑμήπως ὅμως κ' ἡσυχάζουν,
ὥστε νὰ μὴ τὸν πειράζουν;
τοῦ συγχύζουν τὴν χολή.
Περιστάσεως δοθείσης—εἰς ψευδῆ ἢ ἀληθῆ,
τὸν φθονοῦν· θέλουν νὰ διώξουν
ἢ καὶ νὰ τὸν ἐξοντώσουν·
δέν τους μέλει ἂν χαθῇ.

. . . .

Κατ' εὐθεῖαν τοῦ σχολείου κατὰ τὸν αἰγιαλὸν
ἔχουσιν ἕνα πηγάδι·
κ' αἱ γυναῖκες πρωΐ βράδυ
παίρνουν ἀπ' αὐτὸ νερόν.

Μέτριον ἔχει τὸ βάθος, ἀρκετὰ χωρητικόν·
x' ὄχι μόνον δὲν στερεύει,
ἀλλ' οὐδὲ ὀλιγοστεύει
ποτὲ εἰς κανὲν καιρόν·
Δυστυχῶς τὸ στόμιόν του εἶναι πάντη ἀσκεπές,
ὅθεν μέσα ἀνευρέθη
ἓν κορίτζι 'ποὺ 'ρωτεύθη
πεντεκαίδεκα ἐτῶν.
Οὕτω πως χωρὶς πορτέλλα, καθὼς εἶν' καὶ χαμηλόν,
ἕκαστος θὰ ὑποθέτῃ,
ὅτ' ἀκαθαρσία πίπτει,
δι' αὐτὸ x' εἶναι θολόν.
'Επειδὴ καὶ αἱ γυναῖκες ἐκεῖ πλύνουσι κοντά.
καὶ τὰ ζῶα 'κεῖ ποτίζουν·
ὅθεν τὰ νερὰ στραγγίζουν
ὅσα στάζουν περιττά.
Ἄνωθεν εἰς τὸ πηγάδι φαίνεται σωρὸς πετρῶν·
x' ἓν κουτὶ κανδηλοστάτη,
μέσα δ' εἰς αὐτὸ ἀνάπτει
φῶς ἐπὶ τὸ ἱερόν.
Εἶναι χάλασμ' ἐκκλησίας πανταχόθεν ἀνοικτό·
καὶ τὰ ζῶα 'μπαίνουν 'βγαίνουν,
κι' ἄνθρωποι ἐκεῖ πηγένουν
x' εἶναι ὄχι παστρικό.
Τώρα πλὴν ἐκ θεμελίων, ὡς μου εἶπαν, θὰ κτισθῇ·
εἰς τιμὴν δὲ τοῦ ἁγίου
μάρτυρος τοῦ Γεωργίου
θενὰ ἐγκαινιασθῇ.
Τσορμπατζῆς τις θὰ τὴν κτίσῃ, ὅςτις εἶχ' ὑποσχεθῇ
ὅταν εἰς χωρίον ἄλλο
ἔπαθε κακὸ μεγάλο·
εἶχε κρασοβαρεθῇ.

Κ' ἔδωκε τῆς γυναικός του μιὰ καλὴ βαρέματιά·
κ' ἤθελε 'κεῖ νὰ τὴν θάψῃ,
πλὴν 'ς τὸν ἅγιο εἶχε φθάσει
ἡ θερμὴ παρακαλιά (*).
Ἔχει τὸ χωριὸ πρὸς τούτοις κι' ἄλλο κτῆμα ἱερόν·
ἤτοι ἓν νεκροταφεῖον·
κ' εἶναι 'ς τὸ χωριὸ πλησίον,
μέρος τἀναταλικόν.
Ὅλον περιτειχισμένον· ἐν τῷ μέσῳ δὲ ναός,
εἰς τιμὴν τῶν Εἰσοδίων,
εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων,
τοῦ Σωτῆρος τῆς μητρός.
Ὄνομα καὶ κατὰ τύπον εἶναι ὅμως ἐκκλησιά·
ἐπειδὴ δύο κανδήλας,
ἔχει καὶ δύο εἰκόνας,
καὶ αὐτὰς ἀπὸ χαρτιά.
Καὶ ἐν ᾧ οἱ ἐγχωρῖται σέβονται αὐτὴν πολύ,
καὶ συχνὰ τὴν λειτουργοῦνε,
διὰ νὰ συγχωρηθοῦνε,
ὅσοι κοίτονται ἐκεῖ.
Κι' ὅμως δὲν ἐπιμελοῦνται κἂν διὰ συνεισφορᾶς,
χίλια γρόσα νὰ συνάξουν,
καὶ εἰκόνας ν' ἀγοράσουν,
ὅσας πρέπει ἱεράς.
Ἴσως ὅμως ἐννοήσουν ὅτι ὅσοι τῶν ναῶν
τὴν εὐπρέπειαν ποθῶσι,
οὗτοι θὰ ἀνταμειφθῶσι,
καὶ εἰς γῆν κ' εἰς οὐρανόν.

(*) Ἀξιέπαινος τῷ ὄντι ὁ Κύριος Ἀναγνώστης Γ. Χράπαλος διὰ τὴν ταχεῖαν ἐκπλήρωσιν τοῦ ταξίματός του· εἴδομεν ἐφέτος κατεσκευασμένην τὴν ἐκκλησίαν· ἰδοὺ ἀξιέπαινος πρᾶξις!

῞Ωσπερ καὶ ἡ ἐκκλησία τὸν Θεὸν παρακαλεῖ,
αὐτοὺς ἵνα ἁγιάσῃ,
θεϊκῶς ν' ἀντιδοξάσῃ,
τῇ δυνάμει Του πολλῇ.
—Πέριξ τοῦ χωρίου ἔχει ἀμπελῶνας θαυμαστούς,
μὲ πολλὰς συκαμινέας,
καί τινας ἀμυγδαλέας
κι' ἄλλα δένδρα εἰς καρπούς.
Πενταπλάσια ἀπ' τἄλλα εἶναι ἡ συκαμιναίς·
πολὺ ταύτας τὰς λατρεύουν
κι' ὅσοι δὲν ἔχουν φυτεύουν
καθ' ἡμέραν ἄλλαις νηαίς.
Καὶ πολὺ αὐτὰ τὰ δένδρα αἱ γυναῖκες τἀγαποῦν·
ἐπειδὴ προσοδοφόρον
εἶν' καθὸ μεταξοφόρον,
χαίρονται ὅταν ἀνθοῦν.
Μὲ ἀνυπομονησίαν περιμένουν τὸν καιρόν·
δὲν βλέπουν πότε ν' ἀρχίσῃ
ὁ κουκ-λόσπορος ν' ἀνοίξῃ,
νὰ γενῇ καματηρόν.
Τὰ ἀμπέλια καὶ οἱ κῆποι ὅλοι εἶν' συμμαζωχτοί·
εἶναι μὲ κλαδιὰ φραγμένοι,
ὅλοι περιτειχισμένοι·
μέσα ζῶον δὲν πατεῖ.—
—Τὸ χωριὸ ὁμολογεῖται ὅτι εἶναι νοσηρόν·
ἐπειδὴ τὸ καλοκαῖρι
δὲν βλέπει δροσιᾶς ἀέρι·
κάμνει καῦμα τρομερόν.
῏Η διότι ἔχει λίμνας· εἴτε ἀπ' τὰ 'πωρικά,
ἢ καὶ ἀπὸ ἄλλ' αἰτία,
δὲν λείπει ἡ θερμασία,
κάθε χρόνον τακτικά.

Τὸ χειρότερο δὲ εἶναι 'ποὺ δὲν ἔχουν ἰατρό·
καὶ ἀφίνουσι τὴν φύσι
μόνη της νὰ ἐνεργήσῃ,
κι' ὅ,τι γείνῃ μὲ καιρό.
Μ' ὅλας ταύτας τὰς ἐλλείψεις πάλιν ὅλ' οἱ χωριανοί,
'ς τὸ χωριὸ οἱ γεννημένοι
εἶναι καλοκαμωμένοι
καὶ σχεδὸν ὑγιεινοί.
Παρομοίως κ' αἱ γυναῖκες εἶναι εὔμορφ' ὁπωσοῦν·
ἂν κι' ἀπὸ τὴν εὐφλαγίαν
ἔχουν μερικαὶ αἰτίαν
γιὰ νὰ παραπονεθοῦν.
Εἶν' κομψαί, χαριτωμέναι καὶ προσομιλητικαί,
ταπειναί, συνεσταλμέναι,
ὅσον ἠμπορεῖ νὰ ἦναι
κορασίδες χωρικαί.
Τῶν ἀνδρῶν ἡ ἐργασία δὲν εἶν' 'ς ὅλους ἡ αὐτή·
ἄλλοι εἶν' 'ς τὴν γεωργίαν,
'λίγοι εἰς τὴν ναυτιλίαν·
κι' ἄλλοι εἶν' ὡς μισθωταί.
Ἤτοι προμηθεύουν φλούδας ἀπὸ ταύτας τῶν πευκῶν,
λεγομένας κοινῶς «π ε τ ί κ ι»
μ' αὐτὸ 'ς τὴν Θεσσαλονίκη
βάφουν δέρματα αἰγῶν.
Ἄλλοι δὲ, (κ' εἶναι οἱ πλεῖστοι), εἶναι κεραμοποιοί,
κ' ἔχει κάθε συντροφία
ἓξ ἐργάτας κάθε μία,
ἓξ εἶναι κ' οἱ ἀρχηγοί.
'Εξ αὐτῶν τῶν ἐγχωρίων εἶν' μπακάληδες δυὸ τρεῖς·
καὶ πωλοῦνε φαγουλᾶτα,
ἁλμυρά, γλυκά, κ ο φ φ έ τ α·
καὶ πανιὰ 'μπορεῖ νὰ 'βρῇς.

Τὰ δυὸ τρία χωρᾳαδάκια ὁποὺ εἶν' ἐκεῖ κοντά,
σχεδὸν τἄχουν μοιρασμένα,
τακτικὰ καθεὶς ἀπ' ἕνα,
'ποὺ ἀγοράζει χωριστά.
Ἕνας ἔχει τὸ Παλιοῦρι κτῆμα πατρογονικό,
τὸν Χανιώτη ἔχει ἄλλος,
τὸ Τζαπράνι πάλιν ἄλλος
κτῆμά του γεροντικό.
Τίμιοι, οἰκοκυραῖοι· ἀλλὰ πλὴν πολὺ σφιγκτοί·
ναὶ μὲν δέν τους ἀδικοῦνε,
ὅμως τοὺς πολυμαδοῦνε·
τὸ ἐμπόριο τἀπαιτεῖ.
Τώρα τέταρτος ὁπῆγε καὶ τοὺς χάλασε πολύ·
παρεπίδημός τις Βλάχος·
κ' ἐπειδὴ παραδομάχος
δὲν εἶναι, φθηνὰ πωλεῖ.
Πρὸς δὲ τοκισταὶ ὑπάρχουν· πέντε ἓξ τοῖς ἑκατὸν
κατὰ μῆνα τὰ δανείζουν·
καὶ τὸν σῖτον προστιχίζουν·
κάμνουν ὅ,τι δυνατόν.
Τί νὰ κάμουν; τοῖς τὸν δίδουν δυστυχεῖς οἱ χωρικοί,
ὅσο θέλουν τὸ μ ο υ ν τ ζ ο ῦ ρ ι
τότε θενὰ 'βροῦν χ ο ύ ζ ο ῦ ρ ι
'σὰν μείνουν χωρὶς βρακί.
Θὰ τοῖς τἀφαιρέσουν ὅλα· κτῆμα ὅλοι θὰ γενοῦν
δυὸ τριῶν ἐκ τῶν πλουσίων·
ὥστε καὶ αὐτὸν τὸν βίον
τέλος νὰ τὸν βαρεθοῦν.
'Αλλ' ὦ πλούσιοι ἀκοῦστε τί ὁρίζει πρὸς μωρούς·
«Οὐαί! — εἶπ' ὁ 'Ησαΐας —
»οἱ οἰκίαν ἐπ' οἰκίας
»καὶ ἀγρὸν ἐπὶ ἀγρούς.

»Προσεγγίζοντες εὐσκόπως ἵνα ἄλλου κτῆμά τι
»τοῦ πλησίον ἀφαιρῆτε·
»μόνοι σας θὰ κατοικῆτε;
»ἐφ' ἧς ζῶμεν οἱ θνητοί;
»Ἡ φωνὴ των εἰσηκούσθη· ἦλθε μέχρις Οὐρανῶν,
»εἰς τὰ τοῦ Κυρίου ὦτα,
»τελευταῖά τε καὶ πρῶτα
»τὰ πραττόμενα ἡμῶν.
»Ἐὰν γὰρ γενοῦν οἰκίαι καὶ μεγάλαι καὶ πολλαί,
»ἔρημοι θεν' ἀπομείνουν
»ὁσαιδήποτε κι' ἂν γείνουν,
»πενιχραί τε καὶ καλαί.
»Οὗ ἐργάζονται γὰρ δέκα ζεύγη τῶν αὐτοῦ βοῶν
»ἓν κεράμιον ποιήσει·
»κ' ἓξ ἀρτάβας—γῇ ἂν ῥίψῃ,—
»θὰ μετρήσ' ἄχρι τριῶν.»

. . . .

—«Τὴν ἀλήθειαν ἀγάπα καὶ ἐὰν ἦναι πικρά·»
λέγει γνωμικὸν ἀρχαῖον,
ἀληθὲς καὶ κἄτι πλέον·
ἡ ἀλήθεια εἶν' σκληρά.
Οὕτω καὶ ὁ Χρυσορρήμων εἰς Εὐτρόπιον λαλεῖ·
«ὁ ἐπιτιμῶν κ' ἐλέγχων,
καὶ τὸ ἀληθές σοι λέγων,
ὑπὲρ πάντας σὲ φιλεῖ.»
Ἐξ αὐτῶν καταλαμβάνει πᾶς τις πῶς θὰ ἐκφρασθῶ·
δὲν σκοπεύω νὰ προσβάλλω
λέγων τἀληθές.—Ὄχ' ἄλλο
εἰμὴ τὸ καλὸν ποθῶ.
Δέν μοὶ 'φάνησαν οἱ ἄνδρες τόσον ἐνεργητικοί·
ἐπειδὴ ἐκ συνηθείας,
ὅσοι φίλοι τῆς ἀργίας
δὲν εἶναι γεωργικοί.

Οἱ πολλοὶ τὸ πάλαι ἦσαν μελισσᾶδες τακτικοί,
καὶ εἰς τὴν Καρύτζα πέραν
τὰ πηγέναν καὶ τὰ φέραν
τὰ μελίσσια 'δῶ κ' ἐκεῖ.
'Σ τὸν καιρόν των τὰ τρυγοῦσαν μέλι τε καὶ τὸ κηρί,
κ' ἔπειτα καθεὶς 'ς τὸ σπίτι
πρόσμενε γιὰ τὸ ταξεῖδι
πότ' ὁ χρόνος νὰ τοὺς βρῇ.
Διὰ τοῦτο δὲν φροντίζαν γιὰ χωράφια καὶ σπαρτά·
τώρα ὅμως αἰσθανθῆκαν,
πῶς πολὺ ἐγελασθῆκαν·
καὶ τ α π ί ζ ο υ ν ἀρκετά.
Μόλις καταλάβαν ὅτ' ἀγιὰ Παρασκευή,
ἐν ᾧ ὀλιγώτεροί των,
εἶναι πλουσιώτεροί των,
ἔχουν διπλασία γῆ.
Τώρα ὅσοι ἐξυπνίσαν ἄφησαν τὴν τεμπελιά,
καὶ μὲ ζέσι τὸ ζευγάρι
ἔπιασαν· μὲ τὸ κεφάλι
ἔπεσαν εἰς τὴν δουλειά.
Δὲν εἶν' ὅμως μοναχοί των 'ς ταῖς ἀγροτικαῖς δουλειαῖς·
ἔχουσι καὶ τὰς γυναῖκας
'ποὺ καλλίτερ' ἀπ' τοὺς Γκέκας
καταιβάζουν δικελλιαῖς.
Μὲ τοὺς ἄνδρας των πηγένουν ἴσα κ' ἴσα 'ς τὴν δουλειά·
κάμμιά χάριν δὲν προσμένει
ἂς ἦναι κ' ἐγγαστρωμένη,
μὲ παιδὶ 'ς τὴν ἀγκαλιά.
Ἂν δὲν τρέχαν αἱ γυναῖκες οὕτω πως εἰς τὴν δουλειά,
θἆχαν εἰς τὴν κεφαλήν των
«ἔξω ἀπ' τὴν κορυφή των»
πολλοὶ ἄνδρες τὰ μαλλιά.

Αὗται ὅμως εἶναι πρῶται 'ς τὰ βοτάνια εἰς σπαρμὸν,
καὶ θερίζουν, δοκανίζουν,
καὶ λικμίζουν κι' ἁλωνίζουν
'ς ὅλονε τὸν συναγμόν.
Ποῦ νὰ τύχῃ κάμμια νέα νὰ ὑπερηφανευθῇ,
καὶ νὰ λέγῃ δὲν πηγαίνει,
τὤχει 'ς ἐντροπὴ νὰ σπέρνῃ
καὶ τσαρούχ' νὰ 'ποδεθῇ.
Τινὲς νέοι Σκοπελίας πῆραν νέας νομικῶς·
καὶ τὰς 'βάλαν νὰ θερίσουν·
κι' ὥστε 'ποὺ νὰ συνειθίσουν,
ἀπωλέσθησαν κακῶς.
Ασυνείθιστ' ἀπὸ τέτοια ἐργασία ἀνδρικὴ·
τρομερώτατ' ὑποφέρουν·
μερικαὶ δὲ δὲν ἀντέχουν
καὶ τοὺς τρώγ' ἡ μαύρη γῆ!
Καὶ οἱ νέοι ἀδικοῦνται καὶ αἱ νέαι ἐνταὐτῷ·
τὸ χωριὸ δέν τας σηκώνει,
καὶ τὰς κάμνει 'σαν πεπῶνι·
εἶναι φανερὸν αὐτό.
Καὶ καλλίτερα θὰ κάμνουν νὰ πανδρεύωνται ἐκεῖ,
'ς τὸ χωριὸ ὅπου ἀρχίζει,
κάθε νέα συνειθίζει
'πὸ μικρὰ ἐργατική.
—'Αλλὰ τί ὡς πρὸς τὰ πάθη νὰ εἰπῇ τις; ἀγνοῶ·
λέγουν· «Οἱ Καψοχωρῖται
ὅτι εἶν' Καψοχαρδῖται.»
νἆναι τάχ' ἀληθινό;
Λέγουν ὅτι εἶν' εἰς ἄκρον ἐμπαθεῖς, κακεντρεχεῖς·
θέλων νὰ τοὺς ὠφελήσω
τὴν ἀλήθειαν δὲν θὰ κρύψω·
ἐγὼ τὤπα ἐξ ἀρχῆς.

Σχεδὸν ὅλ' ἀνεξαιρέτως εἶναι τόσῳ φθονεροί,
τόσῳ εἶν' κυριευμένοι,
'ποὺ πλειότερο νὰ γένῃ,
ἀπ' αὐτὸ δὲν ἐμπορεῖ (1).
Εἶν' μνησίκακοι· τὸ πάθος τὸ βαστοῦν ἐν ὅσῳ ζοῦν·
κι' ἂν πλαστὴν φιλίαν πιάσουν,
τὸν καιρὸν ἐξαγοράζουν,
διὰ νὰ ἐκδικηθοῦν.
Εἶναι φίλοι μὲ τὰ λόγια· ὅλοι θέλουν τὸ καλό·
ἂν κάνεις πλὴν ἁμαρτήσῃ,
τρέχουν ποιὸς νὰ πρωτορρίψῃ
τὴν κρεμάλα 'ς τὸν λαιμό.
Δὲν εἰξεύρουν μεταξύ των τί θὰ πῇ συμβιβασμός·
κι' ἂν τυχὸν ἕνας ζητήσῃ,
θὰ 'ὅρεθῇ νὰ τὸν 'μποδίσῃ
ἕνας ἄλλος πειρασμός.
'Κεῖνος 'πὲ θὰ πῇ 'ς τὸν ἕνα· «Ἔχεις δίκιο 'σὰν βουνόν.»
καὶ 'ς τὸν ἄλλον λόγια βάζει·
«ὤ! τὸ δίκιο σου, φωνάζει,
ἴσα μὲ τὸν Οὐρανόν.»
Ἂν ἐμπιστευθῇ κανένας 'ς ἕνα ἄλλον μυστικό·
'ς τὴν στιγμὴ βάνει ν τ ε λ ά λ η,
κι' ἀπ' τὸν ἑαυτόν του βάλλει
γιὰ ν' αὐξήσῃ τὸ κακό.
Εἶναι κόμματα πεντέξη· ὅσοι εἶναι 'ς τὸν χορό·
πλὴν βαστᾷ τὸ κάθε κόμμα
μόλις ἴσα μὲ τὸ γιῶμα·
τόσον εἶναι σταθερό.
Ὅλοι τους οἱ κομματάρχαι κόμμα ἔχουν τὸν παρᾶ·
γιὰ νὰ μὴ χασομερήσουν,
δέν τους μέλει ἂς τον γδύσουν
τὸν πτωχό· τὤχουν χαρά.

(1) Ταῦτα ἔγραφον πρὶν ἢ μεταβῶ εἰς Λιτόχωρον.

Εἶν' χαιρέκακοι· λυποῦνται μόνον εἰς τὸ φανερὸ
κ' οἱ πτωχοί, ἐὰν θελήσουν,
βοηθοὺς νὰ τοὺς ζητήσουν,
λέγουν δὲν ἔχουν καιρό.
Τόσον ἡ χαιρεκακία καθιστᾷ αὐτοὺς τυφλούς,
ὥστε ἐν ᾧ ξένος δέρνει
κι' ἀπ' τὸ ξύλο τὸν ἀπεθαίνει
ἕναν ἀπ' τοὺς χωριανούς·
Αὐτοὶ στέκουσι μακρόθεν, κάμνουν χ ά ζ ι καὶ γελοῦν·
κ' ἔτσι ὅλ' εἰς τὴν ἀράδα
τρώγουν ἀπὸ μιὰ σ α π ά ρ δ α,
καὶ κἂν λόγον δὲν μιλοῦν.
Εἶν' ἐπίμονοι ἐξ ἄλλου· τολμηροὶ εἰς κάθε τι·
κι' ἂν τυχὸν ἀποφασίσουν,
ἠμποροῦν νὰ ἐξορίσουν
καὶ δεσπότην καὶ κ α τ ῆ.
'Αργὰ πλὴν 'ς αὐτὰ προβαίνουν· ὅταν στενοχωρηθοῦν·
δηλαδὴ 'σὰν τοὺς ἐγγίξῃ
τὸ μαχαῖρι καὶ τοὺς νύξῃ
'ς τὴν καρδιὰ κ' αἱματωθοῦν.
Τότε δ' ἂς μὴ περιμένῃ ὁ ἐχθρός των παντελῶς
εὐσπλαγχνίας μιὰ ῥανίδα·
θενὰ φύγ' ἀπ' τὴν πατρίδα,
κ' ἔτσι παύ' ὁ διωγμός.
Εἰλικρίνεια, ἀγάπη καὶ φιλία καθαρὰ
εἶν' ὅλ' ἐξωρισμέναι·
ἢ θὰ ἦναι θολωμέναι
ὡς τοῦ ποταμοῦ νερά.
Τινὲς τὴν φιλοξενίαν κάμνουν μέ τινα σκοπὸν
ἤτοι 'σὰν εὐελπιστοῦνε,
ὅτι θὰ ὠφεληθοῦνε,
κἂν θὰ 'βγάλουν τὸν καπνόν.

Τινὲς πιστοτέρους φίλους ἔχουν μόνον τὰ σκυλιά·
κι' ὅσοι ἔχουν τὰ γυμνάζουν,
νὰ δαγκάνωσι τὰ βάζουν,
τοὺς διαβάτας καὶ παιδιά.
Ὁ δὲ οἰκοκύρης τὤχει εἰς μεγάλην του τιμή·
νὰ τῷ λέγουν «τὸ σκυλί σου
εἶναι ἄξιο· καὶ μαζύ σου
πρέπει νὰ τρώγῃ ψωμί.»
Τότε δὰ ὁ οἰκοκύρης τὰ 'παινέματα αὐτὰ
'σὰν ἀκούῃ· νά! φουντώνει
καὶ 'σὰν κόκορας φουσκώνει,
καὶ ἀπ' τὴν χαρὰν πετᾷ.
Κάθε ξένος τὸ γνωρίζει ποιὸ χωριὸ εἶναι αὐτό·
γιατὶ σκύλους καὶ σκυλάκια
καὶ αὐτὰ τὰ παζαράκια,
ἔχουν πλῆθος ἀρκετό.
Εἶναι εὐσεβεῖς ὡς τόσον· τρέχουν εἰς τὴν ἐκκλησιά·
ἀλλὰ τί παρακαλοῦνε,
ὅταν μακροπροσκυνοῦνε,
τὤχουν μέσα 'ς τὴν καρδιά.
Τρέχουν καὶ εἰς τὰς κηδείας συνοδεύοντες νεκρούς,
ἕως εἰς τὴν κατοικίαν
τὴν σκεπάζουσαν μὲ μίαν
πλάκα ὅλους τοὺς θνητούς.
Ἄρα τότε συλλογῶνται ὅτι εἴμεθα μηδέν;
ὅτι ὅλα τὰ καλά μας,
συγγενεῖς τε καὶ παιδιά μας,
μᾶς ἀφίνουν ἓν πρὸς ἕν.
Ἀξιέπαινοι πρὸς ταῦτα εἶναι οἱ Καψοχωρεῖς·
ὅταν ἐξακολουθῶσι,
πάντως θὰ ὠφεληθῶσι
εἰς τοὺς δέκα κἂν οἱ τρεῖς·

Μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν θὰ ἀκούσουν τί ἐστί,
χρέος τὸ πρὸς τὸν πλησίον·
τί τὸ χρέος πρὸς τὸ Θεῖον·
ποία τις ἡ ἀρετή.
Ἐκεῖ πάντως θὰ ἀκούσουν· βασιλείαν τοῦ Θεοῦ
ὅτι θὰ κληρονομῶσι
τοὺς πτωχοὺς ὅσ' ἐλεῶσι·
οἱ ἐργάται τοῦ καλοῦ.
Ἐκεῖ ὅτι τοὺς κακούργους ἀποδέχονται φρικταὶ
βάσανοι καὶ τιμωρίαι,
—δὲν παρίστανται—παντοῖαι!
'ποὺ δὲν σώνονται ποτέ.
Πῶς ὅμως τοὺς θείους λόγους νὰ νοήσουν τῆς Γραφῆς;
ποῖος νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ;
τίς τὸν λόγον νὰ κηρύξῃ
'ς αὐτοὺς ὄντας ἀμαθεῖς;
'Σ τὸ σχολεῖὸ Καψοχωρῖται 'ς τὸ σχολεῖο τὰ μωρά·
αὐτὸ θὰ τὰ ἀναπτύξῃ·
εὐσεβῆ θὰ τἀναδείξῃ,
καὶ ὠφέλιμα μιὰ φορά.
—Καὶ φιλόμουσοι, ἂν θέλῃς, εἶναι πλὴν μέχρι τινός·
ὅταν τις ἔχῃ παιδίον,
προσπαθεῖ γιὰ τὸ σχολεῖον·
φίλος γίνεται κοινός.
Ὅταν δ' ὁ υἱός του μάθῃ κάτι τι καὶ αὐξηθῇ·
«δὲν συμφέρει τὸ χωρίον,
νὰ διατηρῇ σχολεῖον,
λέγει, πρέπει νὰ κλεισθῇ.»
Μ' ὅλον ὅτι καταβάλλουν δι' αὐτὸ μικρὸν ποσόν·
ἔχει δωρεὰν τοὺς πόρους,
ἀπ' τοὺς μελισσίων φόρους,
ὂν σχολεῖον γενικὸν (1).

---

(1) Τὸ σχολεῖον τοῦτο ὡς καὶ τὸ τῆς Βάλτας θεωροῦνται

Καὶ εἰς ἐκλογὴν διδασκάλου ἡ διαίρεσις χωρεῖ·
    ἀγραμμάτους διορίζουν,
    π α π ο υ τ ζ ῆ ν ὑποστηρίζουν·
        βίᾳ ὁ καλὸς χωρεῖ.
Ἀλλὰ μήπως τοὺς ἀφίνουν οἱ καλοὶ ἀρχιερεῖς;
    ἄξιον ἂν διορίσουν,
    οὗτοι θὰ τὸν ἐξορίσουν·
        «δὲν εἶν', λέγουν, εὐπειθής.»
Δηλαδὴ κι' αὐτὸς δὲν λέγει πάντοτε «Κύριε Σοί·
    »Σὲ 'ς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν,
    »θεωροῦσιν ὡς Μεσσίαν,
        »'σὰν Ἑβραῖοι τὸν Μωσῆ.
»Σὲ διώκτην τῶν πληγῶν των, ἰατῆρα τῶν δεινῶν·
    »Σὲ δοξάζουν ὡς Μεσίτην
    »πρὸς Θεὸν τὸν ἀρχιθύτην,
        »καὶ δεσπότην των κλεινόν.»
Κ' οἱ διδάσκαλοι ὡς τόσον ἂς μὴ γίνωνται κουτοί·
    διατί τὴν παρθενίαν,
    νὰ τὴν θεωροῦν ζημίαν,
        ἂν ἀφαιρεθῇ αὐτή;
Τί τοὺς μέλει καὶ συγχύζουν καὶ αὐτοὺς καὶ τὸ κοινόν,
    κι' ἀναφέρουν ἂν εἷς νέος
    ἐξεπλήρωσε γενναίως
        ἕνα χρέος φυσικόν;
Τί ἀξίζ' ἡ παρθενία; τί ζημία; τί κακόν;
    »μόνον δεκαπέντε γρόσα,
    ἡ φθορὰ ἀξίζει· τόσα
        διατάττει κι' ὁ κανών.»

κοινά· εἰς συντήρησιν τῶν ὁποίων ἐξακολουθεῖ νὰ δωρῇ ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου τοὺς φόρους τῆς νομῆς τῶν μελισσίων.

Ταῦτα εἰς ἀπατηθείσης ἔλεγε προφορικῶς.
τὸν πατέρα, ἐκζητοῦντα
καὶ τὸ δίκαιον αἰτοῦντα,
ἵνα λάβῃ, ὡς εἰκός.
Ὁ Γρηγόριος ὁ ἤδη Κασσανδρείας ὁ Ποιμήν·
μέχρις οὗ ἐν συνελεύσει,
ἣν βιάσθη νὰ καλέσῃ,
ἔκοψεν ἄλλην τιμὴν (1).

---

(1) Εἶναι τόσῳ πρόσφατα τὰ γεγονότα καὶ τοσαύτην ἐντύπωσιν ἔκαμον, ὥστε πεπείσμεθα, ὅτι οὐδεὶς τῶν τὴν συνέλευσιν συγκροτησάντων ἐλησμόνησε τὸ παράπαν, τῶν ὁποίων καὶ τὴν μαρτυρίαν ἐπικαλούμεθα (ὅρα καὶ περιγραφὴν Βάλτας, ἔνθ' ἀνωτέρω). Ὁ Κύριος Δημήτριος Καραμανλῆς, ἐκ Σκοπέλυ, διδάσκαλος πρὸ χρόνων εἰς Καψόχωραν, τοῦ ὁποίου ἡ ἠθικότης καὶ ἡ κοινωφελὴς διδασκαλία ὁμολογεῖται παρὰ πάντων, κατεδιώχθη τότε, διότι ἔγραψε κατὰ τοῦ παρθενοφθόρου Γ· Χραπάλου, διακορεύσαντος δεκατριετὲς κοράσιον· «ἀλλ' ὁ ἀποθανὼν δεδικαίωται.» Ἕνεκα τῶν ἄνω ἐκτεθέντων πρὸς τοὺς προτείναντας ἐφόρους τῶν σχολῶν τὴν πλήρωσιν τῆς χηρευούσης διδασκαλικῆς θέσεως τῆς Βάλτας, διὰ τοῦ πρῴην διδασκάλου Καψοχώρας, ἀπήντησεν ἡ Α. Θ. Πανιερότης, ὁ ἅγιος Κασσανδρείας Κὺρ Γρηγόριος. «Ἐν ὅσῳ εἶμαι Κασσανδρείας, οὐδέποτε θὰ καθέξῃ οὗτος θέσιν διδασκάλου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μου.» Καὶ διατί νομίζετε; Διότι ἀνέφερεν ὅτι προσγίνεται μέγα ἀδίκημα τῇ ἐξαπατηθείσῃ κόρῃ· διότι ἡ ἀτιμωρησία αὕτη θρασυτέρους ποιεῖ τοὺς νέους· διότι δὲν ὑπάρχει ἀντίτιμον ἰσοδύναμον τῷ δώρῳ τοῦ ὑμεναίου· διότι τὸ διὰ δεκαπενταλίρου ἐμβάλωμα τοῦ παρθενικοῦ ὑμένος θὰ δώσῃ χώραν εἰς ἐξάπλωσιν τῆς διαφθορᾶς· καὶ διότι τῷ ὑπέδειξε τὸ πρὸ τῶν ποδῶν του βάραθρον. Παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπαύθη τῆς ἐν Καψοχώρᾳ διδασκαλικῆς θέσεως ὁ Κωνστ. Λεμονῆς· ἄνθρωπος οἰκογενειάρχης πολυμελοῦς οἰκογενείας, δυστυχής, ἀλλ' ἱκανὸς εἰς τὸ ἔργον του· διὰ τὸν λόγον μὲν, ὅτι ἐγνωμοδότησεν εἰς παράνομόν τινα ἀρραβῶνα, ὡς συγχωρούμενον παρὰ τοῦ νόμου, ἐν ᾧ αὐτὸς ἦτο τετελεσμένος, ὡσεὶ νὰ ἦτον ἐκεῖνος

Μεταξὺ πάντων εὑρίσκεις κ' ἐξαιρέσεις μερικάς·
'προίκισέ τινας ἡ φύσις
μὲ καλὰ καὶ μὲ ἐλλείψεις
ὄχι τόσῳ βλαπτικάς.
—Ὅταν ἀπ' αὐτοὺς ὁ φθόνος τύχῃ νὰ ἐξαλειφθῇ,
τότε ναὶ ἀναμφιβόλως
καὶ αὐτὸ κι' ὁ τόπος ὅλος
ἀρκετὰ θὰ προαχθῇ.
Τότε δὴ κι' ἄλλοθι ξένοι θὰ συρρεύσωσι πολλοί·
κι' ὅλοι θὰ ὠφεληθῶσι,
ὅταν μεταξύ των ζῶσι
μ' ἁρμονίαν ἐντελῆ.
Τώρα πλὴν, κακῇ τῇ τύχῃ, ἄν τις ξένος ἀφιχθῇ,
καὶ εἰς τὸ χωριὸ θελήσῃ
διαρκῶς νὰ κατοικήσῃ,
πάντως θὰ κατατρεχθῇ.
Διὰ ταῦτα τὸ χωριό τους, ὡς καὶ τἄλλα τὰ λοιπὰ,
πώποτε δὲν θ' αὐξηθῶσιν,
ἄλλως πως νὰ στολισθῶσιν,
θᾶναι πάντα ποταπά.

. . . .

Αἱ γυναῖκες, ὡς προεῖπον, εἶν' μετρίας καλλονῆς·
οὔτε ἐξιδιασμέναι,
οὔτε κακοκαμωμέναι·
καὶ τὸν τρόπον εὐγενεῖς.

ἐπίτροπός του καὶ ἐσυγχώρησε τὰ παράνομα· πράγματι δὲ, ὅπως τοποθετήσῃ ἐκεῖ τὸν ἄλλως ἱκανὸν καὶ ἄξιον διδάσκαλον Κύριον 'Ιω. Ζάχον μὴ συμβιβαζόμενον μετὰ τῶν τῆς Βάλτας κατοίκων.—Πῶς ὁ ἴδιος μητροπολίτης ἐσυγχώρησε διὰ 2 λίρας παρόμοιον συγγενικὸν γάμον τοῦ 'Αθανασίου Σύρου Μαρτίνη μετὰ τῆς 'Αργυρῆς παπᾶ 'Ιωάννου;

Εἶν' ξενόφιλοι καὶ ἔχουν συμπεριφορὰν ἁπλῆν·
ὑποδέχονται τοὺς ξένους,
ὡσὰν φίλους γνωρισμένους,
μ' ἀθῳότητα πολλήν.
Σεμναί, τίμιαι, κι' ἀθῷαι εἰς τὰς συναναστροφάς·
τῆς τιμῆς των δὲν ἐκκλίνουν,
καὶ οὐδέποτε μολύνουν
μ' ἀτιμίαν τὰς μορφάς.
Μὲ τὰς πενθερὰς συζῶσι, σέβονται αὐτὰς πολύ·
εἶν' ὑπήκοοι εἰς ὅλα·
κ' ὑπομένουσιν ἀκόμα,
ἂν κάμμια τὰς ἐνοχλῇ.
Σχεδὸν θέλησιν ἰδίαν δὲν ἔχουν αἱ δυστυχεῖς·
καὶ χωρὶς νὰ τὴν 'ρωτήσῃ
οὔτε ἕνα καφφὲ νὰ ψήσῃ
δὲν τολμᾷ ἄνευ αὐτῆς.
Εἶν' εὐτύχημα 'ς ἐκείνην ὁποὺ 'πανδρευθῇ τινὰ
καὶ ζῇ μετὰ τῆς μητρός της,
'ποὺ τὸν κάμ' οἰκότροφόν της·
ζῇ καλά, ἀληθινά.
Ὅ,τ' οἱ ἄνδρες των προστάζουν εἶναι νόμος δι' αὐτάς·
παρευθὺς τὸ ἐκτελοῦσι·
ἐπειδὴ τοὺς θεωροῦσι,
ἄλλους ἐλευθερωτάς.
'Σ τὴν δουλειά των δὲν ὀκνεύουν, τρέχουν, σκάπτουν, κυ-
[βαλοῦν.
ὡσὰν νἆναι σκλαβωμέναι,
κι' ἀπ' τὴν Ἀ ρ α π ι ὰ φερμέναι,
μέσ' 'ς τὸν ἥλιο ἀναλοῦν.
Αὐτὴ 'πάγει περπατοῦσα καὶ βαστᾷ καὶ τὸ παιδί,
καὶ ὁ ἄνδρας 'σὰν ἱππεύσῃ
δὲν λέγει νὰ ξεπεζεύσῃ,
νὰ ξεκουρασθῇ κι' αὐτή.

Κι' ὅμως εὐχαριστημέναι μένουν εἰς τὸ φανερόν·
καὶ 'ς τὰ σπίτια των 'σὰν φθάσουν
ὅλα θὰ τὰ ἑτοιμάσουν,
τὸ καθένα 'ς τὸν καιρόν.
Κάμμια 'πίσω δὲν 'πομένει 'ς τὴν γυναίκεια τὴν δουλειά·
ἢ βαμβάκι θενὰ γνέθῃ,
ἢ πανὶ θενὰ ὑφαίνῃ,
ἐκεῖ που 'ς τὰ ἐργαλειά.
'Αλλὰ καὶ 'ς τὸ λοῦσο ὅμως πάρα-τρέχυν 'πάγυν 'μπρὸς
τὰ μεταξωτὰ φουστάνια·
χρυσᾶ 'ς τὸν λαιμὸν γ α λ ό ν ι α·
ὅταν θὰ στηθῇ χορός.
Κ' αἱ χρυσαῖς φύνταις ἀκόμα, βλέπεις, ςράφτυν 'ς τὰ κορμιά·
ἐκεῖ βρίσκεις κάθε χρῶμα·
καὶ ἂν ἦν' κατὰ τὸ πάσχα,
ὅλαις θἄχουν φούστα νηά.
Ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ γυναῖκες τὸν χορὸν τὸν ἀγαποῦν·
ἔτυχέ ποτε νὰ εἶδες,
ἢ ν' ἀκούσῃς νεραΐδαις;
ἔτσι γλυκοτραγῳδοῦν.
Μιὰ φωνὴ καὶ ἕνα βῆμα καὶ μὲ χέρια σταυρωτὰ
ὅταν ὅλαι συνδεθῶσι,
τότε ὅλ' ἀντιλαλῶσι
ᾄσματα πυρριχιστά·
Καὶ τραγούδια τῶν ἐρώτων, καὶ τραγούδια τῶν κλεφτῶν,
τοῦ 'Ολύμπου τὰ ξεφτέρια,
'ποῦχαν 'κεῖ καὶ τὰ λημέρια,
δι' ἓν' ἅγιον σκοπόν.
Εἶναι κ' εὐλαβεῖς, πηγένουν τακτικῶς 'ς τὴν ἐκκλησιά·
ἀλλὰ πρὸς τὸ θεαθῆναι
μᾶλλον ἢ ἁγιασθῆναι
στέκουν εἰς τὴν λειτουργιά.

Ἐπὶ τέλους πλὴν προσθέτω· ὅτι ἕκαστος κανὼν
ἔχει καὶ τὰς ἐξαιρέσεις,
καὶ τὰς ὑποδιαιρέσεις,
εἶναι φρόνημα κοινόν.

ΤΟΥ ΧΑΝΙΩΤΗ.

Ὁποιος 'πῆγε 'ς τὴν Κασσάνδραν καὶ εἰς τὸ Χανιώτη δὲν,
λέγω τῳ ἐπ' ἀληθείας ὅτι ἔκαμε μηδέν.
Εἶν' τὸ ἴδιο 'σὰν νὰ 'πῆγεν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ
κ' ἔφυγε χωρὶς νὰ ἴδῃ κἂν τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ.
Ὅσῳ εἶν' μικρὸν ἀπ' τἆλλα καὶ εἰς μέρος σκεπαστόν·
ἄλλο τόσον εἶν' ὡραῖον καὶ πρὸς τέρψιν χωριστόν.
Ἔνθα κεῖται τὸ «Χανιώτη,» ὡς τὸ λέγουσι κοινῶς,
ἔχει ὄπισθεν λοφίδια, δυτικομεσημβρινῶς.
Εἶν' μεσόγειον· κρυμμένον ἀπ' αὐτῶν τὰς κορυφάς,
καὶ δὲν φαίνεται· παρ' ὅταν πλησιάσ' ἐκεῖ τινάς.
Σπίτια ἔχει μόλις δέκα, ὅλ' ἀνώγεια, σκεπαστά,
ὡς καὶ τῶν λοιπῶν χωρίων εἶν' κτισμένα καὶ αὐτά.
Ὅλα πλὴν εἶναι γεμᾶτα· ὅλα εἶναι 'σοδιαστά·
ἀπὸ σῖτον κι' ἄλλα εἴδη ἔχουν ὅλοι ἀρκετά.
Εἶν' κατάσκιον τὸ μέρος ὅλον ἀπὸ δενδρικά·
κ' ἔχουν πλῆθος 'ς τὸν καιρόν των εὔμορφα ὀπωρικά.
Ἐχ' ἐξαίρετα καρύδια ἀπ' αὐτὰ τὰ μαλακά·
πάμπολλά τε καὶ μεγάλα εὔθραυστά τε καὶ γλυκά.
Ἐχ' ἀπίδια, ἔχει μῆλα κόκκινα 'σὰν βλαχικά·
καὶ δαμάσκηνα ὀλίγα καὶ κεράσια μερικά.
Ἀλλὰ ὅ,τι τὸ στολίζουν εἶναι τὰ κηπαρικά·
τὰ ὁποῖα κάθε εἶδος ἔχουσι λαχανικά.
Ὅ,τι λάχανο κι' ἂν θέλῃς 'ς τοῦ Χανιώτη θὰ τὸ 'βρῇς·
καὶ πρωτοφανὲς ἀκόμη 'βρίσκεις ἂν δὲν βαρεθῇς.

Ἐκεῖ 'βρίσκεις ὅταν θέλῃς τῆς καρδιᾶς ὀρεκτικό,
ἂν καλοφαγίαν ἔχῃς καὶ ζητῇς σαλατικό.
'Κεῖ πλησίον ἔχει λεύκας ὑψικόμους δύο τρεῖς·
κ' ὑποκάτω μίαν βρύσιν παλαιᾶς κατασκευῆς.
Ἀλλὰ τίς νὰ περιγράψῃ τὸ νερὸ τοῦ «Κεραμιοῦ,»
τὸ ἐκ τοῦ βουνοῦ πηγάζον ὡς τι εἶδος ῥυακιοῦ;
Εἰν' κατάψυχρον τὸ θέρος, διαυγές, δροσιστικόν,
'ς τὰ δυσχώνευτα στομάχια εἶναι ἰαματικόν.
Τὸν χειμῶνα πάλιν εἶναι μέτριον, οὐδὲ ζεστόν·
μ' ὅλον ὅτι εἰς τὰ χιόνια εἶναι πάντοτ' ἀνοικτόν.
Πουθενὰ τῆς Χερσοννήσου δὲν εὑρίσκεται νερὸν,
ὡς αὐτὸ τοῦ «Κεραμίου,» ἐλαφρὸν καὶ καθαρόν.
Δίκηο ἔχουν οἱ Χανιῶται νὰ καυχῶνται πῶς ἐκεῖ
'ς τὸ χωριό τους πρέπει νἆναι ἐξοχὴ βασιλική.
Τὸ χωριό, οἱ κατοικοῦντες ἔχουσι διαφοράν,
ἀπ' τῶν ἄλλων τῶν χωρίων εἰς τὴν συμπεριφοράν.
Ναὶ μὲν, δὲν μπορῶ νὰ εἴπω ὅτι εἶναι εὐγενεῖς,
ἀφ' οὗ κατὰ δυστυχίαν εἰν' οἱ πλεῖστοι ἀμαθεῖς.
Πλὴν δὲν ἕπεται ἐκ τούτου ὅτι εἰν' βαρβαρικοί·
φέροντ' ὡς εἰς τὰ χωρία φέρονται οἱ χωρικοί.
Ἂν φθονῶνται μεταξύ των, δὲν εἶναι κακεντρεχεῖς·
καὶ ὡς ἄνθρωπ' ἂν μαλώσουν, δὲν εἰν' πάλιν ἐμπα-
[θεῖς.
Εἰν' φιλόκαλοι· πασχίζουν, ὅσῳ εἶναι δυνατὸν,
τὸ χωριὸ νὰ καλλωπίσουν μ' ὅ,τι εἶναι ἀρεστόν.
Δρόμος τις ἐκεῖ πλησίον ἦν λασπώδης πρὸ πολλοῦ·
τώρα εἰν' λιθοστρωμένος· τέτοιον δὲν θωρεῖς ἀλ-
[λοῦ.
Ἔχουσι καὶ Ἐκκλησίαν, ἥτις εἶναι παλαιά·
ἐν ταὐτῷ, ἂν καὶ ὀλίγοι, δι' αὐτοὺς εἶναι μικρά.
Ἤδη ὅλοι ἐκ συμφώνου καταθέτουν ὑλικὸν,
κι' ἀναλόγως ὁ καθεῖς των βάλλει καὶ χρηματικόν.

Διὰ νὰ τὴν ἀνακτίσουν μεγαλώνοντες αὐτή,
ὥστε ἀπὸ διπλασίους νᾆναι ἄνδρας χωρητή. (*)
Εἶν' φιλόμουσοι πρὸς τούτοις· καὶ τὰ τέκνα τοῦ χωριοῦ
νὰ σπουδάσουν τἀποστέλλειν 'ς τὸ σχολεῖον τοῦ κοινοῦ.
'Σ τὴν Καψόχωραν πλησίον, ὅπου εἶν' δημοτικόν,
ὡς τῆς Βάλτας, ὅπερ εἶναι ὡς κ' ἐκεῖνο γενικόν.
'Αξιέπαινοι τῷ ὄντι οἱ Χανιῶται δι' αὐτά,
ἂν νὰ κάμνουν δὲν ὀκνεύουν πάντοτ' ἔργα ἐκλεκτά.
Οἱ τῶν ἄλλων τῶν χωρίων διὰ φθόνον των πολὺ
«Χανιωτούπολιν» τὸ λέγουν. Ἔτσ' ὁ φθονερὸς λαλεῖ.
Ἂν κἀνένας ὅμως εἴπῃ, ὅτ' ἡ θέσις τὸ καλεῖ,
τὸ χωριό τους γιὰ νὰ ἦναι μιὰ βασιλικὴ αὐλή·
Παντελῶς θαρρῶ δὲν σφάλλει· λέγει ὅλον τἀληθές·
τὸ Χανιώτη εἶν' χωρίον, 'ποῦ δὲν 'βρίσκεται πουθές.
Τοῦτο τὸ χωριὸ ἂν εἶχε καὶ ὁρίζοντ' ἀνοικτόν,
ἔπρεπε τῇ ἀληθείᾳ νᾆν' 'ς τὸν κόσμ' ἐξακουστόν.
Ὅπως ὅμως κι' ἂν τὸ 'ποῦνε ἡ ἀλήθεια εἶν' αὐτή·
ὅτ' ἡ φύσις τὸ χωριό τους στολισμένο τὸ κρατεῖ.
Καὶ ὁ ποιητὴς ἀκόμα ἐκεῖ 'βρίσκει ἱκανὴν
ὕλην διὰ νὰ θαυμάσῃ φύσεως τὴν καλλονήν.
'Εκεῖ ἄλλην ποιμενίδα ἠμπορεῖ νὰ φαντασθῇ,
ἔνθα ἡ τῶν νεανίδων ἀθῳότης εἶν' ὀρθή.
Δὲν εἶναι πλαστή· ἀλλ' οὔτε χρωματίζουν τὰς μορφάς.
ἡ αἰδὼς τὸ πρόσωπόν των βάφει μ' ἐρυθρὰς βαφάς.
Σοφός τις εἶπ' ὅτι «Κόσμος γυναιξὶν ἔστ' ἡ σιγή·»
αἱ παρθένοι τοῦ Χανιώτη τῆς σιγῆς εἶναι πηγή.
Καὶ εἰς τὴν ἐνδυμασίαν εἶναι καθαραὶ ἁπλαῖ·
τῆς πολυτελείας τόσαι δὲν ὑπάρχουσι στολαί.
'Αλλ' ἐνδύονται τὸ πλεῖστον μὲ φουστάνια τἀργαλειοῦ·
εἶν' ἐξαίρεσις ἂν βάλλῃ κἀμμιὰ νέα τοῦ συρμοῦ.

(*) Ἔκτισαν ὅλως νέαν καὶ μεγάλην μεγαλωστὶ ἀναλόγως τοῦ χωριοῦ. Εὖγέ σας Χανιῶται!

Εἶν' ἐργατικαὶ ὡς ὅλαι αἱ γυναῖκες τῶν χωριῶν,
καὶ αὐταὶ οἰκοκυράδες εἶν' ἀξίως τῶν σπιτιῶν.
Καὶ ἐν ᾧ τὰ δύο τρίτα δὲν στεροῦνται τοῦ χωριοῦ,
δὲν παραμελοῦν ποτέ τους ἐργασίας τοῦ σπιτιοῦ.
'Σ ὅλους ἡ φιλοξενία εἶναι κλῖσις φυσική,
διακρίνει τους ἡ πρᾶξις αὐτ' ἡ χριστιανική.
Εἰς αὐτοὺς ἁρμόζει ὄντως παροιμία τις καλή.
«Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολύ.»

ΕΘΙΜΑ ΓΑΜΟΥ ΕΝ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ.

Τὴν ἀλήθειαν ἀγάπα,—λέγει που ἕνας σοφός·—
χἂν πικρὰ ᾖ, ταύτην φίλει,
μή, ποτὲ, ψεῦδος 'ς τὰ χείλη,
καὶ ἂς γείνῃς μισητός.
Ἡ ἀλήθεια,—εἶπ' ἄλλος—εἶναι ἥλιος φωτεινός·
'ποὺ εἰλικρινῶς ὁρίζει,
'ποὺ τὰ σκοτεινὰ φωτίζει,
καὶ τὰ μεταβάλλ' εἰς φῶς.

Εἰς μιὰν τάξιν οἱ κάτοικοι θὰ μὲ καταριθμήσουν·
ἢ μεταξὺ τῶν φίλων των καὶ θὰ μ' εὐχαριστήσουν·
Ἢ τοὐναντίον ὡς ἐχθρὸν θὰ μὲ κατηγοροῦνε·
ἐγὼ πλὴν ἕνα κυνηγῶ—τὸ νὰ ὠφεληθοῦνε.
Εἴτε ὡς φίλον μὲ θωροῦν, εἴτ' ὡς ἐχθρόν μ' ἐκλάβουν·
ἐξ ὅσων γράφω δύνανται ὠφέλειαν νὰ 'βγάλουν.(1)
Ἂν ἡ συνήθεια καλή, ἂς την 'ξακολουθοῦνε·
ἂν ὅμως ἦναι ποταπή, πάλ' ἂς διορθωθοῦνε.

---

(1) «Τοῖς μέλλουσι σώζεσθαι ἢ φίλων δεῖ γνησίων, ἢ διαπύρων ἐχθρῶν.» (Ἀντισθένης παρὰ Πλουταρχ. πῶς ἄν τις ὑπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο.)

'Γὼ δέν τα γράφω γιὰ κακὸ, ἢ γιὰ κατηγορίας·
ἀλλὰ ἁπλῶς ἐξιστορῶ τὰς ἐθιμοταξίας.
Αὐτάς 'ποὺ ἐξακολουθοῦν καὶ κάμνουν ἕως τώρα,
ἐν ᾧ πηγενοέρχονται συχνὰ εἰς ἄλλην χώρα·
Ὅπου καθὸ πολιτικοὶ καὶ βλέπουν καὶ ἀκούουν·
καὶ ὅμως εἰς τῶν γυναικῶν ταῖς σκωριαῖς ὑπακούουν.
'Αλλ' ἃς εἰπῶ πῶς γίνονται εἰς τὰ χωριὰ οἱ γάμοι,
ὡς μ' εἶπαν 's ὅλα γενικῶς κι' ὡς εἶδα μὲ τὸ μάτι.
—'Ο γάμος 'σὰν 'ποφασισθῇ· τρεῖς 'μέραις πρὶν νὰ γένῃ,
's τὰ σπίτια ὅπου θέλουνε ὁ καλεστὴς πηγένει.
Τὴν πέμπτην βράδυ τὸ λοιπὸν ἐκεῖνος 'ποὺ γυρίζει
πηγένει εἰς τοὺς φίλους των καὶ τοὺς καλησπερίζει.
Βαστᾷ 's τὸ χέρι του ῥακὶ εἰς μιὰ μικρὰ βοτίλλια,
κ' ἕνα πιᾶτο μὲ γλυκὰ σταφίδαις καὶ μπιλμπίδια.
«'Ορίστε,—λέγει,—πάρετε· εἶσαι προσκαλεσμένος·
τὴν δεῖνα ὥραν Κυριακῆς νὰ ἦσ' ἑτοιμασμένος.»
Καὶ πάλιν Σάββατον βραδὺ πηγένει μὲ τὰ ἴδια,
κ' ἐκ νέου περιέρχεται πάλιν τὰ ἴδια σπίτια.
Τοῖς λέγει· «Νὰ κοπιάσητε ἀπόψε εἰς τὸ δεῖπνο,
ἀφ' οὗ τουφέκ' ἀκούσητε τὸ δεύτερον ἢ τρίτο.»
'Στὴν πρώτην πλὴν τὴν τουφεκιὰ καθένας των πηγένει,
καὶ ἕτοιμη εὑρίσκεται ἡ τράπεζα στρωμένη.
Κάθηνται καὶ συντρώγουσι μ' ὅλην τὴν εὐταξίαν,
χωρὶς νὰ βλέπῃς παντελῶς νέαν 'θιμοτυπίαν.
'Αλλ' ὥσπερ εἰς μέρη τινὰ κάποτε συνειθίζουν,
οἰκογενειακῶς δυὸ τρεῖς κάθηνται κ' ἐγλεντίζουν.
Οὕτω κι' αὐτοὶ καθίζουσι καὶ πίνουν εἰς ὑγείαν,
τῶν μελλονύμφων· κ' ἔπειτα τραβιῶνται κατ' ἰδίαν.
Καὶ πάλιν 'πάγει τὸ πρωὶ ὁ κλήτορας τοῦ γάμου,
κι' ἀφίνων τὸ βουκάλι του καὶ ταῖς σταφίδαις χάμου·
Τοῖς λέγει, «'ς τὸ στεφάνωμα τὴν τουφεκιὰ 'σὰν ῥίξουν,
's τὴν νύφη 'κεῖ νὰ συναχθοῦν 'ποὺ θὰ τὴν ξεκινήσουν.

—Όταν 'ς τὰ σπίτι συναχθοῦν ὅλοι οἱ καλεσμένοι,
ἡ νύφ' ἀπὸ κοράσια εἶναι τριγυρισμένη.
Τὸ ἕνα πιάνει ἀπ' ἐδῶ τοῦ μανδιλιοῦ τὴν τζούντα·
τὸ ἄλλο 'σιάζει ἀπ' ἐκεῖ τὸ φέσι καὶ τὴν φοῦντα.
Ἔπειτα βάλλουν 'πάνω της μία μανδίλα ἄσπρη,
καὶ κάθε μιὰ 'ς τὸ χέρι της βαστᾷ τὴν μίαν ἄκρη.
Κ' ἕνας κατόπιν ἀλλουνοῦ τῶν συγγενῶν πηγαίνει,
μὲ νόμισμά τι ἀργυροῦν, ὡς σύνηθες, τὴν ῥαίνει.
Πλὴν δέν το ῥίχνουνε ἁπλῶς· μόν' τὸ βαστοῦν 'ς τὸ χέρι,
καὶ τρεῖς φοραῖς σταυροειδῶς τὸ πάγει καὶ τὸ φέρει.
Καὶ τότε τὸ ἀσήμωμα ῥίχνοντες ξεμακρένουν·
κ' αἱ ἄλλαι τὴν μανδιλωσιὰ πλέον τῆς νύμφης δένουν.
Κατόπιν ἐμφανίζεται ὁ π ρ ά τ μ ο ς καὶ πιάνει
τῆς νύμφης τὰ ποδάρια καὶ τὰ σ κ ο φ ο ύ ν ι α βάνει.
—Ἄλλο πλειὸ ἀπρεπέστερο δὲν ἠμπορεῖ νὰ γένῃ·
τῆς νύμφης τὰ ποδάρια ξένος νὰ πρωτοπιάνῃ.
Ὅσῳ νὰ γείνουν ὅλ' αὐτὰ αἱ νέαι τραγῳδοῦνε·
πλὴν τί τραγούδια λέγουνε μόνον αὐταὶ τάκοῦνε.
Μόνον μία ψιλὴ φωνή· ἄλλα δὲν ξεχωρίζεις·
λέξιν δι' ὅλου τραγῳδιοῦ· τί λέγουν δὲν γνωρίζεις.
Ἐν ᾧ ἀκόμη τραγῳδοῦν σκεπάζουν μὲ λωρίδαις,
ἀπὸ «τρέδες» τὸ πρόσωπον ὡσὰν ψιλαῖς πλεξίδαις.
Ἔπειτα 'πάνω ἀπ' αὐτὰς ῥίχνουν καὶ τὸ «ζαβῶνι.»
ἡ νύφη νὰ μὴ φαίνεται ὁπόταν χαμηρώνῃ.
Τοιαύτη τις συνήθεια ὁμοιάζει μὲ ἐκείνην,
'ποὺ αἱ Ἑβραῖαι κάμνουσιν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.
Τὸ δὲ ζαβῶνι εἶν' ψιλὴ μεταξωτὴ μανδίλα,
κόκκινη· καὶ ὁλόγυρα εἶν' κεντητὴ «μπιμπίλα.»
Οὔτε ἡ ὄψις φαίνεται οὔτε οἱ χαρακτῆρες·
εἶναι ὡς τὰ νευρόσπαστα 'ποὺ κάμνουν ἡ μοδίστραις.
Ἔπειτα τὴν πιάνουσι δυὸ νηαὶς ἀπ' τὴν μασχάλη,
—συγγένισσά της καὶ ἡ μιὰ εἶναι καθὼς κ' ἡ ἄλλη·—

Καὶ τὴν πηγένουν, 'ξεύρω πῶς; 'σὰν νὰ μὴ ξεύρ' τὸν δρόμο·
  ἐν ᾧ τρέχει 'ξυπόλυτη μ' ἕνα φορτιὸ 'ς τὸν ὦμο.
Ὥστε νὰ γείνουν πλὴν αὐτά· ἄλλοι τὴν προῖκα 'βγάζουν
  τῆς νύφης ἔξω 'ς τὴν αὐλὴ 'ς τὴν μέσην συςοιβάζουν,
Κι' ὁλόγυρα χορεύουνε παπλώματα καὶ στρῶσαις·
  κι' ἄλλαι καλοτυχίζουνε τὴν νύφη ὁπ' ἔχει τόσαις.
Κι' ὁ ἕνας λέγει—μυςικῶς (;)—ενά! 'δῶ θὰ κοιμηθοῦνε·»
  ὁ ἄλλος «μὲ τὸ πάπλωμα αὐτὸ θὰ σκεπασθοῦνε» (1).
Ἐνὶ λόγῳ. Τὰ ῥοῦχά των τὰ κάμνουσι ῥεζίλι,
  τόσον ὥστε δὲν γράφεται δι' ὅλου μὲ κονδύλι.
Ἔπειτα τὰ φορτώνουσιν ἐπάνω εἰς τὰ ζῶα,
  καὶ περιτριγυρίζουν τὰ μέσα 'ς ὅλην τὴν χώρα.
Αὐτὰ πηγένουν ἐμπροστά, κι' ὅλοι ἀκολουθοῦνε,
  ἕως τὸ σπίτι τοῦ γαμβροῦ 'ποὺ θὰ ξεφορτωθοῦνε.
—Ἡ νύφη ἅμα σηκωθῇ καὶ πρὶν νὰ ξεκινήσῃ,
  τρεῖς φοραῖς κάτω ὡς τὴν γῆν πρέπει νὰ προσκυνήσῃ.
Καὶ ἂν θὰ πάγ' ἐξώχωρα τὴν βάλλουνε καββάλα·
  ἀλλὰ κι' αὐτὸ ἀλλόκοτον εἶναι καθὼς καὶ τἄλλα.
Ἡ νύφη στέκει ὄρθια ἐπάνω 'ς τὴν σανίδα,
  ἀλύγιστη καμαρωτὴ ὡσὰν τὴν νεραΐδα·
Καὶ μὲ πολλὴν προφύλαξιν δυὸ νέοι τὴν σηκώνουν,
  'ς τὸ ἄλογο τὸ ἕτοιμον ἐπάνω τὴν σελλώνουν.
Κ' ἕνα μικρὸ προσκέφαλο βαστᾷ εἰς τὴν ποδιά της·
  ἐκεῖ σκύφτει καὶ προσκυνᾷ ὅσους εὑρῇ μπροστά της.
Αὐτὴ ἡ τάξις γίνεται αἱ νύφαις ὅταν φεύγουν,
  καὶ 'πάγουνε 'ς ἄλλο χωριό·—ἔτσι καββαλικεύουν.
Ὅμως 'ς τὸ ἴδιο τὸ χωριὸ ἐὰν στεφανωθοῦνε·
  καὶ μετὰ τὸ προσκύνημα ἔξ' ἀπ' τὴν πόρτα 'βγοῦνε.
Ἡ νύφη ὡς τὴν ἐκκλησιὰ 'ς τὸν δρόμον προσκυνάει,
  κάθε τρία πατήματα, ὁποιον κι' ἂν ἀπαντάῃ.

---

(1) Ἐγενόμεθα αὐτόπται καὶ αὐτήκοοι τῶν τοιούτων.

;Τί δὲ ἐστὶ προσκύνημά 'πού ἔχουνε ζαχῶνι; —
σκύφτει ἡ νύφ' ὥστε νὰ 'βρῇ 'ς τὸ χῶμα τὸ ζαβῶνι.
Καὶ σκύφτει δύο τρεῖς φοραὶς ὀλίγο κατ' ὀλίγο·
;μὴ ἐννοεῖ; κἀφίνω γειά; ἐγὼ πλέον θὰ φύγω;»
Ἢ μήπως; «συγχωρᾶτέ με· εἶμαι διὰ κρεμάλα;»
τί ἐννοεῖ δὲν ἔμαθα κι' αὐτὸ καθὼς καὶ ἄλλα.
Τοῦτο φρονῶ· ὅτ' ὅλα εἶν' τῆς δεισιδαιμονίας,
καὶ παλαιῶν προλήψεων· ἀκόλουθ' ἀμαθείας.
Ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ βάδισμα δὲν 'μπαίνει 'ς τὴν εἰκόνα.—
ἀδύνατον τόσον ἀργὰ νὰ προπατῇ χελώνα.
Εἴτε σιμὰ ἡ ἐκκλησιὰ ἢ μακρυὰ 'π' τὸ σπίτι
δυὸ ὥραις θενὰ ξοδευθοῦν ὡς τὴν γυναικωνῖτι.
Ἀφ' οὗ δὲ φθάσ' ἕως ἐκεῖ, ἔξω 'π' τὴν ἐκκλησιά,
στήνουν τὴν νύφη καὶ γαμβρὸ κι' ἀνάπτουν τὰ κηρία.
Καὶ ὡς 'ς τὸ νεογέννητον πρῶτα εὐχὰς διαβάζουν,
καὶ μετὰ τοὺς ἐξορκισμοὺς τὰ ἐνεκκλησιάζουν.
Τοιουτοτρόπως καὶ αὐτούς· ἐκεῖ τοὺς ἀρραβῶνας
τελοῦσι 'ς τὸ προαύλιον πρῶτα κατὰ κανόνας.
Καὶ ἔπειτα τοὺς βάζουνε μέσα 'ς τὴν ἐκκλησίαν
κι' ἀρχίζουν τὴν τῆς στέψεως θείαν ἀκολουθίαν.
Ὁπόταν δὲ τελέσωσι καὶ τὴν χοροστασίαν,
τοὺς 'πάγουν μὲ τὰ στέφανα ἕως εἰς τὴν οἰκίαν.
Καθὼς κ' εἰς μέρη τὰ λοιπὰ τὰ στέφανα φιλοῦσι·
μὲ τρόπον πλὴν ἀλλόκοτον κι' αὐτὰ τὸ ἐκτελοῦσι.
Εἶδες ποτὲ Ἀράπισσαις νὰ ἔχουν 'ξαπλωμένον,
νὰ κλαίωσιν ὁλόγυρα κἀνένα ποθαμένον;
Καὶ νὰ κτυποῦν τὰ χέρια των νὰ κρώζουν 'σὰν κορώναις,
ἰού, λού, λοὺ φωνάζουσαι νὰ ἀλλαλάζουν ὅλαις;
Οὕτω πως ἀπαράλλακτα τὸν ἀσπασμὸν τὸν κάμνουν·
πηδῶντες περὶ ἑαυτοὺς λ λ λοὺ ἐπαναλαμβάνουν.
Ἕκαστος ἅμα ἀσπασθῇ τὰ στέφανα, φωνάζει
ἰού, ἰού! λού! λού! λού! λού! πηδᾷ καὶ ἀλαλάζει.

Γυρίζει περιστροφικῶς· ὀξύνει τὴν φωνήν του·
τὰς χεῖράς του κτυπᾷ ὅψων ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του.
Οἱ ἄλλοι δ' ὡς παράφρονα ἀνιλεῶς κτυποῦσι·
τὸν φέρουσιν εἰς αἴσθησιν καὶ τὸν παραμεροῦσι.
Τέλος καὶ ἡ ἀπόλυσις γίνεται· κι' ἀπ' τὴν μέση
τῶν νεονύμφων ὁ παπᾶς περνᾷ ἀφ' οὗ τοὺς λύση.
—Ὁπόταν τελειώσουνε ὅλοι διασκορποῦνε·
'ς τὰ σπίτια τους πηγένουσι γιὰ νὰ ἑτοιμασθοῦνε.
—Ὅλοι ὅσοι 'ς τὴν τράπεζαν εἶναι προσκαλεσμένοι,
πρέπει ἀπὸ ψωμί, κρασὶ νάν' ἐφωδιασμένοι.
Ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ γαμβροῦ πάγουν 'ς ὅλα τὰ σπίτια,
καὶ τοὺς καλοῦν ἀραβικῶς ὅλους μὲ τὰ παιγνίδια.
Ἀφ' οὗ δὲ ὅλοι συναχθοῦν καὶ στρωθῆ ἡ μεσσάλα,
κάτι τι μεγαλείτερα γίνονται παίγνια ἄλλα.
Γιὰ νὰ κοπῆ νὰ μοιρασθῆ τοῦ πράτμου τὸ «κανίσκι»
γίνεται κλωτζοπάζαρο σωστὸ μαχαιραλίκι.
Ὁ πράτμος, νύμφη καὶ γαμβρὸς καθεὶς των ἀπὸ ἕνα
φέρουν ἄσπρα τρία ψωμιὰ ζαχαροπασσισμένα.
«Κανίσκια» ὀνομάζονται.—Αὐτὰ λοιπὸν τὰ βάζουν
'ς τὴν τράπεζαν καὶ κόβοντα καὶ τὰ διαμοιράζουν.
Ὅποιος τὰ κόψη πλὴν αὐτὰ εὑρίσκει τὸν μπελᾶ του
καὶ δὲν προφθάνει νὰ ἰδῆ οὐδὲ τὰ τρίβαλά του.
Ὡς τρέχουσι πολλὰ σκυλιὰ ὅταν ψωμὶ τοῖς ῥίξουν·
καὶ τρέχουν καὶ δαγκάνονται γιὰ νὰ τὸ πρωταρπάξουν.
Οὕτω κ' ἐκεῖ ὅλ' ὄρθιοι στεκόμενοι κοττάζουν
κι' ἔξαφνα ἐπιπίπτοντες τὸ κατακομματιάζουν.
Ἕνας μέσα 'ς τὸν κόρφον του τὸ βάζ' ἄλλος 'ς τὸ στόμα·
καὶ πάλιν ἐπιπίπτοντες ἁρπάζουν κι' ἄλλ' ἀκόμα.
Ἕνας πατεῖ τὴν τράπεζαν· ἄλλος μέσ' 'ς τὸ τζανάκι·
ἄλλος τζακίζει ὅ,τι βρῆ γιὰ λίγο κανισκάκι.
Ἕνας ἁρπάζει τὸ μισό· ὁ ἄλλος δὲ δι' ὅλου·
καὶ οὕτω τὰ κανίσκια πάγουν κατὰ διαβόλου.

»Σὰν νἄχουν 'μέραις νηστικοὶ ψωμὶ 'σὰν νὰ μὴ εἶδαν,
τἀρπάζουν καὶ τὸ τρώγουνε 'σὰν ἀλωποῦ τὴν γίδαν.
Βεβαίως· δὲν προέρχεται τοῦτ' ἀπὸ λαιμαργίαν·
ἄπαγε! ὅμως προξενοῦν μεγίστην ἀταξίαν.
Καὶ ὅμως ὅ,τι ἀηδὲς καὶ χαμερπὲς, δὲν πρέπει·
τὸ κάμνουν μ' εὐχαρίστησιν λέγοντες «εἶν' ἀνσέτι.»
Δηλαδὴ εἶν' συνήθεια νὰ γίνωνται κουβάρι,
ἕνας 'πάνω 'ς τὸν ἄλλονε κανίσκι παιδὸς νὰ πάρῃ.
Ἐν ᾧ ἐν τάξει ἂν κοπῇ θὰ εὐχαριστηθοῦνε,
καὶ ὄχι 'σὰν παιδάρια νὰ καταπλακωθοῦνε.
Τέλος περνᾷ· καὶ κάθηνται τρώγουν τὰ φαγητά τους,
καὶ βαθμηδὸν γλεντίζοντες πίνουν καὶ τὰ πιωτάτους.
Περνᾷ ἐκείνη ἡ σειρὰ τῆς ἄνω ἀταξίας·
καὶ ἄρχεται ἡ τακτικὴ ἡ τῆς φορολογίας.
Δῆθεν δι' εὐχαρίστησιν τῶν νεοπανδρευμένων,
φορολογοῦσι τὰ πουγγιὰ ὅλων τῶν καλεσμένων.
Καὶ πρῶτα· τὸ λεγόμενον καράβι ἀρματώνουν·
καὶ εἶν' αὐτό· ἀπὸ ψωμὶ μιὰν ἄκραν σκαφιδώνουν,
Ἐμπήγουν 'μπρὸς πειρούνιον εἰς εἶδος μπαστουνίου·
καὶ εἰς τὴν μέσην ἕτερον εἰς εἶδος καταρτίου.
Καὶ οὕτω τὸ γυρίζει τις 'ς ὅλους ἀράδ' ἀράδα,
καὶ λέγει, «ἀρματώσατε, Κύριοι, τὴν φεργάδα.»
Κ' ἕκαστος 'ς τὸ σκαφίδωμα, ὅ,τι φιλοτιμεῖται,
ῥίχνει γρόσι ἢ τάληρον, ἐὰν εὐχαριστῆται.
Ὁπόταν τελειώσ' αὐτὸ καὶ 'λίγ' ὥρα περάσῃ,
γίνεται τὸ μανδήλωμα μὲ τὴν ἰδίαν τάξι.
Ἤγουν ἡ νύμφη μόνη της μὲ τὸ δικό της χέρι,
ῥίχνει 'ς τὸν ὦμον καθενὸς μανδήλ' ἢ καλεμκέρι.
Ἅμα δὲ τὴν ἀκολουθεῖ μὲ δίσκον συγγενής της,
καὶ παίρνει ὅ,τι ἕκαστος δώσ' εἰς ἀπολαβήν της.
Τέλος καὶ ἐπιδόρπια ἔχομεν κι' ἄλλα δῶρα,
τὴν νύφη 'ποὺ φιλεύουνε τὴν τελευταίαν ὥρα.

Οπόταν ἀποφασισθῇ καὶ ὅλοι σηκωθοῦνε,
διὰ νὰ στήσουν τὸν χορὸν πρὸ τοῦ ἔξω νὰ ὄγοῦνε.
Στέκ' ὁ γαμβρὸς μὲ τὸ κρασὶ 'ς τὴν πόρτα καὶ κερνάει,
ἡ νύφη δὲ πάλιν ἐκεῖ καθένα προσκυνάει.
Κι' ὁ καλεσμένος χαιρετῶν ὄγαίνει ἀφ' οὗ πληρώσῃ,
'ς τὸν δίσκο 'ποῦν' ἐκεῖ κοντὰ βάλλων κανένα γρόσι.
Τοιουτοτρόπως ὅλοι των κι' ὁ νέος μὲ τὴν κόρη,
'ὀγαίνουν καὶ στήνουν τὸν χορὸν ἔξω 'ς τὸ μεσοχῶρι.
Ἅμα θ' ἀρχίσουν τὸν χορὸ γίνεται κι' ἄλλο εἶδο·
εἶναι τὸ ἐλεύθερο τῶν πρώτων ἡ σφραγῖδα.
Βάλλουν καρύδια κάμποσα εἰς τὴν ποδιὰ τῆς νύμφης
καὶ τῶν ὁποίων τὸ φαγὶ δείχνει τὴν συστολήν της.
Αὐτὰ τὰ ρίχνει πίσω της «ρίχνει τὴν ἐντροπήν της»
σηκώνει τὸ ζαβοῦνί της καὶ φαίνει ἡ μορφή της.
Ὡσὰν νὰ λέγῃ «τοῦ λοιποῦ δὲν 'ντρέπομαι κανένα.»
ὁ στολισμός μου «τῆς αἰδοῦς» ἐκλείπει ἀπὸ μένα.
Ἐν ᾧ δὲ τοῦτο γίνεται αἱ νέαι διαλέγουν
τραγοῦδι ἐξ ἐπίτηδες καὶ 'ς τὸν χορὸν τὸ λέγουν.
Τοιαῦτα μεσαιωνικὰ ἔθιμα ἀμαθείας,
τελοῦνται 'ς τὴν χερσόνησον μετ' ἄκρας εὐηθείας (*).

. . . .

(*) Περιεγράψαμεν, ὡς εἴδομεν καὶ ὡς ἐπληροφορήθημεν, γινομένους τοὺς γάμους εἰς Κασσάνδραν. Γνωρίζοντες ὅμως τὴν πρὸς τὸν πολιτισμὸν τάσιν τῶν κατοίκων τῆς Βάλτας ὄχι μόνον δὲν βεβαιοῦμεν ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας πιστεύομεν ὅτι πολλὰ τούτων νὰ μὴ ἔχουν χώραν παρ' αὐτοῖς. Εἴθε! νὰ ἐξοβελισθῶσι πάνθ' ὅσα ἀνήκουσιν εἰς βάρβαρον ἐποχὴν καὶ εἰς ὀρεινούς, οἵτινες, νηπιόφρονες! διατελοῦσιν ὑπὸ τὸ κράτος τῶν δεισιδαιμονιῶν καὶ τῆς μωροπιστίας.

ΙΔΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΕΙΘΙΖΟΜΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ.

Εἰς κατασκευὴν στεφάνων.

Βουνάμου γιὰ ψηλώσετε, δένδρα μ' γιὰ χαμηλώσετε,
νὰ μάσω τὰ λουλοῦδια σας νὰ φκιάσω τὰ στεφάνια.
Κόρη τὸν παραστέκει φαρδομάνικη.
Κόρη μ' ἂν σ' δώσουν κόλφο (1) κι' ἀργυρὸ σταυρὸ,
φιλὶ νὰ μὴ τοὺς δώσῃς κι' οὔτε φίλημα.

Ὅταν στολίζουν τὸν γαμβρόν.

Γαμπρέ μ' τί στέκεις βοϊδὸς καὶ μαῦρος ἱδρωμένος;
γαμπρέ μ' δὲν κάνεις κίνημα νὰ σύρῃς τὸ φουσᾶτο;
Τὸ πῶς νὰ κάμω κίνημα νὰ σύρω τὸ φουσᾶτο;
'πού καρτερῶ τὴν μάννα μου νὰ πάρω τὴν εὐχή της·
'πού καρτερῶ τὸν σύντεκνο νὰ πάρω τὴν εὐχή του,
'πού καρτερῶ τὸν πράτιμο νὰ πάρω τὴν εὐχή του.

Ὅταν θὰ πάρουν τὴν νύμφην.

Ἡ Μαρουδιὰ στουλίζουνταν κι' ἕνα πευκὶ πευκιούντανε,
καὶ 'ς τἄλλο συνωμιλιούντανε.
«Σήκωσ' ἀπάνε Μαρουδιά, συμπεθεροὶ μᾶς ἔρχουνται.»
— «κι' ἂν ἦρθαν καλῶς ἦρθανε· βάλτε σκαμνὶ νὰ κάτσουνε,»
«δός τους γλυκὸ νὰ γλυκαθοῦν.»

Εἰς εὔγαλμα τῆς νύμφης.

Εὖγα μάννα μου νὰ 'δῇς τὸν ἥλιο
ἂν ἐδράδυασε γιὰ νὰ πηγένω,
κι' ἂν ἦν 'νωρὶς νὰ κάτσ' ἀκόμα.
Τώρα πήραμε τώρα θὰ πᾶμε,
τώρα χόρτασε γλυκειά μου μάννα.
Τώρα χόρτασε αὐλαὶς καὶ σπίτια·
θὰ μὲ θυμηθῇς τὸ καλοκαῖρι,
γιὰ ζεστὸ ψωμὶ γιὰ κρύο νερό.

---

(1) Ἐγκόλπιον.

Όταν πηγένουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Μαρμαρωκκλησίτζαις γιὰ ἀνοίξατε,
νἄλθ' ἡ Συργοπούλα νὰ βλογηθῇ,
ἔχει τρεῖς ἡμέραις 'ποὺ περπατεῖ,
ἐκκλησιὰ δὲν 'βρίσκει νὰ βλογηθῇ,
μὲ τὸν νηὸ 'ποὺ θέλει κι' ὅπ' ἀγαπᾷ.

Ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὸ σπίτι.

Ξένο μου πουλί, ξένο μου ἀηδόνι,
ποῦ'μεινες ἐψὲς, ποῦ'μεινες βράδυ;
Ψὲς 'ς τὴν μάννα μου κι' ἀργὰ 'ς τὰ ξένα,
'ς τὰ πεθερικὰ τὰ 'ξακουσμένα,
τἀντραδέρφια τἀγαπημένα.

Όταν θὰ σήσουν τὸν χορόν· εἰς τὸ γ'. ῥίπτονται τὰ καρύδια.

Τραγοῦδι Α'. εἰς τὸν Α'. κύκλον.

Περιστέρα σεργιανίζει 'ς τὸ συριώτικο τὸ γκάμπο,
μὲ τὰ ξά (1), μὲ τὰ γαλάζα καὶ μὲ τὰ περικνικᾶτα (2)
Κι' ἄγουρος τὴν ἀκλοθάει μὲ τὸ νταμπουρᾶ 'ς τὰ χέρια·
«πλέξε κόρη τὸ γαϊτάνι κι' ἄλλο νηὸ νὰ μὴ τὸ δώσῃς
μόν' ἐμένα τὸν λεβέντη, τὸν λεβέντη τὸ γιαρένι (3)·
νὰ τὸ ζώσω τὸ σπαθάκι μ' εἰς τἀργυρομαχαιράκι μ'.»

Τραγοῦδι Β'.

Ἄσπρη μου τρανταφυλλιὰ,
χαμαϊδὴ μου λεμονιά.
Χάρισέ μου τἄνθη σου,
καὶ τὰ λουλουδάκια σου·
Τἄνθη σου τἀπάνθη σου,
καὶ τὰ λουλουδάκια σου.
Νὰ τὰ βάνω σήμερα,
σήμερα τὴ Κυριακὴ,
κι' αὔριο τὴ Παρασκευὴ
νὰ καταίβω 'ς τὸ χορό·
Νὰ μαράνω τρεῖς ἐνηὰ,
τρεῖς ἐνηὰ τρεῖς δώδεκα·
Καὶ τῆς χήρας τὸν υἱγιὸ,
ποῦλθε καὶ μὲ γέλασε
κι' ἔστρωσα τὴ κλίνη μου.

---

(1) Χρυσᾶ. (2) Ἐ ρυθρὰ, ἄλικα μετάξια. (3) Εὐγενῆ.

Τραγοῦδι Γ.

Κάτω 'ς τὸ γιαλὸ κάτω 'ς τὸ περιγιάλι,
  κάθεται Μαροὺ κάθεται 'Ρόϊ-μαρούδα·
Καὶ γυαλὶ κρατεῖ τὰ κάλλη της κυττάζει·
  «κάλλη μ' εὔμορφο κορμὶ κυπαρισσένιο,
Ποιὸς θὰ σὲ χαρῇ ποιὸς θὰ σὲ περιλάβῃ,
  μόν' κι' ὁ Κωνσταντῆς 'ποὺ μοιάζει τοῦ Γιαννάκη.»

ΤΕΛΟΣ

ΟΙ ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ.

	Ἀντίτυπα
Σκοπέλου.	
Ἀλέξ. Φ. Βαλσαμάκης	1
Κ. Ἐπιφανίου βουλευτὴς	10
Ἰω. Δουλίδης	1
Κωνστ. Γριμανέλης	
Εὐθ. Κ. Χ. Εὐθυμίου	
Κωνστ. Νικολάου	
Κωνστ. Μωραΐτης	
Κωνστ. Δ. Κωνσταντινίδης	
Βασίλειος Χατζάκου	
Κωνστ. Ζαχαριάδης	
Χ. Δ. Φαλκίδης	
Μιλτιάδης Χ. Δουλίδης	
Δ. Ι. Πραΐδης	
Μ. Κ. Σκαθέντζος	
Ι. Σ. Ἀστεριάδης	
Ν. Α. Χ. Τριανταφύλλου	
Γεώργ. Α. Τριανταφύλλου	
Βασίλειος Γαραφάλου	
Ἰω. Ἀδὰμ	
Θ. Γ. Παλαιουρειώτης	
Κ. Ρ. Περίσσης	
Σπυράκης Ν.	
Ἰω. Μπλουσκούδης	
Τρ. Ἀθανασιάδης	
Γεώργ. Χ. Ἀποστολίδης	
Π. Παππαγεωργίου	2
Γ. Κ. Ῥεμπάκης	1
Τηλέμαχος Κάζενας	
Κωνστ. Ζ. Λιβανὸς	2
Δ. Μανολάκης	1
Π. Φ. Βαλσαμάκης	
Ν. Γεωργάρας	
Κωνστ. Ν. Μανολάκης	
Παναγ. Τζούλιας	
Ἀλέξ. Εὐ. Παρασκευᾶς	

	Ἀντίτ.
Σπ. Παππαδόπουλος	1
Κωνστ. Δανδέλιας	
Δημ. Καραμανλῆς	
Παναγ. Ι. Ταμπακτζῆς	
Ἀθ. Π. Ἐπανωμύτης	
Ἀνδρ. Κ. Λιώντας	
Ἰω. Κ. Ἀφεντημούση	
Μαργαρίτης Μ. Χήμου	
Δημ. Ι. Μπετζάνη	
Ἰω. Κουτζομύτης	
Ἰω. Κωνσταντίνου	
Κωνστ. Δροσάκης	
Φ. Χρ. Φιλίππου	
Μηκὲς Κανάρης	
Χρῆστος Κ. Χρήστου	
A. N. Serafim	2
Ἰω. Κωνσταντινίδης	1
Παπᾶ Παν. Π. Ι. Σακελλίωνος	
Ἐπιφ. Ι. Ἐπιφανίου	
Γεωργ. Κ. Ἀφεντημούσης	
Κυριάκος Κωνσταντίνου	
Μ. Χ. Μαυρωδῆς	
Ι. Ἀντωνιάδης Ἰατρὸς	
Κωνστ. Τίτλης	
Ἀθ. Ι. Δαρδαμάνης	
Νικόλ. Ῥιζόπουλος	
Ἰω. Δ. Καθηνιώτης	
Κωνστ. Γ. Πλακάρης	
Δημήτρ. Χ. Μαυρωδῆ	
Δημήτρ. Π. Βαρελλοῦς	
Ἀθ. Δ. Καθηνιώτης	
Κωνστ. Δ. Χήμου	
Γ. Σ. Μωραΐτης	
Θεσσαλονίκης.	
Γ. Μπαλτᾶς	60

Ἀντίτ.

Δημ. Χαρίσσης 5
Γ. Ι. 5
Γεώργιος Βιορὰν 1
Νικόλ. Κ. Σταθερόπουλος
Νικόλ. Π. Ἰωαννίδης
Σταμ. Ἰω. Ἀστρᾶς
Χαραλ. Γρηγορίου
Δημήτρ. Π. Ἰωάννου
Ἀντώνιος Εὐαγ. Φλάκου
Δημητράκης Κώτζου Δήμου
Δημήτρ. Γ. Βάμβα
Δ. Σιμωνίδης
Ἰω. Βλαχκόπουλος
Κωνστ. Δήμου
Γεώργ. Βασιλείου
Γεώργ. Φωκίδης
Ἀποστ. Ν. Βόνιας
Ἀνας. Κ. Ζωγράφου ἐκ Λιτοχ.
Ἀθαν. Ζήση καπνοπώλης
Κυρίτζης Στέριου ἐκ Σκοπέλου
Κωνστ. Νικολάου ἐκ Λιτοχώρ.
William Muir
Ν. Γ. Χρυσόπουλος
Ἰω. Παιονίδης Ἰατρός
J. Marocco
Κ. Ξενοφωντίδης
Α. Δ. Παλαφταίδης
Δημ. Παπᾶ Λουκᾶς ἰατρός.

Λιτοχώρου.

Μιχαὴλ Γεωργίου
Θεόδωρος Ι. Ἰατρὸς
Β. Α. Γιαννουλόπουλος
Α. Κ. Οἰκονομίδης ἀλληλοδιδ.
Γ. Α.
Κ. Ι.
Ν. Γ. Μάνου
Παρθένιος ἱεροδ. ἁγ. Διονυσ.
Α. Δ. ἀλληλοδιδάσκαλος
Κωνστ. Ἀναγν. ἐκ Ζαγορίου
Δ. Μ. Γιάτας
Ἀναστ. Κ. Μπιστικὸς
Κωνστ. Ι. Μπιστικὸς
Δημ. Ζωγραφόπουλος
Β. Ι. Μποντόπουλος

Ἀντίτ.

Ἰω. Κ. Ζωγραφόπουλος 1
Ἀναστ. Ι. Ζωγράφος
Κωνς. Ἀθ. Τζιφουδημόπουλος
Μέγας Οἰκονόμ. Π. Ἀθανάσιος
Παππᾶ Γεώργιος
Εὐαγγ. Δ. Καρακίτζου
Ἰω. Θ. Μπέλλιος
Μιχ. Χρ. Τζιοβάρα
Γεώργιος Π. Σωτηρίου
Ἰω. Σακκελάριος Π. Θεοφάνης
Γεώργ. Δ. Βελεντζᾶς
Ἀθ. Μπιπλῆς.
Εὐαγγ. Τζιτζιλίκας
Ν. Γ. Πλαδόπουλος
Βασιλ. Ζαχόπους
Ἀχιλ. Κοραννίδου ἐκ Ῥαφάνης
Κωνστ. Δ. Μ. Λογοθέτου
Θ. Ι. Κρόπερ Γερμ. φυσιολόγος
Εὐάγγελος Κοροβάγκος
Ἰω. Γκουλεμόπουλος.

Κασσάνδρας Βάλτας.

Ἀναγν. Χριστοδούλου
Ἀριστ. Δ. Βαζάκα ἰατρὸς
Ἰω. Κωνςαντίνου Ζαγορίσιος
Εὐστάθ. Χριστοδούλου
Γεώργ. Ρ. Παππαδόπουλος
Ἀργ. Π. Βασιλείου Παραθορᾶ
Ζήσης Βασιλείου Ἀλβανὸς
Γιαννακὸς Γεωργίου
Χ. Ἀναστ. Δαρβάνεη

Καφοχώρας.

Γεώργ. Δημητριάδης
Ἰω. Ἀντωνιάδης
Βασίλ. Ἰω. Σερέτης
Παππᾶ Γιαννάκης
Π. Μιχάλης Χριστοδούλου
Ἀναγν. Γ. Χράπαλος
Εὐθύμ. Σταματίου
Ἀναγν. Χαδουλούδης
Χριστ. Α. Μπορμπουλούδη
Χριστ. Ν. Γκομᾶς
Ῥήγας Κωνστ. Μπαμπακᾶς
Ἰω. Α. Μανδανούδης

'Αντίτ.

Γεώρ. Χρ. Κουτρούπη 1
'Αθανάσ. Χρ. Παππᾶ
'Αστέριος Αὐγερίου.

'Αθέτου.

Χ. Δημ. Ι. Μπατιανοῦ Διδάσκ.
Δημ. 'Αλεξ. Βαφεὺς
Γεώργ. Δ. Παυλῆ
Γεώργ. Ι. Βαφέως
Τρ. Π. 'Ιωάννου
Νικόλ. Γρηγορίου
Δημ. Ν. 'Ανδρουλῆ
Νικόλ. Π. Τριανταφύλλου
Δημ. Π. Μιχάλη
Γεώργ. 'Αργυρίου
Χριστ. Αὐγερινοῦ
Νικόλ. Δημητρίου (Καλάνδρα)
Γεώργ. 'Ιω. Στεριανοῦ.

Φούρκας.

'Ρήγας 'Ιω. Παραθυρᾶ
Στέριος 'Ρήγα.

Καλάνδρας.

Τιμολέων Δ. Χρυσάφη
Κωνστ. 'Αντωνόπουλος.

Χανιώτη.

'Ιω. Γεωργίου
Μανώλης Σύρου Γαλατζᾶνος.

Παλιουρίου.

Νικόλ. 'Αναγνώστου
Στυλιανὸς
Κυπαρίσσης 'Αναγνώστου.

'Αγ. Παρασκευῆς.

Μιλτιάδης Παραθυρᾶ
Γαρόφ. Πανταζῆ.

'Ορμηλίας.

'Αναγν. Δ. Οἰκονόμος
'Αγαπητὸς Δημητρίου
'Αναστ. Παύλου

'Αντίτ.

'Ιω. 'Αθαν. Μαλαμάτους 1
'Αθ. Παύλου Καραγγιοζᾶ
'Αναγν. Δ. Π. Κώνστα
Δημήτρ. Κυπαρίσση
Νικόλ. 'Αγγελῆ
Δημήτρ. 'Αναγνώστου
'Αναγ. Π. Λαζάρου Οἰκονόμου
'Αθαν. Τριανταφύλλου
Νικόλ. 'Αργύρη
'Ιω. 'Αθανασίου.

Πολυγύρου.

Ν. 'Εξαρχόπουλος 'Ηπειρώτης
Ι. Γ. Μακρόπουλος ἐκ Σκοπέλυ
Χ. Θεμελίδης 'Αλβ. ἐκ Γοματίυ
Βασίλ. Κ. Πρόγδανος
Ι. Α. Παλαμίδης ἐκ Βαλβένδου
'Αποστ Κ. Πάνος
'Ο 'Εξοχώτατος Δ. Ζαφειριάδης ἐκ Γαλατίστης.
'Ο ἐνδοξότατος Χασὰν 'Εφένδης Μαλι-Μυδίρης Κασσάνδρας.
'Αναστάσ. Α. Τζιόμος
Δημ. 'Αθ. Σαμαρᾶ
Βασίλ. Δημητρ. ἀπὸ 'Ρεβενίκια
Χρῆστος 'Ιω. Γαλανοῦ
Νικόλαος Π. Σαρρίδης
'Αναγν. Γ. Πάνου ἐξ 'Ορμήλιας
Κωνστ. 'Αγαπητοῦ Λιαρίγκοβη
'Ηλίας 'Αναστασίυ 'Αλβανὸς
'Ελενος Γεωργίου 'Ιατρός.

Κρήνης.

'Ελευθ. Κούρουπας ἐκ Κύμης
Ν. Μ. Λιάπυτζη »
Σταμ. Γ. Κούρουπα »
'Αθ. 'Ιερεὺς
'Ο τοῦ αὐτοῦ χωρίου παιδαγωγὸς 'Απόστολος Γ. Σίφνιος.

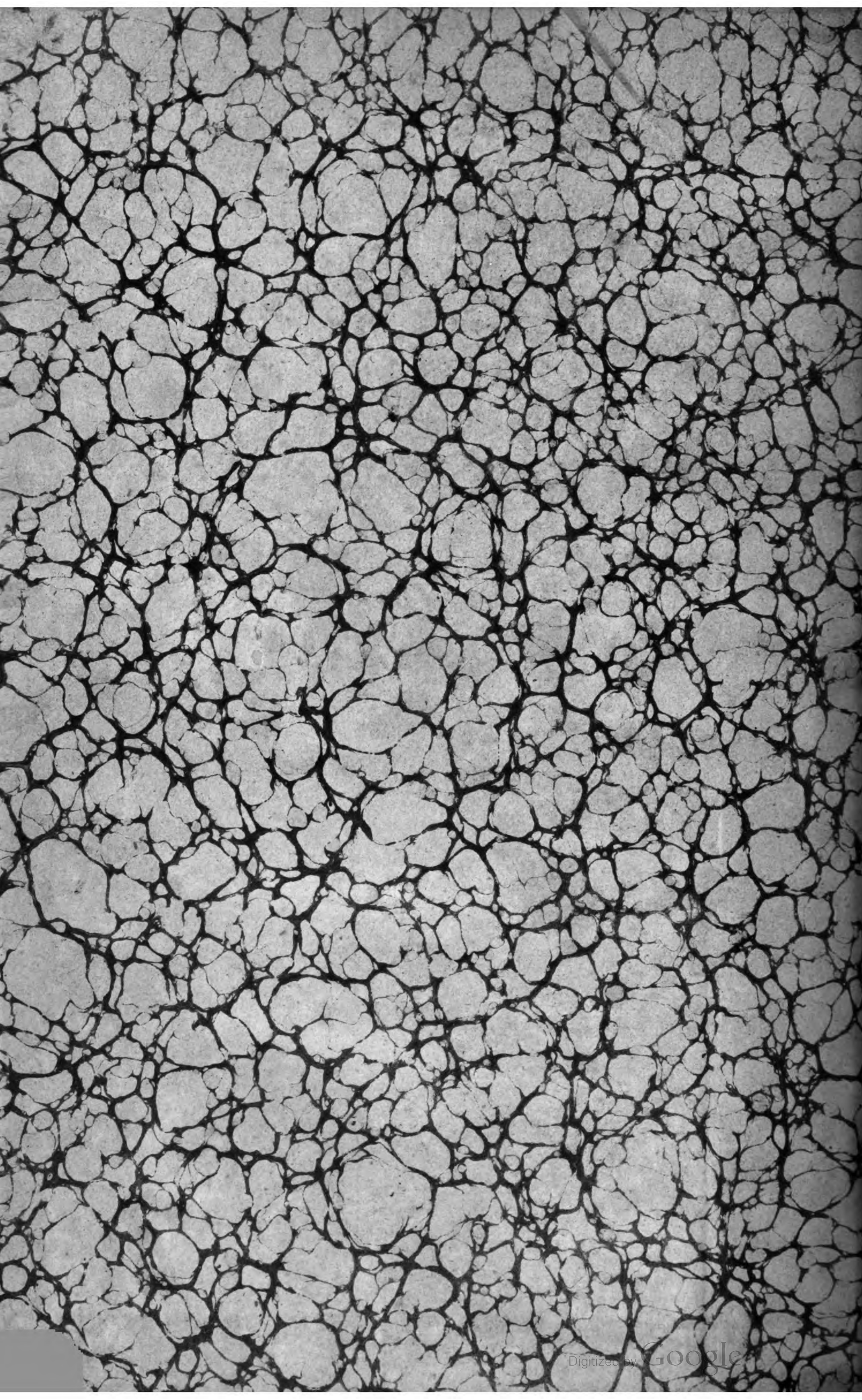
Χανιώτη (χωρίου).

'Ιω. Γεωργίου
Δημ. 'Αζάζης.

Πρὸς τοὺς φιλομούσους συνδρομητὰς τῆς βίβλου.

Ἐπειδὴ ἡ βίβλος ὑπερέβη κατὰ πολὺ τοὺς προϋπολογισμούς μας, παρακαλεῖσθε νὰ εὐαρεστηθῆτε καὶ προσθέσητε μικράν τινα προσθήκην εἰς τὴν συνδρομήν σας, οἱ μὲν ἐν Ἑλλάδι ἔτι λεπ. 50· οἱ δὲ ἐν Τουρκίᾳ γρόσια δύο εἰσέτι. Καὶ νὰ μοὶ δώσητε συγγνώμην ὅσων τὰ ὀνόματα δὲν κατεχωρίσθησαν μὴ ἀνταποσταλεισῶν μοι ἐγκαίρως τῶν ἀγγελιῶν.

Ι. Κ. ΔΡΑΚΙΩΤΗΣ.

TAYLOR INSTITUTION
DOMI MINA
NUS TIO
ILLU MEA

